

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

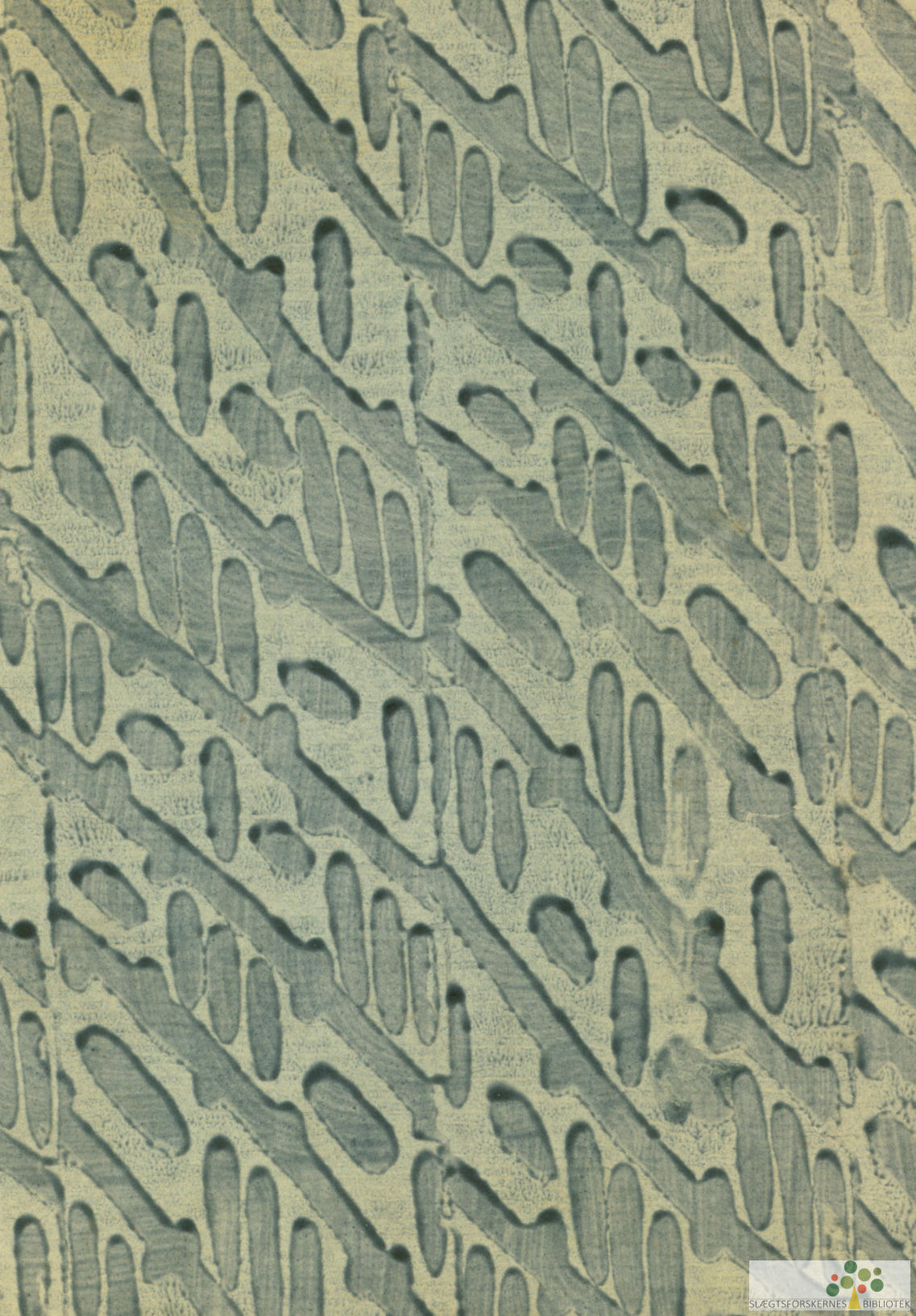
Ophavsret

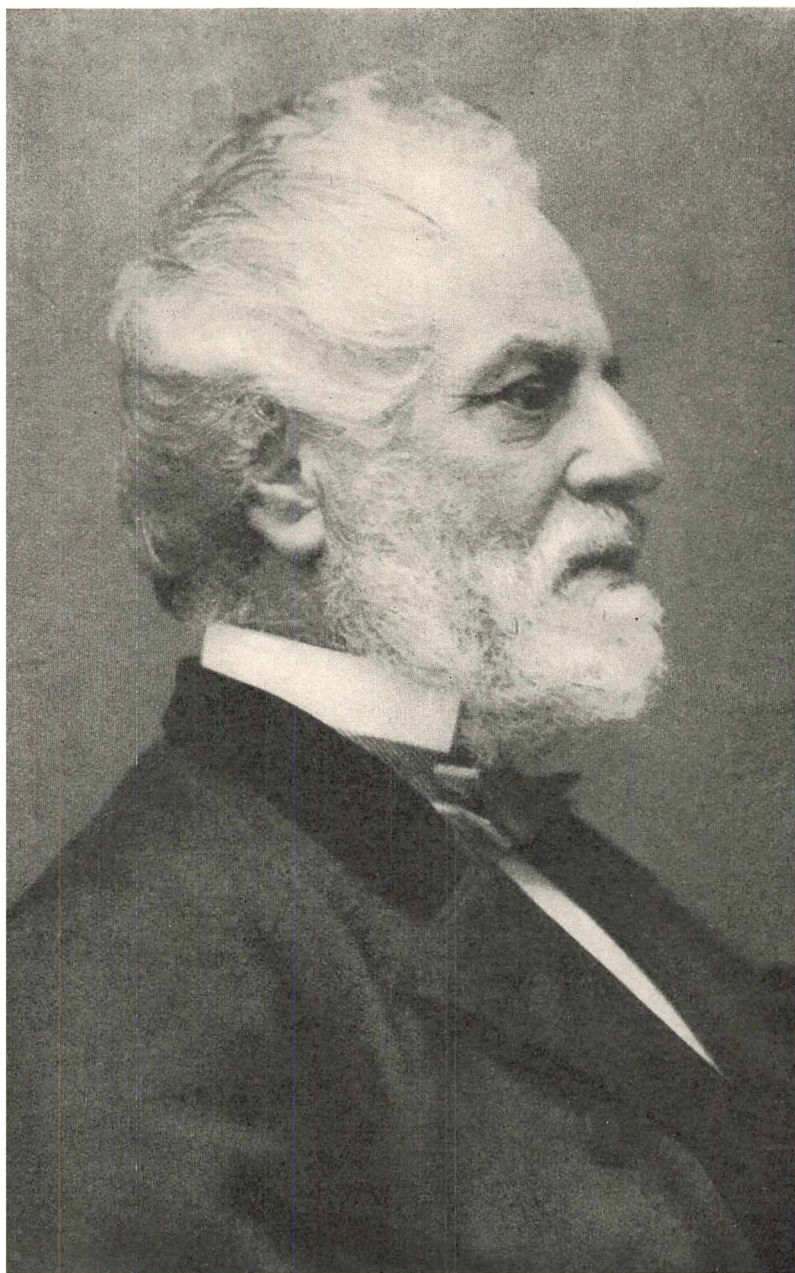
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ONKEL TROELS

SLÆGTEN
MARSTRAND

TIL MINDE OM ONKEL TROELS

PAANY UDGIVET PAA HUNDREDAARSDAGEN FOR HANS FØDSEL

DEN 13DE MAJ 1915

KØBENHAVN
MARTIUS TRUELSSENS BOGTRYKKERI
1915

FORORD

SLÆGTEN MARSTRAND, denne Bog, som Troels Marstrand har skrevet paa sine Børns Opfordring, og som han lod trykke, da han nærmede sig de syvti Aar, har ligesom han selv været hjemsøgt af Ilden, saa den nu er en stor Sjældenhed. — Jeg har derfor ment, at det vilde være af Interesse for mange, om den blev optrykt, og da det den 13. Maj 1915 var Hundredeaarsdagen for Troels Marstrands Fødsel, har vi, Dorthea Marstrand, hans eneste Søns Enke, Troels og Wilhelm Marstrand og jeg bestemt os til at bekoste en ny Udgave forsynet med Billeder og med en Stamtable og nogle Breve fra og til forskellige Slægtninge af Troels Marstrand, omtalte i Bogen. — I sin Bog fortæller han, at hans Moder var saa fortrydelig over, at det ikke blev en Pige, at hun begavede ham med de grimme Familienavne, hun vidste, og han kom saaledes til at hedde:

Troels Casper Daniel Marstrand. Uagtet baade Moderens Oldefader og Fader hed Troels, har Navnet altsaa ikke den Gang haft en god Klang. Nu er det anderledes, nu kappes de unge Mødre om at kalde deres Sønner med dette Navn; der vrimler ligesom af Troelser. Men den opvoksende Slægt, som ikke har kendt Onkel Troels, kan ikke vide, hvorfor Navnet er bleven saa elsket; den aner ikke, hvad det Navn rummer af kære Minder og Taknemmelighedsfølelse for os ældre. Onkel Troels var først og sidst et kærligt Menneske, hvad man plejer at kalde et Hjertemenneske, men uden Sentimentalitet.

Naar jeg lukker Øjnene, kan jeg endnu høre de dumpe Drøn, naar Onkel Troels's Hest kom travende gennem den breddebelagte Port ind til mit Barndomshjem i Baggaarden i St. Kongensgade med Vognen, der skulde hente os til den aarlige Skovtur. Saa stærke Indtryk har jeg bevaret fra min tidligste Barndom af Onkel Troels som den, der bragte Glæde, og saaledes fornemmer jeg Onkel Troels's Virksomhed i vor Families ejendommelige og bevægede Liv op igennem Aarene, som Hjertets Pulsslag i Travlheden. Onkel Troels var mine Forældres Støtte, min Barndoms Helt, han blev Familiens Forsørger og Velgører, den opvoksende Slægts Raadgiver og Ven.

Han bragte Glæde med sig, hvor han kom, og han fulgte os paa vore Veje med aldrig svigtende Interesse; han skrev Breve til os, mange og lange, han lærte os, hvad det er at være Gentleman.

Ved hans Fødsel stod Verden i Flamme ligesom nu, det var i de hundrede Dage, da Rusland, Tyskland og England kæmpede mod Napoleon efter hans Tilbagekomst fra Elba, indtil Slaget ved Waterloo den 18. Juni 1815 afgjorde Europas Skæbne for lange Tider. Stor Fattigdom blev alles Lod, og den Slægt, som voksede op i de følgende Aar, prægedes deraf. Nøjsomhed og Sparsommelighed blev de fornemteste Dyder. Det blev Temaet for Onkel Troels's Filosoferen i Skrift og Tale; men i Livet formaaede han ikke at virkeliggøre denne franklinske Visdom, dertil var hans Hjerte for varmt, hans Haand for aaben.

Da Onkel Troels paa sine gamle Dage havde faaet Manuskriptet færdigt til sin Bog, bragte han det til en Ven, for at høre hans Mening, inden han sendte det i Trykken; det var et mærkeligt Valg, da Vennen savnede al boglig Dannelse og Begreb; det var den i Bogen omtalte Kunstdrejer Andersen, en ejendommelig Mand af den gamle Haandværkertype, dygtig, men selvbevidst, aaben, men hensynsløs, velbegavet og gemytlig, men ganske uden Skoledannelse. Da Onkel Troels kom igen for at høre Andersens Mening om Bogen, fik han paa sit frejdige Spørgsmaal: »Naa, Andersen, hvad synes De saa om den«, det korte Svar: »Bogen, den har jeg brændt!« Det var Andersens Form for litterær Kritik; den var tydelig og ikke uden fornuftig Mening, men urimelig brutal. At Onkel Troels blev rasende, er kun naturligt, men denne Fremfærd hindrede ikke, at de to Mænd forblev Venner, saalænge de levede. Onkel Troels maatte indrømme, at Andersen, selv om han havde handlet som en Bjørn, dog havde haft Ret i, at Bogen, som den var, ikke egnede sig til Trykning; han gik hjem og skrev den om, men selv i den forbedrede og afdæmpede Skikkelse, hvori den endelig kom til at foreligge, skaffede den Onkel Troels saa mange Ubehageligheder, at han følte sig foranlediget til selv at brænde Restoplaget; derfor er den nu ikke til at faa fat i:

Vi, som har bestemt os til at lade den optrykke, har gjort det, fordi vi mener, at ingen Levedsskildring mere levende vilde kunne føre Onkel Troels frem for Læseren, end hans egen jævne og ukunstlede Fortælling; han giver sig selv deri saa uforbeholdent, i Stilen, i sine Domme og i sin Opfattelse af Livet, at ingen kunde legne et troværdigere Billede.

Under Hensyn til det ovenfor anførte, har vi anset det for nødvendigt, at udelade nogle altfor aabenhjertige Udtalelser, ligesom vi har tilladt os at foretage nogle Forkortelser og at rette ligefremme Fejl.

Til denne Udgave har vi hans Børns Samtykke. Billederne er hentede rundt omkring fra. De fleste fra Slægtens Gemmer eller Vægge, nogle

gennem Kunstforeningens Sekretær Hr. Jastrau og fra Gyldendals Boghandel, fra Bogen om Wilhelm Marstrand, andre ved Hr. Tegner Gerhard Heilmanns Velvillie fra hans Værk »Slægten Heilmann«. En Søster til Troels Marstrands Moder var gift med en Heilmann. Det betydelige Arbejde med Stamtavlen er udført af cand. polyt. Wilhelm Marstrand, Povls Søn. Bogen og Billederne er trykt af Martius Truelsen. For al den Interesse og Velvillie, som er vist vort Foretagende, bringer vi herved vor bedste Tak. — Vi anbefaler hermed Bogen til den opvoksende Slægt, at Onkel Troels's Minde maa leve længe i Landet.

Maj 1915.

JACOB MARSTRAND.

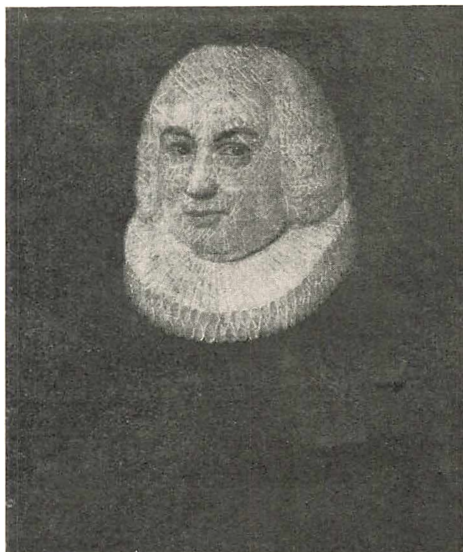
TROELS SMITH, min Moders Oldefader, Søn af Laurits Lauritsen Smith, var Generalfiskal, han var gift med Ellen Kaasbøll og dette Par siges at være tegnede af Holberg i Peder Paars som Fogden og hans Hustru paa Anholt. De havde 4 Sønner, som alle blev forcerede frem til Studeringer. Lars var Student 15 Aar, døde 22 Aar gl. af Tæring. Caspar Vilhelm Student 14 Aar gl. og fulgte Faderen som Generalfiskal, da han var 28 Aar. Hos Tante Thea var et stort Portræt af ham, og man fortalte, at han var pludselig død i sit 29. Aar, fordi en Dame, som han elskede, af Forældrene var tvunget til at opsige Forbindelsen. Han var for hastig, thi bag paa Brevet stod, at hun alligevel vilde blive ham tro. Den 3. Søn Frederik var Student i sit 14. Aar og prædikede i Helliggejstes Kirke 15 Aar gl. 21 Aar gl. blev han efter Broderens Død Generalfiskal. 35 Aar gl. tog han Afsked og bosatte sig i Præstø, hvor han døde i en Alder af 40 Aar.

Den 4. Søn var min Moders Bedstefader, PETER SMITH. 15 Aar gl. blev han Student, 18 Aar gl. Kandidat i København, 26 Aar gl. blev han Rektor i Holbæk, Aaret efter tillige Kapellan og i sit 46. Aar Sognepræst. Han giftede Edele Dorthea Barfod, Datter af Kaptajn Barfod i Holbæk. De levede ulykkeligt sammen i 48 Aar. Hun havde givet sit Hjerte til en Officer, men blev af Faderen tvungen til at gifte sig med Sognepræsten. Da han friede til hende, sagde hun ham aabent dette, og bad ham om at fri hende, men han mente: »Nej, lille Jomfru, det gi'er sig nok, naar hun

bliver gift.« Saa fo'r hun op i Vrede og sagde: »Ja, ja, Hr. Magister, saa maa jeg jo finde mig deri, men det vil jeg sige ham, han skal saa ikke faa en glad Dag i sit Liv.« Og hun holdt det ved idelige Plagerier. Han var sindssyg fra 1759 til 61, men kom sig nogenledes indtil han 1784 ikke kunde magte sit Embede, og ved sær Begunstigelse byttede han Embede med sin Søn Troels, som var Præst i Mehrn ved Præstø, hvor Menigheden maatte nøjes med denne sindssvage Mand, der tilsidst gik fuldstæn-

EDEL DORTHEA BARFOD

MAGISTER PEDER SMITH

dig i Barndom, pyntede Dukker og sad paa en Skammel med Hovedet i Skødet paa en af Sønnens Døtre, som var hos ham. — Han døde i Aaret 1796. Med sin Hustru havde han 7 Børn: TROELS SMITH, Provst i Holbæk, min Moders Fader; EILER CHRISTOFFER, Degn i Brejninge; HELENE, gift med Hartmann, Foged i Norge; KAREN, gift med Schousbo, Præst i Dalby; CLAUS BARFOD, Skriver; KATHRINE, gift med Wedel, Præst i Everdrup; MILLE JOHANNE, gift med SPLETH, Præst i Magleby ved Skelskør.

Min Bedstefader TROELS SMITH saa jeg sidste Gang, da han 1823, næsten 80 Aar, var i København. Som hans Navne var jeg særlig i hans Gunst, han forærede mig da Hallagers tyske Læsebog, og jeg red paa hans Knæ. Han var en lille trivelig Mand, rask i Gang og i Tale. Han brugte ikke Brillen, og vilde, som han sagde, ikke have Øjnene i Lommen eller Almanakken i Ryggen. Han havde milde Øjne, men hidsig var han, ofte kort og barsk mod Børnene. Han havde god Forstand og en Bevægelse

i Sjælen, saa han var aldrig ledig. Lærd var han ikke, thi i hans Tid lærtes kun Latin og Dogmatik, hverken Sprog eller Naturvidenskaber, ja ej engang Dansk. De bedste Studenter læste et vist Pensum til Haud., de fleste kun til Non i nogle Uger. Kun de egentlig Lærde læste til Laud. Selv Bisper, som Nordahl Brun, Hersleb og flere havde Non, thi det var ikke Tegn paa Stympere, men paa Fattigdom eller Hastværk. Han blev Kandidat med Non 1766, 22 Aar gl. Da han var 24 Aar, prædikede han som Kabinetpræst for Grev Knuth, som tilbød ham Sogne kald paa Lolland, men det forsmaaede han og blev Kapellan hos Faderen. Hans Moder, som holdt mest af ham fremfor de andre Børn, tog Aftenen før han skulde ordineres en ny Saks og klippede hans friserede Haar og Haarpungen af tæt til Bunden og satte en pudret Præsteparyk paa den rødmussede Kandidat, og gemte Haaret og Saksen paa et hemmeligt Sted. Nu havde han faaet den første præstelige Indvielse. Da han senere blev Præst i Holbæk og byggede Præstegaarden om, fandtes Saksen og Haaret mellem Hanebjælkerne.

Parykken bar han, til den franske Revolution afskaffede de unaturlige Skikke, og da kastede alle danske Præster Parykkerne og de trekantede Hatte, til stor Forargelse for Biskop Balle. I Begyndelsen blev Haaret sat op i Bukler og pudret, men det varede ikke længe førend Friheden blæste baade Pudder og Bukler bort. Balle, som Bedstefaders Jevnaldrende og Dusbroder, bar trekantet Hat og Paryk lige til sin Død. Ved en Visitats i Merløse Herred, hvor Bedstefader var Provst, skændte han paa ham, fordi han gav Præsterne et forargeligt Eksempel ved at gaa med glat Haar og rund Hat.

Ellers var han paa Balles Parti i Striden med Fritænkerne Horrebow og Thomas Bruun. Horrebow skrev et spottende Skrift: »Jesus og Fornuften«, og Balle to Modskrifter: »Pligtankeret« og »Bibelen forsvarer sig selv«. Balle var hverken Dialektiker eller Logiker og kom ofte i Klemme. Da opstod en ung Student, som skrev en Pjece: »O. Horrebow for Fornuftens Domstol«, der var saa fyndig, at den gjorde saa godt som Ende paa Striden. Da Bedstefaders Søn Caspar Vilhelm fortalte Faderen, at hans Kammerat A. S. Ørsted var Forfatteren, saa omfavnedes han ham af Glæde over, at han havde saadan en Ven. Denne Strid mod Troen kom op ved den franske Revolution. Nu er den oppe igen, den lever op og dør hen fra Tid til anden.

Hans Faders Søster Ane Dorthea var gift med Bredo Munthe Morgenstjerne, der som Ejer af Bekkeskov havde Kaldsret til forskellige Præstekald, hvoraf han havde tre at vælge mellem. 1769 valgte han Everdrup og to Aar efter Mehrn ved Præstø. Her boede han i fjorten Aar, til han byttede Embede med Faderen. Han var endnu ugift. En Vinterdag spændte

han for en Kane for at køre over Sundet til Stege, hvor han vidste, at der var en ung Købmandsenke med en Del Penge, og til hende vilde han bejle. Da han kom til Kallehave, var Isen brudt op, og dette tog han som et Varsel for, at han ikke der skulde an; men da han var rejst for at fri, saa vendte han om og kørte til Baarse Præstegaard, hvor han vidste der var en rig Datter af Præsten Daniel Plum, som var Søn af en Godsejer. Plum ejede selv Kirken og havde Ret til at kalde sin Eftermand.

Datteren var eneste Datter af et første Ægteskab og ejede i Mødrenearv 5000 Rd. Med sin anden Kone havde han en Søn og to Døtre. Frieriet og Familieskabet er ret interessant lige fra Toget til Baarse. Da han kom til Præstegaarden, tog han ind til en Ven, som var Kapellan Ingemann, Fader til Digteren. Da den gamle Præst saa, at der kom en Fremmed til Kapellanen, indbød han dem til at komme over. Han havde hørt, at Kapellanen havde et godt Øje til Datteren, men han vidste ogsaa, at en Kapellan kun er en Vante mod en Sognepræst, og hans Vens Følelser generede ham ikke. Han var heller ikke uvidende om, at hun havde Penge og en Stedmoder, som gerne vilde af med hende, for at der kunde blive Plads for hendes egen Datter. Hun var tillige from, opdraget i København, og havde lært meget mere end Præstedøtre i den Tid havde Lejlighed til. Ved Aftensbordet gik Datteren ud og ind, og han maatte være meget forsigtig, da Kapellanens Øjne fulgte ham, saa han fik kun vekslet faa Ord med hende. Samtalen kom godt i Gang mellem den gamle og unge Herredsbroder, og Stedmoderen var saa mild som en Kat, fordi hun tænkte, at det var noget for Steddatteren. Den gamle Præst syntes godt om sin unge Kollega, han bad ham blive Natten over, og det gjorde han gerne. Han gik derfor over til Kapellanboligen for at sove der. Da han ikke i Løbet af Aftenen havde faaet Lejlighed til at tale med den unge Pige, besluttede han sig til at skrive et Brev til hende. Efterat Kapellanen var gaaet til Ro, satte han sig ved dennes Skrivebord og skrev et Frierbrev til hende. Tidlig næste Morgen stod han op, gik til Køkkenet for at faa tændt sin Pibe. Der traf han Datteren og leverede hende Brevet, bad hende læse det, og give ham Svar straks efter Middag, da han saa vilde køre hjem. Efter Bordet gav hun ham et Vink og ude i Forstuen et skriftligt Svar, som hun bad ham først at læse, naar han kom hjem. Han turde ikke bryde sit Løfte, men hjemme læste han hendes Svar, der bragte Taarer i hans Øjne.

I en ædel Stil takkede hun ham for hans ærefulde Tillid, sagde ham, at hun havde hørt godt om hans Embedsførsel og hans Levned, og hun vilde derfor anse det for upassende, om hun behandlede hans Andragende som en anden verdslig Mands. Hun bad ham om en Uges Betænk-

ningstid, en Tid hun vilde anvende til at tage Gud og sit Hjerte paa Raad med, og bad ham om at komme otte Dage efter for at faa hendes Svar. Brevet endte med de Ord: »Jeg haaber, at denne Sag er Gud velbehagelig, og derfor undertegner jeg mig allerede Hs. Velærværdigheds med al Estime forbindtligste

Tjenerinde
ANE AGNETHE PLUM.«

Ottende Dagen efter kørte Smith til Baarse, tog lige til Præsten, hvor Datteren modtog ham med de Ord: »Tal med mine Forældre.« Det var snart gjort og vel modtaget. Ved Middagsbordet proponeredes de Forlovedes Skaal, og Kapellanen gratulerede med Taarer i Øjnene. Aaret efter, 1771, førte Bedstefader sin Hustru til Mehrn Præstegaard.

Denne min Bedstemoder blev ham en ypperlig Hustru, hvorom jeg har meget godt at sige, men vil dog her fortælle, at da hun som ung opholdt sig i København, forelskede en ung Kunstner sig i hende; men da hentede Faderen hende hjem, thi en Kunstmacher var ikke Parti for en rig Præstedatter. Denne Mand var Danmarks berømte Wiedewelt, som endte sit Liv i Sortedamssøen. Oehlenschlägers dejlige Elegie maatte Sønerne læse for Moderen, som græd ved dette sit Ungdomsminde. Pastor Plum døde snart af Sorg over, at hans anden Kone, for at faa sin egen Datter gift med en Kapellan Nielsen, overtalte ham til at afstaa denne sit Embede, men da det skete, hævdede han Forlovelsen og Datteren døde af Sorg. Agnethe Plums og Troels Smiths Søn Daniel blev senere Provst, og har i Baarse Kirkebog set Inserater, hvorunder Eftermanden skrev *senes pueri bis*, Oldinge er to Gange Børn, vist ikke uden Samvittighedsnag over at have bedraget Datteren. Plums Søn, en daarlig Student, var Degn ved Kirken, og der var et uforsonligt Had mellem ham og Nielsen; saaledes var de kirkelige Forhold. Moders Fader, Troels Smith, var den første Frugt af det forpinte Ægteskab, hvor Moderen var tvungen til at gifte en Mand, som hun afskyede. Man vil se af hans Frierhistorie, at han just ikke var Idealist. I sin Vandel var han hidsig, hensynsløs og barsk mod sine Menighedsfolk. Han rodede sig i Gjæld ved Byggeri, men det gode i hans Natur kom lidt efter lidt frem ved hans fortræffelige Hustrus Mellekomst. Under Penge-Forlegenheder voksede Børnene op. Pigebørnene maatte tidlig ud blandt Fremmede, hvor de modtog blivende Indtryk af de forskellige Forhold, som de levede under, navnlig var det at spore hos min Moder, som havde dybe Indtryk af sit Ophold hos en Søster til Bedstefader, Præstekonen Spleth i Magleby ved Skelskør. Dette var den bedst begavede af Bedstefaders Søkende, men tillige en bandsat haard og hensynsløs Person. Da jeg 1833 opholdt mig i Køge, maatte jeg jævnlig besøge hende. Hun døde sammesteds.

Det er en vigtig Sag, hvorledes ens Moder er. Bedstefader var den eneste af sine 7 Søskende, som kom nogenlunde godt gennem Verden, upaatvivlelig fordi han fik en saa herlig Hustru. Alle hans Søskende gik det kun maadeligt. Moderen var ulykkelig hele sit Liv, kun denne sin første Søn gjorde hun noget for. Min Bedstemoder var en fortræffelig Kone, som anvendte hele sin Kraft paa Børnenes Opdragelse, saalænge Kræfterne slog til. Allerede tidlig vansiredes hendes smukke Hoved af Kopper, elleve Barselsenge tog saaledes paa hendes Helbred, at hun døde 1805. Hun læste med Pigebørnene og arbejdede for Sønnernes Studeringer, og begge disse blev højst fortræffelige Mennesker. Hun besad stor Magt over Manden, som ogsaa viste hende ubegrænset Tillid. Naar han i Børnenes Nærværelse fo' r op, rejste hun sig, gav ham et Vink, og lydlig fulgte han hende ind i Studereværelset; der talte hun saa rolig med ham, at de begge kom milde tilbage til de forskræmte Børn. Ofte, naar Præsten havde skældt en Mand ud og jaget ham paa Porten, gik hun ud af en anden Dør og stiftede Forlig, saaledes at ofte disse Folk blev Præstens bedste Venner. Det var bekendt, hvorledes hun kunde bevæge sin Mand, saa man søgte hendes Raad om, hvorledes han skulde behandles. Præsten holdt daarligt Hus, der manglede meget, men aldrig hørtes fra hendes Side onde Ord. De nødvendigste Penge, selv til de tarveligste Klæder til Børnene, havde hun ondt ved at faa. Hun havde fra sin rige Barndomstid nogle Preciosa, som hun maatte laane paa hos Naboen, en Toldforvalter, naar blot en simpel Kjole skulde anskaffes.

To Aar efter hendes Død giftede Bedstefader sig igen med Abalone Lottrup, Enke efter Tønnesen, Birkedommer ved Kronborg Rytterdistrikt, hun boede paa Frederiksborg Ladegaards Mølle. Hun var en meget elskværdig Kvinde, hvis Billede, malet af Wilhelm Marstrand, vi er i Besiddelse af. Efter sin Mands Død levede hun hos Tante Thea i Petersens Kloster. En Søster til hende, en ligesaa statelig Dame og Enke efter en protestantisk emigreret fransk Præst, blev gift med Admiral Lützow. De to Søstre havde ens Skæbne. Smukke Enker uden Børn, blev de gifte med gamle Enkemænd, hver med mange Børn. Den fine Admiralinde maatte vi Børn kysse paa Hænderne. En Datter af Admiral Lützow blev gift med Oberst Tscherning paa Frederiksværk. En Søn af ham var Chef for Artilleriet, og dennes Datter blev gift med Oberst Tschernings Søn, den berømte, ædle og frisindede Politiker Anton Fredrik Tscherning. 1819 holdt Bedstefader 50 Aars Jubilæum som Præst. Den 6. December 1823 døde han i Holbæk.

Min Moder, PETRA OTHILIA SMITH, var allerede som Barn af en resolut Karakter, thi da en Huslærer vilde kysse hende, fik han en Ørefigen. Efter Konfirmationen kom hun i Huset hos en Tante, Præstekonen Spleth

PROVST TROELS SMITH OG HANS TO HSTRUER

ANE AGNETHE PLUM

ABELONE LOTTRUP

i Magleby ved Skelskør. Præsten, der var en velbegavet, men simpel studeret Person, fik ved sin pietistiske Retning en vis Indflydelse paa Moders melankolske Temperament. Trods hendes gode Forstand, beholdt hun hele sit Liv et Strøg af religiøs Rigorisme. 1801 kom hun hjem, og efter nogen Tid tog hun igjen Del i Ungdommens Glæder. Hendes Sværmeri havde sat et vel strengt Alvor i hendes Træk. Hun var en meget smuk Pige og havde noget højst oprigtigt i Øjne og Smil. Naar hun var munter, var hun vittig og interessant og skrev ypperlige Breve. Da min Fader kom til Holbæk som Assistent ved Vejvæsenet, traf hendes Broder Daniel ham, blev indtaget af hans smukke Person og behagelige Væsen og indførte ham i Bedstefaders Hus.

Første Gang han saa min Moder ved Tebordet, blev han straks forelsket i hende. Han kom derefter jævnlig, og Bedstefader syntes godt om ham. Saa vandt han især Moderen og tilsidst Petras Kærlighed, saa han inden Sommeren var forbi var forlovet med hende og flyttede endog i Huset, hvor Bedstemoder engang yttrede om ham, at hun var i Forlegenhed med ham, fordi hun ingen Fejl kunde finde hos ham, og Fejl maatte nødvendigvis Alle have, for at man kunde likvidere. Nu var der opgaaet en ny Verden for min Fader.

JACOB NICOLAI MARSTRAND. Bestemt ved jeg ikke, naar han er kommen til Danmark, men rimeligvis kom han hertil omtrent 1790 for at søge sig et Erhverv. I et Brev fra 1795 giver hans Moder i Trondhjem ham Svar paa hans Spørgsmaal om sine Søsken. Man har ondt ved at tænke sig en saa barbarisk Tid, fuldstændig blottet for Kommunikationsmidler, og Moderen ved ikke engang, hvor hendes ældste Søn er i Verden, skønt han er Sorensskriver; selv er hun fattig Enke efter en Embedsmand, Even Nicolai Marstrand, Bergskriver ved Røraas Kobberværk. Krigstilstanden og fremmede Krigsfolk gjorde Livet dyrt i Trondhjem. Her var han antaget som Huslærer hos en Major Stockfleth, Vejofficer, og blev der mange Aar, til han blev ansat som Vejassistent, og derfra fik Ansættelse under Oberst Tscherning ved Frederiksværk med 300 Rd. i Gage, hvor han førte sin Hustru hen 1804. Man begyndte smaat, selv lavede han Møbler, og Moder plukkede Mos i Skoven og stoppede Madratser og Stolesæder. Hans virkelige Begavelse, mekaniske Talenter og matematiske Kundskaber, i Forbindelse med hans vindende Væsen, vandt ham Velyndere, saa han blev stadig forfremmet og tilsidst ansat som Regeringens mekaniske Konsulent. Han flyttede 1806 til København. 1807 blev han af Regeringen sendt til England for at studere Fabrikker, men kom netop dertil, som Krigen

var udbrudt, og maatte ved en Skipper flygte, fordi han blev betragtet som Spion. 1809, da Dannebrogsmændenes Hæderstegn blev stiftet, var han blandt de Første, som blev hædret. Hans første Bolig var hos en Bager paa Christianshavn, her blev han Vidne til, at Svendene æltede Dejgen med Fødderne, og da han en Gang paa Vejen til Holbæk i sin Gig blev opmærksom paa, hvorledes Hjulene æltede Vejpløret, fik han Ideen

PETRA OTHILIA og JACOB MARSTRAND
EFTER MALERIER AF KRATZENSTEIN STUB

til en Dejgæltmaskine, som han derpaa konstruerede. Denne Opfindelse skaffede ham Privilegium som Bager og Hjælp til at købe en Gaard i Silkegade til deri at anlægge et Bageri. For at være Bager maatte man have Privilegium, og denne Gaard og Bageriet blev en stor Støtte for ham og hans Familie igjennem mange Aar. Han havde tillige et stort Værksted for mekaniske Sager og for musikalske Instrumenter, særlig Harper.

De første 10 Aar af min Barndomstid førte mine Forældre et meget stort og selskabeligt Hus. Musikalske, literære og kunstneriske Aander samledes der, og i de ugentlige Kvartetter spillede Fader selv Violoncel, og Professor Eckersberg, som altid var med, spillede Violin. Fader var mere en kunstnerisk Natur end en praktisk, og glemte at passe paa, som er værre end ikke at forstaa. Han forsømte Bageriet, hvor utro

Forvaltere paadrog ham Gæld, saa det lidt efter lidt gik tilbage. Han havde for mange Jern i Ilden. Han var med sin kunstneriske Trang fristet til at omgive sig med smukke Møbler og en vis Luksus, som var sjældnere i den Tid, Ekvipage, og saadanne udvortes Herligheder. Af Karakter var han blid og i Omgang ren og ridderlig, og med hans musikalske Talent og hans levende Kunstsans var det ikke saa underligt, at Huset var tiltrækkende for Unge og Gamle. I Modsætning til Moder kan jeg ikke nægte, at han var pirrelig og forfængelig, hun derimod saa lidt som vel muligt, forunderlig ligefrem, ja hensynsløs ligeoverfor andres Meninger, kraftig til at sætte de forunderligste Sager igennem. Den frimodige Maade, hvorpaa hun kom andre imøde, ligemeget hvem det saa var, havde noget baade tiltrækkende og frastødende ved sig, men da hendes Person var original og hun opofrende, gik det ganske godt. Hun behøvede blot at se Folk, saa inviterede hun dem, saa der vrimlede i den Tid af alle Slags Folk, høje og lave mellem hverandre. Som et Eksempel paa Omgangstonen vil jeg anføre en Tur, som Digteren Pram gjorde med mine Forældre til Holbæk. De blev der uenige, og Pram forlod dem og spadserede tilbage til København. Da mine Forældre rejste tilbage, fandt de paa hver Station opdækket Bord, som Pram havde bestilt og betalt. En Gang hørte jeg, at hun afvæbnede en Professor Hoppes Frue, som boede paa 1. Sal og gjorde urimelige Fordringer og paastod, at hun ikke var urimelig, naar hun fik sin Villie, med det kvikke Svar, at saaledes var hun selv ogsaa indrettet.

Jeg har undertiden tænkt mig, at Naturen havde gjort bedre ved at gøre Moder til Fader, og omvendt. Hun var altfor villig til at hjælpe, men forstod ikke altid den rette Maade. Paa Trappen fandt hun en fattig Dreng, som hun antog sig, han levede sammen med os Drengene, og det var just ikke godt. Hun holdt ham mange Aar, og han blev da Glas-puster paa Holmegaard. Flere Plejebørn tog hun sig af, men forstod ikke at faa noget rigtig ud af dem. Blandt andre var der i Kælderen en fattig Skomager, som ikke kunde betale Husleje; saa truede hun Familien med at tage Børnene i Pant, og da hun gerne maatte det, saa tog hun en lille Pige, som hun senere tvang Direktionen for det Wærnske Institut til at antage sig til Opdragelse.

De to første Sønner døde, og deres tredie Barn var en Pige, som ret var Faders Afgud. Denne lille Pige gik hvor hun vilde, og en Dag i 1810 fulgte hun Moder i Køkkenet og faldt baglænds i en Kedel med kogende Lud. Hud og Kød hang ved Klæderne, og i skrækkelige Lidelser døde hun Dagen efter. Rørende talte hun til det Sidste og sov hen. Mine Forældre

havde begge Hang til Melankoli; Moder søgte at gøre sig stærk, men bebrejdede sig idelig ikke at have passet bedre paa, Fader greb en lille Harpe, som han havde givet til Barnet, sønderrev Strengene, skilte den ad og lagde Stykkerne i Barnets Kiste, som han selv havde forfærdiget til sin lille Anna. Moder havde en instinktmæssig Frygt for at se Barnets Tøj; men fire Maaneder efter kom hun af Uagtsomhed til at trække

EFTER MALERI AF KRATZENSTEIN STUB

Skuffen ud, og da Fader en Time efter kom ind i Stuen, sad hun paa Skuffen og stirrede. Han rejste hende, skød Skuffen i og førte hende til Sofaen; hun lod Hænderne synke, stirrede paa ham — hun var vanvittig, tav haardnakket, bekymrede sig hverken om Børn eller Hus, tog liden Næring til sig og var søvnløs Nat og Dag. Lægerne vidste ingen Raad. Onkel Daniel kom, men ej heller ham brød hun sig om. Han raadede til at bringe hende til Faderen i Holbæk, og da hun mest lignede ham, havde der altid været en vis Rapport mellem de to. Onkel Daniel rejste i Forvejen for at berede Faderen. Han svarede intet, men Læberne dirrede, og Taarerne stod ham i Øjnene. Man var ængstelig for, hvorledes Bedstefader med sit voldsomme Temperament vilde tage Sagen, men Forventningerne blev overtrufne og kronedes med et lykkeligt Udfald, hvori Instinkt mere end Overlæg havde sin Del.

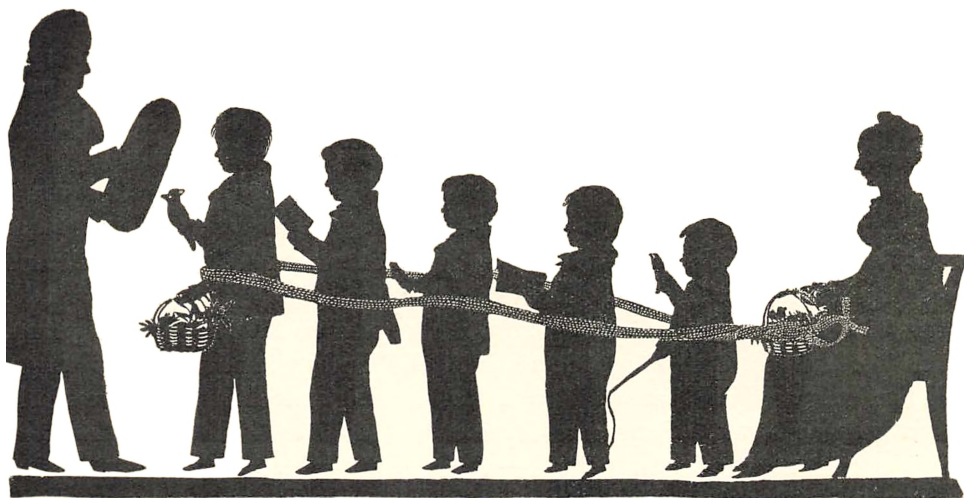
Da Moder traadte ind i Stuen, kom Faderen fra sit Studerekammer, fra den Dør, hun saavel som de andre Børn saa ofte med Skræk havde

set aabne sig. Han tordnede hende imøde: »Hvad maa jeg høre om dig, Petra, er det saaledes, du vandrer for din Gud, saaledes at du opfylder dine Pligter mod Mand og Børn«. Hun segnede ned, krøb paa Knæene, greb hans Haand og bad med grædende Taarer om Forladelse; og den Mund, som for alle havde været lukket, hulkede nu som et lille Barns, og hun lovede at forbedre sig. Alvorlig løftede Faderen hende op, førte hende hen til Manden, der stod sønderknust ved denne Scene. »Ham! og ikke mig, skal du bede om Tilgivelse; jeg vil bede til Gud for dig, og naar din Mand vil tilgive dig, saa vil jeg lægge min Haand paa eders Hoveder og anden Gang vie Eder tilsammen«. Saa tog hun sin Mand om Halsen, bad ham tilgive den Smerte, hun havde voldet ham, og Faderen traadte til og lagde sin Haand paa deres Hoveder. Efter nogle Dages Ophold længtes hun efter Hjem og Børn, og hun var helbredet.

Da Fader var bedraget af utro Forvaltere ved Bageriet, lejede han det ud, og forskellige Lejere blev velhavende. Han fortsatte Værkstedet, og beskæftigede sig med forskellige Projekter, havde ogsaa indrettet et Panorama, hvortil Eckersberg malede smukke Billeder; der var et Rundmaleri af Vordingborg og Helsingør og Tivoli ved Rom. Han fulgte Dampmaskinens Udvikling og fik endog Tilladelse til i sin Gaard at indlægge en Dampmølle. Han skrev et matematisk Prisskrift og opfandt en Maskine til med stor Nøjagtighed at kopiere Figurer i Marmor, og dermed gjorde han Buster af Frederik den sjette, Arveprins Kristian og Gemalinde. Han gjorde mange forskellige Sager, og maaske Marmorstøv bidrog til hans Sygdom, han blev svagelig og døde 59 Aar gammel den 12. September 1829.

Der var efter Krigen her i Landet en stor Elendighed; næsten alle Landboere blev ødelagte, og det fik Indflydelse paa alle Forhold. Efter Fader var der en Kavaj, som var købt i Grønnegade for 12 Rd.; den var saa simpel, at ingen Tjenestekarl vilde gaa med en saadan nu. Ja, vi var virkelig fattige efter hans Død. Han efterlod os 5 Sønner, hvoraf ingen endnu var i Vej, saa det saa sort ud. Jeg selv og min Broder Otto stod ved hans Dødsleje og var Vidner til hans Bekymring for de Efterladte. Nu viste Moders Kraft sig. Hun søgte Frederik den Sjette om og fik en lille Pension. Kongen raadete hende til at gaa fra Arv og Gæld. »Nej«, sagde hun, »jeg vil holde sammen og dø i min Rede.«

Med lidt kommer man igennem, som man ofte med meget holder daarligt Hus, hun var som de Mange, der sparer paa Bunden istedetfor paa Randen, thi af Naturen var hun rundhaandet med Invitationer og Gaver. Jeg har aldrig kendt nogen saa lidt forfængelig, som hun var.

JACOB MARSTRAND MED HUSTRU OG FEM SØNNER 1820

som mindre agtede, hvad Folk sagde, og hun generede ofte Sønnerne ved sin altfor ligefremme Maade at være paa. Den ældste Søn Otto var Snedkersvend, bestemt til at blive Instrumentmager, den næstældste, Vilhelm, efter Eckerbergs Raad decideret Maler; den tredie, Oswald, kom netop ved Faderens Dødsseng og glædede ham med en Epaulet; de to yngste var ukonfirmerede Dreng. Moder flyttede fra Stuen til 1. Sal, men heller ikke der havde hun Raad til at blive boende ret længe, hvorfor hun flyttede op paa Kvisten, hvor Faders gamle Søster og de to yngste Sønner flyttede med. Her var ikke Plads for de fine Sønner, og da Snedkersvenden følte sig tilsidesat i Selskabslivet, rejste han til Vestindien, hvor han banede sig Vej. Det var rørende at se, med hvilken Lethed Moder skilte sig ved Rester fra Velstanden, solgte Sølv-Kaffekande, Sølvgafler og Skeer, for at give ham lidt at staa imod med paa Rejsen foruden den moderlige Velsignelse. I denne Kvistlejlighed boede vi to yngste Sønner paa et Loftskammer, hvor Istapper hængte ned fra Tagstenene; vi gik endnu i Skole sammen med Frederik Eide, Kristian den 8.s Søn, som jeg omtaler senere, naar jeg taler om mit eget Liv.

1836 var alle Moders Sønner udenlands paa forskellige Steder. Der kom da hyppigt Breve, som i den Tid var dyre. Postbudet ynkedes over de mange Postpenge, som den fattige Enke maatte betale, og beklagede hende; men hun mente, at det var dejligt, saa kunde hun koge Suppe paa dem. Forkælede blev vi ikke af hende; vi fik aldrig Lov til at skulke af Skole for Ildebefindende. Hendes Kure var grøn Sæbe bag Ørerne istedetfor spansk Flue, og Recepter paa Tepotten istedetfor paa Apoteket, Ingen af os sagde Du til vore Forældre, og vi maatte Morgen og Aften kysse baade Fader og Moder paa Hænderne.

Da jeg i 1839 begyndte Bageribedriften, flyttede min Moder hen til mig med bedre Villie end Evne til at hjælpe mig. Hun blev i Huset hos mig, da jeg 1845 giftede mig. 1847, da Theodor giftede sig, flyttede hun alt sit Tøj hen til hans nye Bolig og vilde der have modtaget de unge Folk, naar de kom fra Brylluppet, og hjælpe dem med sit Bidrag. Aftenen før var hun endnu saa rask, at hun inviterede Venner til at gratulere de unge Folk. Hun gik tilsengs, blev syg og følte Døden nærme sig. Kl. 4 forlangte hun at komme op, da Aandedrættet besværede hende. Hun vidste, at vi, Osvald og jeg, som var rejst med til Theodors Bryllup, kom bestemt Kl. 6. Hun gjorde sig kendelig Umage for at leve saa længe, til hun kunde hilse paa os. Da vi kom, velsignede hun de unge Folk. Hun kom da straks i Seng. Lægen kom og lagde et Plaster paa Brystet, men med Kraft rev hun det af — og døde i Overværelse af alle sine nærmeste Børn. Hun havde boet i alle Etager af Huset, og det generede hende slet ikke at flytte op paa Kvisten; »det er nærmere Himlen«, sagde hun; »kun i Kælderen faar de mig ikke«. — Det var, som hun ikke skulde forlade det Hus, hvor hele hendes bedste Gerning havde været, og da hendes yngste Søn nu ogsaa var forsørget, havde hun kun Trang til Hvile. Hun havde været saare glad ved min første Datters Fødsel. I 36 Aar sagde hun at have ventet paa hende efter Tabet af sin egen Anna.

»7 Gange 10 er Støvets Aar, sjældent mere«, var altid et af hendes Ord, og hun døde 15. November 1847, 69³/₄ Aar gl. Efter hendes Død fandt jeg en Gibsmaske af den lille Datter, som Fader havde taget. Ingen af os Børn kendte Historien før efter hendes Død. Selv berørte hun den aldrig.

Da jeg nærmest skriver for mine Børn og Børnebørn, saa følger nu Erindringer om mit eget Liv; senere vil jeg tilføje, hvad jeg har oplevet med min Moders Søkende og med mine egne.

TROELS CASPAR DANIEL MARSTRAND. Da jeg kom til Verden den 13. Maj 1815, blev jeg ikke vel modtaget, fordi jeg var en Dreng. Moder havde alt født 5 Drengene før, og efter at hun ved hin ulykkelige Hændelse havde mistet en Datter, ønskede hun denne erstattet. For at trøste hende, maatte Fader finde sig i, at jeg fik de grimme Familienavne. Vor Plejesøster, Charlotte Schmitz, fortalte, at jeg var forfærdelig grim, med en uhyre Næse, og blev slet ikke beundret som sød.

Det tidligste, som jeg mindes, er 1819 Bedstefaders Jubilæum i Holbæk. Jeg erindrer Gaardens Beliggenhed op til Kirkegaarden, og Gæstestuen over Porten, hvor Højtideligheden blev holdt. Jeg mindes Tante Milles smukke gule Lokker og smukke hvide Arme, da hun spillede Harpe ved Festen. Dernæst husker jeg Jødefejden i København samme Aar, Gadeoptøjerne og Husarer i Gaderne. Jeg husker, at Nathansons Hustru og

Datter blev skjulte hos mine Forældre for at væрге dem mod Forfølgelse. Nathanson var Chef for Handelshuset Meyer & Trier, hvem man gav Skyld for Statsbankerotten. Senere husker jeg nogle i vor Velmagtstid straalende Fester, og navnlig et stort Juletræ med pyntelige Gaver til en Masse Mennesker. Jeg har set i mine Forældres Hus alle de senere rige Godsejere, Neergaard, St. Aubain, Pløyens, Mantheis og Schönheiders Familier, Skuespillere, Musikere og Digttere, Danserinden Madam Schall, Kapelmester P. Schall og Funck, og ved disse Lejligheder var mine Forældres Hus et jævnligt Opholdssted for Moders Søstre fra Holbæk. Paa anden Sal boede General Ewald. En Søster af ham styrtede sig ud af Vinduet, og jeg erindrer, hvorledes jeg som Dreng maatte ud af min Seng, da Fader kom bærende med hende fra Gaarden.

Senere boede General Meza paa anden Sal, en rig Ostindiefarer-Kapitajn Mourier paa første Sal og Fader i Stuen — den modige Meza, den muntre Mourier og den milde Marstrand — Titler, som man samlede gav Mads Mortensen Melby i Aspèrup.

Ikke ser jeg tilbage paa nogen glad Barndom. Moder var tilvisse kærlig og god, men vi mærkede ikke nogen kvindelig Ømhed. Vi var 5 vilde Drengene, som gik hver sine Veje, just ikke blidt forbi hinanden. Omtrent 1825 kom en Dreng fra Norge i Huset til os for at opdrages. Han fortalte mig, at han var Løsebarn af Prins Christian, et Produkt af dennes Virksomhed som Konge i Norge 1814. Han var jævnaldrende med mig, og vi gik i Efterslægtsselskabets Skole og blev konfirmerede sammen i 1830. Blandt gale Drengestreger var en saa uheldig, at da vi paa Nørrefælled havde anlagt en Krudtmine, og den ikke hurtigt nok vilde tændes, saa pirrede vi ved den, til den sprang lige i Ansigtet paa Theodor og mig. Eide slap fri; han havde som klog General holdt sig tilbage. Der gives Varsler, som man bør agte paa. Her var det mærkelige, at Faders gamle Søster $\frac{1}{2}$ Time før var paa Blegdammen, et Sted, hvor hun ellers aldrig kom, og da hun saa os ved den farlige Forretning og uden Tilladelse at være der, formanede hun os forgæves til at gaa hjem med. Vil man ikke høre, saa maa man føle, og det havde slemme Følger, idet navnlig Theodor i lang Tid var blind.

1828 rejste Moder og vi Drengene med det første Dampskib i Landet for at besøge Onkel Daniel paa Lolland. Min Fader fik mig indstillet til at blive Artillerikadet, og søgte Friplads for mig i Sorø. Han dokumenterede sit Slægtskab med Holberg og udfandt, at saavel hans som Moders Slægt mødtes i Norge; men det hjalp ikke. Saa ønskede Moder, at jeg skulde være Præst. Jeg blev da sat i Metropolitanskolen, en meget slet Skole under Rektor Nissen. Der var saa daarlig Disciplin, at f. Eks. Magister Lindberg ved at undersøge Drengenes Karakterbøger fandt, at af 100 Elever

havde 93 forvansket disse, og kun 7 var fri for denne Forbrydelse. Ved den højtidelige Straffekomedie med Formaninger og Rottingslag var det lutter Løjer. Som Barn gik jeg ofte i Søvn, og da Fader var død, gik jeg ind til hans Seng, hvor jeg vaagnede ved at støde mig paa en Balje. Frederik Eide kom nu ud af Huset til en Præst i Asminderød for at læse til Forsteksamen. Med Arveprinsen til Fader blev han straks Skovrider i Sorø, gift der, og snart efter Kammerherre og Overførster i Københavns første Distrikt.

Hverken Eide eller jeg havde ret mange glade Minder fra vor Barn-dom. Brødrene, især Vilhelm, var hensynsløse og regerende overfor os og vi gik uden Regel eller Orden, ganske som vi selv vilde. — Efter min Konfirmation antog Onkel Foss mig som Skrivedreng, og den 26. Oktober 1830 gjorde jeg min første Rejse ud i Verden, 15 Aar gammel, med Fragtmand Rasmus Jensen af Gryderup, siddende ovenpaa hans Læs ved Siden af en sort Puddelhund. Vi var 36 Timer om at komme 14 Mil frem, og holdt ved hver Kro undervejs. Den 28. Oktober, Dronningens Fødselsdag, kørte vi ind ad Bommen ved Skelskør, og der maatte jeg hjælpe Fragtmanden med at skjule Kontrabande. Onkel Foss var mig en faderlig Ven i hele sit Liv. Det gik ikke slet saa glat med Tante; hun havde selv mange Børn og brugte mig mest til Tjener. Jeg blev endog Børnevogter for de i 1831 fødte Tvillinger. Jeg husker grant, at Faderen løb frem og tilbage under Barselfærden. Han meldte den enes Fødsel, men løb straks tilbage, fordi Madammen mente, der var en til, og saa kom han tilbage med denne nye Efterretning. Her lærte jeg tidligt, at det just ikke altid er behageligt at komme blandt Fremmede, og at Verden ikke tager blødt. Det har gjort mig det lettere senere at finde mig tilrette under bratte Overgange. Da det var Dronningens Fødselsdag, var der Bal paa Raadhuset, og jeg kom ret tilpas til som Tjener at lukke Karetøren op for Byfogdens Damer som de Fornemste til Ballet. Det var et rigtigt Ravnekrogsliv, der førtes i denne lille By. Det var kun ved højtidelige Lejligheder, at Byens eneste Karosse blev brugt, til andre Tider var den gemt i et aabent Skur hos Ejeren, en Brændevinsbrænder, og da tjente den som Hønsehus.

I min isolerede Stilling havde jeg Lejlighed til at studere denne Ravnekrogs sociale Elendighed. Der var to gamle Pebersvende, som ejede største Delen af Byen, begge Møllerne og Brænderierne, og de var Lovgivere og Lovudøvere med Hensyn til Told- og Akciseafgifter. Den ene var Købmand og Brændevinsbrænder, den anden Bager og Møller. Told og Akcise betalte de kun efter eget Behag, og erklærede enhver ny Inspektør, at det var tjenligst for ham at lade det blive i den gode gamle Gænge; og vilde han prøve paa at forandre Systemet, saa varede det ikke ret

længe, før han var ked af de Narrestreger. Jeg saa stadig en Opsyns-betjent i Brænderiets Borgestue, hvor han diverterede sig med en Karaffel Brændevin, som efter at være tømt atter fyldtes til hans private Glæde og til Vederlag for tro Tjeneste. Hver Aften var der Forsamling af nogle Stamgæster: Prokurator Brüel, en Mand, som i Pjalter og Træsko mødte selv i Retten, Borger og Brandkaptajn; Murmester Meier, Snedker Lassen, Broder til min Læremester i Køge, og Flere.

Det var et mærkeligt gammelt, forfaldent og skident Hus, baade indvendig og udvendig. Fra Gaden førte otte Stentrappetrin til en lille Forstue, derfra tilhøjre var et Rum med alle Slags Varer og Smugler-gods. Tilvenstre gik man gennem en lang Borgestue til et lille Rum indenfor, hvor der solgtes Hvedebrød. Der var egentlig kun to Mænd, som det interesserede mig at omgaas. Den ene var Instrumentmager Hornung. Han var en udmærket Mand, har skrevet sit interessante Levnedsløb. Eksalteret, som han var, stjal han sin Kone ud af Apotekerens Vindue og giftede hende. Hun var en Broderdatter af Apotekeren, og den Tort, at hun giftede sig med Hornung, som dengang kun var Snedkersvend, havde han ondt ved at glemme. En Søster til hende gjorde derimod et brillant Parti med en rig Farvers Søn. Skæbnen forandrede Forholdene. Hornung blev en berømt Mand, og den rige Farver kom paa Fattig-huset. Den anden Mand var en Guldsmed Münster, som kom til at spille en betydelig Rolle, da han flyttede til Slagelse i den Tid, hvor de stærke religiøse Bevægelser, som udgik fra Holsteinborg, især forplantedes fra Slagelse Egnen. Hans Underholdning interesserede mig, og blandt andet godt kurerede han mig for Koldfeber, da ingen anden tog sig af mig. Efter som jeg voksede til, men især efter at jeg ved et Besøg i København kom tilbage med en brun Kjole med Fløjels Krave, gjorde jeg Lykke hos Damerne, hvorom jeg har interessante Erindringer. Vi dansede paa Raadstuen og digtede Vers til hverandre. Jeg var Vidne til Scener, som kunde være farlige nok, men Onkel Foss holdt mig i Skole med Forestillinger om Piger og Ungdomsletsindheder.

I Høve Præstegaard var der en ejendommelig Scene: Tante Rikke, som ofte var formelig kaad, vittig og lystig, tog Præstens Kjole og Pibekrave paa og vilde straks vie mig til en ung Præstedatter, men hun gjorde mig saa angst for denne Alvor, at jeg løb min Vej. Til Byen kom Præsten fra Egeslevmagle, Seyer Malling Beyer. Det var den ældste af mine Samtidige, han var født for 145 Aar siden (1741). Han bar endnu Parykken med Bukler, saaledes som Præsterne brugte før Revolutionen; han sagde han og hun til alle Folk, kom jævnlig til Onkel Foss og fortalte mange morsomme Historier, blandt andre at han i Præstekonventet havde begært Pension for sin Husjomfru, og da man ikke kunde give ham Løfte derom,

svarede han: »Ja, dersom De ikke vil have, at jeg skal prostituere mig i min høje Alder, saa bør De give hende den, thi ellers gifter jeg mig med hende«. Han tabte sit Ridderkors og gav Finderen 4 Skilling i Drikkepenge, fordi han mente, det var ikke mere værdt. Han blev 99¹/₂ Aar. I et Selskab mellem Præster var der en, som ønskede ham at leve 100 Aar til, de andre lo deraf; men han troede nok det, thi han troede paa et evigt Liv, og det er ikke Grød at grine af. Han sagde selv, at han blev saa gammel, fordi han aldrig havde taget sig noget nær i denne Verden, og drukket 2 Snapse om Dagen. Paa sin Dødsseng laa han hen, og de Omstaaende troede, han drog det sidste Suk; men pludselig aabnede han Øjnene: »Hvad monstro Kapitelstaksten bliver iaar?« Det var hans Forberedelse til de næste hundrede Aar.

I Skelskør forblev jeg i 2¹/₂ Aar. Jeg skylder Onkel Foss's Minde meget. Han holdt mig til at arbejde ordenligt. Som Skriver var det nødvendigt at skrive smukt, og det lykkedes mig ved at kopiere et Ideal, Fuldmægtig Klüver paa Amtskontoret. Da denne Udvikling næppe førte til noget videre, saa raadede Onkel til, at jeg burde uddanne mig til Bageribedriften hjemme, og han skaffede mig Plads i Køge for at lære at blive Bager. Saalænge, som jeg var i Skelskør, var jeg mest til personlig Tjeneste for Onkel, en fast Opvarterplads, som ingen misundte mig. Som Skriverdreng i en stumpet Trøje blev jeg ikke forvænt med Æresbeviser; jeg holdt mig mest for mig selv paa Kontoret, laa om Natten i en Korridor med Gennemgang for alle og enhver. I min Praksis paa Politikontoret gjorde jeg Bekendtskab med Ole Kollerød, som var i Arresten, hvor han syede Bukser til mig. For dette mit Ungdomsbekendtskabs Skyld overværede jeg hans Henrettelse paa Amager. Han havde senere myrdet en gammel Kone. Ved denne Lejlighed saa jeg to Kvinder, som drak af Forbryderens Blod; det skulde kurere for Slag. Paa Kanehøjs Møllebakke overværede jeg i Embeds Medfør en Kagstrygning.

I Foraaret 1833 var jeg færdig i Skelskør og kørte til Køge. Af mine Kammerater fulgte en Apotekerlærling Løvenbalck Kirchheiner, som havde kastet sin Kærlighed paa mig, og som jeg senere traf paa Torvet med Sæd, da han var bleven Bonde, og en Købmands Søn Valentin, som jeg senere har truffet som Gæstgiver i Slagelse, mig en Mil tilhest. Hos Bager Larsen blev jeg vel modtaget; de havde selv ingen Børn, og Madammen ønskede, at jeg var deres Søn. Larsen var en retskaffen, men yderst svag Mand. Oprindelig Skipper, havde en Bagerdatter fanget ham og givet ham Brød, uden at han behøvede at erhverve det i sit Ansigts Sved. Selv havde han intet lært af Bageriet, og antog det heller ikke nødvendigt for mig; derfor havde han intet imod, at jeg spillede Kavalier. Da jeg havde været der et Aar, udstedte han som Oldermænd

for Bagerlauget Svendebrev til mig som en duelig Svend, og det uagtet jeg ikke kunde nogetsomhelst. Han var ogsaa Chef for Brandvæsenet og Byens to Vægtere. Han imponerede mig kun, naar han paa Torvet skældte Bønderne ud, naar de vovede at forlange mere end 12 Sk. for 1 Pund Smør.

Det Aar, jeg tilbragte i Køge, var min fornøjeligste Ungdomstid, thi her spillede jeg Kavalier med min brune Kjole, var en af Byens Løver, og vel set af de Køgehøns. Jeg holdt meget af Larsen; han var en loyal Borger, Kongen og Amtmanden som hans Befalingsmand over Sprøjterne tro hengiven. Han kom regelmæssig to Gange om Aaret til København særlig for at komplimentere Amtmanden. Amtmand Tetens, som var min Moders Laugværge, kom jeg undertiden til. Han satte Pris paa Larsens Opmærksomhed og vilde gerne give ham en Udmærkelse. Ridder turde han ikke lade ham blive, saa vilde andre af Byens Borgere blive forbitrede. Saa gav han ham kongelig Tilladelse til at rangere med Københavns Brandkaptajner. Derefter syede Larsen Guldstriber paa de blaa Bukser, og Madammen blev Frue. Min bedste Omgang i Køge var med Kateket Nyrop, som med en forstandig Hustru og en Flok Børn levede under meget tarvelige Forhold et fornøjeligt Samliv. Og denne Familie har jeg fulgt med megen Interesse.

I 1835 rejste jeg til København. Nu var jeg 20 Aar; for ung til at begynde hjemme. Man kan vanskelig nu tænke sig den Raahed, som herskede mellem Datidens Svende, som næsten alle var tyske, og som principielt ødelagde enhver dansk Dreng, som kom i Lære. Først senere, da Mestrenes egne Børn skulde frem, blev Forholdene bedre, saaledes at det nu er himmelvidt bedre. Jeg kunde ikke bekvemme mig til at arbejde med disse Folk og vilde rejse udenlands, men Moder kunde ikke afse Rejsepenge. Saa saa jeg et Avertissement om en Kontorplads, og da jeg skrev smukt, blev jeg antaget som Skriver paa Amager Birkekantor med 10 Rd. maanedlig Gage og to Stykker Smørrebrød til Frokost. Ved dette Ophold som Politimand fik jeg at se, hvorledes det saa ud i Nærheden af København. Fuldmægtigen paa Kontoret, almindelig kaldet Champagne Christensen, en Titel, han havde faaet i en Klub, da han blev Medlem paa Betingelse af, at han skulde give en stor Mængde Champagne, var en Jyde og som Følge deraf dreven i Kortspil, og her blev han en berygtet Spiller, der sammen med Skibbye spillede i Knirsch's Hotel og paa Ramløse; og adskillige Gange havde de sprængt Bankerne. Han var en flot Herre, holdt Ridehest, som jeg undertiden lapsede mig paa, og holdt Loge i 1. Etage, som jeg ogsaa fik Plads i. Han forærede mig en rød Fløjls Vest og var i det hele godmodig og tjenstagtig uden nogensinde at friste mig paa Galej, dertil var jeg vel for fattig. Da jeg rejste til Ud-

landet, anbefalede han mig at lægge Mærke til, om det var blødt eller haardt Træ, Kuglen i Rouletten faldt paa. Hans højre Haand var altid indbunden i et Silketørklæde, formodentlig for at bevare en saa fin Følelse, at han kunde føle Figurerne i Kortene. I Samtaler kom der adskilligt frem, f. Eks. naar han begyndte et Spil med Tab, saa spillede han ikke den Aften. Denne Stakkel blev efter nogle Aars Forløb forarmet og døde i Elendighed paa Amager, som Bager maatte jeg laane ham 50 Rd. Politimesteren von Osten blev kaldet den døve Elsker, og Fuldmægtigens Retsbegreber kender vi nu. Retten blev repræsenteret af mig, som, da jeg rejste, fik Cand. Saxild til Afløser; han er i disse Dage død som Herredsfoged i Jylland, hvor han var bekendt som en saa fredelig Mand, at Tyvene befandt sig saare vel, ja det gik ham endog ligesom Birkedommeren i Hostrups Komædie, at Tyvene gik ind og plyndrede ham selv, uden at han nænnede at gøre dem nogen Fortræd. I denne Sommer var jeg saa heldig at redde en ung Mand, som var druknet ved Rysensteens Badeanstalt. Med meget stort Besvær blev han bragt til Live. For denne Daad blev jeg hædret med Medaillen for Druknedes Redning. Paa den ene Side staar Frederik den 6.s Brystbillede og paa den anden Side en Krans af Søplanter med Inskription: »Af Farens Svælg fremblomster Pris og Løn«, og paa Randen er indgraveret Troels Marstrand.

Den 28. August 1835 om Morgenen Kl. 8 rejste jeg med Ungdommens ubegribelige Selvtillid og Frimodighed med Dampskibet Frederik den 6. til Kiel. Mine 50 Rd. skulde strække langt længere end til Felleisen. Paa ægte Burschemaner stak en jernbeslaet Støvle ud paa hver Side. Dér er et Billede af en glad pyntet Haandværkssvend, som rejser ud, men kommer hjem i al Almindelighed — Rock ist weg, Stock ist weg, Alles ist weg. Jeg lærte snart, at en rejsende Haandværkssvend ikke rangerer højt, og saa skjulte jeg min Randsel med en vis Undseelse, og vilde gerne synes mere, end jeg var, akkurat lige som de fine Probenreutere. Jeg var paa 2. Plads, men ikke destomindre var jeg første Mand i Land ved Kiel, hvor jeg ikke vidste bedre end at følge Strømmen, og saaledes kom jeg ind paa Posthuset og skrev mig ind med Diligencen til Hamborg. Det var en dobbelt Vogn med 3 Personer i Cabrioletten og 7 i den bageste Vogn. I Rendsborg kom den 8. Passager, og Selskabet bestod nu af 1 Hamborger, 1 Kieler, 1 Hesser, 1 Svensker, 1 Italiener, 2 Jyder og mig selv. I Braunstedt spiste alle Passagerer ved table d'hôte, og da jeg endnu havde den bedste Tro til mine Rejsepenges Stedseveren, gjorde jeg det samme. I Kiel indtog jeg en splendid Frokost, bestaaende af for en Sk. Pærer. Mine danske Rejsefæller var Konsul Secher fra Horsens med en køn 18 Aars Datter. De vilde besøge Konsulens Søn, som

var paa et Kontor i Hamborg. Denne Søn havde jeg kendt som en uartig Dreng i Skelskør, og Fællesbekendtskabet gjorde os fortrolige, og jeg befandt mig særdeles vel, indtil Datteren betroede mig en Parasol at forvare, og dette gjorde jeg saaledes, at hun absolut maatte have en ny; hun tilgav mig, men Konsulen var vred. Kl. 7 om Aftenen kom vi til Altona, og alle de Rejsende tog hver sin Droske. Jeg blev tilsidst ene tilbage. Mine Aktier var faldne betydeligt, da Jyderne saa min Randsel med Støvlerne, og de lod mig føle, at jeg kun var — en Haandværksbursch!

Da man imidlertid ikke kunde beholde mig paa Posthuset, saa tog ogsaa jeg en Droske og kørte til Bagersvendenes Herberg i Hopfenmarkt midt i den gamle skidne By. Vi kom til et gammelt Bindingsværkshus med en stor Stentrappe, som gik langt ud paa Gaden. Her sad Masser af lasede barbenede Sjøvere, Herbergets Stamgæster, og da de saa en saare sjælden Guldfugl komme kørende i Droske, faldt de som Røvere over mig med Tilraab: »Hei Bruder! wo bist du her? Sei willkommen!« Her hørte mit Herreliv op; denne broderlige Omfavnelse var saa rørende, at jeg første Gang fik Taarer i Øjnene. Her begyndte Livet med Kammerater; som Laugsbroder var jeg Dus med al Verdens Bagersvende, og skønt jeg vidste det paa Forhaand, havde jeg dog ikke tænkt mig det saa uhyggeligt.

Man førte mig straks ind i Skænkestuen, og her blev jeg prajet og flaaet; dog var det kun Smaasummer, man opererede med, 2^{1/2} Sch. Holstein Courant, 8 Sk. dansk, til en Bouteille Brændevin, og saa adskillige saadanne. Jeg havde en naturlig Modstandsevne mod disse Forsøg paa at flaa mig, og jeg havde aldeles ingen Lyst til at lade mig plukke som en tosset Guldfugl. Samme Aften var samtlige ledige Svende samlede om et langt Bord for at indvie de Tilrejsende, og der blev forebragt Lege, som de nye slet ikke kendte, og naar man famlede, saa var der straks en Mulkt af 1 Sch. Jeg maatte af med 3 Sch.; men da jeg bevarede en urokelig Ro, saa fik de ikke mere, men vilde prøve en anden Leg, hvori en Lyneborger sværet i Ansigtet skulde forestille Djævel, og gjorde saa mange Narrestreger, at hver den, som lo, maatte bøde. Alle stod i Kreds, og hver den, som forandrede en Mine, maatte bøde, og skønt nogle maatte stoppe Tørklæde i Munden for at bare sig for Latter, var det mig umuligt at finde det morsomt. Forlængst træt og ked af denne Modtagelse, forlangte jeg at komme i Seng, men »hvor turde jeg det, førend de Gamle gik op«. Det skete Kl. 12, og nu ventede jeg at finde Erstatning for disse reale Krænkelser i Søvnens Arme — men den værste var tilbage. Jeg skulde visiteres, om jeg havde Lus eller Fnat, en Proces, enhver Tilrejsende maatte underkaste sig. Nu blev jeg vist op under

Taget øverst oppe, nærmest Himlen, længst fra den skidne Jord, men det var ikke Meningen. Der var de Senge, som de Tilrejsende, al Slags Rak og Pak, som ofte kun var der paa Gennemrejse, maatte bruge. Her stod to smudsige dobbelte Senge og en Enspænder, forholdsvis pæn. Jeg klædte mig af, beholdt Undertøjet paa, lagde mit Uhr i Vinduet og lagde mig af en vis naturlig Drift i den pæne Seng og faldt i Søvn. Men denne første Søvn i Tyskland blev snart forpurret, idet Ejeren af Sengen, alle Svendenes Jokaj, kom op, rev mig ud af Sengen, og anviste mig en af de dobbelte. Jeg var »en dum Schweinigel«. Ja, ja! godt Ord igen, og jeg krøb i en anden Seng til en splitternøgen Kammerat. Dette, at ligge i denne Naturdragt, lærer man paa Rejse; det er et Sikkerhedsmiddel mod Utøj.

Om Morgenen skældte Jokajen mig ud, fordi jeg havde beholdt Undertøjet paa, og for at have lagt Uhret i Vinduet. Jeg skulde vide, at der var intet heri Verden, man maatte stole paa, her blev daglig baade plyndret og stjaalet. Han var jo min Ven, som sagde Sandhed; men jeg blev naturligvis grov, hvad kom det ham ved? Efter denne første Nat begyndte den følgende Dag. I Gaarden var der en Bakke Vand til at vadske sig i, og en Kam hang i en Snor ved Siden. — Saa kom Morgenandagt efter Laugsreglerne. Inden man indtog sin Plads ved Bordet, maatte man være vandkæmmet, have Frakke paa og denne knappet. Dette fik jeg først at vide, da det var for sent, altsaa Mulkt straks affordret og fortæret i Form af Morgensnaps. Efter nogle Dage kendte jeg Rumlen, og jeg vil ikke undvære de Taarer, som jeg undertiden fældede, naar jeg var ene; jeg gennemgik alt uden at tage Skade paa min Sjæl, og omgikkes dem saaledes, at de efterhaanden fik mig kær; og da jeg efter en Rejse i Tyskland uden at faa Arbejde vendte tilbage til Herberget, blev jeg modtaget med rungende Hurra for »der Copenhagener«. Dette, som nu hørte til deres Liv, var i Grunden ikke værre, end jeg ofte har truffet i det saakaldte bedre Selskab. Men de første Indtryk var uhyggeligere. Efter at have overvundet disse maatte man finde, at deres frie Burschenleben havde en vis Godmodighed, som kunde være tiltrækkende. Jeg mindes Løjerne om Aftenen i Salen, hvor Kupfernase forestillede Napoleon med Papirhat paa, naar han besteg sin Skimmel, en anden gammel graahaaret Svend, og andre Figurer, som hver spillede sin Rolle, og det endte i Reglen med, at en eller anden døddrukken maatte bæres tilsengs med Sang og Musik. Det var bellmannske Løjer. Med Alvor blev der holdt Taler over den hensovede, og i Procession med en Klarinet-spiller i Spidsen blev han begravet i Dynerne. Kupfernase, Skimmelen, Peter Husum og Lyneborgeren staar i min Erindring som mine velvillige Kammerater, som jeg aldrig vilde forraade.

Mit Liv var afvekslende delt imellem dette Selskab og fint Gentlemans. Saa ofte jeg kunde, var jeg paa egen Haand. Søndagen den 30. August spadserede jeg paa Jungfernstieg, gik om Eftermiddagen til Kammerjunker Kragh, Vejofficer i Holsten og boende i Ottense, adresseret til ham af Faderen, General Kragh, en Fætter til min Fader som Søn af en Søster til Faders Moder, der var født Schnitler. Jeg traf ham ifærd med at gaa til Selskab, hvorfor han inviterede mig til at møde ham i Svejtserpavillonen næste Dag Kl. 1. Der kom jeg, og han trakterede fint, førte mig til Middag hos Grube, drak Kaffe hos Josty & Perini, spadserede til Wandsbeck, hvor der var Marked og stor Kommers. Der traf vi Maleren Aumont, som var bosat i Hamborg og, forunderligt nok, tog mig for min Broder Maleren. Saa kørte vi hjem i en stor Kasse, hvor der var 6 indeni, 6 bagpaa, 6 ovenpaa og 3 hos Kusken. Kragh beredte mig den fornøjeligste Dag.

Den 1. September prøvede jeg et skrækkeligt Arbejde. Naar der var samlet flere paa Herberget, som vilde have Geschenk hos Mestrene, saa fulgte Jokajen dem om, og da jeg vilde have det med, fulgte jeg med paa Turen. Vi var over 40 Steder for, som det hed, »sprechen dem Meister zu, um Arbeit oder Geschenk«. Alle Steder fik vi noget Brød, som Jokajen solgte, og Udbyttet delte vi, for min Part blev det 14 Sch. — de første surt erhvervede Penge i Tyskland. Hver Dag gik jeg paa egen Haand og fornøjede mig over de rige og smukke Landsteder i Omegnen, traf af og til Landsmænd: Legationsraad Jäger og Romanforfatteren Kruse i Josty & Perinis nye Privat-Verein, et overordentlig elegant Kaffehus, det første i sin Slags. Der var 60 galonerede Opvartere og en drabelig Svejtsers-Portner. I Stadtteatret hørte jeg en Opera, Familien Capuletti og Montechi, hvor en Madam Walcker sang ypperligt. I dette Kaffehus traf jeg en Aften Vinhandler Etatsraad, Waagepetersen med Frue. Denne var en af de første, som protegerede Wilhelm ved at bestille det store ypperlige Familiebillede, »en Musikaften«. Fruen, som saa mig, sagde til ham: »Der staar den unge Mand, som ligner Maleren, og som jeg idag mødte paa Jungfernstieg og antog for ham selv«. Saa kom han hen til mig, og vi samledes ved Abricosis. Han var venlig, spurgte, om han kunde være mig til Tjeneste, og bad mig besøge sig i Streits Hotel. Da jeg næste Dag mødte der, traf jeg Aumont, ham, som antog mig for Wilhelm i Wandsbeck. Her hørte han, at jeg var en Broder til Maleren, og bad mig komme om Aftenen hos ham, der vilde jeg træffe mine Kammerater fra Vagtskibet i Altona, som han vilde invitere. Jeg vogtede mig vel for at præsentere mig som Bagersvend, thi fint skulde det være. Jeg kom derhen i Mørkningen, og ligesom jeg kom ind, kom Løjtnant Stenbach og Løjtnant Branth stormende mig imøde: »Velkommen,

Dswald Marstrand fra Italien!« Ak, hvilken Skuffelse! — Den 6. September spadserede jeg til Altona og Nienstedt og langs Elben tilbage og gik i Teatret, hvor jeg saa »Gustav oder der Maskenball«, hvor den svenske Konge bliver skudt af Ankerstjerne. Her sang en Madam Pihl oprøpelig. Den gamle Del af Byen var hæsleg. Kanalerne var stinkende rødestene i Flodtiden. Den nye Del er smuk. Man ser ingen pjaltede higgere, ingen Drivere, men megen Handelsvirksomhed. Fattigskolernes Børn spadserede ordentlige og renlige i en bestemt Uniform og i god Lugt. Den 8. September var der atter Optrækkeri paa Kroen, hvor jeg hjemfaldt til adskillige Mulkter. Man lærer at vogte sig. Brødrene havde stjålet 2 Skjorter og 2 Par Sokker ud af min Felleisen. Jeg søgte stadig Arbejde, men selv en Anbefaling af Waagepetersen til en Købmand om Assistance hjalp ikke.

Ked af dette Drivveri spadserede jeg den 13. September for at besøge Kaptajn Oehl, Toldembedsmand i Hasseldorff, boende lige under et Dige for Elben ved Hasseldorff. Jeg spadserede gennem Altona, Ottense, Dockenude, Nienstedt og Blankenese langs Elben og derfra over Wedel, en besværlig Vej gennem Lyng og Hede til Hasseldorff. Om Oehls Familie bliver senere talt. Jeg forblev hos denne elskværdige Familie i 8 Dage, kom i Besøg hos Omegnens Beboere, var endog til et Bondebryllup, hvor jeg dansede med Præsten Clausens Datter og blev inviteret til den følgende Dag at besøge Præsten. Der var intet andet mærkværdigt, end at Præstens Kone var prydet med en stor Knebelsbart. Men et andet interessant Bekendtskab stammede fra dette Besøg; det var med Møller Lange, som dengang havde en lille Stubmølle ved Hasseldorff. Denne Mand flyttede til Altona, anlagde der en af de første Dampmøller og et stort Kiksbageri. Der blev den Tid paa Grund af Toldforholdene i England bagt saavel i Hamborg som ogsaa tildels i København en uhyre Masse Kiks for Fiskefrierne paa New Foundland. Det var ogsaa paa Grund af disse Forhold, at der i København Hambroes Etablissement, bestaaende af Mølle og Bageri, blev anlagt. Denne Mand besøgte jeg ofte i Altona, og han udfoldede en stor Virksomhed, som senere hans Sønner har fortsat med den største Mølle i Nordtyskland, Neumühlen ved Kiel. Han købte ogsaa et Bryggeri i Altona, og det er fra dette, jeg optog Ankeret som Bomærke.

Efter disse behagelige Dage maatte jeg tilbage til Hamborg for at se, om der viste sig noget. Jeg sejlede tilbage med en Baad langs Elben og kom til Herberget, hvor jeg fandt en tildels ny Besætning. Moder havde paalagt mig i Hamborg at opsøge to Personer. Den ene, Skræddersvend Trap, havde forladt sin Kæreste, Moders Pige, og hendes Barn. Han var flygtet, og jeg skulde nu stoppe ham. Paa Skrædderherberget fik jeg ham opspurgt, men da han havde skaffet sig en anden Kæreste og et

andet Barn, saa lod jeg ham løbe. Den anden var den under Tante Thea omtalte Sadelmagersvend. Efter megen Søgen traf jeg ham, men han var, som mange Haandværkssvende dengang, idelig paa Rejse, fægtende sig fra By til By og ingensteds blivende; den Slags Folk var udelige til Arbejde; saaledes havde han vandret i 10 Aar og endog været i Tyrkiet.

Saa var jeg i Teatret og saa Schillers »Røverne«, Carl Moors Rolle mesterlig udført af Døring fra Berlin. En Aften var jeg i Tivolis Teater i en Have, hvor der spilledes. Publikum sad under aaben Himmel og nød deres Aftensmad, saa de havde samtidig baade aandelig og legemlig Nydelse. Der spilledes morsomt »der Zinngiesser«, omarbejdet som Vaudeville, men naturligvis uden Hentydning til Holbergs Kandestøber. Her saa jeg en Rutschbane, som vi senere fik i vort Tivoli; og saa traf jeg Søofficer Stampe. Den 24. September besøgte jeg Jødekirken. Paa Hjemvejen derfra var jeg saa uheldig at møde en Landsmand, en ung Kunstner Carl Noack. Han var Valdhornist, havde rejst paa sin Musik og givet Koncerter i Leipzig, Dresden og Berlin. Vi fulgtes ad til Zoologisk Have og var om Aftenen sammen hos Josti. Dagen efter besaa jeg det ny Slagtehus, en ypperlig Indretning, og jeg overværede der, at man i et Øjeblik slagtede 2 Stude og 10 Kalve. Paa Vejen derfra mødte jeg igen min Ven fra Dagen iforvejen, og han lokkede mig ind paa et Billardsted. Han vilde samme Eftermiddag rejse til Lübeck med en Fragtmand og havde ingen Penge til at betale sin Vært med. Det fortalte han ikke dengang, men paa Værtshuset maatte jeg betale, og da hver gik til sit, saa blev jeg kort efter opkaldt af Politiet, hvor Politimesteren modtog mig med de Ord: »Der staar en Landsmand af Dem, som De har været paa Værtshus med; det er ikke smukt af Dem, at De har taget hans Portemonnæ.« »Hvad for noget! har jeg?« sagde jeg og saa skarpt til Noack. Jeg blev meget indigneret over dette Kammeratskab, talte ham paa Dansk saa fyndigt til, at Politimanden nok kunde se, hvorledes det hængte sammen, og jeg blev straks dimitteret.

For at slippe for at betale sin Vært havde han foregivet at have tabt sin Pung. Under Forhøret blev det oplyst, at han havde været paa Værtshus med en Bagersvend, hvorfor Politiet hentede mig, som formodedes at have snappet hans Pung. Paa Gaden ventede jeg, til han kom ud, og saa faldt jeg ham i Flanken og læste ham ordentlig Teksten; det endte imidlertid med, at han grædende bad mig om en Specie, for at han kunde komme til Lübeck, og saaledes blæste han mig et Stykke paa sit Valdhorn. Af denne letsindige Uforskammethed af en Landsmand lærte jeg, at man paa Rejser mest bør vogte sig for Landsmænd. Nu maatte jeg ikke længere opholde mig paa Kroen uden en særlig Tilladelse

og Opholdskort af Oldermændene. Ogsaa han interesserede sig for at hjælpe mig, men uden Nytte. Jeg havde nu været 6 Uger i Hamborg, og det tyndede paa Pungen. Et Rygte om, at der i Hannover havde været Mytteri mellem Bagersvendene, og at en stor Del af den Grund var afskedigede, gav mig Haab om, at det vilde lykkes mig at faa Arbejde, naar jeg rejste dertil; det var kun 20 Mil borte, og saa langt maatte jeg vel kunne faa Pengene til at slaa til.

Svendene paa Kroen fortalte, hvorledes de aarevis rejste om i hele Verden, uden at det kostede dem noget, og Lüneborgeren vilde føre an. Det æventyrlige ved disse Rejseæventyr lokkede mig, og da jeg skammede mig ved længere at drive og vente i Hamborg, talte jeg Resten af min Kapital, der var 14 Rbd., og ved at vise disse paa Politikamret fik jeg Pas til Hannover. Jeg spændte Randslen og rejste med Dampskib over Elben til Harburg. Forinden gik jeg til Waagepetersen, takkede ham for hans Anbefaling; her i Hamborg havde den ikke nyttet, men nu vilde jeg forsøge min Lykke, rejse til Brunsvig, Hannover, Hessen-Cassel og Frankfurt. Han forsynede mig med Breve til ethvert af disse Steder og ønskede mig Lykke paa Rejsen. Den havde jeg i min friske Ungdom, men Brevene nyttede mig kun lidt; da jeg afleverede det første i Hannover, fik jeg en venlig Modtagelse og et Glas Vin hos Købmanden, men ingen anden Hjælp, saa rev jeg straks alle de øvrige Breve itu. I Harburg paa Herberget traf jeg 3 andre Svende, som gjorde mig Rejseselskab til Hannover. Jeg lærte snart de Hjælpemidler, som gjorde Rejsen billig, men har selv aldrig benyttet andet, end hvad der efter Laugsreglerne tilkom mig som Geschenk af Mestrene.

Med disse Svende gik jeg til Mestrene »und sprach Ihnen zu«. Det er en Form for at søge Arbejde. Han giver intet andet Svar end en Simle, alle disse Simler gemmes, til man paa Rejsen kommer til Nattelogi, saa mødes her mange Slags Stromere, som hver giver, hvad han har tiggat eller stjaalet eller selv ejer, til et Fællesmaaltid. Bagerne giver da Brød, og faar saa Æg, Øl eller hvad der kan være, af de andre. Hvad jeg da havde at betale med klingende Mønt, indskrænkede sig til 1 à 2 Sk. for Nattelogi. Den første Nat, i en Kro 5 Mil fra Harburg, efter at 6 forskellige Stromere havde bragt Fællesmaaltidet tilende, blev der lagt Halm paa Gulvet. Med Randselen under Hovedet, Frakken som Overdyne, Ungdom og Træthed som Ledsager, sov jeg fortræffeligt, indtil om Morgenen tidlig en Pige kom ind med Værten for at purre Selskabet op, hvilket skete med Spark og Skældsord. De fine Fornemmelser taber sig, og saa vandrer man videre saa frisk som en Fugl i den dejlige Morgenluft, videre de næste 5 Mil, til de samme Scener gentager sig. Det er en billig Rejse.

Allerede den anden Dagsrejse var lidt kummerlig. Mine Støvler var ikke praktiske til at spadsere saa mange Timer i, og om Aftenen kunde jeg knapt slæbe mig den sidste Mil frem trods en velvillig ung Kammerats Bistand. I Herberget var jeg saa heldig at faa en Seng for den Nat, og de praktiske Kammerater raadede mig til at bade Benene i Brændevin. Saa kom jeg tilkøjs og sov fortræffeligt; næste Dag var jeg fuldkommen paa Støvlerne igen. Rejsen blev interessantere, jo sydligere vi kom, med bestandig vekslende Rejsekammerater. Undertiden kørte vi et Stykke Vej, og en hel Karavane kørte et godt Stykke for en billig Penge i en lukket Kreaturvogn. Det var paa denne Rejse fra Hamborg til Hannover, at en Kammerat saa fattig, at han ikke engang ejede en Randsel, men saa driftig som en Pranger, som han ogsaa lignede i sin stumpe Jakke, i en Grøft fandt en Fragtmandshest, som med brækket Ben var efterladt der. Der var noget at gøre i Penge og han anstillede sig som den Fragtmand, der havde haft det Uheld, men vilde have noget for den; saa løb han over Marken til en Mand, som han tilbød Hesten til Slagning. Bonden kom tilstede, men han kendte nok, at det var Løgn, og vilde ikke indlade sig paa den Handel. Vi havde alle lejret os om denne Scene. Man drev Hesten op paa 3 Ben, og under disse Anstregelser tabte den en Sko. Fyren snappede øjeblikkelig Hesteskoen, og ved næste By fik han 2 Sk. for den. Han og en anden Bagersvend tiggede hele Vejen. Bønderne var i Reglen bange for disse Stromere, saa de gav dem altid noget til Hjælp til Fællesmaaltiderne. Da vi kom til Hannover, blev begge disse Stromere arresterede, den ene for Bedrageri og den anden for at tigge fra Dør til Dør i Byen.

Til Hannover kom jeg den 17. Oktober og søgte straks til Bagerherberget, hvor jeg traf en velvillig Kammerat, som viste mig Byen, og jeg forblev der i 3 Dage og var med min Kammerat i Teatret og saa Operaen »Murmesteren«. Ogsaa her var det umuligt at faa Arbejde. Jeg eftersaa min Kasse, og til min Forundring havde jeg endnu mange Penge, saa jeg kunde komme vidt omkring i Verden; saa besluttede jeg at gaa de næste 20 Mil til Hessen-Cassel. Imidlertid kom i de samme Dage fra Petersborg 2 Bagersvende, og da jeg spurgte den ene: »Wo bist du her?« og han svarede: »Aus Copenhagen«, saa omfavnede jeg ham og trøstede ham, der var lidt forknytt over sit Rejseliv. Det var Hartvig Pøhls, en velhavende Bagermesters Søn i København, Broder til Fabrikant Burmeisters Hustru. Han længtes hjem, jeg derimod var saa kvik, beskrev ham en fornøjelig Rejse, vi kunde gøre sammen sydpaa, saa han fik Lyst til at følge. Han gik til Politiet og ønskede sin Vandrebog viseret til Cassel, aber »Nein, wir haben Ihnen einmahl nach Hamburg visirt, und ändern es nicht«. Saaledes blev Haandværkssvende behandlede af

Politiet, men det var nødvendigt, thi de rejsende Haandværkssvende var til stor Fortrædelighed og under streng Opsigt, »auch wegen politischer Umtriebe«.

Paa Vejen til Hannover kom vi forbi det Slot i Celle, hvor Fr. d. 6.s Moder boede i sin Landflygtighed. I Hannover var jeg, foruden i Teatrene, i Slottet og overværede en stor Militærparade. Skønt jeg trakteredede den Kammerat, som viste mig Byen, var jeg endnu rig, og den 26. Oktober spadserede jeg ad Cassel til, over Universitetsstaden Göttingen. Efter Revolutionen 1830 var Studenternes Antal formindsket, men der var endnu 1300. Eggen blev hjergrigere og skønnere, jo nærmere vi kom til Cassel, en venlig By med det pragtfulde Slot Wilhelmshöhe, hvor Napoleon den 3. sad som Fange efter Affæren ved Sedan. I Cassel saa jeg Medregent-Kurfyrsten med sin Maitresse — den rigtige Kurfyrste, ogsaa med en Maitressé, var forjaget før, og Prøjerne har nu taget Landet. Da jeg endnu havde Penge nok, saa vilde jeg længere mod Syd og gik over Giesen og Marburg til Frankfurt. Den 3. November mødte jeg paa Vejen mellem Marburg og Giesen en Bursche, hvem jeg som sædvanlig tiltalte med: »Wo bist du her?« — »Aus Copenhagen.« — Saadant noget hjemligt var altid interessant, jeg lod Kammeraterne gaa og blev tilbage. Vi lejrede os i en Grøft, og jeg rev et Blad af min Tegnebog, hvorpaa jeg skrev en Hilsen til Moder, som denne Landsmand, Garversvend Meyer, tog med. Denne er nu den rige Garver Meyer i Aabenraa. Havde jeg tænkt, at dette lille Brev malede min Tilstand for Moder saa uhyggelig, som om jeg virkelig var i Grøften, saa havde jeg sparet hende den Bekymring, men det var saa langt fra, at jeg følte nogetsomhelst Savn, tværtimod var jeg opfyldt af lutter ungdommelige Forhaabninger.

Den 5. kom jeg til Frankfurt am Main. Her havde jeg ved Visitation paa Herberget en virkelig Ubehagelighed; man fandt en Bisse, som jeg rimeligvis havde faaet i Marburg, hvor jeg var glad ved, som Modsætning til de almindelige Halmlejer paa Gulvet, at faa en Seng. Jeg maatte lægge mig splitternøgen hos en Kammerat, som vred sig ved at blive Sovekammerat med mig skabede Hund. En fuldstændig Renselse Dagen efter befriede mig, og det var eneste Gang, jeg havde den Sorg. I Frankfurt blev jeg til Søndagen den 8. November. De katolske Kirker og Kirkeskikke saa jeg først her. Jeg saa Billedgalleriet med Stifteren Stadlers Marmorbuste, Rubens' og Teniers Billeder, deriblandt hans berømte Kortspillere, østrigske Soldater med hvide Uniformer og sorte, lange Støvletter. Nu havde jeg kun 7 Rd. tilbage, men vilde nødig vende hjem. Saa mødte jeg en ung Bagermesters Søn fra det nærliggende Mainz, han var forkælet, og alt træt af den 6 Mils Rejse »in der Fremde« og vilde hjem

igen. Han var velhavende, og jeg fik ham til at købe mit Sølvuhr for 7 Rd. Nu havde jeg 14 Rdl., og regnede ud, at da jeg kun havde brugt 7 Rd. til at rejse 60 Mil, saa maatte jeg kunne rejse 120 til for 14, og jeg drog da over Offenbach, Erfurt og Weimar, gennem alle de dejlige sachsiske Egne med stor Nydelse. Her i disse Universitets egne strejfede mange Studenter tilfods i fantastiske Dragter paa Burschewaner med Randsel og Ziegenhainer, en Stok, tyk i den nederste Ende og fuld af indskaarne Navne. En Gang sad vi 5 Stromere i en Kro, som en Student passerede, og da en af vort Selskab raabte »Guten Morgen, Hr. Fischer!« vendte han om til os, men vendte slukøret tilbage, — det var kun Haandværksburscher.

Den 13. November var en meget fornøjelig Dag. Det var klart Frostvejr og de fortryllende Bjergformationer viste sig til alle Sider. Om Eftermiddagen steg jeg op paa et meget højt Bjerg til Warthurg, hvor man viste mig et Hul i Væggen saa stort som et Vinfad, som kom af, at Luther slog Blækhuset efter Fanden, som vilde forhindre ham i at oversætte Biblen. Man ser Kirken, hvor Luther prædikede, og de thüringske Herrers Rustkammer og Vaaben; den 14. kom jeg til Eisenach og samme Eftermiddag til Gotha, den 15. var jeg i Kirke i Gotha og om Eftermiddagen til Aftensang i Erfurt Domkirke. Jeg besaa den berømte store Klokke, spadserede endnu henad Aften $\frac{1}{2}$ Mil, jeg fik et godt Logis. Den 17. passerede jeg Weissenfels og traf her en Kammerat med en fiks gul Frakke, som jeg forelskede mig i og byttede med min egen blaa, som visselig var bedre, men da jeg fik 1 Rd. i Bytte, saa gjorde jeg den Handel. Jeg kom til Weimar og beundrede det smukke Slot og det Hus, hvor Goethe havde boet; den 18. gik jeg over Napoleons Slagplads ved Lützen og kom til Leipzig. Denne livlige Handelsby interesserede mig meget. Overalt i disse Egne spillede Fragtmandene en stor Rolle, da ingen Jernbaner eksisterede. Hvor disse tog ind, var der lunt og god Halm paa Gulvet. Haandværkssvende agtede man ikke at hygge om.

I Wittenberg saa jeg Luthers Monument. Derpaa gik jeg til Potsdam med den skønne Paafugleø. Her mødte jeg Prins Carl med 50 Jagthunde i Kobbøl. Gennem Leipzigerthor gjorde jeg mit Indtog i Berlin med forrevne Fødder, een Tøffel og een Støvle. Det var en lang Vej at humpes til Bagerherberget i Königstrasse. Ejheller her var Arbejde at faa. Jeg saa, hvad jeg kunde overkomme, var første Aften i Opera og anden Aften i Schauspielhaus. Dagen efter kørte jeg til Spandau og saa et Mausoleum bygget for Dronning Luise, den nuværende Kejsers Moder. Billedhugger Rauch havde gjort et meget skønt Billede af hende i Marmor. — Nu var Pungen bleven let, og jeg havde 36 Mil til Hamborg. 8 Mil derfra havde jeg endnu saa mange Penge, at jeg turde tillade mig

den Luksus at køre med en Mand, som førte Svin til Hamborg. Vi overnattede, og purret ud af Halmen Kl. 6 om Morgenen kørte vi videre. Efter $\frac{1}{2}$ Times Kørsel savnede jeg min Tegnebog. I min Skræk løb jeg tilbage og var saa heldig, at en venlig Pige havde fundet den i Halmen. Det mærkeligste var, at jeg samme Dag første Gang paa hele Rejsen blev affordret Pas af en Gendarm i Lauenborg; havde Passet været borte, var jeg bleven arresteret. Gendarmen var venlig nok. I Danmark havde han været Dragon. Den 4. December kom jeg til Herberget og blev modtaget med et stormende Hurra af mine gamle Kammerater. —

Nu var jeg inde i det rette Laugsvæsen og med ved Svendenes store Laugforsamling, overværede de latterlige gamle Laugsskikke, som endte med Slagsmaal og forfærdelig Forstyrrelse. Men derved blev jeg kendt med ældre arbejdende Svende, som lovede at hjælpe mig til Arbejde. Der var en honnet Mand, kaldet den skævbenede Danziger, Mestersvend hos Eggenhusen, som tog sig af mig. Han havde arbejdet sammen med en Dansk, som nu var Bager Faber i Hvidøre, og fra den Tid skyldte han denne en Louisdor, og den bad han mig lade min Familie i København betale tilbage. Jeg tog atter ud til Oehls for at rekreere mig, og da jeg kom tilbage, kom jeg den 6. Januar 1836 i Arbejde hos Eggenhusen under Protektion af min Ven Danzigeren. Jeg vidste nok, at det var meget lidt, hvad der forlangtes af den yngste Svend i et Bageri, og gik dristig paa, skønt jeg næppe kunde slaa en Kringle op. Da Mesteren kom i Bageriet, sagde han: »Du hast noch nicht hier gearbeitet.« Jeg kom imidlertid snart efter det, lod mig ikke sige ret meget af de andre og var utrolig kæphøj, thi de havde ogsaa alt i Munden. Noget af det strengeste var at bære Melsække fra Gaden gennem Butikken og Gaarden 4 Loft op. Dette maatte Svendene gøre. Af disse var Mestersvenden fri, og en anden, Oldermændens Søn, formedelst en Broksskade. Jeg var kun 19 Aar, men stærkt bygget, saa hvad de andre kunde, maatte jeg ogsaa kunne. Den første Sæk, 200 Pd., smed jeg i Butikken, den anden kom jeg med til Gaarden, den tredie halvt op ad Trapperne, men det varede ikke længe, førend jeg tog min Del ligesaa bravt som de andre. Vi arbejdede fra Kl. 10 om Aftenen til 5 om Morgenen, saa gik der nogen Tid med Kaffe, saa sov vi til Kl. 9 om Formiddagen og arbejdede til 5 om Eftermiddagen. Jeg gik kun lidt ud, men naar jeg var ude, besøgte jeg Holger Foss, som var paa Kontor, eller Gurlitts i Altona, og naar dette skete, fik jeg kun sovet 2 à 3 Timer af 24. Jeg kom ganske godt ud af det med Kammeraterne, undtagen med Oldermændens Søn, som jeg en Gang kom op at slaas med. Jeg blev i den Anledning opkaldt til Oldermænden for at faa Grovheder, men Pryglene havde han faaet og ærlig fortjent. Jeg blev ogsaa ophidset af de andre, han kunde ikke

gøre sit Arbejde med Sækkebæren, som blev læsset paa os andre, fordi han var Oldermændens Søn. Jeg forblev der i Arbejde $\frac{5}{4}$ Aar, til jeg fik Resourcer hjemme fra for at rejse videre i Verden. Af Lønnen kunde jeg intet spare, den var kun to Kroner om Ugen; saa fik vi Bageriklædere hver Lørdag, det vil sige et Skørt og et Forklæde. Forresten havde vi intet paa, da vi for det meste arbejdede ovenpaa Bagerovnen i en morderlig Hede.

Nu rejste jeg atter til Berlin og var denne Gang saa heldig straks at faa Arbejde hos Hofkonditor Schaus i Jægerstrasse. Et lykkeligt Tilfælde for mig var det, at 2 Svende dér havde banket hinanden og maatte bort. Det var et godt Sted at være paa; der var 6 Konditore og 4 Bagere. Vi havde ordentlige Værelser og hver sin Seng, helt anderledes godt end hos Bagere i Almindelighed. Jeg arbejdede fra Kl. 2 om Morgenen, og om Eftermiddagen Kl. 4 var jeg fri; jeg benyttede mit ordentlige Værelse til Læsning og Skrivning, og havde dengang en levende Korrespondance med Hjemmet og med Holger Foss i Altona. Jeg gik ikke meget ud; dette forargede mine Kammerater, som paastod, at naar jeg blev hjemme, vilde det ogsaa blive forbudt de andre at gaa ud hver Dag. Denne Logik forstod jeg ikke, og jeg holdt paa min Ret til at blive eller gaa efter mit Behag. Herren selv befattede sig ikke med Forretningen, den var overdraget en Søstersøn, en virkelig fin Konditor, som førte Kommando i en rolig, høflig Stil, som jeg beundrede. Han holdt i Grunden af mig, og da en af de ældre Svende skulde være Soldat, spurgte han mig, om jeg kunde regne og skrive, og om jeg turde paatage mig den andens Plads. Imidlertid gik det i Prøjsen som andetsteds, et Par Louisdorer, vel anbragte, gjorde ham fri, og der fløj den Fugl fra mig. Efter nogen Tid skete virkelig, hvad Svendene havde forudsagt. Det blev os forbudt at gaa ud andre Dage end Onsdag og Søndag, med mindre vi havde særlig Grund. Det var oprørende, og jeg fik Skyld for denne Ordre; de blev ved at drille og ærgre mig og pudse mig til Opstand, og det var let, da jeg var Frihedsmand og fandt det oprørende at give et saadant Forbud; det var jo et forfærdeligt Despoti!

En Dag, da jeg skulde hente et Par Bukser hos en Skrædder, sagde jeg til Herren: »Erlauben Sie, dass ich ausgehe heute Nachmittag?« I al velvillig Høflighed spurgte han: »Wo wollen Sie hin?« Ophidset og kort svarede jeg: »Das brauche ich Ihnen nicht zu sagen.« — »Nun so sind Sie fertig hier.« Dermed var den Sag forbi, og jeg blev betragtet af Kammeraterne som en rask Karl; skulde jeg virkelig nu bort for det, saa vilde de ogsaa alle gaa. — Søndagen kom og jeg maatte spadserere, — men ingen af de andre fulgte mig. I de otte Dage, inden jeg rejste, gik Herren ofte om mig, visselig nok for at give mig Lejlighed til at gøre

Undskyldning; men i ungdommelig Dumhed kunde jeg ikke overvinde mig, skønt jeg gerne vilde være bleven der til Foraaret for at rejse til Wien eller Paris. Der var Kolera i Berlin, og Moder var ængstelig for mig, saa skulde jeg derfra, vilde jeg hjem. Jeg fik udbetalt min Løn i klingende prøjsiske Dalere og forlod dette Sted, hvad jeg ofte har fortrudt, da jeg lod mig bruge til Opstand mod en Foresat, som jeg senere har fundet havde fuldstændig Ret. Ved Afrejsen gjorde jeg en ny Dumhed, som man rimeligvis har leet ad. Jeg skrev til Herren, at han selv rimeligvis slet ikke kendte mig, som dog havde været $\frac{1}{2}$ Aar i hans Tjeneste, men nu var jeg af hans Søstersøn opsagt med stor Uret. Det var ikke for at bede om Plads igen, thi naar han fik dette Brev, var jeg rejst, men for at sige ham, hvorledes Hr. Weiss behandlede sine Undergivne, og Aarsagen, hvorfor jeg maatte rejse, ophidset af Kammeraterne. Han kunde faa Folk nok, men der var Forskel, at jeg, som ingen Bekendte havde i Berlin at stoppe Kager til, som alle de andre hver Dag gjorde, skulde lide en saadan Uret, det vilde jeg ikke, og det taalte ingen ærekær Dansk.

Jeg solgte min Randsel, og som Gentleman med en lille Haandkuffert spadserede jeg ad Hamborg til. Jeg spadserede paa en Dag gennem tre Byer. Jeg vedblev at gaa igennem alle disse Byer uden Ophold, et Par Haandværkssvende, som havde fulgt efter mig, gav sig i Snak med mig; de vilde vide, hvad jeg var, og hvor jeg vilde hen. Den ene ønskede at se min Vandrebog, om den var rigtig viseret. Instinktmæssig nægtede jeg ham dette og forsikrede, at alt var i rigtig god Orden. Endelig fortalte han mig, at han selv ingen Pas havde, og at han havde været fængslet, men var undløbet, hvorfor han ved den første Sidevej stak af, for ikke at falde i Gendarmernes Kløer. Det havde aabenbart været hans Hensigt at snappe min Vandrebog, saa det kom jeg godt fra. Jeg rejste denne Gang forbi Kroen i Hamborg og lige hjem med Dampskib fra Kiel. Her traf jeg sammen med Blom, nuværende Etatsraad, Tømrmester, som kom hjem fra sin Ungdomsrejse paa Professionen.

Det var i Efteraaret 1837, jeg kom hjem. Før om to Aar kunde jeg ikke tiltræde Bedriften, som var hortlejet. Ingen af mine Brødre var hjemme, alle udenlands. Ingen kunde raade mig til at tage Arbejde som Svend i København, som dog havde været det rigtigste for at lære, hvad jeg senere skulde bruge. Svendeforholdene hjemme var mig modbydelige, og hos Lejeren af Bageriet, som jeg snart skulde fordrive, kunde jeg ikke vente Velvillie. I December Maaned stod der et Avertissement i Avisen om en Kontorist. Jeg indlagde Billet, og min gode Haandskrift skaffede mig denne Plads. En tilsyneladende ubetydelig Person henvendte sig til mig paa Kvisten i Silkegade og tilbød mig Pladsen. Jeg skulde komme om Eftermiddagen til ham, for at give ham Svar. Da jeg

gik hen til Badstuestræde og søgte denne Mand, blev jeg mødt af en galloneret Tjener med en Sølv-Armstage. Det var Stemmanns Dattersøn, senere Amtmand og Minister Rosenørn, som fæstede mig til hans Svoger Olrik, Politimester i Helsingør. Der fik jeg Kost og Logi og 8 Rd. 2 Mark maanedlig Løn. For udvist Flid steg denne til 10 Rd. Det var en meget bunden Stilling, og ubehageligt at presse Pasgebyrer som Politimesterens Indtægt. Enhver, som rejste over Sundet, maatte betale en Skat af 2 Mark. Paa Kontoret var der god Tid, og jeg kom i Berøring med mange Fremmede. Øresundstolden tvang alene 24,000 Skibsbesætninger at lægge til, saa der var altid meget Liv, men ogsaa Anledning til Ødelæggelse, thi der førtes et tøjlesløst Liv med Svir og Drik. Denne Polititjeneste aabnede mine Øjne for mange Rædsler. Jeg var bunden til Kontoret, men de andre Kontorbetjente, som havde udenoms Arbejde, førte et slemt Liv. Nuværende Politidirektør Crone var Fuldmægtig; han havde en stor Dygtighed og særlig Lyst til at opdage og forfølge Forbrydere. Det var ham en hel Nydelse at nappe dem. Da jeg i min Barndom kom til Skelskør, fandt jeg Byens Befolkning daarlig, og dersom jeg nu 10 Aar efter, vilde skildre Helsingørs Befolkning, vilde den ikke heller faa Ros for Dyd og gode Sæder, men jeg gider ikke meddele den Elendighed, jeg der var Vidne til. Kun en lille Fortælling om mig selv bør jeg notere.

Jeg havde saare liden Frihed. Tidlig fra Kl. 7 Morgen til Kl. 10 om Aftenen var jeg tilstede, endog Søndag. En Dag fik jeg Ferie, og med nogle Unge besøgte jeg Helsingborg. I Sverrig er svensk Punsch Nationaldrik. Paa Hotellet var der samlet mange Svenskere, og en Hr. Olsson var drukken, vrøvlede og drak Broderskab med alle danske. Af Kaadhed tegnede jeg et Kridtkors paa hans Ryg. Gjort opmærksom herpaa, drog han Frakken af og kom med knyttet Haand imod mig: »Jag vet inte, hvem der har tecknat så; men viste jag det, så« — o. s. v. — Jeg svarede ham straks: »Det har jag«, og nu begyndte Forberedelser til Krig. Imidlertid stillede der sig Mæglere imellem, og en Forsoning besegledes med svensk Banko. Der var en bekendt uhyggelig Skribent i Helsingør, som hed Schaldemose, der udgav et Blad, hvori han fortalte Historien som en stor Skandale: »En ung Laps, nylig kommen fra København, har forhaanet en respektabel Borger i Helsingborg ved at male Kors paa Ryggen« — o. s. v. — Det var mig meget ubehageligt, og jeg tog straks Avisen og forebragte Principalen hele Sagen, saaledes som det virkelig var gaaet til; men ogsaa dette var mig en Lære, som har varet mig mod saa let at drikke Broderskab.

Jeg læste meget og kom ganske godt efter Engelsk. En Karantænebetjent forærede mig to ypperlige Bøger om Washington og Franklin. Fra den Tid var Franklin min Lærer i det praktiske Livs sundeste

Anskuelse, at Hovedgrundsætningen for vort materielle Vel er Arbejde og Sparsommelighed. Længe søgte jeg at faa et Billede af denne betydelige Mand, og fandt det tilsidst i Berlin. — Jeg tror, at jeg tildels af Franklin lærte at spare, thi jeg finder endnu Regnskabsbøger over Indtægter og Udgifter i Helsingør meget nøje ført. — Gagen var kun lille, men der var Sportler, som jeg rigtignok nu maa finde demoraliserende. Fra nu af finder jeg i Regnskabsbøger hver Dag ført en Indtægt af 1, 2 eller højst 4 Skilling som Avance for Veksling af tyske eller engelske Penge, som de ulykkelige Rejsende maatte betale til Paskontoret i Mangel af danske. En anden, men infam Indtægt fik jeg ved Angivelse af de Besøgende hos private Familier, som undlod at melde det paa Politikammeret. Halvdelen af denne Mulkt tilfaldt Angiveren, og det var let at finde Fejlen, da det var Postvæsenets Pligt hver Dag at anmelde, hvem der kom med Diligencen, og hvor de agtede at bo.

Det eneste Familiehjem, som jeg i Helsingør besøgte, var Organist Lunds; jeg var henvist dertil af min Moder. Disse Folk var hendes Bekendte fra Holbæk. Første Gang kom jeg der, ligesom Manden spiste Havresuppe til Middag. Han var naragtig høflig og bød mig tilbords. En lang mager Kvinde stod i Køkkenet endnu i Natdragt og en ulden Nattrøje. Hun mente straks, at da Manden ikke fik Sukker i Havresuppen, saa behøvede jeg det heller ikke, og det var jo sandt nok. Hun var usigelig gerrig, og den forsultede Mand maatte medlidende Folk bespise, naar han fra Morgen til Aften informerede i Musik. I Byen hørte man utrolige Historier om hendes Gerrighed, f. Eks.: Manden maatte ikke ligge og slide paa Sengklæderne, naar han var syg, men blev lagt i en Klædekurv, som var saa kort, at Benene hang udenfor. Engang havde de en Hest, som hun klippede Hakkelse til paa en Tallerken, men saa lidt, at den døde af Sult. Hun ulejlignede en Forretningsmand, som rejste til København, med en lille Pakke, som hun bad ham at besøge til en fattig Slægtning; det var noget, hun vilde hjælpe dem med i den strenge Vinter. Manden havde megen Møje med at finde den fattige Kone, som han gerne vilde se glad ved denne Gave; men han blev i høj Grad fortrædelig, da Pakken blev aabnet og indeholdt kun 10 tynde Fyrrepinde til Kakkelovnen. Engang var Konen rejst bort, Herren vilde vise mig Opmærksomhed og bad mig til Middag. Da var der Vin paa Bordet. Medens vi sad tilbords, kom Konen uventet hjem og straks tog hun Glassene bort.

Jeg forlod Tjenesten i Helsingør 1. August 1839, da jeg til Oktober skulde begynde Virksomheden som Bager i Silkegade. Jeg skilte mig godt fra min Principal, i hvis Hus jeg havde haft et godt Opholdssted, og modtog til Erindring to gode Bøger af Olrik og en Skrivemappe af Crone, som jeg ejer endnu. Assessor Tetens, senere Amtmand i Køben-

havn, var Moders Lavvæрге, en retskaffen Mand og dygtig til at holde Moder borte fra selvraadig Administration af Gaardens Indtægter. En anden Lavvæрге, en skikkelig gammel Pebersvend, Justitsraad Torp, kunde ingen Magt faa over hende, og overlod det til Tetens, han var Landsoverretsassessor og ugift og boede i Moders Hus. Ved kloge Forholdsregler havde han reddet Aktieretten af den ekstra Forskrivning, som i sin Tid ved Nationalbankerotten blev paalagt alle Ejendomme, som Fundament for den istedetfor Rigsbanken oprettede Nationalbank. Da nu det Tidspunkt nærmede sig, da de Kloge kunde forudse, at Banken vilde give Udbytte, overtog han selv Bankhæftelsen, men forbeholdt os Retten til Udbytte. Disse Forhold benyttede kloge Folk sig af og afkøbte de forskellige Ejere Aktieretten for en Bagatel, hvorved de erhvervede store Fordele. Enhver Ejendom i hele Landet var behæftet, og selv en lille Behæftelse af kun faa Skillinger kunde suppleres fordelagtig og faa Del i Udbytte, og derved gjordes store Fordele for dem, der var saa kloge, at de ved Indløsningen tillige erholdt Aktieretten. Alt i Begyndelsen af Aaret 1838 steg Kursen paa Nationalbankaktier, skønt de ingen Udbytte gav endnu. I September 1838 blev denne vor Aktieret solgt og derfor indkom 1600 Rd., som var den Sum, jeg fik til Driftskapital.

Flyttedagen i Oktober 1839 rykkede Lejeren ud af Bagerigaarden til et nærliggende Bageri paa Gammelmønt. Enhver er sig selv nærmest, og han medtog alle sine faste Kunder, saa jeg begyndte der i et i højeste Grad forfaldent Bageri med en Handel, som i lang Tid kun var 12 à 16 Rd. daglig. Jeg var saa ukendt med alt, hvad der hørte til at lede en saadan Forretning, at jeg grundig følte, hvor dumt jeg havde gjort i at tage til Helsingør, istedetfor at tage Arbejde i mit Fag. De Penge, som jeg fik, blev brugt til at anskaffe de allernødvendigste Inventariegenstande, to Heste og en Vogn, og dertil gik 800 Rd. Den Butiksjomfru, som var hos Hamann, havde jeg fæstet. Hun var den eneste, som vidste nogen Besked i Forretningen; men Hamann vilde ikke tillade hende at komme til mig før November Skiftetid. Jeg begyndte da med min Moder. Ja, det var naivt og komisk, naar jeg nu tænker derover. Svendene klagede straks over Senge og Mad. Sengene lavede Moder sammen af gamle Stolesæder og Stumper Madrasser, og Maden var ogsaa Roderi. I den Tid var mange Bageriers Bedrift baseret paa at bage Rugbrødsdej, som Melhandlerne leverede, mod en vis Bageløn. Der var nogle Svende, som især var søgte, fordi de forstod at forme dette Brød smukt, og det blev egentlig dem, der regerede ligeoverfor Mesteren. Saaledes meldte en af de berømteste, at han ønskede at være min Mestersvend, og tilsagde mig en Beskæftigelse for 2 Ovne til Fribagerbrød. Det var dog altid noget at begynde med. — Da nu baade selve Ovnen og alle Indretninger var

i højeste Grad usle og forfaldne, saa flygtede Mestersvenden allerede 8 Dage efter, og med ham alle Kunderne.

I al den Tid Bageriet var bortlejet, var det ikke muligt af Gaardens Indtægter at udrede noget til Vedligeholdelse, og den Mand, som flyttede snart, vilde intet bekoste. Han lod navnlig Faders Æltemaskine aldeles forfalde, og hele Tilstanden var i yderste Grad besværlig at faa rettet. Da nu min bedste Officer lod mig i Stikken, saa kom jeg til at tænke paa, at jeg under Opholdet i Helsingør havde kendt en Bagersvend, som tilfældigvis var ledig i København, ham fik jeg fat i. Han hjalp mig godt med at faa Driften igang. Der er ikke noget saa galt, at det jo er godt for noget. Denne formentlig bedste Officiant sørgede saa godt for sin egen Pose, at jeg blev nødt til aldeles at opgive den Maade at drive Forretning paa. Da det aldrig lønner sig at være Kæltring, saa endte denne Mand i Fattighuset, efter at have ernæret sig som Værtshusmand og holdt Spillehus for Bagersvende, som med Lidenskab hengav sig til Spil. Det allerførste, jeg gjorde, var at sætte Æltemaskinen igang, den, hvorpaa hele Bedriften i sin Tid var baseret. Den var ubrugelig og var i lang Tid ubrugt. Denne min Faders Opfindelse var en sindrig Indretning og blev med nogle Forandringer istandsat, og skønt det varede omtrent 40 Aar, inden den blev almindelig brugt, saa er det den Dag i Dag den bedste, der findes for Rugbrød, og den er nu indført mange Steder, ogsaa i Udlandet. Jeg averterede med maskinæltet Rugbrød, satte om Aftenen et stort oplyst Skilt op, og det hjalp, saa jeg fik daglig flere Kunder. Man vil kun daarligt forstaa, i hvor forfalden og slet Tilstand alt var, hvad jeg skulde bruge. En Nat kom Mestersvenden og vækkede mig. Under Loftet i Bageriet bruges Hylder, hvorpaa Hvedebrød stilles op for at hæves, inden det kan bages, hele dette raadne Loft med 40 Plader med Hvedebrød faldt paa Gulvet, og alt var ødelagt. En anden Nat blev jeg kaldt op, fordi der var gaaet Ild i nogle Brædder, som laa ovenpaa Ovnen, foranlediget ved en Revne i Ovnen. Vi fik det dog slukket uden videre Skade.

Imidlertid tog Handelen til, saa det blev nødvendigt at bygge en hel ny Maskine. Den blev bygget af Træ, men det viste sig snart, at Heden i Bageriet tørrede Træet, saa den maatte gøres om af Jern. Den gamle Ovn, som formedelst Revnen havde foraarsaget den første Brand, var det nødvendigt at bygge om. Da Bedriften ikke maatte standses, byggede jeg i den anden Ende af Huset 3 nye Ovne. Alt dette skete i de første 5 Aar, saa jeg kom ikke videre end til at forbruge al Fortjeneste dertil. — Murmester Schmock byggede for mig. I den første Ovn satte han Ankere af fladt Jern, men forbandt dem saa bestialsk, at det straks slog mig, at det maatte være galt; men han forsikrede, at han havde

bygget saa mange Ovne, og som Formand hos Lytthans i sin Tid Ovnene paa Hambros Fabrikker. Da mine kostbare Sten alle blev forhuggede, og jeg bestandig tvivlede om, at det var nødvendigt at lægge Ankre ind, saa gik jeg, der som uerfaren vilde søge Raad hos Datidens dygtigste Bager, Scherfig, og spurgte ham, om det var nødvendigt at lægge Ankere ved en Ovnbygning, men han svarede: »Ja, naturligvis«. Saa gik jeg hjem og mente, at det maatte blive Murmesterens Ansvar.

Da denne Ovn var færdig, blev der bygget to ved Siden af; den ene ovenpaa den anden. Her paastod jeg bestemt ligeoverfor Mureren, at jeg slet ingen Ankere vilde have, men sørgede for at begge Mursiderne var tilstrækkelig stærke. Murmesteren sagde, at det da maatte blive paa mit eget Ansvar. Da Ovnene skulde bruges, saa skete det naturlige, at de bøjede flade Jernstænger, indlagt midt i Stenene, udvidede sig ved Varmen og skød Siden ud. Det var forfærdeligt, og da Brandbesigtelsen kom, blev den Ovn, som Murmesteren havde bygget, kasseret, og de to andre, som jeg tvang ham til at bygge uden Ankere, stod sig godt. Det var jo et stort Afbræk i min Virksomhed og et stort Tab. Schmocks Regning var 700 Rd. i Arbejds løn, som jeg ikke betalte ham, og han trak sig tilbage som en vaad Hund, og lagde ingen Sag an. Saa tog jeg den bekendte dygtige Murmester Groos til at bygge Ovnen helt om.

Men jeg er kommen for vidt frem, forinden jeg taler om den Person, uden hvis Hjælp jeg umulig var naaet igennem alle de Genvordigheder, som jeg lige fra den første Dag havde. Det var Jomfru Caroline Emilie Carlsen, hende, som jeg havde stolet paa kendte noget til Forretningen, da hun var Butiksjomfru hos min Forgænger, som imidlertid var uvillig til at lade hende hjælpe til straks. — Den 1. November kom hun. Hun saa snart den bedrøvelige Tilstand i alle Ender og Kanter, og blev efter en Maanedes Forløb saa forknytt, at hun sagde Tjenesten op. Men da hun saa, at jeg tog mig denne Opsigelse som en Ulykke, smertede det hende, og hun lovede da at prøve paa at gøre, hvad hun kunde, for at hjælpe. Og det gjorde hun i Ordets allervideste Forstand med en beundringsværdig Dygtighed, saaledes at jeg er vis paa, at jeg uden hendes Hjælp var løbet fra hele Forretningen, da jeg ofte var fristet dertil i de første Aar. Da Jomfru Carlsen fem Aar efter blev min Hustru, saa vil jeg for mine Børn skildre hendes Historie, og I vil deraf forstaa, at de gode Egenskaber, som I selv have, er væsentlig Arv fra hende, thi hun var af Karakter og Hjerte en fast og begavet Personlighed, hvis Barndom og Ungdom ikke havde givet hende Lejlighed til at erhverve mange positive Kundskaber, men desto mere Lejlighed til at udvikle Personlighed.

Hendes Farfader var nok Vægter i Ringsted, og skal have været Broder til en Bonde, som i de ulykkelige Landbotider købte Gamlekøgegaard:

han blev gift med en meget smuk Skomagerdatter, der samtidig med min Moder var fra Holbæk. Min Kones Fader var Snedker, og som ung vistnok flittig og duelig; thi jeg har endnu hans Flidsbelønningsmedaille fra Massmanns Søndagsskoler, og en for saa godt udført Mesterstykke, at han opnaede et Legat, hvoraf han ved sit Ægteskab hensatte saameget i Enkekassen, at hans Hustru vilde faa 100 Rd. i Pension efter ham. Han giftede sig med Christiane Marie Møller. Om dennes Moder ved jeg ikke andet, end at hun var fem Gange gift. I et Par Aar gik det godt, saa blev han i Tjeneste ved Livjægerkoret, rimeligvis under Krigen med Englænderne, forført, og i den Grad forfalden til Drik og Svir, at hans Hustru maatte sætte deres eneste fire Aars Datter i Kost hos en Familie, hvor Manden var Opsynsmand i Stokhuset, Slaveriet ved Volden, og selv tage Plads som Husholderske hos Etatsraad Professor Wulff. Men heller ikke her blev hun fri for Mandens Mishandling, naar han beskænket kom til hende, og den Støj og Spektakel, som dette foraarsagede, taalte Etatsraaden ikke, saa hun maatte forlade den fordelagtige Kondition, som gav hende Midler til at betale for Datteren.

Ved den Tid 1816 blev en Præst Møller, i hvis Familie hun havde tjent som ung, befordret til Fruering ved Skanderborg, og Familien blev enig om, at hun skulde rejse med dertil for at forsøge, om Fjernelse fra Byen kunde forandre Forholdet til Manden. I Begyndelsen af 1817 døde Manden, og efterlod sig intet andet end Gæld. Saa rejste hun tilbage og fik en fordelagtig Tjeneste hos Etatsraad Fleischer, hvor hun blev i 3 Aar, indtil baade Etatsraaden og Fruen døde, og i den Tid betalte hun Mandens Gæld. Derpaa tog hun igen til Jylland og var dels i Præstegaarden og dels i Skanderborg i 6 Aar. Der blev hun draget ind i de Opvakes, saakaldte Helliges Forsamlinger, hvor hun blev noget forrykt, og hun fik den fikse Ide, at onde Mennesker efterstræbte hende for at slaa hende ihjel. Hun tyede atter til Præsten for at søge Trøst og Hjælp; men den fikse Ide var ikke til at udrydde. En Nat troede hun, de onde Mennesker var der for at dræbe hende, hun flygtede ud ad Vinduet, blev ved at vandre, uden at vide hvorhen, indtil hun omsider kom til Randers, hvor hun foregav at være fra København og at have tabt sit Pas. Politimesteren sendte hende da med en Skipper til København, hvor hun blev afgivet til Politiet, som bragte hende til Bistrup. Derfra blev hun efter $\frac{1}{2}$ Aars Forløb udskrevet som helbredet. Hendes Slægtninge anbragte hende for hendes Pension hos en Bondekone ved Næstved.

Datteren var imidlertid nu konfirmeret og anbragt i Tjeneste hos en Mand, som var Livtjener hos Frederik den 6. Han havde Værelse paa Slottet og sendte hver Dag af Kongens Mad hjem. Der var hun et halvt Aar

Hun var næppe 15 Aar, da hun drømte om Moderens elendige Tilstand hos Bonden ved Næstved, rejste derhen, fandt hende i en ussel Stue med Lergulv, og med Klæderne raadnende af hende. Af sin sammen sparede Løn lejede hun Bonden til at køre dem til Kallundborg, derfra rejste de med Smakken til Aarhus, tog Vogn til Skanderborg, og i den ynkeligste Forfatning kom de atter til Præsten i Fruering, hvor Præstens Kone, ene hjemme, modtog dem med Skældsord og ilde Medfart. Da Præsten kom hjem, rørtes han over den lille Piges barnlige Følelse for sin ulykkelige Moder, modtog dem vel, og fik dem anbragt hos en Madam Clemmensen, og saa boede hun der i 6 Aar, indtil hun atter kunde rejse tilbage til København, hvor hun paa ny tog Tjeneste. Datteren kom i Tjeneste hos en Jordemoder Hammer. Der var hun udsat for Mandens Efterstræbelser, og de Scener, hun var Vidne til, gjorde, at hun skiftede, og kom saa til en Rodemester Schaumburg, hvis Kone var en slem Kvinde og dygtig jaloux; hun blev endog jaget op Kl. 2 om Natten for at hvidte Lokumet. — Saa kom hun som Jomfru til en Høker Lyby og blev der i 4 Aar; der blev hun kendt med en Plejedatter, en fortræffelig Kvinde, som var hende til virkelig Støtte. Denne Kvinde blev gift med en letsindig Mand, der blev Høker og satte alt til, og hun døde tidlig; men paa sit Sygeleje anbefalede hun sin inderlig elskede Datter Nanse til Jomfru Carlsens Omsorg. Hun var ogsaa hos en Enkefru Winther, som hun plejede, til hun døde, og sidst som Jomfru hos Bager Hamann og forblev der, til hun overgik i min Tjeneste i samme Egenskab. Under de første Aars meget besværlige Tider var det en overordentlig Dygtighed, hun udfoldede. Vi havde kun én Tjenestepige og en stor Husholdning. Køkkenet laa 30 Alen fra Butikken. Bageriet atter 30 Alen længere tilbage. Og der maatte lyttes i Køkkenet, naar Butiksklokken lød, og fra om Morgenen Kl. 4 til om Aftenen Kl. 10 var der ikke et Øjeblik Frist.

Saaledes gik det i flere Aar, inden jeg turde fortrøste mig til Sejr. Jeg gentager, at havde hun ikke været, min eneste og bedste Hjælp, var jeg ikke sejlet igennem. Noget hjalp vel min Broder Oswald, thi som man udenfor altid ser Fejl, saa pirrede hans Kritik min Ærgerrighed til at holde ud. Hendes eneste Veninde var i Grunden Nanse, som hun efter Moderens Bøn tog sig af. Nanse var af Naturen en elskelig Pige med et livligt Temperament. Hun var forvænt og forkælet af Moderen, hvis Øjesten hun havde været. Hun havde tidligere faaet en Skade i Ryggen, saa hun var forvokset. Da Forældrene var blevne fattige, maatte hun ved Arbejde ernære sig og bo sammen med Faderen, som ikke kunde tjene synderligt, ved som Bud at bære Blade om eller saadant tilfældigt Arbejde. Jomfru Carlsen havde vundet Moders og Brød-

renes Agtelse og Velvilje, og hendes Forstand og Drift lod hende udfinde Erhverv ogsaa for Nanse. Hun syltede Frugter og sendte til Otto i Vestindien og fik Tobaksblade i Retur. Saa lod hun en Cigarmager lære hende selv, Nanse og en tredie ung Pige at rulle Tobak. Cigarerne solgtes til Venner og Bekendte, og det gav Overskud. Alvorlig, som hun var bleven ved at lære i Livets haarde Skole, vidste hun, at det gjaldt om at kunne noget for at holde sig oppe, saa hun var stræng med at faa disse unge Piger til Udholdenhed; ja, Nanse følte sig ikke vel ved denne Beskæftigelse og lærteegentlig først senere, hvad hun skyldte hende. — Naar jeg saaledes har fortalt denne Jomfru Carlsens Levnedsløb, saa ville I deraf kunne se, at hun var et ualmindelig udmærket Menneske, hvis strænge Ungdom fik en Løn, som hun øn-

TROELS MARSTRAND 1860

skede. Jeg vil ikke dermed sige, som en Jyde sagde, da han giftede sin Husholderske: »Det var en mangeløs Lykke, at hun fik mig«; men jeg siger, at jeg var glad ved, at hun havde saa fuldelig erhvervet sig Moders, Brødrenes og alles Agtelse og Kærlighed, fordi hun fortjente det. Da jeg det første Aar kom 800 Rd. tilbage og brugte tre Aar for at komme i Balance, saa var det først, da jeg saa Børnesyg-

dommene overstaaede og turde haabe paa at gaa frem, at jeg giftede mig 1845. Det skete meget pludseligt. Den 7. November om Morgenen fortalte jeg min Moder, at jeg samme Dag vilde gifte mig med Jomfru Carlsen, Kl. 5 om Eftermiddagen spadserede vi til Amagertorv til Pastor Spang og blev viede i hans Stue. Kl. 7 var Moder, Brødrene Osvald og Theodor samt Tante Thea samlet, det var hele Festligheden. Jeg tog da min Hustrus Moder i Huset. Vort Bohave var det mindst mulige. Fra den første Tid ejede jeg ikke en Sølvske, fik nu de første seks i Brudegave af min Læremester i Køge og anskaffede intet, før jeg 10 Aar efter modtog min Broder Ottos Familie fra Vestindien og overlod dem vor Bolig. Det anstrengende Arbejde og de mange Børn havde svækket min Hustru, saa hver Sommer fra 1849 boede hun med Børnene paa Landet i smaa

Lejligheder. 1849 paa Belvedere, 1850 Kristineberg Mølle, 1851 Svane-
møllen, hvor Kristine blev født, 1852 i Bagsværd, 1853 atter Belvedere, det
var Koleraaaret, hvor jeg besøgte Nanse, som havde Sygdommen, 1854
Frederiksberg, 1855, da min Broders Familie kom fra Vestindien, boede vi
paa Godthaab, 1856 paa Klampenborg og 1857 flyttede vi til Vodroff Mølle.
— Min Forretning gik stadig frem; de 3 Bagerovne var fuldt optagne,

WODROFF MØLLE 1857

og jeg vilde videre. Jeg lod Groos i Forhuset bygge en fjerde Ovn, som
alene skulde bage Hvedebrød for Butikken, og Baggaardens 3 Ovne be-
skæftigedes alene med Rugbrød og Skibsbrød til videre Forhandling
en gros. 1846 gjorde jeg en Rejse til England for at lære noget Mølleri og
Kiksbageri. Vejen gik over Altona, hvor jeg hos den store Møller Lange
fik værdifulde Introduktioner til forskellige Englændere. Jeg lærte nu
ikke synderligt ved at kigge lidt omkring, men det var en interessant
Rekreationstur. Jeg fik saa meget at gøre med at bage Rugbrød, som
blev solgt til Udsælgere, og fik forandret det unaturlige Forhold, at
andre lagde Dejgen, hvorved Bagerens Arbejde indskrænkedes, da jeg
fandt det naturligere at gøre hele Processen selv. Det lykkedes saaledes,
at jeg solgte meget Brød; Tanken laa da nær at skaffe mig en Vogn paa

Fjedre for at køre Brødene om i Byen. Jeg lod gøre en saadan, og det mærkelige er, at det var den første Arbejdsvogn paa Fjedre, som er gjort her i Byen, hvor nu al Kørsel sker paa Fjedervogne. Forretningen tog nu stærkt til med Rugbrød og Skibsbrød. Jeg solgte store Partier Rug, mest til Island, og forskrev fint Hvedemel fra Langes Mølle i Altona som Melhandler. Kiertmann gjorde jeg til Fuldmægtig; men da han var raa og uduelig dertil, hjalp jeg ham til at etablere sig som Melhandler. Han var en flot Herre, og ved Aabningshøjtideligheden af hans Handel gik det til med stor Frokost og Champagne, saa jeg tænkte min Del. Det gik naturligvis ikke, og saa blev han Bager om Sommeren paa det ny oprettede Klampenborg Badested. Her var han et Par Somre. Sidste Sommer havde han tjent ganske godt, men da han efter Sommeren skulde skille sig ved Hest og Vogn, som han behøvede i Sommersæsonen, og kom paa Trommesalen for at handle, saa handlede han ved Spillebordet Hest og Vogn og alt bort. Nu gik det atter kummerligt med en ny Melhandel.

Det var paa den Tid, at jeg vilde holde mig til en gros Forretningen og skille mig ved Butiksforretningen, som jeg vilde leje ud. Ved min Kones Forbøn gennem Kiertmanns skikkelige Kone lejede jeg ham dette Bageri; men da jeg kendte hans Letsindighed, saa blev der ikke gjort anden Kontrakt, end at forpligte ham til at betale en daglig Leje af 2 Rd., som ugentlig hver Søndag skulde erlægges til min Hustru, der indførte det i Husholdningsregnskabet. Endvidere var han forpligtet til at købe sit Hvedemel af mig til Dagens Priser. Saaledes gik det i ti Aar, og Kiertmann tjente mange Penge. Ved min en gros Handel kom jeg ogsaa i Handelskutume, som man maa forstaa og indrette sig efter sin Samvittighed. Min Familie Gustav Hage i Stege adresserede en af sine Skippere til min Forsyning med Skibsbrød. Han forlangte, at jeg skulde skrive Regningen, som om han havde faaet mere, hvilket jeg nægtede. Han kom aldrig mere til mig. Anderledes med en russisk Agent; kan købte til en russisk Flaade et større Parti Hvedebrød til Butiksprisen 10 Sk. pr. Stk., men forlangte Regningen sat til 16 Sk. pr. Stk. Ja, jeg beroligede min Samvittighed med, at jeg for 16 Sk. gav 6 Sk. Rabat. Saadan er Handelssamvittighed.

Hungersnøden i Irland 1846 ved Kartoffelhøstens Misvækst drev Kornpriserne til enorm Højde i 1847, og det saa ud, som der skulde blive Hungersnød alle vegne. Spekulationen rasede, Rug steg saaledes, at jeg selv maatte rejse til Jylland, hvor jeg var saa heldig at faa 200 Td. à 16 Rd. pr. Td., og i den opadgaende Periode tjente jeg ved mit store daglige Forbrug meget. Den almindelige Skræk bevirkede, at der fra det inderste af Rusland kom Mel, som ofte var mange Aar gammelt, og

TROELS MARSTRAND
EFTER MALERI AF WILHELM MARSTRAND

Spekulationen, selv i disse ukendte Varer, var enorm. Handelshuset H. Puggaard & Co. erholdt et Regeringsskib til at sejle til Rusland for at hente Mel, og dette Mel var solgt at modtage her i Foraaret 1848. Da det først kom i August Maaned, havde Prisen forandret sig saaledes, at alle vi, som havde forpligtet os til at modtage store Partier, tabte meget betydeligt. Saa kom 1848 den store Handelskrise, som medtog alle Kornhandlende forfærdeligt, hvorved jeg ogsaa havde adskillige Tab som Følge af Fal-litter. Imidlertid vedblev den daglige Forretnings store og kontante Om-sætning. Jeg benyttede Kredit, som ikke nægtedes mig, og omsatte den flere Gange, inden den forfaldt til Betaling og jeg atter dækkede den med nye — en kontant Forretnings store Fordele.

Saa kom det for mig saa skæbnesvangre Aar 1849. Jeg havde en Arbejdslyst, en Lidenskab, en Dumdristighed, Uforsigtighed og Hastig-hed, som ikke tillod mig at holde igen, jeg paatog mig alt, hvad der strømmede ind til mig af Forretninger. Jeg bagte og solgte Rugbrød af 30 à 40 Td. daglig og store Masser Skibsbrød, bagte Halvdelen af alt Brød til Fattigvæsenet, hvortil Dejgen blev leveret, leverede Brød til Flaaden og pakkede store Kvantiteter Mel for Island. Jeg havde den sædvanlige Bagning af Paaskebrød for Jøderne, noget, som hvert Aar behøvede en Maaneds Arbejde og særskilte Lokaler. Medens jeg var saa stærkt beskæftiget, kom Fattigvæsenets Direktør Herforth til mig og bad mig at overlage den anden Halvdel af Fattigvæsenets Forbrug. Det var kort førend jeg havde paataget mig Forpligtelse til at bage Jødernes Paaskebrød; men da jeg, naar dette var forbi, gerne vilde have en saa stor og stadig Beskæftigelse som daglig at bage ca. 30 Td. Rugbrød mere, saa paatog jeg mig det til min Ulykke; thi Jødernes Brød blev bagt i særligt Aflukke, og maatte i et og alt holdes fuldkomment kau-scher, saa hjemme kunde jeg ikke modtage Dejgen til Fattigvæsenets Brød. Derfor lejede jeg for kort Tid et ledigt værende Bageri paa Christianshavn med 2 Ovne, hvor alt Fattigvæsenets Brød blev bagt med den Hensigt, naar Jødernes Arbejde var forbi, at samle alt igen hjemme, hvor jeg Nat og Dag havde 4 Ovne til Disposition. Samtidig brød Krigen ud, og Flaaden blev udkommanderet. Jeg, som stadig leverede de smaa Portioner blødt Brød, som Marinen bestilte, fik nu daglig Ordre paa 7 à 800 Brød, som straks skulde leveres, og det kunde kun jeg præstere saa hurtigt ved Hjælp af Æltemaskine, men det var overanstrengende. Jødernes Brød bliver bagt i meget hede Ovne, og da de alt havde bagt i 3 Uger, og denne idelige Fornyelse af Ovnenes Hede saaledes havde gennemglødet Ovnen, at noget Brænde, som var

henlagt til Tørring paa Tørreovnen, antændtes, saa forplantede Ilden sig til hele Bygningen, som totalt nedbrændte og ødelagde hele min Virksomhed.

Natten til den 24. Marts blev jeg kaldt op af min Seng ved et Politibud om, at Bageriet paa Christianshavn var nedbrændt. Jeg stod straks op, og medens jeg klædte mig paa og allerede havde Plan om at tage den Beskæftigelse hjem, blev der raabt Brand i min egen Gaard. Altsaa begge Steder, saa langt fjernede fra hinanden, brændte paa en Nat og standsede hele min Virksomhed. Hvem raader de Gaader! Tanken lededes hen paa Ondskab og Jalousie, men jeg følte, at Arbejdet begge Steder var forceret uden tilbørlig Forsigtighed. Der faldt alle mine glimrende Drømme! Hele min store Beskæftigelse, som særlig var forøget ved Krigen, spredtes til alle Sider. Jøderne frygtede for at mangle det usyrede Paaskebrød, men jeg, som var forpligtet til at skaffe det, gjorde straks Anstalter for at skaffe, hvad der lod sig gøre af en Rest causer Mel, som henstod paa Wodroff Mølle, hvor det under Opsyn og Forsegling var malet. De rigere Jøder forskrev Brød fra Tyskland, men jeg maatte skaffe saa meget som muligt. Det eneste Sted foruden mig, hvor det kunde blive bagt under de særlige Former, som Jøderne fordrede, var hos Oldenstedt i Grønnegade. Det var hos den samme Mand, at Fattigvæsenets Brød blev bagt, men ham frataget for uforsvarlig Behandling og overladt til mig. Ogsaa den samme Mand, som tidligere havde bagt Jødernes Brød, saa det er ikke underligt, at han var uvillig til at hjælpe mig. Han benyttede sig af Lejligheden, og jeg maatte betale ham 45 Rd. om Dagen for at benytte hans Lokale for at skaffe saa meget færdigt, som lod sig gøre i 8 Dage, forinden Jødernes Paaske begyndte.

Der kunde ikke godt tænkes noget ubejleligere Tidspunkt, at Ildebranden ødelagde de mange Værdier, lige i Foraarstiden, da alle islandske Skibe skulde ekspederes, og der var 10,000 Lpd. Mel, som 8 Dage senere vilde have været udleverede, ligesom 8 Dage senere alt Jødebrødet vilde have været borte. Saa kom dertil, at jeg havde holdt Assurance i »Globe« i England for 1000 Pund Sterling, men da Priserne fra det dyre Aar var sunket overordentlig lavt, havde jeg netop i November, altsaa kort før Branden, nedsat min Assurance til 500 Pund Sterling. Paa Grund af alt dette led jeg et overordentligt stort Tab. Som yderligere Eksempler paa min stundesløse Virksomhed vil jeg blot anføre to: Jeg løb uafladeligt til Møllerne for at faa malet, som aldrig skete hurtigt nok, da det meste blev malet paa Vindmøller. Paa Christianshavn kom jeg en Dag, da det var stille Vejr. Jeg løb helt op for at finde en Mand, som kunde modtage Besked, men fandt Ingen. Paa Tilbagevejen tænkte jeg ikke over, at der manglede et Trin paa en af de usle Trapper og styrtede

ned fra 4 Alens Højde, blev liggende besvimet, og da jeg efter nogen Tid vaagnede, var jeg saa forslaaet, at jeg maatte transporteres hjem. I nogle Dage blev Hovedet dobbelt saa stort, men ligesom der til at være Bager hørte et godt Hoved til at taale den morderlige Hede, saa hørte der ogsaa et godt Hoved til at taale det morderlige Slag, og jeg kom snart paa Benene igen.

En anden Gang, jeg var i Fare, følte jeg mig trøstet ved, at den, Gud vil bevare, er uden Fare. Jeg stod selv med en Karl i vor Forgaard og havde stablet Birkebrænde i en eneste Stabel op ad en Mur. Stablen var 4 Alen høj, og kun nogle faa Stykker skulde endnu kastes øverst op, og ligesom jeg rakte mig for at lægge det sidste Stykke oven paa, saa trak jeg hele Stablen om; jeg saa, den svingede over os begge; men instinktmæssig sprang jeg ned, rev Karlen med, og lige ved Ryggen af os laa hele Stablen uden at have indhentet os. Det var et skrækkeligt Øjeblik for min Hustru og min Moder, som stod i et Vindue ligeoverfor og ikke tvivlede om, at vi begge laa under Stablen. Nu kom først Feberen, da de fandt os bjergede.

Min Broder Oswald laa den Nat, da Bagerierne brændte, paa Rheden ombord i Linjeskibet »Christian den Ottende«, der skulde afgaa til Krigen. Han kom straks ind om Morgen. Det var sidste Gang vi saa ham. Han omkom med mange hundrede andre, da det stolte Linjeskib sprang i Luften i Eckernförde Fjord den 5. April 1849.

Jeg byggede atter op og fik en ypperlig stor Bygning. Det er vanskeligt nu at tænke sig de Besværligheder, driftige Bagere havde for at skaffe Korn malet. Ingen Melhandel eksisterede. Jeg selv benyttede 9 Vindmøller og 2 Dampmøller og maatte dog idelig løbe om for at høre Jeremiader, at det ikke blæste og man blev skammelig behandlet af Møllerne, der i Reglen var fattige og forpinte Slaver, som Bagerne misbrugte til at gøre Hoveritjeneste med Kørsel. — Franskbager Nielsen, som havde det betydeligste Hvedebrødsbageri i København og var en ualmindelig driftig og dygtig Bager, lod male paa Wodroff Mølle. Han lod for egen Regning der indlægge et Par franske Møllestene, som dengang ikke brugtes her. Han havde Oplag af Hvede paa Møllen og opdagede, at af 400 Td. Hvede, som skulde være der, var der ikke en Tønde tilbage. Mølleren afleverede altid af andre Folks Hvede og holdt det gaaende paa den Maade, og det viste sig, at man fik ens Mel, enten man købte godt eller slet Korn. Da jeg var færdig med Ophbygningen, stod jeg uden Beskæftigelse. Jeg henvendte mig da til Direktør Herforth og bad ham om min tidligere Forretning for Fattigvæsenet. Den Mand, som havde faaet den efter mig, havde Herforth imidlertid lovet, at han maatte beholde det.

CAROLINE EMILIE MARSTRAND

F. CARLSEN

EFTER MALERI AF J. ROED

Herforth kom paa en Tid, da jeg havde Møje med at modtage den, nu derimod trængte jeg til den efter hin ulykkelige Begivenhed. Han brølede op om, at han ikke skyldte mig noget. Saa bad jeg ham huske, hvorledes det gik hos Oldenstedt, og mente, det var ligesaa hos Sørensen. Da fo'r han op, slog i Bordet og sagde, at nu tabte han al Agtelse for mig, naar jeg vilde nedsætte mine Medborgere. Saa tog jeg min Hat og sagde ham, at han skulde blive fri for videre Anmodning fra mig, men fremhævede, at han vilde nok fortryde det. Kort efter blev det oplyst, at Bager Sørensen i al den Tid, han havde haft Arbejdet, daglig havde stjaalet saa meget Brød, som han solgte i sin Butik, hver Dag mindst 50 Stykker 8 Punds Brød. Herforth blev afskediget, og Sørensen kom i Tugthuset. Hele Fattigvæsenets Forbrug blev igen overdraget mig.

Føromtalte Bager Nielsen betalte i aarlig Maleløn 3000 Rd., og jeg nok saa meget. De Besværligheder, vi havde med at faa det Mel, vi kunde bruge, ledede os til Tanken om at bygge en Dampmølle, som, naar vi regnede med vore Betalinger til Møllerne, maatte kunne dække os, og da ingen af os havde kontant Kapital, saa rejste jeg en Kredit hos Halberstadt for 16,000 Rd., og Møllen blev bygget af en Ingeniør Kabel og Maskinfabrikant Lunde i min Ejendom. Nielsen turde ikke tage Part i Gaarden, som blev takseret til 55,000 Rd. for det Tilfælde, at han senere vilde indtræde. Vedblev Interessentskabet efter 5 Aars Forløb, var han forpligtet til at indtræde ogsaa i Gaarden. Risikoen var altsaa min. Møllen havde 4 franske Kværne, og der blev engageret en fransk Møller. Her blev malet meget, mere end vi selv kunde bruge, og da Bagerne ikke var vænnet til at købe Mel, blev der snart et Forraad af 800 Sække. Saa var der ikke andet for, end selv at forbage det til Hvedebrød, og da vi havde Maskine og Ovne, gik det fortræffeligt, og vi bagte det meget snart op. Bagerne blev derved end mere uvillige til at købe Mel; men vi klarede os, og kunde endog forsende Mel til England med Fortjeneste.

Efter de første 5 Aar indtraadte Nielsen som Medejer, da alt var gaaet godt. Nu blev Ovnene taget ud og flyttet til en Gaard paa Nørregade, som vi købte af Scherfig. Møllen blev udvidet til hele Bygningen, og der blev indlagt 4 Kværne til; Dampmaskinen blev forandret af Wain, og vi fik en ny stor Dampkedel. Der blev forskrevet en anden Franskmand, da den første etablerede sig; da det nye Værk skulde igang, kom paa en ubegribelig Maade Ild inden i en af Sigterne, og alt brændte ned i Marts 1856. Hele denne nye Forandring var ikke assureret endnu. Nielsen vilde straks have det bygget op igen, men jeg vilde under ingen Omstændigheder igen have Mølle paa dette indskrænkede Territorium, hvor Spektakel og Kulstøv yderligere fortrædagede Naboer.

Vi var saa heldige 1856, i den gyldne Periode for Ejendomme, at sælge Gaarden med Rudera for 60,000 Rd. og beholdt saa Assurancen for den nedbrændte Bygning med 18,000 Rd., saa det erstattede os omtrent det ny, som ikke var assureret. Vi havde nu omtrent 50,000 Rd. hver, og Nielsen var meget ængstelig for at risikere sin Kapital, men vilde have, at vi skulde gaa sammen med Halberstadt om en Mølle, vi behøvede da ingen Penge at sætte i det.

Jeg fandt det urigtigt at deltage i noget, hvori vi ikke engang vilde risikere vor egen Kapital, og afslog at være med; og da jeg vilde ud af et ubehageligt Kompagniskab, saa købte jeg efter Krehmers Død Wodroff Mølle den 28. Februar 1857 for 55,000 Rd. med Omkostninger. Her var Vind- og Dampmølle og 42,000 □ Alen Grund, som laa fortrinlig til Bebyggelse. Nielsen gik sammen med Halberstadt, som købte Plads paa Christianshavn, hvor de byggede en stor Mølle. Men det gik uheldigt med Enigheden, og Møllen var næppe kommen i Gang, før den brændte, og der udviklede sig en uhyggelig Proces mellem Paagældende.

Jeg kostede straks meget paa denne i højeste Grad forfaldne Ejendom, men fik den godt igang, forandrede Driften til Handelsmølle, tjente meget, saa jeg kunde bygge Pakhuse som Tilbygninger. Men ogsaa her skulde Ilden være efter mig. Først brændte et Nabohus i en Storm, hvor Ildfunker flere Gange havde fat i Vindmøllen, og ikkun en skarp Vagt og vaade Lagner afværgede Ulykken. En anden Gang, min Søns Fødselsdag den 12. December, holdt Vognen for Døren for at køre mig og Børnene til min Broder paa Charlottenborg. En af Børnene gik med et Lys ind i en Garderobe og kom derved til at tænde Ild i en Masse Klæder; Ilden greb saa voldsomt om sig, at et helt Flammehav omspændte flere Værelser og trængte ind i Møllen gennem en Dør, som stødte dertil. Havde jeg været borte, var upaatvivlelig Intet bleven reddet; men de kraftigste Anstrængelser forhindrede dette. Skaden var stor, men Assurancen erstattede den.

Da vi i Foraaret 1857 flyttede til Wodroff Mølle, var min Kone alt angrebet af Brystsyege, men kom sig godt i den friske Luft og i vor dejlige solvarme Bolig. Den 11. April 1858 fødtes vor yngste Datter, men min Kone blev svagere; 1859 tog Sygdommen til, og i Oktober 1859 døde hun fra 6 Børn, hvoraf den ældste kun var 13 Aar. Paa sit Dødsleje bad min Hustru Nanse at blive hos de smaa Børn, og det gjorde hun med den fuldeste Forstaaelse af sine Kærlighedspligter. Ligesom hendes egen Moder havde overdraget hende til min Hustrus Omsorg, saa fik hun Lejlighed til Gengæld, og saaledes blev hun hos dem, til hun 1870 døde paa Fredsholm.

1862 sendte jeg mine to ældste Døtre til Svendborg for i et Aar at blive forberedt til Konfirmation af Troels Smith, Søn af Daniel Smith, min Moders Broder. Imedens de var der, døde min Broder Theodor, 45 Aar gammel, fra Hustru og syv Børn, af hvilke den ældste var 14 og den yngste et halvt Aar. Han havde arbejdet en Værktøjsfabrik op, var i 1862 i London ved en stor Verdensudstilling og hjembragte Modeller, navnlig til Symaskiners Forfærdigelse; det var noget, som laa hans Virksomhed nær, i et ypperligt Øjeblik, forinden Andre her havde begyndt. Efter Hjemkomsten byggede han til dette; jeg var hans Støtte og laante ham Penge. Kort efter følte han sig syg og havde rimeligvis i lang Tid baaret Spiren til en Kræftsyge, som udviklede sig med en eksempelløs Hurtighed. Lægerne mente, at det var Gigt og gjorde ikke noget rigtigt ved det. En Dag tog jeg ham med Magt og kørte ham til Frederiks Hospital, hvor man beholdt ham. Sygdommen tog til, og alt, hvad Lægerne kunde sige mig, var, at det vilde blive en meget langvarig Sygdom. Men de tog fejl; thi inden en Maaned døde han, den 24. Januar 1863.

Nu var jeg den eneste og nærmeste, som kunde tage sig af Sagerne, og af en Forretning, jeg ikke kendte til, paa samme Tid som jeg i min store Bedrift havde fuldt op at gøre. Nytaarsopgørelse kunde ikke skaffes i Orden, og Regnskabet var det umuligt at finde ud af, saa jeg gjorde alt for at faa Fabrikken solgt og var saa heldig, at dette skete saaledes, at al Skyld kunde dækkes, og jeg var forberedt paa at paatage mig hele Familiens Underhold. Havde jeg haft en Hustru, vilde jeg næppe have været saa hurtig; men jeg følte, at da jeg tjente saa godt, var det min Pligt, og jeg stolede for meget paa mine Evner. Jeg fik al Gæld dækket; men der blev kun 5000 Rd. tilbage, som min Broder Vilhelm havde tilgode. Disse skænkede han Familien. De fik Renten heraf og 250 Rd., som Broder Otto i Vestindien i nogle Aar ydede, og Resten, hvad de behøvede, ydede jeg. Jeg byggede ogsaa Hus til dem paa min Grund. De boede saa ved Siden af os, saa vi levede sammen, jeg som Fader for tretten Børn.

Min Forretning vedblev at gaa godt, indtil hele Møllen og Beboelseshuset atter brændte ned den 18. April 1865. Her segnede jeg under denne sidste Ulykke. Ogsaa her havde jeg slet assureret, og 1000 Td. Mel, som var under Indladning til Norge, var slet ikke assurerede, og mange Forstyrrelser i paatagne Leverancer, som skulde opfyldes. Mange kom mig imøde med Hjælp. Bager Hegner, som jeg selv havde hjulpet til Velstand, var den Første, som straks tilbød mig 12,000 Rd., som han havde liggende, hvilket jeg ikke glemmer, da det er saare sjældent at finde saadan Taknemlighed. Etatsraad Suhr gav mig straks Lov til at bruge 30,000 Rd., som jeg bad om. Jeg glemmer heller ikke, at han venlig klappede mig paa Skulderen og sagde: »Gaa De hjem og sov rolig!« Mine Bøger viste,

WODROFF MØLLE FØR BRANDEN 1865

at jeg i de otte Aar, jeg havde drevet Møllen havde haft et reelt Overskud af 80,000 Rd., og min Kapital-Konto var 120,000 Rd.

Min første Ungdom med Tro og Haab var forbi. Den værste Fjende af vore Foretagender er Tvivl og Usikkerhed. Møllerne var i Tilbagegang, Konkurrencen større, saa jeg var hange for at bygge en saa stor Mølle igen; og af utidig Sparsommelighed lod jeg en gammel Dampmaskine reparere, fordi jeg antog den stor nok til den Maling, som jeg vilde have, væsentlig til Brug for et stort Rug- og Skibshrødsbageri, som jeg vilde forene med mit Mølleri. Jeg havde tidligere haft Tanke for, at Bryggeri egentlig var en meget bedre Forretning og mindre risikabel end Mølleri, hvorfor jeg paa samme Tid anlagde et lille Bryggeri. Til at gennemføre alle disse Planer havde jeg imidlertid ikke mere den fornødne Kraft, og Bekymringerne ved at jeg foruden Forsorgen for mine egne havde paataget mig hele min Broders Familie, pinte mig Dag og Nat. Ene, som jeg var med alle mine Sorger, blev jeg syg paa Legeme og Sjæl. Saa tog Venner sig af mine Sager, og navnlig kan jeg aldrig glemme, at Jens Lund traadte til, saa uegennyttigt som vel muligt, og paatog sig at drive Forretningen, medens jeg rejste til et Sygehus eller Bad i Tyskland. Broder Vilhelm fulgte mig; det var en tung Rejse for ham, thi jeg var saa nedbrudt paa Sindet, at Kuren i Solabona ved Lybeck

kun nogenlunde rettede mig. Det var en svær Tid for alle mine Kære. Min Broder maatte rejse tilbage, og Nanse og Ketti kom til mig istedet.

Efter nogen Tids Forløb kom jeg hjem igen og vilde selv overtage Styret, men det smagte mig slet ikke; jeg var ikke som tidligere; der maatte ske Forandring, om ikke alt skulde gaa tilgrunde. Da var det atter Lund, som traadte til og med ungdommelig Kraft holdt det oppe. Jeg vilde have været ud af det Hele, og kunde endnu have bevaret saa meget, at jeg ikke var ganske blottet, navnlig Gaarden i Amaliegade, som gav godt Overskud; men Lund vilde, at jeg skulde blive Medinteressent med en Trediedel, og saa traadte han, Kiørboe og jeg i et Interessentskab mod at dette overtog alle Aktiva og Passiva, og mod at jeg ved Pant i Gaarden i Amaliegade rejste en Kredit af 20,000 Rd. Nu begyndte Lund. En stor ny Dampmaskine blev straks anskaffet. Det første Aar gav kun et lille Overskud. Bryggeriet kæmpede mod de gamle Brygges Konkurrence og havde de to første Aar Underballance. Mølleriet var allerede det andet Aar godt, og derefter gik alt saa stærkt frem, at Kiørboe efter fem Aars Forløb blev udløst med 25,000 Rd. for sin Part. Han havde hverken taget Del i Driften eller givet Forretningen andet end sit Navn. De Byggegrunde, som ikke behøvedes, blev solgte og en betydelig Kapital kom ind. Samtidig blev Naboejendomme tilkøbt meget fordelagtigt, saa Forretningen fik ca. 3½ Td. Land i en Kvadrat med Façade til fire Gader. Efter andre fem Aars Forløb overtog Lund hele Forretningen, godtgjorde mig 200,000 Kr. og gav Afkald paa sin Hustrus Arv efter mig, da han til stor Glæde for mig 1869 var bleven gift med min ældste Datter. Efter min Sygdom vegeterede jeg nogle Aar, flyttede til Roskilde og til Møen for at prøve Lyst til Landvæsen; men det var mig umuligt at afvinde det Interesse. Efter at have prøvet det et Aar, købte jeg en lille Ejendom, Fredsholm ved Helsingør, hvor jeg atter kom til Kræfter og saa med Fortrøstning Fremtiden imøde. Om-sorgen for min afdøde Broders Familie bragte mig til at tilbyde dem alle at flytte til mig paa Fredsholm, hvor de boede, indtil jeg ved Købet af Bagergaarden paa Købmagergade sikrede Familien en varig Støtte.

Hin totale Ildebrand indtraf faa Dage, før min Søn Otto skulde konfirmeres, saa selv hans Klæder brændte. Efter sin Konfirmation prøvede han paa at blive Møller hos min Ven Rubow. Tanketomt at passe paa, at Mel løb i en Sæk, kunde han ikke udholde. Saa kom han i Købmandslære i Jylland, hvor jeg i to Aar betalte for ham. Tredie Aar fik han Løn. Ved Lunds Hjælp blev han anbragt hos en Købmand i Stettin, og forblev der, til den fransk-tyske Krig udbrød 1870. 1871 aftjente han sin Værnepligt som Artillerist, og da denne var overstaaet, kom han hjem, og skulde nu bestemme sig til, hvad han med Alvor vilde sætte

POUL

JULIE

OTHILIE

WILHELM

ATELIERET PAA CHARLOTTENBORG

MALERI AF W. MARSTRAND

WILHELM MARSTRAND 1860

bedre Ven end mig. Da han havde forladt Bryggeriet i Hannover, skrev jeg til hans Foresatte om at meddele mig tilforladelig Besked om hans Forhold, om hans Dyder og Fejl. Ligesaa gjorde jeg, efter at han havde forladt Eger og Augsburg. Fra alle disse Steder fik jeg kun gode Vidnesbyrd. Han kom hjem, og Lund prøvede ham under Brygmester Ingversen, og efterhaanden som han lærte ham at kende, troede ogsaa han, at han kunde blive en paalidelig Hjælper i den store Forretning. Det var en god Skole hos Lund, og gensidig vandt de hinandens Agtelse og Kærlighed, saa det blev Lund kært at faa ham til Svigersøn.

Min Datter Julie var velbegavet, udviklet i Frøken Zahles Skole, kun atten Aar gammel bleven Lærerinde for 2 Døtre af Kammerherre Fønss paa Hindsgavl, og skønt hun var meget yndet af Familien, var der meget i dette fornemme Hus, som hun ikke sympatiserede med. Hos en Nabo-præst, den udmærkede Mads Mortensen Melbye, blev hun vakt i Grundtvigs Aand og fik Lyst til at tage til Askov Pige højskole som Elev. Her blev hun fængslet af det friske Ungdomsliv mellem de sunde og naturlige Kvinder og af denne Opvækkelsens Gerning, saa hun følte Trang til at vie sine Kræfter til den Gerning.

sig ind i. Han bestemte sig for Bryggeriet, rejste først til Hannover og saa til Eger, begge Steder for at erhverve sig praktisk Øvelse. Derfra tog han til en anset Bryggerskole i Augsburg, hvor han lærte Theori ved Siden af Praksis ved et til Skolen hørende Bryggeri. Der afholdtes aarlig Eksamen i Overværelse af en Regerings-Kommission, og ved denne blev han af 40 Elever erklæret for den bedste og fik Bevis for bedste Karakter i alle Fag. Hvert Sted, hvor han i Løbet af seks Aar havde været, fulgte jeg ham og hans Færd, ugentlig skrev vi gensidig til hinanden, og jeg har været saa lykkelig altid at have haft hans fulde Fortrolighed, aldrig mistroet ham for, hvad hans Ungdom og Uerfarenhed kunde lede ham ind i, idelig bedt ham om kun aabent at sige mig Sandhed og være forvissat om, at han ikke havde

Paa samme Tid, som min Broder Vilhelm mistede sin Hustru 1867, døde en ung Mand, Dyrnlæge Brünniche, som var forlovet med min ældste Datter Anna. For at aflede Sorgen paatog hun sig den Gerning at hjælpe min Broder og hans fem Børn. Hun forblev der i to Aar, indtil Lund giftede hende 1869. Lund var en hjertebevaget og i Ordets bedste Forstand selvgjort Mand. Hans ualmindelige Evner, særlig som Købmand, følte jeg mig tidlig hendraget af, og undertiden besøgte han mig og min Familie, medens Børnene endnu var smaa. Anna, som den ældste, kom ham altid frimodig imøde og heftede ham gerne en Blomst i Knaphullet. Ingen anede dengang, at hun skulde blive hans lykkelige Hustru. Efter Annas Bryllup traadte Petra til for at overtage hendes Plads, og hvor meget hun end elskede den Gerning hos Onklen og Børnene, saa var det med hendes stærke Pligtfølelse og Ansvar strengt og tyngede hendes Ungdomsliv.

1873 døde min Broder Vilhelm, og saa flyttede Petra med Børnene til Fredsholm, og først da Sønnen Poul kom hjem fra Amerika og Børnene samlede flyttede til København, blev hun fri. Hun fulgte Julies Spor og tog til Askov. De følgende Aar fulgte Kusinerne Marie og Johanne, og den Indflydelse, det har haft paa alle disse unge Pigers Udvikling, kan jeg kun prise. Ogsaa Kristine kom til Askov og blev saa optaget af Livet der, at hun senere blev Lærerinde paa Skolen. Den yngste af mine Børn, Ketti, var kun otte Aar, da vi kom til Fredsholm. Tidligt var mine Børn blevne konfirmerede udenfor København, og saaledes blev ogsaa Ketti sendt til Pastor Melbye i Asperup, hvor hun var et Aar.

Af min Broder Theodors Børn var Jacob den, der først skulde skaffes Stilling til. Han blev dimitteret fra Schneekloths Skole og tog den store Præliminæreksamen med Udmærkelse. Der var i denne Skole paa engang alle mine og min Broders Børn. Vi havde ikke Raad til at lade Jacob studere, og det kunde heller ikke hurtigt føre ham til Selvstændighed. Da jeg selv tidlig kom i Stilling som Bager, kendte jeg det saa nøje og vidste, at jeg lettest derved kunde skaffe ham frem, og en af mine Venner tog ham i Lære. Det var svært at overvinde de For-

MARGRETHE MARSTRAND 1862

domme og fine Fornemmelser, som lagde Hindringer for at gøre ham til Bager, og især oprørtes jeg ved, at selv en af Lærerne i Skolen mente, at han ligesaa gerne maatte blive Natmand; jeg spurgte denne Lærer, om det var hans Opgave som Opdrager at forknytte en ung Mand fra at gøre sin Pligt, og det var en Pligt for Jacob at søge en Gerning, som snart kunde føre til en borgerlig Stilling, nok saa god som Lærerens. Efter min Opfattelse maatte ethvert ærligt Arbejde respekteres.

Ja, der var virkelig meget at overvinde; men siges skal det, at Jacob gjorde sin Pligt, skønt det let kan forstaas, at det var svært at bruge sin Ungdomstid som Bagerdreng Nat og Dag. Selv havde jeg gaaet en saadan Skole igennem, og skønt den ingenlunde var behagelig, saa blev den forunderlig let overstaaet i Ungdommen, naar man var oplivet af et straalende Haab om en Fremtid, lønnende nok til at rekreere sig paa bedre Maader. Jacob blev Svend og arbejdede som saadan, til han aftjente sin Værnepligt som Garder. I sit femogtyvende Aar var han i selvstændig Stilling, og er nu en anset Borger i en indbringende Forretning, som har sat ham i Stand til at støtte sine faderløse Sødskende. Hvorledes det gik til, at jeg saa hurtigt fik ham i Vej og sikret hans Moder en sorgfri Eksistens, vil jeg nu fortælle.

Der var en Tysker, som efter i Berlin at have ført et eventyrligt Liv, havde giftet sig der i 1848 og, da dette Ægteskab, stiftet under Revolutionen, bagefter blev erklæret for ugyldigt, blottet for Penge var kommet til København. Her arbejdede han som Svend i halvandet Aar, forlovede sig, mistede sin Forlovede og lod hende begrave. Paa sit Dødsleje bad hun ham om at gifte sig med Søsteren, og det gjorde han, da han havde opsparet sig 150 Rd., og begyndte en Forretning som Mester i Præstø. Ved denne Tid henvendte han sig til mig og bad om 10 Sække Mel paa Kredit. Jeg nægtede ham det, da han næppe kunde klare for sig i en saa lille By. Da fortalte han imidlertid sin Historie saa troværdigt og forstandigt, og forsikrede mig saa bestemt, at han kunde arbejde sig frem, at jeg indrømmede ham hans Begæring. Han var 6 Uger om at bruge dette Kvantum, saa meget som en jævn Bager i København bruger hver Dag. Han arbejdede alene med sin Hustru, solgte for 5 Rd. om Dagen, og dog havde han halvandet Aar efter tjent 150 Rd. Nu var hans Kapital 300 Rd. Et saadant Resultat var et sikkert Vidnesbyrd om en ualmindelig Dygtighed.

Jeg var Kautionist for en Bager i København, som gik Fallit; dels for at redde noget, og dels for at erhverve en Kunde til Møllen, kaldte jeg Manden fra Præstø, og tilbød at ville hjælpe ham til denne Forretning. Han gik ind derpaa, og jeg laante ham Penge, som jeg havde den Glæde at modtage tilbage allerede det første Aar. Der boede han

i 11 Aar og tjente i den Tid en Formue. Han paaskønnede den Støtte, som jeg havde været for ham, og da han besluttede at holde op med sin Forretning om faa Aar, saa lovede han mig at ville antage min Brodersøn Jacob som sin Fuldmægtig, og efter 3 Aar overlade ham Forretningen. Paa samme Tid blev den i København bedst beliggende Bagergaard ledig ved en Bagers Fallit. Privatbanken havde Pant i Ejendommen for 14,000 Rd., og jeg tilbød at holde Banken skadesløs for Tab, naar Pengeforholdene blev ordnede paa lempelige Vilkaar. Dette skete. Jeg købte Gaarden og foreslog Bageren at flytte dertil, medtage sine Kunder, samle dem med de Kunder, som alt var paa Stedet; det maatte da absolut blive en lukrativ Forretning. Han gik ind paa at beholde Jacob som Fuldmægtig og efter tre Aars Forløb flytte derfra uden Opsigelse, og samme Dag, som han fraflyttede, skulde Jacob for egen Regning fortsætte Forretningen. Af den stipulerede Afgift vilde der blive et Overskud af 1000 Rd. aarlig. Jeg lod Jacobs Moder faa Skøde paa Ejendommen, saa hun var sikret et saadant Beløb, selv om jeg skulde falde bort.

Sammenlignende min egen Begyndelse, tredive Aar tidligere, med Jacobs nu, var der den Forskel, at jeg havde Ingen, som ledede mig til at lære, hvad der var nødvendigt; jeg forstod Intet og modtog Alt i den mest forfaldne Tilstand, uden Kunder og uden Penge; han kom straks ind i en Forretning i den bedste Gang, havde haft tre Aars Vejledning af den dygtigste Bager, som jeg nogensinde har kendt. Jacob tjente det første Aar 8000 Rd., kunde svare sin Moder af Lejen 1000 Rd. og 200 Rd. Rente af de 5000 Rd., som min Broder Vilhelm havde givet Familien efter Faderens Død. Han betalte mig snart, hvad jeg havde laant ham, og nogle Aar efter fik han Skøde paa Gaarden, hvor Moderens Udbytte blev sikret ved en Behæftelse paa Ejendommen. Da nu disse Forhold var ordnede, flyttede jeg i 1874 med Familien tilbage til København. Uvant med at skrive, er her rimeligvis ikke den rette Følgeorden i de Begivenheder, som jeg vil omtale. Jeg har dvælet ved Besværligheder, som min urolige og rastløse Natur som oftest var Skyld i; men den samme bevægelige Natur forskaffede mig ogsaa mange fornøjelige Timer, navnlig ved mine mange Rejser.

De politiske Begivenheder, som i 1848 overgik hele Europa, skabte ogsaa her Røre, og Frihedslivet ytrede sig i stort og smaat. Som Frihedsmænd blev jeg toogtredive Aar gammel valgt til Oldermænd, rigtignok med kun en Stemmes Majoritet, imod Scherfig. Jeg brugte straks min Magt til at afskaffe Svendekroen, et hæsligt Samlingssted for Svir og Spil. Derved kom 10,000 Rd. fri, hvorfor der blev oprettet Legater, og 400 Rd. er siden aarlig uddelt til Understøttelser. — Ved næste Valg beholdt

jeg min Plads i to Aar til; men saa kom Reaktionen, og efter et Aars Forløb vilde Oppositionen have mig afsat; men valgt for to Aar vilde jeg ikke forlade min Post. — Da det liberale Ministerium blev fortrængt af Ørsted, blev jeg dog atter fortrængt af Scherfig.

Omtrent ved samme Tid blev jeg Borgerrepræsentant i København, men lærte snart, at jeg ikke var inde i Sagerne, og fulgte i Reglen Ussing, som jeg følte forstod det ganske anderledes end de fleste andre. Kun én Gang tog jeg livlig Del i Forhandlingerne, nemlig i Spørgsmaalet om Jernbanens Flytning og Kallebodernes Uddybning. Det var min Mening, at det havde været til ubodelig Skade, at Jernbanen var lagt paa den Plads, hvor den hindrede Byens naturlige Udvidelse til Kallebodstrand, og nu, da der forelaa en Plan fra Englændere om at uddybe Stranden og skaffe stor Plads ved dybt Vand, burde man gribe Lejligheden til straks at faa det gjort for engelske Penge. Her var uhyre Hindringer for Skibsfart og Industri af Mangel paa Plads. Parlamentarisk dygtig var jeg ikke, og jeg tillod mig at kalde Borgerrepræsentant, Tømmermester Kaysers Ræsonnement for taabeligt, fordi han forsikrede, at der ingen Trang var, og at Baumgarten og Burmeisters Fabrikker var der Plads for paa Gammelholm. Jeg blev kaldt til Orden, fordi jeg fandt, det var taabeligt at tale om Flytning af et Etablissement med ligesaa store Værdier under som over Jorden, som om det var saa let gjort, som naar han flyttede sine Tømmersvende fra en Bygning til en anden. Det har vist sig, at man senere har været nødt til at optage Planen.

Den samlede Kommunalbestyrelse deltog ogsaa i fornøjelige Sammenkomster; blandt andre var vi en interessant Tur til St. Hans Hospital, og det med en glimrende Frokost. Kommunen gjorde en stor Fest paa Børsen, da Kong Carl den Femtende af Sverrig i 1861 besøgte Frederik den Syvende paa Christiansborg. Kongerne passerede fra Christiansborg paa røde Tæpper til Børssalen, hvor der var samlet saa mange, som Salen kunde rumme, til en Festmiddag. Ved et sært Tilfælde var vi 3 Brødre Marstrand med: Vilhelm som Direktør for Kunstakademiet, Theodor som Repræsentant for Industriforeningen og jeg som Borgerrepræsentant. Brix holdt Festtalen til Kongerne, hvorfor han blev Ridder af Dannebrog. Borgmester Larsen var saa drukken, at det var en stor Skandale, men han blev senere ved et Besøg i Stockholm hos den svenske Konge Ridder af Nordstjernen. En Raadmand blev saa anstrængt af at svinge en Fane, at han længe var sengeliggende. Efter en Rejse, som Frederik den Syvende kom tilbage fra, blev han komplimenteret af Kommunalbestyrelsen, hvorefter vi alle blev indbudte til Taffel. Hans Majestæt kom højtidelig med sin laadne Hue paa og med Grevinde Danner ved Armen; ved Siden af hende sad Prins Ferdinand med Frk. Lützen. Lige over for dem sad jeg

ved Siden af Professor Colding. Kun Kongen holdt en lille Tale, hvori han beklagede ikke at kunne drikke med hver Enkelt, men bød alle sin Velkomst. Det hele saa kun lidet kongeligt ud. Opvarterne var de Løbere, som man i gamle Dage saa foran Kongens Vogn med Blomsterhjelm paa. Blomsterne var visne og Liberierne lurvede. Det var vistnok Sædvane at vælte Konfekt ned i Skødet for dog at bringe noget Godt med hjem fra Kongehuset. Prins Ferdinand skottede til alle Sider, og da han smilede til mig, var det saa komisk, at jeg uvilkaarlig gjorde ligesaa, puttede Konfekten i Baglommen, som da jeg kom hjem, var i en Kage. I en anden Stue serveredes Kaffe. I en tredie Stue underholdt Kongen og Grevinden forskellige. Marskal Løvenskiold spurgte, hvem det behagede at hilse paa hendes Naade. Først traadte Melchior ind, derefter D. B. Adler, og saa gik jeg ind. Hun begyndte med at fortælle mig, at hun straks havde fattet, at jeg maatte være Broder til Maleren, ligeledes vidste hun, at jeg havde en stor Forretning. Af Natur lidet hoffähig, svarede jeg kort, at der var slet intet stort i dette lille Land, jeg stod temmelig ugeneret med Hændene paa Ryggen. Hun nejede, og Audiensen var forbi.

Aaret efter var der et nationaløkonomisk Møde i Gøteborg, hvori jeg deltog. Gæsterne blev indkvarterede hos Byens Borgere, og det faldt i min Lod at bo hos en af Byens første Købmænd, af Huset Keller & Sønner, næst Dicksons det største der, og ligesom han havde Firmaet store Skovstrækninger i Nordlandene. I et elegant Hus boede den gamle Herre i Stuen, den ene Søn paa første Sal, den anden, som var min Vært, paa anden Sal. Det var dannede Folk med nydelige Kvinder. Paa første Sal boede den bekendte Filantrop, Dr. Mürer med Datter. Denne gamle Mand døde senere i Lyngby efter at have faaet et Ben forkert i Halsen; en tilkaldt Læge benyttede hans eget Instrument til at støde det ned med, men Instrumentet var i Uorden, og Manden blev kvalt. Der, hvor jeg boede, laa jeg som en Prins, indhyllet i Silketæpper. Den ene Dag var der Middagsselskab for os paa første Sal, den anden hos min Vært. Før Bordet maatte alle staa bag ved Stolene, medens en lille Datter læste Bordbøn, en skotsk Skik, indført af Fruen, en skotsk Dame. Hver Dag efter Møderne stod Vognen til vor Raadighed til Udflugter i Eggen. Den ene Dag indbød Oscar Dickson til en glimrende Seksa. Gæsterne kom gennem en stor Forhal op ad Marmortrapper til første Sal, hvor hver enkelt blev præsenteret for Herren og hans smukke unge Kone. Foruden hende var der kun en Dame tilstede. Den anden Dag var der stor Fest hos Landshøfdingen, hvor der ligeledes udvistes en storartet Gæstfrihed. Ved Afskedsfesten i en offentlig Have var ogsaa Værternes Damer tilstede, og her holdt Bille en ypperlig Tale med Tak for disse dejlige Dage. Da Festen var forbi, rejste de fleste tilbage. Generaldirektør Ramus,

Bankdirektør Henriksen, Borgmester Larsen og jeg slog os sammen for at rejse til Stockholm gennem Trollhättakanalen. Der havde vi nogle fornøjelige Dage, gjorde Udflugter paa Mälaren, hvor navnlig Grib Slot var meget interessant med alle dets historiske Minder.

En Dag blev Borgmesteren horte for os; uden at vi vidste det, var han gaaet til Slottet og blevet indladt til Kongen, som under sit Ophold ved Festen paa Børsen havde indbudt ham. Han blev hos Kongefamilien til Frokost og Middag og kom tilbage med Billeder, som Kongen havde givet ham. Da han kom hjem, blev han Ridder af Nordstjernen. Jeg blev i Stockholm noget længere end de andre Herrer. Jeg var i høj Grad indtaget af Svenskernes smukke Manerer. Dette Væsen har selv Almuen forud for os Danske. Paa en Dampskibstur paa Mälaren en Søndag saa jeg en Masse Tyende fra Stockholm, som konverserede og komplimenterede hinanden smukkere, end man er vant til at se det selv mellem Damer og Herrer hos os. Paa Hjemrejsen fulgtes vi med Tutein, som var bosat ved Skagen. Han var med Fyrmester Larsen i en aaben Baad rejst fra Skagen til Gøteborg, derpaa en lille rask Tur til Stockholm og vilde nu samme Vej tilbage.

Flere Gange har jeg været i Tyskland; og i Musæet i Berlin søgte jeg altid et Maleri af Lukas Kranach, hvor paa den ene Side udlevede Mennesker bæres og trilles hen for at styrtes i Foryngelseskilden, for som unge atter at stige op paa den anden Side, hvor de begynder Livet igen med Dans og Elskov. Med Lund har jeg gjort adskillige fornøjelige Ture, f. Eks. til Gøteborg og til Stettin, da min Søn Otto var der. Vi rejste da til Berlin, og mødte der min Broder Vilhelm og Maleren Skovgaard, som kom fra Italien. Det var i den Tid, hvor den store Gründerspekulant Strousberg stod i sin største Flor. Han havde bygget sig et Palads, som det hed sig, at man burde se. Lund, Grosserer Jacob, jeg og Otto gik derhen og meldte os. Vi blev modtagne af to galonerede Tjenere, som meldte os til en tredie galoneret Hejdukke, som kaldtes Hovmester. Denne spurgte os fornemt om vore Kort. Kun Otto, Kontordrengen, havde heldigvis sit Kort, og med dette bragt til Herren, blev det os naadigt tilladt at bese Herlighederne. Hovmesteren viste os om, og gjorde især opmærksom paa, hvad enkelte Ting havde kostet. Værelserne var fulde af nye Billeder i pralende Rammer. En Stue var indrettet saaledes, at naar Væggen droges tilbage, var der bagved et Theater — Alt var en Svindlers Pral for at imponere Narre. Hvor langt anderledes er dog de gamle franske Slotte og de italienske Paladser. Dette var knap Drikkepengene værd at se.

En fornøjelig Rejse til Paris gjorde jeg alene i 1860. Med Kandidat Borup og Bager Jacob gjorde jeg i 1877 en Rejse til Norge, hvor vi traf

sammen med Petra og Kristine, som med en Mængde Højskolefolk var i Gausdalen, hvor Bjørnstjerne Bjørnson boede. Han holdt glimrende theatralske Foredrag paa Højskolen der. Paa Tilbagerejsen besaa vi Sølvminerne i Kongsberg. En anden ejendommeligt Rejse gjorde jeg med Slagter Breiting i Eggen om Helsingborg, hvor jeg maatte paaskønne de svenske Herremænds Høllighed. En Mand som Breiting var som

JULIE (CHARLOTTENBORG), JOHANNE, PETRA, JULIE, AGNETE H., MARIE,
KRISTINE, ANNA SMITH, JULIE MØLLER, CHRISTIE, FR. BOGØ,
KETTY, OTHILIA.

UNGE PIGER PAA FREDSHOLM 1870

Handelsmand velset paa Gaardene. Vi blev modtagne hos Grever og Officerer, som i Sverrig ofte tillige er Landmænd, saaledes at de bød os tilbords sammen med deres Familier. Dette sker ikke paa vore Herregaarde. Der er meget smukke Egne ved Hallingaas og ved Klippan.

Mine Børn vil nok erindre, at vi, medens vi boede paa Fredsholm, førte et fornøjeligt Samliv der med mange Feriegæster. Især var der i den Sommer, da min Broder Maleren boede hos os, en stor Forsamling af unge Piger; og Musikeren Rübner bidrog meget til vore Glæder. Ifjor besøgte jeg paa en Gennemrejse Musikeren Gurlitt i Altona, efter hvem Rübner var opkaldt Cornelius. Han omtalte ham nu som en i Baden-Baden

berømt Musiker og betegnede ham som den anden Liszt. — Rübner komponerede en Sang til Maries Fødselsdag, og til hans egen blev han bekranset af 12 hvidklædte unge Piger. Han var utrættelig i at spille Klaver og Violin, lave Fyrværkerier, som jo galere, de gik, des morsommere, Theaterscener og den store Koncert med Pianistinden fra Hamborg, som hed Marstrand, og som Gurlitt introducerede til mig som en Kusine eller i alt Fald »Namensvetter«; andet Familieskab kan jeg ikke finde i vort Slægtregister.

Efter at Tante Mathilde med sine Børn og ogsaa Onkel Vilhelms Børn, som havde boet der en Tid efter hans Død, var flyttede til København, og mine egne Børn jævnlig rejste bort, Nanse var død hos os kort efter Annas Bryllup, saa blev der for ensomt, og jeg solgte Fredsholm i 1874. For at trøste mine Børn for Tabet af det dejlige Opholdssted, lovede jeg dem en Rejse til Udlandet. — Otto havde forlovet sig med Lunds Datter Dorthea, og hun var saa ung, at det i det mindste vilde vare halvandet Aar, inden der kunde tænkes paa Bryllup. Det blev da bestemt, at Dorthea og Ketti skulde til en Dannelsesanstalt paa Antvorskov, og de tog der hen. Men da vi skulde rejse, saa vilde de to ogsaa have den Fornøjelse med. Den Uddannelse, som en saadan Rejse kunde blive for dem, var nok saa god som Antvorskovs, og Lund indvilligede ikke alene for sin Datters Vedkommende, men endogsaa i, at Sønnen Jacob rejste med. Saa rejste jeg med seks friske unge Mennesker over Köln langs Rhinen til Basel og derfra til Luzern, hvor vi ankom netop den 16. September for ved Vierwaldstädtersøen at fejre Dortheas Fødselsdag. Jeg indlader mig ikke paa Rejsebeskrivelser, kun enkelte berømte Punkter nævner jeg for at genkalde Erindringen. Thorvaldsens Løve, indhugget i Bjerget til Minde om Schweizergardens Troskab ved Bastillens Storm, Rejsen over Søen, forbi Tells Kapel til Flüelen, over Andernach, Djælebreen, Göschenen, hvor de interessante Arbejder til Gennem boringen af St. Gotthardtunnelen begyndte, — til Furka for at bese Gletschere, over Toppen af Bjerget, der hvor et Kloster er rejst til Hjælp for de Rejsende. Her var det koldt, og der sneede endog. Der ser fattigt ud i disse Egne, og rørende var det at høre Befolkningen grue for, at Tunnelen nu vilde berøve dem deres eneste Fortjeneste, som om Vinteren var at rydde Vejene for Sne. — Fra dette højeste Punkt gik Kørselen med Vogn i rivende Fart og i stærke Slyngninger ned ad, og bestandig blev det mildere, gennem Airola til den frugtbare Teschnerdal, til Braska mellem lutter Vin- og Valdnøddetræer. Fra Braska med Jernbane til Locarno, derfra sejlede vi med Dampskib paa Lago maggiore til den paradisiske Isola bella. Denne verdensberømte Klippeø er med Kunst gjort til en Have med en vidunderlig Vegetation af store Magnolie-

og Nerietræer, som fylder Luften med en henrivende Duft. Ved et Slot paa Øen overnattede vi og sejlede næste Morgen til Italiens første Stad Arona. Ved Stranden ser man en kolossal Statue af Kardinal Borromeo, som havde ejet hele Egnen og gjort Isola bella til hvad den er til alles Beundring. Den 10. Oktober kom vi til Milano. Vor største Glæde her var

JULIE, ONKEL TROELS
KETTY

KRISTINE

PETRA
DOROTHEA LUND, JACOB LUND

ONKEL TROELS OG HANS REJSESELSKAB PAA DEN STORE UDENLANDSREJSE

Domkirken, helt af Marmor. Alene om Kirken fandtes 600 legemsstore Statuer, og selve Taget var en Marmorhave. Vi spadserede der imellem Tusinder af forskellige Marmorblomster. — I Milano var der nylig rejst en Statue af Cavour, den af Italiens Enhed saa fortjente Mand. Af Leonardo da Vincis berømte Vægbillede Nadveren, endskønt ødelagt af Fransk mændene, som under Krigen brugte Lokalet som Stald, er der dog saa meget at se, at man kan danne sig et Begreb om dets store Kunstværd. Vi rejste derfra til Genua, og tog ind i »Hotel de Ville«, beliggende ved Havnen. Det havde været et Købmandshus, som var

forandret til Hotel. Op ad Marmortrapper kom vi til to Værelser, 10 Alen høje og hvert 15 Alen i Kvadrat. Rigt udstyrede var de, Lofterne med Stukkatur og forgyldte Prydelser, og aldrig har vi boet prægtigere. I Genua fik vi Begreb om, hvad Rigdom i Republikens bedste Dage havde frembragt, Paladser og Kirker af en vidunderlig Pragt og Skønhed. Den berømte Kirkegaard ved Campo Sante besøgte vi og saa og forbausedes over, hvad der selv endnu gøres af Billedhuggerarbejder. — Foran Strada ferata stod en stor Statue af Columbus, som var født i Genua. I Havnen interesserede mig det Liv, som var der; Galeislaver i Jern arbejdede der, og andre Arbejdere, især Korndragere, halvnøgne, var utroligt flittige. Herfra gaar daglig Dampskibe til alle Middelhavets Kyststæder, og da Vejret var godt, dristede vi os til at sejle til Neapel, en Tur, som gøres i 3 Dage. Straks da vi kom ombord, var jeg bange for de forandrede Forhold, usle smaa Sovesteder i Sammenligning med, hvad vi havde haft i Genua, men da Vejret hele Rejsen holdt sig, saa gik det godt. Rimeligvis hjalp hertil, at en katholsk Bisp daglig bad til Madonna for os. Han var fra Marseille, men ansat ved det pavelige Hof; en behagelig Mand, som gav os sin Adresse i Rom. Julie var han stærkt i Lag med at omvende til Katholicismen; han mente, at det var umuligt andet end at hun vilde afsværge Kætteriet, naar hun fik set de katholske Herligheder.

Den første Morgen gik vi i Land i Livorno, og medens Skibet lossede, tog vi med en Jernbane til Pisa, hvor Baptisteriet, Domkirken og det skæve Taarn i høj Grad var interessant at se. I Domkirken overværede vi en Messe med Orgel og Strygemusik. Paa Pladsen udenfor blev vi af maskerede Folk anmodede om en Gave. Det var et Selskab af Gentlemen af de bedste Familier, som samlede Penge til velgørende Øjemed. Næste Morgen naaede vi Civita vecchia, som er Havnen til Rom. Tredie Dagen Kl. 6 kom vi til Neapel i det dejligste Vejr. Det første vi saa var et Skib, som hed Anna, og med denne Velkomsthilsen gik vi i Land. Toldvæsenet slap vi lempeligt fra med lidt Sportel og søgte straks et Pensionshus nær via nationale. Her spurgte jeg mig til Rette paa Italiensk, Fransk og Tysk; men den første, som jeg mødte i Huset, sagde, at jeg helst maatte tale dansk. Det var en der boende Hr. Jensen fra Odense. Endvidere boede der en Russer, en meget lille halt Tenorist, hvis store Sorg det var, at hans Figur gjorde ham uskikket til at blive Operasanger, han havde unægtelig en ypperlig Stemme og var meget stolt af sit høje G. En Svensker var her ogsaa for at uddanne sig til Operaen i Stockholm. Vi boede længe her og nøde godt af disse Menneskers Kendskab til Byen. En Normand, som var ansat hos Konsulen, kom ogsaa hyppig til os, saa vi samledes, og som Skandinaver fejrede vi 14. Oktober Annas Fødselsdag ved et Gilde, som gik saa fornøjeligt, at Værten frabad sig for

Fremtiden Dans paa sit fine Gulvtæppe. Jensen spillede udmærket godt Klaver, Normanden Fløjte, vore Sangere gjorde fuldstændig Koncert, og jeg lavede Punsch. Nogle Dage efter gjorde disse Herrer atter Koncert og Gilde for os. — Ej heller her vil jeg beskrive alt, hvad vi glædede os ved, kun minde om Katakomberne, Museet med de fra Udgravningen af Pompeji fundne Sager, den morsomme Tur, hvor hele vort Selskab, 11 i Tal, lejede Æsler for at ride til Klosteret paa Bjerget og højere op til St. Elmo med den rigeste Kirke, som jeg nogensinde har set, med Mosaikgulve og Basaltsøjler, Sølv- og Guld-Prydelser paa Alteret, overalt Loftsbilleder af betydelige Kunstnere, og saa den mest henrivende Udsigt over Byen, Golfen med Ischia og Capri.

Vore i Neapel bosiddende Venner kendte, hvorledes neapolitanske Arbejdere, Førere og Droskekuske skulde behandles, og det er utroligt, hvad de fandt dem i. Paa Tilbagevejen fra St. Elmo gjorde Æselsdriverne Vrøvl, men blev behandlede med Skældsord og Prygl, og alt dette fandt de dem i. Folket er paatrængende, praler og tigger, handler og snyder, saa man kan kun holde dem fra sig med Stokken. Selv i de bedre Butikker blev Fremmede bedragne. Her var et Selskab med Over- og Underordnede, som holdt Forbrydere fri for Straf, naar de hørte til Selskabet og skattede dertil. Usikkerheden var saa stor, at den danske Konsuls Hustru var bleven plyndret paa offentlig Gade, og vi har selv prøvet ved højlys Dag at blive angrebet, uden at nogen undrede sig derover. Julie og Kristine gik med mig ved Jernbanegaarden, da en lille Dreng behændig snappede efter Kristines Brosche, rev den og Halskraven itu, og foer afsted som en Pil. Naar man spadserer paa den skønne Promenade via nationale, bliver man idelig anfægtet af smukke, halvnøgne Dreng, som tigger og gør Kunster med Saltomortaler og Kolbøtter. Jager man dem bort, saa er de lige glade og morsomme. For Enden af denne Vej passerer man en i Bjerget hugget Gennemkørsel saa lang, at den er oplyst. Den fører til Posilippo, hvorfra der er den skønneste Udsigt. Paa Toppen af Bjerget holdt Vognen stille, og straks flokkedes en Masse Krøblinge og Tiggere om os. En gammel Kone paa Krykker lod sig falde plat ned paa Jorden, og vi naive Rejsende ynkedes svarligen, indtil de andre Stoddere gav sig til at grine af Komedien. — Her besaa vi Hundegrotten og de udbrændte Kratere. Folkelivet paa Gaderne fremviste sære Scener. Man kunde se Koner, siddende ved deres Handel, blottende Brysterne for at give deres store Børn Die, eller ogsaa lyskende et Barn med Hovedet i Skødet. Det er forøvrigt et af Naturen velbegavet og ingenlunde dovent Folk, men de bourbonske Regeringer og Præsteskabet har holdt det i en grænseløs Uvidenhed, og der hører kun lidt Frugt og lidt Vin til, for at de kan leve og sole sig.

Neapolitanerne var som gale efter at spille i Lotteri, men Staten indvandt mange Millioner. Hos os kom en Munk, som læste Italiensk med Julie, og da han hørte, at den Svensker, som vi boede sammen med, var død af Blodstyrtning, greb han straks Lejlighed til at lade Blod betyde et Tal, Skandinaver et andet, tog Nummere i Lotteriet og bad Madonna hjælpe ham til Lykken. Nu skældte han Madonna ud, som havde svigtet ham. Toldafgifter og Bestikkelser hindrede Handel og Industri, saa det var ikke mærkværdigt, at jeg kun saa enkelte Dampskorstene i en By paa mindst 500,000 Indvaanere. Der blev skudt ind til en Urtekræmmer, som vovede at sælge Sukker billigere end Naboen og Forbryderen holdtes fri af Kamarillaen. Kun da en engelsk Gartner blev skudt, fordi han solgte Blomsterbuketter for billigt, blev Forbryderen nappet; man turde ikke fornærme England. En Dag mødte jeg en Gendarm med et Kobbelt sammenlænkede Forbrydere, hvoraf 2 var Præster. En Aften gjorde vort Selskab en Sejlur i Maaneskin med Sang og Musik i en idyllisk, romantisk Stemning. Men mest fornøjelig var dog Dampskibsturen til Capri. Vejret var saa heldigt, at vi kunde stoppe op ved Indgangen til den blaa Grotte, hvilket ikke er muligt med Paalandsvind. Det er en ejendommelig Passage i ganske smaa Baade, som kun rumme en enkelt Person, der maa lægge sig fladt ned i Baaden, medens Føreren manøvrerer Baaden gennem en lille Aabning ind i Grotten. Det er dette Forhold, der bevirker den vidunderlige blaa Farve. Vi havde paa Capri et dejligt flere Dages Ophold, og sejlede en Dag med en fireaaret Baad om til den modsatte Side af Øen for at bese den grønne Grotte. Skønt Vejret var fuldkommen stille, var der saa stærke Dønninger, at de fleste af os blev søsyge. Af danske traf vi Maleren Price, som nu er Skuespiller, og en Løjtnant Rasmussen, som vi kendte fra Helsingør. Han gav et Eksempel paa, hvorledes Droskekuskene i Neapel hjælper Fremmede tilrette, thi han havde for at køre til Hotellet betalt 7 Gange saa meget som Taksten. Paa Tilbagevejen til Neapel overfaldtes vi af en voldsom Storm, noget, der saa ofte hænder ganske pludseligt, ligesom der ogsaa kan komme Skyldregne, som vi slet ikke kender til her, men de varer kun nogle Øjeblikke og straks kommer den dejlige Sol frem igen.

Hele vort Selskab gjorde Turen til Pompeji. Denne for 2000 Aar siden begravede By er nu saa vidt udgravet, at man kan gøre sig Begreb om, hvorledes man der har levet. De udgravede og fundne Sager fylder det store Museum i Neapel. En anden Dag gjorde vort Selskab i to Vogne Turen til Vesuv. Ved Observatoriet maa man standse, men derfra kan man endnu ride til Foden af Bjerget, hvor Opstigningen begynder. Her er tjenstvillige Aander tilhjælp; man kan blive baaret op paa Toppen for 40 fr. pro persona. Billigere kan man blive trukket op med en

Rem om Livet. Mine unge friske Kamerater spadserede op og brugte dertil $1\frac{1}{2}$ Time, vadende i Sand og Aske. Dorthæa, Kristine og jeg samt Jensen tog det kloge Parti at blive nede. Jacob Lund havde spillet Filipine med Ketti til det Tidspunkt, at de mødtes ved Krateret, og han var aandsnærværende nok til at vinde. Petra med sin sædvanlige Energi var først paa Pletten og blev modtaget med Beundring af en Englænder, som havde forsvoret, at den lille røde Prik, som han i en Time havde fulgt med Øjnene, nogensinde vilde naa op. Nedgangen gik rask i nogle faa Minutter; Julie, støttet af Svenskeren og Russeren, kom ned i en utrolig Fart. Det var ynkeligt, saa Russeren med sit daarlige Ben var medtaget; Svenskeren hentede sig ved den Lejlighed en Blodstyrting og døde kort efter vor Bortrejse. Vi sendte en Krans til hans Kiste og modtog i Rom Besøg af hans Broder, som desværre var kommen forsilde til hans Dødsleje.

Fra Neapel rejste vi til Rom, tog i Pension i et godt Hotel midt i Byen. Her skal ikke komme nogen Beskrivelse af alle de Herligheder, vi har set i den evige Stad. Kun til Erindring for mine Børn betegner jeg Peterskirken. Vatikanet med 11,000 Værelser, Museerne, Sixtinske Kapel, Rafaels Loggier, Monte pincio, Kolosseum, Kapitolium, Pantheon, Trevi, Forum, Rejsen gennem den romerske Campagne til Tivoli i Selskab med Baron Stampes. Vort Samliv med Billedhugger Borch og Kone, Hofmann, Smith, Braconi, Kandidat Secher, Maleren Rosenstand, en norsk Maler Petersen og en norsk Billedhugger samt Frøken Kondrup og mange flere, som vi mødte. Fru Larsen med Datter, en original Dame, som inviterede os til et Fællesmaaltid paa stegte Frøer og Pindsvinesteg. Vi besaa Folkelivet i forskellige Osterier, ogsaa det interessante Jøde-kvarter. I vort Hotel boede der 8 unge smukke amerikanske Damer, som uden Følgeskab af nogen Herre rejste alene om i Europa. Til Afsked samlede jeg alle vore Bekendte til en dansk Middag med Risengrød og Gaasesteg, som vi fik oprevet, just ikke stegt paa vor Façon. Risengrøden var saa ukendt i Italien, at den blev snarere Vælling, og Braconi vilde spise den med Gaffel. Den gamle Konsul Bravo var med og jeg fik Lejlighed til at takke ham for al hans Venlighed mod os. Aftenen før Rejsen gik vi atter til Trevi, og vi kastede vore Soldi i Kilden med et inderligt Ønske om atter at komme til denne evige Stand.

Saa rejste vi til Florens, tog ind til en dansk Mand Meyer, en Broder til den Garver, som jeg tidligere har omtalt, da jeg mødte ham som Svend paa Vandring i Tyskland. Her kaldte han sig Rodolfo og har et godt Hotel, hvor Danske gjerne bor. Florens ligger skønt ved Arnofloden, og der er en Rigdom af Kirker og Paladser, Museer og Kunstskatte, som er forbausende. Vi kørte herfra til et Kloster og beundrede nogle

dejlige Vægbilleder af Munken Fiesole. I Klosteret maatte vi smage den berømte Chartreuse, en Likør, som lavedes der. Fra Florens rejste vi over Brenner til München, hvor vi besaa Museerne, og derfra til Dresden. I denne smukke By mindes især Galleriet med Rafaels og Holbeins Madonna; saa rejste vi til Berlin, hvor 2 Dages Ophold gav Lejlighed til at se Theatre og Museer, og derfra lige hjem med gode Minder om Rejsen.

Var der kønt paa Rhinen, saa var der bedre i Schweiz, men allerbedst er dog Italien, hvor Kunst og Naturforener alt, som kan løfte vor Sjæl. Hjemrejsen blev fremskyndet ved, at man begyndte at længes, nærmest fordi Julie i Rom havde givet E. Trier bejaende Svar paa et Frieri, som han før Rejsen havde indledet. — Ernst Trier er en fremragende Personlighed, som af Kærlighed til Al-

ERNST TRIER 1876

muens Ungdom har ofret sin Magelighed og sine Sædvaner for udelukkende at leve med Folket. Kristeligt og folkeligt lærer han, hvad der er nødvendigt for at leve et sandt Menneskeliv. Der findes i hele Landet næppe nogen Mand, som personlig er saa kendt og elsket af mange Tusinde, som har nydt godt af hans Vækkelse. Velsignelse vil følge hans Gerning, thi han har en Tro, som kan flytte Bjerge.

Julie havde været Lærerinde for Piger, baade paa hans og paa Askov Højskole, og var saa fuldt med i denne Gærning, at hun kunde blive ham den bedste Medhjælp. Da vi kom hjem, blev hun gift med de glædeligste Forhaabninger om et rigt Samliv. Vi boede nu et Aar i København, men havde faaet Smag for Rejselivet, og for at se Udstillingen i Paris rejste jeg med Petra, Kristine og Ketti til Frankrig.

I Paris tog vi Pension i »Hotel beau séjour« Boulevard Poissonière. Vi søgte straks Marspladsen, hvor uhyre Bygninger til Udstillingen var byggede. Medens Børnene mest var i Louvre-Gallerierne, var jeg mest i Industribygningen. Her saa jeg en Maskine, som fabrikerede 1000 Pd. Is i Timen, og en Maskine, som ved Solens Varme stegte Høns, endvidere saa vi Diamantsliberier, orientalske Shawlsyere og en utrolig Masse Sager, meget lærerige for enhver, som vilde søge i sit eget Fag. For

os løb alt rundt. Vi overværede en Koncert i Trocadéro, et umaadeligt Rum, hvor Tilhørerne var anbragte amfitheatralsk, men saa langt borte, at man af de deklamatoriske Underholdninger Intet kunde høre. Vi var ogsaa i den store Cirkus, hvor der var Plads til 5000 Mennesker. Jeg minder ogsaa kun her om Pantheon med Begravelsespladserne under Kirken i murede Katakomber. Blandt mange store Folks Kister var Rousseaus og Voltaires. Paa Karusselpladsen var der en uhyre stor Luftballon, som man kunde faa en Tur til Himlen med for 10 Francs. Turen varede ikke længe, thi Ballonen var bunden og kunde kun komme en vis Højde. Foruden de bedste Kirker og Slotte, Tuilerierne, Luxembourg, Invalidhotellet med Napoleons Grav, saa vi det bekendte Billede Hemicyklen af Poul de la Roche i Kunstforeningens Sal samt Jardin d'acclimatisation, hvor man kunde ride paa Elefanter, Kameler, Strudse og mange andre Slags Dyr.

Til Uddelingen af Medailler for Industrifremstillinger havde jeg af Kammerherre Wolffhagen faaet 2 Adgangsbilletter, som jeg og Ketti benyttede. I Midten af en uhyre stor Sal sad vi saa langt fra Mac Mahon, at vi ikke hørte ham, saa kun den glimrende Stab og hørte 1700 Musikere og Sangere. Nok saa interessant var det at beundre de pragtfulde Ekvipager, Mac Mahons og Londons Lordmayors antikt paaklædte og pudrede Tjenerskab.

I Versailles var der en stor Fest, hvortil man havde udstedt Kort til 15,000, medens næppe 10,000 kunde faa Plads. Der blev en umaadelig Forstyrrelse og Ødelæggelse. Hele Garderobes blev kastede ud af Vinduerne. Haven var pragtfuldt illumineret.

Den 23. saa jeg vor Kronprins i Udstillingen, og kort efter mødte jeg Ammitzbøll henrykt over, at hans kgl. Højhed havde trykket hans Haand. Et Øjeblik efter traf vi Fruen i en anden Stue, i højeste Grad beklagende ikke at have set dette. Vi var to Gange i Théâtre français og saa der Sarah Bernhardt, og to Gange i Variété hos den ulige morsommere Judic. Theatrene var dyre, og Fremmede maatte altid betale Sjøverpriser. Til Opera maatte Pladser bestilles mange Dage i Forvejen. Grosserer Fritsche, som jeg traf i Paris, lovede at skaffe Billetter, men de blev dyre, 70 Francs for en Loge til 4; det var den nærmeste ved Skuepladsen, og kun de to kunde se noget. Selve Bygningen er mere pragtfuld end skøn; Vægge og Piller af Spejle, som man maa vogte sig for at gaa lige igennem, og Dekorationer i den moderne Stil, lutter nøgne Kvindefigurer. Fra Operahuset fører en af elektriske Lamper oplyst Gade lige til Café Régéce, et Kaffehus, hvor Danske søger hen. Her traf vi Malerne Krøyer og Henningsen, Billedhugger Freund, Løjtnant Reck og Poul Marstrand; Meldahl og Heinrich Hansen, som for Frederiksborg

Lotteris Regning rejste for at bese Amboise og Blois, de gamle franske Kongers prægtige Slotte ved Loire.

Fra Paris rejste vi over Orleans og Tours for at besøge Christensen, som boede paa Rosnay au Rochecarbon, og blev af denne elskværdige Familie modtagne saa godt, som de formaaede; de overlod os 3 Sovekamre, og vi blev der i 12 Dage, til vi fæstede os i Hus i Tours hos en instructrice première classe for at lære Fransk. Jeg selv tog ikke Del i Undervisningen, men var idelig paa Farten, saa jeg kender grundig denne gamle Hovedstad i Kærnen af Frankrig. Det er den frugtbarreste Del og kaldes Frankrigs Have, beliggende ved Loire, den største Flod i Landet. Her var et katholsk Bispesæde, storartede Processioner til St. Martins Grav. Han var Byens Patron. Den 9. December var der en stor Procession i Domkirken, helliget Maria, der som Frelserens Moder er uden Synd. Hendes Billede paa en Fane blev baaret gennem Kirken af 4 rene Kvinder, idetmindste udvendig at se, paa de snehvide Klæder; efter dem fulgte en stor Skare hvide Jomfruer med hvide Voksllys. Der var i Processionen 9 Bisper, som velsignede Folket og til Gengæld blev kyskede paa deres af Ringe besatte Hænder. Man saa kun Kvinder i Kirken; det er den eneste Fornøjelse, som tillades Kvinderne, medens Mændene morer sig i Klubber og Værtshuse. Der er en komplet Ufrihed for Kvinderne; som Børn kommer de i Pensionsanstalter, hvor de opdrages fra den tidligste Tid til at gaa hver Morgen til Messe, og der har jeg set 5—6 Aars Børn, fulgte af Lærerinden, paa Kommando, to og to, at skrifte for Præsterne i deres indelukkede Skriftestole. En Kvinde tør ikke, før hun er gift, vise sig sammen med en Mand, og kan ikke gøre et ordentligt Parti uden at bringe Medgift. Vor Lærerinde var utrolig flittig med Informationer, for at samle Medgift, som hun sagde var til en Søster, men nok saa rimeligt til hende selv.

Juleaften tilbragte vi hyggeligt hos Christensen. Kun var en Datter syg af Brystsyge. Domkirken var oplyst og der var Julemesse. Første Juledag var der en Messe for Militære med stor Musik, og ved visse latinske Bønner præsenterede de ved Alteret opstillede Soldater Gevær. Anden Juledag besøgte vi en engelsk Familie, som opholdt sig der i Egnen for at lære Sproget. Her i Egnen er de skønne Slotte Amboise, Blois og Azy. de Rideaux. Egnen er vidunderlig smuk, fuld af Frugt og Vin; den ene Side af Loire er et Sandstens-Bjergparti med i Klipperne udhuggede Boliger og Vinlagere. Efter Slaget ved Waterloo trak den slagne franske Armé sig tilbage til Tours og blev afvæbnet. Abd-el-Kader, som havde holdt Franskmændene i 10 Aar i Skak i Algier, blev holdt fangen paa Slottet Amboise fra 1847 til 1852, og i de sidste 3 Maaneder af 1870 var Tours Regeringssædet for det nationale Forsvar.

Den 21. Januar gik Ketti og jeg til Christensen og kom et Øjeblik efter, at deres lille Datter var død. Jeg kunde endnu lukke hendes Øjne. Faderen var meget nedbøjet over Tabet af dette særlig begavede Barn; ogsaa Moderen var stærkt medtaget af uafsladelig i de 4 sidste Dage at have plejet hende. Søndag den 5. blev hun nedlagt i en Zinkkiste og Egekiste og begravet for senere at kunne flyttes. Stuen var pyntet, og en protestantisk Præst forrettede Tjenesten. Den 8. Januar forlod vi Tours, rejste til Bordeaux og tog ind i Hotel Richelieu. Det er en livlig Handelsby med 200,000 Indbyggere. I Museet var der et berømt Billede af Meissonier. I Theatret, det største og smukkeste udenfor Paris, saa vi »Huguenotterne«. Fra Bordeaux gik Rejsen til Bajonne. Vi kørte derfra med Omnibus til Biaritz, et Badested, hvor Kejserinde Eugenie havde bygget en pragtfuld Villa. Skønt det ikke var Badesæson, fik man dog et Begreb om et fornemt Badested. Uhyre Hoteller og prægtige Villaer, som tilhørte rige Englændere og Amerikanere, stod nu lukkede. Biaritz ligger ved Atlanterhavet, og Bølgerne bruser over maleriske, forrevne brune Klipper. De store Sandflader, som ogsaa er der, er egnede til Badesteder. Det var kun en Udflugt fra Bajonne, hvorfra vi næste Dag rejste til Pau. Fra Bordeaux var Landet Halvvejen fladt og frugtbart, men derpaa lige til Bajonne bedækket med uhyre Fyrreskove, fattigt paa alt andet. Paa Rejsen til Pau blev vi standsede 3 Timer i Dax, det havde regnet saa stærkt, at hele Marker stod under Vand, og fra Dax maatte vi tage en anden Banestrækning, fordi selve den direkte Bane til Pau var oversvømmet. De 3 Timers Ophold i Dax benyttede vi til at se en Kilde, hvor Vandet sprudlede op med en Varme af 70 Grader. Ogsaa her var et Badested.

I Pau tog vi ind i det elegante »Hotel de France«. Der var Marked, og det var interessant at se Folkelivet der. Alle Bøndervogne blev dragne af Okser. Pyrenæerne og Turene i Egnen der, som vi gjorde tilvogns i flere Dage, var noget af det skønneste, vi endnu havde set. Vi tog til Badestederne Eaux chaudes og Eaux bonnes, gennem vilde Bjergegne med store Vandfald. Sneen laa paa Toppen af Bjergene, og paa enkelte Steder kunde vi ikke komme frem for Sne. Det var et saa pragtfuldt Syn om Morgenen fra Hotellets Vinduer at se Bjergtoppene forgyldte af Solen, at man maatte mindes Lamartines Ord, naar han i Lighed med, hvad han sagde om Neapel som den skønneste Plads ved Sø, her fandt det skønneste Land- og Bjergparti. I Pau ligger Henrik den Fjerdes Slot. Det var af den samme Arkitektur som mange andre Slotte i Frankrig. Enhver ny Tilbygning saa flad og flov ud ved Siden af det Gamle. I selve Slottet var der kostelige Gobelins Tapeter, gamle Møbler og ypperlige Billeder.

Vi var saa optagne af Pyrenæerne, at vi tog ad en Sidebane til Luchon i Højalperne, lige ved den spanske Grænse, en ret vild, storartet Natur. Med to Førere red vi paa muntre Heste ad frosne Veje en farlig Tur til Vallée de liz. Da Henturen var gaaet godt, blev Kristine og Ketti overmodige paa Tilbageturen og red fra os henimod Hotellet; men da Hestene kom i Nærheden af deres Stalde, tog de Flugten, galopperede og slog bag ud, saa det saa farligt ud, og Kristine faldt af og laa baglænds paa Jorden. Lykkeligvis havde hun ingen Skade lidt, men Lysten til flere Rideture var borte, og vi rejste Dagen efter, istedetfor at komme til Spanien, til Cætte, og her begyndte Turen langs med Middelhavet til Toulon og Marseille. Vi tog ind i et prægtigt Hotel i Marseille, hvor vi paa engang fik 20 Breve fra Hjemmet. Dette er en Handelsby af første Rang med 300,000 Indbyggere, og man kan næppe gøre sig Begreb om Virksomheden i Havnen og i Dokkerne. Idelig bygges der ny Dokker ud i Havet, og i uhyre Pakhuse af Jern og Sten losses og lades hele Ladninger Kokoner til Silkeindustri, Farvetræ, Kulstøv, formet til Kul, Malm fra Algier, Sprit- og Vinfade i Tusindvis osv.; alle Slags Varer transporteres frem og tilbage af Lokomotiver, Heste eller Okser. Jeg har læst indtil Nr. 100,000 paa Jernbanevogne. Den gamle By har endnu Gader, som er 6 à 8 Alen brede; hvor Pesten har ryddet op, forsvinder de; i den nyere Tid er der gjort store Forbedringer. Kul- og Kornarbejderne bærer Brillen for at skytte Øjnene for Støv. Børsen er en stor Bygning, og der er ligesaa støjende som paa Pariserbørsen. Vi saa her igen Madame Judic, som ganske alene spillede en lille Komædie. Hun forestillede en ung Pige fra Landet, der tjente en Pariserdame. I Fruens Fraværelse prøver hun Fruens Forskønnelsesmidler. Hun pynter sig for Spejlet, pudrer og sminker sig, gynger og hopper som et Barn i en Fjederstol, og hendes Latter var alene tilstrækkelig til at gøre hende til en fortryllende naiv Landsbypige. I Theatret saa vi en Opera »le Duc doré«. —

Fra Marseille til Cannes følger man Middelhavet og pragtfulde røde Klipper strækker sig lige ud i det blaa Hav. Det var Vintersæson i disse sydlige Byer, og i Cannes var der fuldt af Englændere og Amerikanere. — Den 27. Januar var her saa mildt, at vi sad ude, omgivne af den pragtfuldeste Vegetation, hvor Oranger hang som Guldæbler. Udenfor Byen ligger en Fæstning paa Øen Margarit, hvor Bazaine efter Slaget ved Sedan blev sat fast, men hvorfra han flygtede. Her i Cannes bor mange af de fordrevne bourbonske Familier. Henrik den Fjerdes Villa paa Boulevard Croiset er omgivet af et pragtfuldt Gitter, med forgyldte Lilier paa Toppen af hver Jernstang, og over Porten stod Bourbonnernes Vaaben 3 Lilier med Guldkrone.

Fra Cannes rejste vi til Nizza, det noksom bekendte Vinteropholdssted, og derfra til Mentona, hvor vi indlogerede os i Hotel National. Der var et dansk Pensionshus, hvor Læge Fenger boede, og denne By er stærkt besøgt af Brystsvage, beskyttet som den er for nordlige og østlige Vinde af Alperne. Vi tog en Vogn og kørte over Bjerget og Skoven til det nærliggende lille Hertugdømme Monaco, hvis Herre imidlertid har solgt sit Rige til Frankrig, og kun forbeholdt sig en Armé paa 12 Soldater og et Slot samt Retten til at holde Spillehus i Monte Carlo, hvorfra han har sine største Indtægter. Hver, som vil besøge Spillehuset, maa ansøge om Adgangskort i et Bureau, og med dette træder man ind i en stor Forhal til flere store, pragtfulde Sale, hvori der var placeret 6 lange Spilleborde, indrettede enten til Kort eller til Roulette. Funktionærene bliver saa anstrengte ved Spillet, at de hver halve Time maa afløses. Spillerne sidder rundt om Bordet spændte paa Udfaldet af Kortene eller af Kuglerne i Rouletten. Guld og Sølv ser man idelig skifte Hænder. Ved Siden af Spillesalene var Rekreativsværelser til Læsning samt et ny opbygget meget pragtfuldt Theater, hvor de første Kunstnere bliver engagerede til at underholde Gæster, som, hvad enten de spiller eller blot ser paa Spillet som en Komædie eller Tragedie, uden nogensomhelst Betaling kan sætte sig i forgyldte Lænestole og høre til. Den Aften, da vi var der, blev der givet Koncert af 70 Musici. Blandt de Besøgende i Spillehuset saa vi de to berømte Pariser-Skuespillerinder Sarah Bernhard og Md. Judic. Ved Monte Carlo var en Have med de skønneste Vækster plejet paa det fuldkomneste. Af andre Forlystelser var her Skyden efter Duer. Duerne bliver holdt indelukkede i en mørk Kælder; naar en Lem aabnes, søger Duen Lyset for at undfly. Ret som den kommer op, bliver der skudt efter den, men disse Søndagsjægere skyder ofte fejl, og hver en Due, som reddede sig fra dette Forræderi, fik en dansk Lykønskning. Der er altid meget besøgt paa dette Sted, og mange Hoteller og Værtshuse; det største af dem var overfyldt, saa vi maatte tage Aftensmad i et mindre, og saa kørte vi i en skøn Maaneskinsaften tilbage til Mentona. I Hotellet fandt jeg en dansk Bog, som Værten fortalte, at en Herre fra Danmark havde efterladt tilligemed sin Moders Portræt for 800 Fr., som han skyldte, foruden Penge laant af Hotellets Piger, alt spillet bort i Monte Carlo.

Fra Mentona er der en prægtig Tur gennem 70 Tunneler til Genua, hvor vi søgte vort gamle Hotel de ville. Efter et Par Dages Ophold rejste vi til Florens til vor Ven Rodolfo. Her boede Fru Stilling med Datter og Frøken Bull, nuværende Fru Krohn, Maleren Jerndorff med sin unge Kone og Løjtnant Hedemann. Vi gentog vore tidligere Besøg i Pitti, Ufficierne, Domkirken med Ghibertis Broncedøre, Michel Angelos Kapel.

Kapellet St. Croce med Monumenter for M. Angelo, Galilei, Morghen og Macchiavelli. Paladserne Vecchio og Strozzi, en Rigdom af Skønhed og Storhed fra tidligere Tid. — Paa Korsøen kørte hver Dag en ekstravagant Amerikaner med 14 Heste i 7 Spand. Han kørte selv, inde i Vognen sad to smaa skotske Hunde, og bag paa to galonerede Tjenere. I Theatret hørte vi en god Opera og en anden Aften saa vi en morsom Maskerade; det var Karnevalstid.

Efter at vi i Marseille havde faaet at vide om Jacobs Lunds Sygdom, tog vi kun en kort Tid til Rom. Vi gjorde derfra en Tur med Maler Helsted og hans Kone til Albani og Nemi Søen. Rejsen gik tilbage til Florens og derfra til Verona, en gammel interessant By med et Amfiteater, saa fuldstændig restaureret, at man fik et Begreb om, hvorledes alt havde været i Oldtiden. Der var Plads til 70,000. Saa nær Venedig maatte vi ikke forbigaa denne interessante Stad. Fra Banestationen blev vi i en Gondol befordret til et Hotel, hvorfra ogsaa alle Ekskursioner skete tilvands. Markuspladsen, Kirken, Dogepaladset, Sukkenes Bro, de grusomme underjordiske Fangehuller, er altfor bekendt, saa jeg her kun erindrer om, hvad vi bestræbte os for at se i faa Dage. Et broget Karnevalsliv var der om Aftenen paa Markuspladsen. Rejsen tilbage gik over München, det er der, foruden Museerne, værdt at se et stort Støberi, hvor de fleste store Verdensmonumenter bliver støbte. Her saa jeg Modeller af mange store Mænd. En stor Mængde var til Amerikanere. Paa Rejsen fra München blev det saa stærkt Snevejr, at vi kun naaede Eger og maatte overnatte der. Om Natten Kl. 1 vadede vi i Sne til et koldt Hotel, og først næste Morgen Kl. 9 kunde vi komme videre. Fra Eger rejste vi til Berlins Hotel »de Saxe«. Atter besaa vi Museet, og i Theatret saa vi »Tempelherren og Jødinden«. Fra Berlin rejste vi lige hjem.

Allerede om Sommeren viste Kettis begyndende Sygdom, at det var nødvendigt, for at standse den straks, at hun rejste til Mentona. Imedens hun var borte, blev Petra gift med Poul Pedersen, Lærer paa Triers Højskole. Der blev købt en Landejendom til dem ved Siden af Skolen i Vallekilde. I Foraaret 1880 rejste jeg selv til Montreux for at hente Ketti, og vi tog derpaa hjem over Ems. I Ems havde jeg det Tilfælde, at alle titulerede mig med Hr. Doktor. Det kom af, at jeg i Rejseanmeldelsen havde skrevet paa Dansk Tr. M med Datter, hvilket blev oversat: Dr. medicinæ. De tre paafølgende Somre opholdt Ketti sig ved Modum, og nu er hun fuldkommen rask og er iaar med sin Mand, Landskabsmaler Zacho, i Mentona. Kristine var flere Aar Lærerinde paa Askov, og hun blev i 1882 gift med Poul la Cour.

To Aar efter min Hustrus Død var jeg sammen med min Broder Theodor til et Landmandsmøde i Horsens, der boede en Søster til

PETRA OG POUL SAMS MED BØRN

hans Hustru, Sofie Eggertsen, som nylig var bleven Enke efter en Forpagter i Jylland. Hendes Mand var død af Tyfus. Hun havde to smaa Børn, hvoraf det ene blev født efter Mandens Død. Jeg blev allerede den Gang betaget af hendes smukke Skikkelse og af hendes stille Væsen. To Aar efter, 1863, da min Broder var død, besøgte hun sin Søster, som var flyttet til det Hus, som jeg byggede til hende ved Siden af min Bolig. Da forelskede jeg mig i hende, og havde stor Kamp for at modstaa Fristelsen til at tilbyde hende mit Hjem. Tanken paa mine egne 6, min Broders 7 Børn, og saa hendes 2, berøvede mig Mod til en saadan Forbindelse. Hun rejste tilbage til Horsens, og til hende flyttede hendes gamle Moder, som hidtil havde boet hos sin Svigersøn Theodor, og der indrettede hun sig paa at holde Pension for unge Mennesker, som studerede ved Latinskolen, og samtidig opdrog hun en Datter og en Søn. Dette gjorde hun i mange Aar og vandt mange Venner. Ved efter min Broders Død at yde hendes Moder en lille Understøttelse, havde jeg Lejlighed til undertiden at besøge hende og være Vidne til, hvor kærlig hun var mod Moderen, en udmærket Kone, som med stor Opofrelse havde opdraget saa mange Børn under fattige Forhold. Der er et Ordsprog, som

siger, at naar man vil vide, hvorledes Datteren er, kan man kende det paa Moderen, alle hendes 6 Døtre blev godt gifte i gode Forhold. I næsten 20 Aar førte Enkefru Eggertsen denne Tilværelse, indtil hendes Moder ved Juletid 1879 døde, efterat hun i det sidste Aar var hel hjælpeløs og apoplektisk. Hendes to velbegavede og velopdragne Børn var nu vokset til. Sønnen blev antaget hos en af hendes tidligere Pensionærer for at blive oplært til Landmand, og Datteren kom i Huset hos en Moster, gift med Pastor Haar, Præst i Nykøbing paa Falster, hvor hun snart efter blev gift med en udmærket Mand, Overretssagfører P. G. C. Jensen, som senere blev Direktør for Østifternes Kreditforening. Gammel Kærlighed ruster ikke, og nu, da vi begge var fri, ægtede jeg hende den 24. September 1881. Min Hustru vandt snart alle mine Børns Agtelse og Kærlighed, og vi lever nu paa femte Aar et lykkeligt Samliv.

Men vi skulde endnu gennemgaa en stor Prøvelse. Julie, som var gift med Ernst Trier paa Vallekilde, døde i 1882 fra 5 smaa Børn og den dybt nedbøjede Mand. Til denne Sorg kom Vanskelighederne med at faa den Gaard, som jeg havde købt til Petra og hendes Mand til at betale sig, alt dette gjorde mig saa angst for Fremtiden, at jeg blev syg, og søvnløse Nætter nedbrød atter mit Humør og min Sundhed, saa jeg, for at faa Ro i Sindet, tog til Oringe Hospital, hvorhen Lund med sin sædvanlige Kærlighed og Velvillie bragte mig. Efter nogle Maaneders Ophold der kom jeg helbredet hjem.

Iblandt de mange Funktioner, som jeg har haft, er der ingen bedre end den, som jeg nu har, da jeg er virkelig Friherre. Jeg rejser og besøger Slægt og Venner, kender snart hver Plet i mit eget Land og bliver ved at rejse i Udlandet. Jeg hentede Ketti fra hendes Ture i Norge. Gjorde 1883 en meget fornøjelig Rejse til Flensborg, hvor jeg var sammen med min Barndomsveninde, Frederik den Sjettes Datter Vilhelmine, paa Glücksborg. Tog derfra til Eckernförde for at se Stedet, hvor Skibet hin ulykkelige 5. April sprang i Luften. Paa Kirkegaarden fandt jeg min Broders Grav, vel vedligeholdt, omgivet af et Jerngitter. Paa Flensborg Kirkegaard er der en stor Grav for de faldne danske Krigere. Den var smykket med danske Farver, men senere er ogsaa dette forbudt. Jeg rejste derfra til Kiel, hvor jeg besøgte Lange paa Neumühle. Denne Mand, Søn af den store Møller i Altona, som jeg tidligere har omtalt, traf jeg en Gang paa en Rejse i Norge, og han indbød mig til at besøge sig; nu gjorde jeg det, og han viste mig selv hele Møllen, som er den største i Nordtyskland og en meget interessant Bedrift, som daglig skaffede 1800 Sække Mel færdige, mest for England. Han havde selv 8 Dampskibe til Befordring af Møllerivarer. Møllen er paa østre Side af Kielerbugten, og da han havde forevist mig alt, lod han en lille Damp-

baad føre os til den modsatte Side til Düsternbrook, hvor vi landede ved en Have, som hørte til hans Bolig, et nyt prægtigt Hus, bygget af hans Svoger, en Arkitekt, der havde bygget det nye Dresdener-Theater. Her blev jeg til Middag med hans elskværdige Familie. Da jeg agtede mig til Wien og Pest, medgav han mig Kort til en Mand i Pest, som havde den største Mølle der. Rejsen gik videre til Leipzig, hvor der var Aarsmøde for Korn- og Melhandlere. Der var kommen saa mange til dette Møde, at alle Hoteller var optagne. Saa fik jeg et Bybud til at skaffe mig privat Logis. Om Aftenen da jeg vilde søge mit Logi, kunde jeg ikke finde det; jeg gik frem og tilbage i 2 Timer, prøvede mange Steder; et Sted vilde man beholde mig, men mit Tøj var ikke der, saa der kunde jeg ikke blive. Saa fandt jeg paa at opsøge det Bybud, som havde lodset mig først, gik til Jernbanen, hvor jeg tænkte han maatte være ved et Togs Ankomst. Der spurgte jeg et andet Bybud, om han ikke kendte min Mand. Jo, han havde netop fortalt ham, at han havde fulgt en net Herre til Logis og faaet 1 Rmk. derfor; saa skaffede han Manden tilveje, som viste mig derhen og atter tjente 1 Mk. Fra Leipzig gik Rejsen til den meget interessante gamle tyske By Nürnberg, hvor jeg af Humlehandler Tuchmann blev saare vel modtaget og vist om i Byen. Jeg saa Fæstningstaarnet, med de gamle skrækelige Torturretskaber og det mærkelige gamle Pølsehus, som endnu holdes i den Stil, hvori det var, da Hans Sachs og Albrecht Dürer søgte det. Fra Nürnberg kom jeg til München, og derfra til Salzburg, hvor jeg paa en Promenade blev saa glad ved at høre nogle unge Damer tale Dansk, at jeg hilste paa dem, men maatte trække mig tilbage, da de kendelig frygtede et Røveroverfald. Jeg fortsatte Rejsen i det skønne Salzammergut og kom til Ischl, et fornemt Badested, hvor Kejserne af Tyskland og Østrig mødtes; og saa gik Rejsen over Linz til Wien. Her skulde jeg træffe Poul la Cour, som udstillede sit Tonehjul paa den elektriske Udstilling. Denne hans Opfindelse var noget af det nyeste paa Elektricitetens Omraade og vakte megen Opmærksomhed. Amerika købte hans Patent for 54,000 Kr. og har brugt det som Basis for en Manglefolds-Telegrafi, ogsaa i Paris og i Wien arbejdes der med det. Vi levede fornøjeligt sammen i Wien i mange Dage, og jeg besøgte Theophilus Hansen, som med den største Venlighed selv viste mig sit seneste og største Arbejde: Parlamentshuset i græsk Stil, alt af Marmor. Da jeg besøgte denne store Mand, stod han i sit Arbejdsværelse i Skjortæærmer og tegnede. Han var saa ligefrem og fortalte mange morsomme Historier, særlig om hvorledes han bar sig ad med at faa Lov til at gøre hvad han vil, navnlig Udsmykning med Farver og Forgyldning. Paa Parlamentshuset er der 8 Hjørner, som alle er prydede med Figurer. Han begyndte med at lade den ene

forgylde, saa blev man nødt til ogsaa at forgylde de andre. Skorstenene endte med et Kapitæl, baaret af 4 Figurer. Folkeviddet havde betegnet disse Figurer som Endevarmere. Wien har mange smukke nye Bygninger og Parlamentshuset er det interessanteste. Landet er fattigt, og Befolkningen ser fattig ud, men der er dog en uhyre Luksus. I Kejserens Stalde var der 800 Heste.

I Følge med la Cour var jeg med andre danske Industrifolk i Selskab hos den danske Minister Kiær og hos hans meget elskværdige Familie, og da det kom paa Tale, at Rosa Price boede i Wien, fik jeg Lyst til at besøge denne Dame, som jeg for 60 Aar siden havde været begejstret for, da hun og hendes Søstre spillede Komædie i København. Hun boede hos en Søn, som var Balletmester ved Theatret, og hun var meget glad ved at faa en Hilsen fra Danmark, hvor hendes Hjerte var, og hvor hun havde levet den lykkeligste Tid i sit Liv. Til sin Datter Amalie Price, som jeg har besøgt i Odense, tager hun hvert Aar. Hun var saa barnlig oprigtig, at hun fortalte, hvorledes hendes Fader vilde forhindre hendes Ægteskab med Price, og endog bad Frederik den Sjette om at nægte dem Kongebrev; men det vilde han ikke, de blev gifte, og hun havde aldrig fortrudt det. Hun viste mig Portrætter af vor Dronning, som hun havde lært at danse, og af Prinsesse Thyra, som havde besøgt hende, og vi fik os mangen god gammel Passiar.

I Hotellet mødte jeg Grosserer Rubow, som vilde rejse til Pest for at faa anbragt en Søn, og jeg tog med dertil. Her begynder det orientalske Præg, og der er en kendelig Uvillie mod alt tysk. Befolkningen vil ikke forslaa Tysk, og man finder ingen tyske Inskriptioner eller Skilte. Rejsen dertil gjorde jeg tilsøs paa Donau, en lidet køn og kedelig Tur, dobbelt saa langvarig som Rejsen med Jernbane. Med la Cour rejste jeg tilbage over Prag, der interesserede la Cour som Tyge Brahes Opholdssted og Begravelsesplads. Paa Vejen til Dresden stod vi af ved en Station for at besøge et Slot, hvor Thyge Brahe havde boet. Der var ikke anden Erindring om ham end et Mærke i Gulvet, hvor han havde trukket Meridianen. Saa gik Rejsen den sædvanlige nærmeste Vej til Hjemmet.

Afvigte Aar 1884 var jeg i Norge og besøgte min Faders Fødested Trondhjem og fik der en Del Oplysninger om hans Slægt. Af den nærmeste Slægt paa den mandlige Side lever en Marstrand i Kristianssund; men han har kun Døtre, som alle er gifte, saa det synes som Navnet uddør der. I Kristiania saa jeg Kong Oskar, som netop i de Dage blev tvunget til at antage Venstreministeriet Sverdrup.

Naar jeg tænker tilbage paa det lange Tidsrum, som er forløbet siden jeg som fjorten Aars Dreng drog ud i Verden, er det en forbavsende Mængde Mennesker af dem, jeg har kendt, som det er gaaet ilde i Verden.

Jeg fik tidlig ofte Skuffelser. saa at jeg har lært at holde mig i Afstand, og har i det Hele ikke været let at komme nær. Nogle enkelte har jeg knyttet mig til med en Interesse, som har været. En af dem, Fugl, var Skolelærer paa Møen, men tragede efter at blive mere, og drog 1844 til Buenos Ayres for at bane sig Vej, og det har han gjort med stor Kraft og Udholdenhed, udsat for de allerstørste Farer. Han drog Syd for Buenos Ayres henimod Patagonien, hvor han kæmpede sig frem, først ved at bringe Mælk til Buenos Ayres og senere som Jorddyrker paa en Ejendom 60 Mile sydligere paa et Sted, som kaldes Tandil, nærmest Indianerstammerne. Han var den første, som dyrkede Hvede paa dette Sted, men selv dette kunde ikke blive til mere, end at han netop kunde leve; saa byggede han med egne Hænder en Hestemølle, hvorpaa han malede 1 Td. Sæd om Dagen, og begyndte tillige at bage Brød. Heste og Jord var der nok af og uhyre Græsgange. Det gik kun langsomt frem, under stadige Kampe med de barbariske Indianere. I mange Aar havde han ikke ladet høre fra sig; men 7 Aar efter hans Rejse fra Danmark modtog han paa en mirakuløs Maade Brev hjemme fra, med en saa forunderlig Titel og Adresse, at han betragtede det som en Guds Styrelse, at det kom ham ihænde. Dette vakte hans Længsel efter Hjemmet. saa han lejede Møllen bort og beredte sig paa at rejse. Til stort Held for ham gik Lejemaalet i Stykker og han blev nødsaget til at blive. Frygt for Indianernes Overfald og en Oversvømmelse hindrede al Tilførsel fra Buenos Ayres og begunstigede netop hans Forretning saaledes, at han tjente mange Penge. Efter at have været borte i tolv Aar rejste han til Danmark, og i 1858 gjorde jeg hans Bekendtskab, og jeg kom til at sætte stor Pris paa hans interessante Fortællinger og hans hele Personlighed. Efter to Aars Ophold her giftede han sig og rejste med sin unge Kone 1859 tilbage til Sydamerika. Paa hans Jord løb en lille Flod, som kunde stemmes op, og den vilde han anvende til en Mølle. Han fik lidt Underretning hos Professor Ursin, og jeg forskaffede ham nogle Tegninger, og med sit Snille og sin Duelighed i at arbejde i Træ vilde han bygge en Vandmølle, naar han kom tilbage. En Del unge Mænd og Kvinder fulgte efter, og i Tandil har der dannet sig en dansk Koloni, som stadig forøges med Tilrejsende. Paa Tilbagevejen med sin Kone havde han megen Genvordighed, maatte lægge sig ind i England paa Grund af Sygdom. Efter nogenlunde at være kommen til Kræfter, fortsatte de Rejsen, og i Tandil tog han straks fat paa Værket og gjorde paa egen Haand Møllen færdig, ja huggede selv Møllestene ud af Bjergene der. Det er ufatteligt, at han kunde gøre det, og i faa Aar erhvervede han sig en Formue. Man kan tænke sig, at det var et strengt Liv for den unge Kone at leve der under saa primitive Forhold, men hun var ham

en god Medhjælp. Efter tolv Aars Forløb lejede han Møllen ud og kom 1871 her tilbage med Konen og tre Børn, men havde den Sorg at miste de to. 1873 rejste de tilbage for at realisere deres Ejendomme, kom 1875 atter hertil og hviler nu her paa deres Laurbær. — I Tandil havde han skabt en Koloni, skaffet dansk Skole og Kirke og var i det hele ved sin Energi og Begavelse en meget anset Mand.

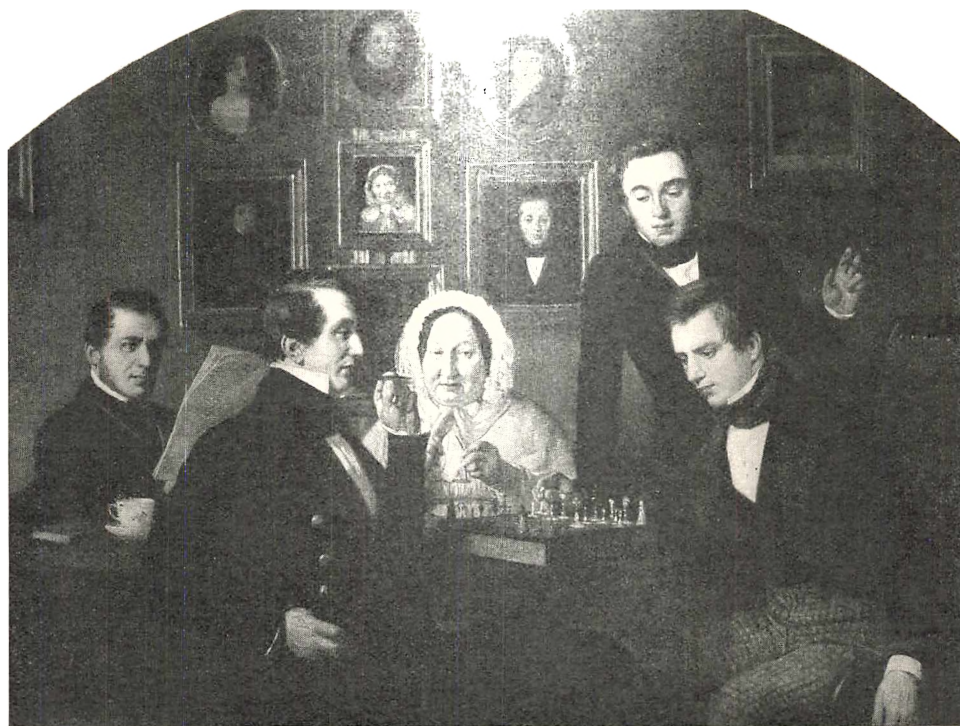
En anden Mand, som fra den tidligste Tid med levende Interesse har fulgt mig og min Familie, er H. Andersen, ogsaa en i Ordets bedste Betydning selvgjort Mand. Hans fattige Forældres Hus i Slagelse har været et godt Barndomshjem. Hans Kærlighed til Forældrenes Minde er i høj Grad opbyggeligt. Som lille Dreng blev han brugt af den for sine Væddeløbsheste bekendte Brændevinsbrænder Petersen i Slagelse, og ved det første Væddeløb, som holdtes her paa Nørrefælled, vandt han som Jockey første Præmie paa Petersens Hest, hvilket vakte stor Opsigt. Som den Sejrende blev han forestillet for Frederik den Sjette, som tilbød ham Plads; men hans forstandige Fader vilde ikke tillade det og sendte ham til en Møller. Det var Drengen altfor kedeligt, paa en ussel Stubmølle at holde Vagt ved en Meltud, og saa kom han i en streng Lære i syv Aar hos en Drejer. Da han blev Svend, rejste han straks til Udlandet, arbejdede i Tyskland paa forskellige Steder, gik ondt igennem paa mange Maader. Han blev blandt andet en Gang i Spil klædt fuldstændig af til Skjorten, og naar han efter den Lære ikke vilde mere paa den Galej, blev han drillet saaledes, at han, som var modig og kort for Hovedet, i Hidsighed nær havde slaaet sin Modstander ihjel. Han slap med Skrækken og fik Fred for Fremtiden. Han rejste som Bursche videre til Konstantinopel. Paa Tilbagevejen fik han i Wien Arbejde i en stor Fabrik, hvor han snart blev Formand, og der gav man ham Tilbud om fast, fordelagtig Plads; men Kærligheden til Hjemmet var for stærk. Han havde sendt sine Sparepenge hjem; og da hans Moder døde, var Forlegenheden saa stor, at han maatte ofre dem. Hans Sorg ved Moderens Død var saa stor, at han straks rejste hjem. Saa overordentlig stærk, endog streng, som han har været mod sig selv og sin Søster og Hustru, saalænge det gjaldt om at arbejde for en selvstændig Stilling, saa forunderlig blødt et Gemyt har han, naar alvorlige Sorger indtræffer for hans nærmeste Venner, og jeg har aldrig kendt nogen saa hjertelig deltagende. Der er saa meget, som har bundet mig til ham, hans rene Karakter, utrolige Flid og Retsfølelse, at skønt vi i mange Meninger altid har haft modsatte Anskuelser, saa har vi dog altid bevaret et sandt Venskab og Fortrolighed.

Straks, da han kom hjem, begyndte han at arbejde for egen Regning, var utrolig flittig og løb selv om til de Handlende og solgte sine Frem-

bringelser. En Aften fulgte han en Dame hjem og blev paa Vejen forlovet med hende. Dagen efter var han ulykkelig over, hvad han var plumpet i, og han, som ikke var andet end Drejersvend, frygtede for Følgerne af denne Ubesindighed; men nu var det gjort, saa maatte det briste eller bære. Han lejede en Kvistlejlighed, lejede en Kjøle og giftede sig. Svigerforældrene pyntede Bruden med en Hat og havde lejet Vogn, for at de skulde komme fint til Kirken. Ingen af Delene vilde han bruge, og med sin Forlovede under Armen gik han til Kirke. Nu arbejdede de begge rask væk, indtil han fik Butik i Nygade. Men han ejede ikke andet, end hvad han mod Aagerrenter kunde laane. Frimodig gik han til Handskemager Larsen, som han aldeles ikke kendte, men han vidste, at han var en hjælpsom Mand, som selv fra fattig Svend havde arbejdet sig frem, og bad ham om at være Kautionist. Larsen studsede over dette Forlangende, men hjalp ham. Til Butiken købte han nogle Skomagerskabe paa Afbetaling, og saaledes begyndte han Forretningen, der ved hans Hustrus og Søsters Hjælp og ved alles ihærdige Flid inden faa Aar blev en meget stor Forretning, som købte og solgte, endog en gros. Da han havde tjent en Formue, opgav han sin Forretning; men med sin virksomme Natur skaffede han sig anden Beskæftigelse. Han kastede sig med al sin Kraft over den Opgave at skaffe en Bygning til den store Industriudstilling i 1872. Bestyrelsen for Industriforeningen og Repræsentanterne gjorde lutter Vanskeligheder, som om det var noget for Foreningen uoverkommeligt; men med den allerstørste Energi bekæmpede han Vrøvlet, jøg saa godt som hele Bestyrelsen bort og paatog sig at skaffe Penge og alt til rette Tid; saa siges skal det, at det er ham, som har Æren for den prægtige Bygning, Foreningen nu ejer.

Som han selv er aaben, fordrer han det samme af andre, uden at betænke, at Naturerne er forskellige, og han skaffede sig mange Modstandere. Uden Vederlag paatog han sig at bestyre Raadvad Fabrikker. Det var et svært Arbejde at faa Skik paa dette gamle daarlige Værk, og ligesom han var kommet noget frem med det, blev det rimeligvis afbrændt. Alle disse Kvaler beredte han sig selv, men nu er han forsigtig og lever et stille Liv og sysler med sine mange gode Interesser. For sin Virksomhed for Industribygningen blev han Ridder.

Jeg sætter ham gerne et Minde, i Erkendelse af, at jeg skylder ham Tak for hans Deltagelse ogsaa i mine Sorger.

WILHELM OSWALD PETRA OTHILIA THEODOR TROELS
 MALERI AF WILHELM TIL OTTOS BRYLLUP PAA ST. THOMAS 1845

Jeg vil nu tilføje, hvad jeg ved om den nærmeste Slægt og først om mine Brødre. Den eneste, som endnu lever, er Otto.

I. OTTO JACOB MARSTRAND var den ældste. Han var bestemt til at blive musikalsk Instrumentmager, blev Snedkersvend og arbejdede i Marschalls Fabrik. En Haandværker var i de Tider kun lidet anset, og han var for stolt til at finde sig i den Tilsidesættelse, som han maatte døje, navnlig i Sammenligning med Brødrene Wilhelm og Oswald. Saa tog han en rask Beslutning, rejste med Orlogsbriggen til Vestindien efter Faders Død og begyndte der med at stemme Instrumenter. Hans beskedne og belevne Væsen skaffede ham Adgang til de bedste Huse; men hans Ærgerrighed drev ham frem, han rejste til Filadelfia, byggede Fortepianoer, fik to færdige, men blev snydt det ene fra, medens det andet er her i Familien endnu. En Pengekrise i Amerika hindrede ham i at komme frem der, saa drog han tilbage til St. Thomas. Han havde vundet saa megen Tiltro, at en Tømmerhandler, som ikke turde betro sin Forretning til sin Søn alene, foreslog ham et Kompagniskab med

Sønnen. Det gik kun en kort Tid, han skilte sig fra Sønnen, og oprettede en selvstændig Forretning, som han, skønt 76 Aar, driver endnu. Han giftede sig med en elskværdig Pige, de har levet et smukt Samliv, opdraget 2 Sønner og 2 Døttre. Første Gang besøgte han Danmark, endnu ugift, 1839. Anden Gang var han med Familie her i 1855, hvor hans Hustru, af Hensyn til Børnenes Opdragelse, blev i 2 Aar, og da de rejste tilbage, blev den ældste Søn Oswald her i Huset hos min Broder Maleren. Efter

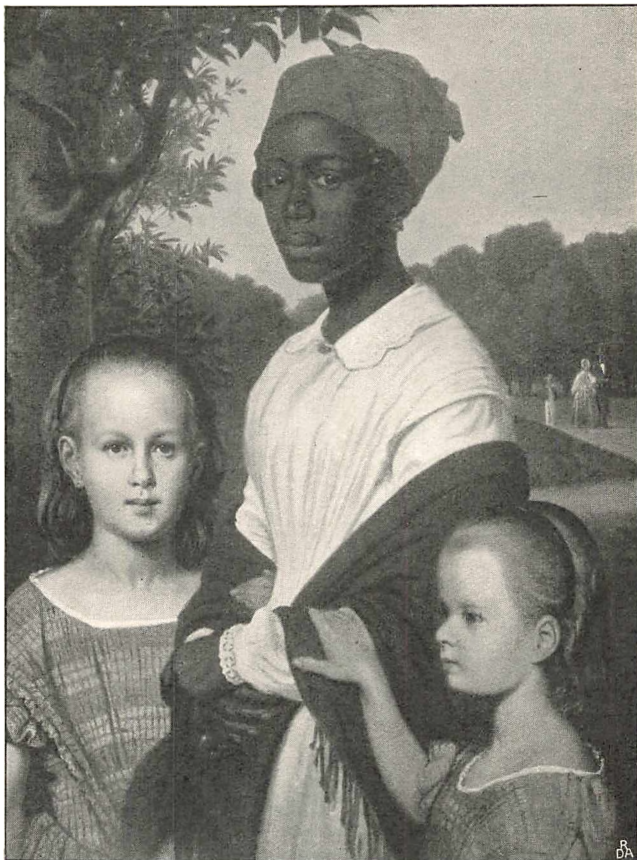

OTTO MARSTRAND OG ANNIE MARSTRAND, FØDT NISSEN, 1870

Konfirmationen rejste han ogsaa tilbage, blev anbragt ved Handelen, og kom senere til Puerto Cabello paa et stort Handelskontor. Han giftede sig med en Spanierinde. Nogle Aar efter falledede Huset, og han med Hustru og 4 Sønner tog tilbage til St. Thomas. Da han blev syg, kom han i 1882 hertil, for i Danmark og Norge at komme til Kræfter, men døde imidlertid her af Svindsot samme Aar. Min Broder med Familie var her flere Gange, sidst rejste de tilbage 1880 og efterlod en anden Søn, Julius, her til Studering.

Otto skabte en stor Forretning paa St. Thomas og førte stort Hus. Mange Danske har nydt godt af hans Gæstfrihed; men hans Hustru maatte i Aarevis opholde sig i Danmark for sit Helbreds Skyld. Han selv befandt sig derimod bedst i Vestindien og blev syg, hvergang han var her. Han er svensk og norsk Konsul og Ridder af flere Ordener. Efter endt Studering er den yngste Søn i Amerika og har god Beskæftigelse der som Ingeniør. Den ældste Datter er gift med Bankdirektør i en engelsk Bank i St. Thomas, Güllich. Den yngste er gift med Vicekonsul Svendsen i St. Thomas.

II. WILHELM NICOLAI MARSTRAND. Han blev sat i Metropolitanskolen, hvor snart hans bestemte Kald viste sig. Alle hans Bøger blev bemalede med Billeder, mest komiske. I sit 15. Aar havde han et helt Galleri af de pudsige Scener, og Professor Eckersberg, der var jævnlig Gæst i min Faders Hus, paa-stod bestemt, at hans Kald var at blive Maler. General Ewald, Adjudant hos Frederik den Sjette, bragte nogle af hans Tegninger til Kongen, som skal have moret sig kosteligt over den komiske Opfattelse. Han blev Elev hos Eckersberg og gjorde snart Lykke. Han var for fyrig til at underkaste sig nogen stræng Skole, rejste bort uden at konkurrere til Akademiets Medailler og blev flere Aar i Italien. Han blev Danmarks genialeste Maler, men hans Virksomhed som Kunstner er beskrevet bedre af andre, end jeg formaar. Han havde et klart Hoved, megen Læsning og Dannelse, som ung fyrig, som ældre ofte melankolsk,

EMILIE OG ANNIE MARSTRAND
PAA BESØG I DANMARK, I BAGGRUNDEN FORÆLDRENE OG BRODEREN OSWALD
EFTER MALERI AF W. MARSTRAND 1858

kunde være hensynsløs, var kort for Hovedet og stødte mange bort ved sit bizarre Væsen. Der er mange Historier om hans Maade at omgaas selv højtstaaende Personer paa, han var ganske fri for al Leflen med Kunst og fri for enhversomhelst Pengespekulation. Til Roskilde Domkirke valgte han Rosenkrantz's Domfældelse af Kristian den Fjerde. Familien gjorde alt for at forhindre dette, og selv Kongen sendte Ministeren til ham for at afværge, at denne Scene blev fremstillet, men han vidste intet bedre og malede det. Dette Billede og det andet, Kristian den Fjerde

i Slaget ved Femern, er de betydeligste historiske Billeder i Danmark. Som Broder stod han mig nærmest og længst ved min Side, saa jeg kendte bedst hans dybe, rige Kærlighedsfond. Han giftede sig, da han blev Professor og Direktør for Kunstakademiet, med en fortræffelig Kvinde, Margrethe Weidemann, som døde meget for tidligt 1867 fra 5 Børn. Efter den Tid blev han svag og døde 1873, kun 63 Aar gammel, han blev begravet fra Akademiets Festsal med saa stor Pomp, som ikke var set i København siden Thorvaldsens Begravelse.

Wilhelm havde fem Børn, den ældste, Poul, var efter at have lært Maskinfaget, af egen Drift taget til Amerika for at uddanne sig og var dér, da Faderen døde. Saa kom han hjem for at leve sammen med sine Søskende, var en kort Tid ansat paa Orlogsværftets Maskinafdeling, men higende efter selvstændig Virksomhed er han nu efter nogle Aars anstrængende Arbejde godt i Gang som Jernstøber. Han er gift med Thyra Burmeister. Den næstældste, Julie, er gift med theologisk Kandidat Morten Pontoppidan, Højskoleforstander i Hjørunde. En Søn, Wilhelm, er polyteknisk Kandidat og ansat ved Sukkerfabrikken paa Lolland. En Datter, Petra Othilia, er gift med Landmand Vilhelm Borup i Jylland, og den yngste, Kristine, er gift med polyteknisk Kandidat, Ingeniør Hans Henrik Schou.

III. OSWALD JULIUS MARSTRAND. Allerede som Dreng udmærkede han sig ved et livligt, opvakt Væsen, og fra hans tidligste Barndom havde Marinens gamle historiske Berømmelse gjort Indtryk paa hans fantasi-rige Sind. Han blev dresseret til Kadet af en Løjtnant Petersen, som havde Ord for at være den eneste, som kunde bringe Kadetter til at bestaa Eksamen, men det var ogsaa ved bøddelagtig Strængighed. Han blev Kadet 1824; men nu kom Lidelseshistorier af en saadan Slags, som man nu i vore, maaske alt for humane Tider, næppe har noget Begreb om. Besjælet af den stolte Drøm at blive en Tordenskjold, mødte han paa Akademiet for at præsenteres for Chefen, Admiral Sneedorff, og i Vestibulen blev han modtaget af Kadetterne. Efter den Tids Skik havde Kadetterne snævre Pantalons og stive Støvler, en ynkelig Pynt for de tynde Ben. De ældre Kadetter modtog ham, hver bevæbnet med en Gyntherskala, en Lineal, hvorved man kan løse nautiske Opgaver; men den blev mest brugt til Batailler. Til Præsentationen fik han Skalaen over Læggene, saa han dansede og hoppede til Admiralens Dør. Her tog en af de store Kadetter Trøjen af ham og hængte ham sin paa, og i denne Dragt, der var saa stor, at dens Skøder slæbte efter ham, skubbede han ham hovedkulds ind til Chefen. Denne sad tronende i en Sofa med Snusdaase, i Færd med at tage sig en Pris. Studsende over den Figur, som

kom hovedkulds ind, og hvoraf han ikke saa stort mere end Kjolen, saa lille som Kadetten var, lagde han Prisen igen i Daasen, og saa stift paa ham. Skælvende af Skræk bukkede han dybt.

»Hvad er han for En?« spurgte Admiralen med et imponerende Blik.

»En Kadet, Herr Admiral,« svarede han, kroende sig kækt i Trøjen.

»Nu vel,« sagde Admiralen, rejste sig op og bukkede igen, »det kan jeg da nok se. Vær mig velkommen, min Herre, velkommen i vort Fædrelands stolteste Stand; og som jeg haaber, De aldrig vil glemme, at De er optaget i denne Stand, saa haaber jeg ogsaa, at De stedse vil gøre Dem den værdig. Og hertil lægge De især disse mine Ord paa Sinde: vær sanddru og kæk. Standens Skjoldmærke er Sanddruhed og Mod. Jeg kan tilgive Mangel paa Flid, men hverken Fejghed eller Løgn; glem ikke det, glem hellere Deres Lektier.« Begejstret over disse stolte Ord svor han ved sig selv at vise Mod og Had til al Løgn.

Da Admiralen derefter spurgte ham: »Hvem har pyntet Dem saaledes?« svarede han øjeblikkelig: »Det har Falck, Hr. Admiral.« Men Falck maatte spadsere i Vagten for denne Bedrift, og Oswald fik Prygl af Kadetterne for at have talt Sandhed.

Efter Admiralens Ord om at være kæk slog han i Begyndelsen rask igen, men det var Subordination, og han fik af de ældre saa mange Prygl, at han blev ked af at slaa igen og af at være sanddru og besluttede kun at holde sig til Lektierne. Men heller ikke dette var Kadetterne tilpas; en Dag, da han ulykkeligvis blev fremhævet af en Lærer som et Eksempel til Efterligning, blev han tvunget til at lære et Stykke af Adresseavisen og maatte kunne det lige saa godt som sine Lektier. Herefter fandt han det rigtigt slet Intet at lære.

Saaledes havde Kadetterne faaet Bugt med alle hans skønne Forsætter, og det uagtet de stod saa smukt i Harmoni med Admiralens Ord. Underofficererne var de egentlige Herrer; thi de havde Tampen i Værge, et Vaaben, som ingen turde kny imod. Dem besluttede han sig til først og fremmest at være lydig. Daglig skulde de forsynes med Papir til Rapporter, skønt de selv fik Penge dertil. Da han antog, det var ydmygende for dem at fordre Papir af ham, skyndte han sig at bringe det uden Opfordring. Saa kom Underofficeren: »Jeg skal lære ham at pille Fnug,« og gav ham en ordentlig Lussing. En anden Gang blev han af Kadetterne tvungen til at apportere et Lommetørklæde som en Hund. Efter en hel Del Overhalinger kom han tilsidst ind i Korporationsaandens Dressur, tog Prygl af de Ældre og slog igen paa de Yngre, var doven og skrydende.

Underofficererne var Kadetternes Tyranner. En Kadet havde Ordonanspligt hver Aften, hvorfor han kunde løskøbe sig for 2 Mark. Denne

Tjeneste bestod i at købe hos Urtekræmmeren, at gaa Ærinder, og Taksten var opfundet for at give en Oppasser ekstra Fortjeneste. Da Oswald var fattig, maatte han selv være Ordonnans. Næppe havde han siddet der en halv Time, før der blev raabt: »Ordonnans!« Man gav ham en Nattrøje og en Matroshue paa og sendte ham efter The og Sukker. Han maatte lave The til Underofficeren og, sulten som han selv var, vente paa sin Del. Saa tog man en Lystestage, rodede Skraatobak og Tælle i Øl paa Pladen og sagde, det var hans The. Dernæst tog man et Stykke Pap, smurte Tælle paa: »Det er hans Smørrebrød«. En anden skrabede Griffel derpaa: »Se, det er grøn Ost«; saa kom der et Lag af skrabet Sten: det var Parmesan. Og nu tvang man ham til at spise og drikke saadanne Ting. Da han havde faaet nok, kom sidste Akt. Han skulde nu paa Potten. En Potte blev sat paa Gulvet, Bukserne knappet ned paa ham og han sat paa Potten, men det gik den anden Vej ud over hele Gulvet. Saa Tampen igen. »Slik det op!« Men nu blev det for galt: »Slaa mig, om I vil; men *det* gør jeg ikke.« »Nej, sikken Ugleunge!« og saa bankede de lange Aarstjenere løs; men da de ikke fik ham videre, saa hed det: »Skrup det af!«. Han blev imidlertid ikke oftere indkommanderet.

Det er kun enkelte Eksempler paa Aanden og Tonen. »De Drenges skulde hærdes«, hans ungdommelige fantastiske Natur fik sit Knæk, han blev forsømmelig, og først i det sidste Aar, da han saa Faderens Bekymring for de 5 Sønner, hvoraf endnu ingen havde Udsigt til noget Erhverv, tog han sig sammen, blev flittig, og paa Faders Dødsleje kom han hjem fra Sommersøturen med en Epaulet. Hans gode Natur frelste ham fra den Skæbne, som ramte andre af Kammeraterne, idet de enten forlod Tjenesten eller forfaldt paa en eller anden Maade som Følge af den raa Behandling; men hans melankolske Temperament kom til Udbrud ved den Uret og Tilsidesættelse, han maatte lide, fordi han ikke hørte til Coteriet af Officerssønner, hvilke stedse blev foretrukne. Som Kadet skrev han en Tragedie »Helge« i Oehlenschlägers Stil og 1827 paa Søturen ombord i Kadetskibet nogle Viser.

Den 24. December 1830 blev han Officer, 18 Aar gammel. Da han nu var saa vidt, følte han, hvor lidet han havde lært ved den Undervisning, han havde faaet, kun at bande og prale, og ikke engang nu fik han at vide, hvorledes han skulde te sig som Officer i de praktiske Forretninger; alt skulde læres ved Fejltagelser.

1831 gjorde han Tjeneste paa Vagtskibet ved Helsingør. Efter det kom der en Drivertid, som var ham uudholdelig; og da 1832 den militære Højskole blev oprettet, og denne ogsaa stod aaben for Søofficerer, saa søgte han den til almindelig Misfornøjelse for Søetatens Herrer, som fandt det under deres Værdighed at læse mere og mente, at hvad der

lærtes, var til Hinder for det praktiske Sømandsskab. Ingen vilde taale nogen under sig, som vidste mere end han selv. Som Højskoleaspirant fik han 10 Rd. Tillæg maanedlig Gage og en Undervisning af de mest videnskabeligt dannede Lærere; men han havde ondt ved at faa Tilladelse.

Chefen udtrykte sig endog haanende, han ønskede ikke disse Lærde; og da han endelig spurgte, om han vilde gaa til Højskolen, selv om han ikke fik dette Tillæg, svarede han: »Ja, jeg er kun bange for at gøre Etaten Skam.« Han var den første, og i mange Aar den eneste Søofficer, som tog Højskolens meget fordrende Eksamen; og efter to Aars Arbejde afgik han med godt Testimonium sammen med Adolf Fibiger, Trepka og to andre. Han havde nu Ret til at træde ind i Staben, men vilde ikke forlade den stolteste Stand i Landet. Han blev imidlertid tilsidesat ved Udkommandoer og blev saa ked af dette Officersliv, at han efter en Opfordring af Admiral Bille, til hvem den preussiske Regering havde overdraget at skaffe en Lærer til den nylig oprettede Navigations-skole i Danzig, modtog Pladsen, og fik halvandet Aars Permission. Den preussiske Regering gjorde ham fordelagtige Tilbud; men Kærligheden til Fædrelandet førte ham hjem, da Permissionen var udløbet, og saa i 1836 blev han endelig udkommanderet til St. Thomas. I sin første Ungdomstid var han med al sin Elskværdighed og sit ganske ualmindelige skønne Ydre saa søgt til Selskaber, at han blev helt fortunlet. Han var meget feteret i Selskaber, og forskellige Damer forelskede sig i ham, blandt andre Ilia Fibiger, en dygtig begavet Kvinde, som aldrig glemte ham og efter hans Død i et Digt satte Vers til hans Minde.

Foraaret 1836 kom han altsaa for første Gang til Vestindien, men fik straks Klimatfeber og blev plejet af Broderen Otto, som havde glædet sig til dette Besøg. Som Rekonvalescent blev han optaget i Kommandør, Toldinspektør Rothes Hus, hvor en Datter plejede ham. Da han kom hjem, blev han ansat som Andenlærer ved Søkadetakademiet. Nu beskæftigede han sig med Videnskaben, skrev Artikler i Archiv for Søvæsen og udgav en Lærebog i Navigation. 1847 rejste han ned til Stege til Broderen Theodors Bryllup; hjemkommen om Morgenen efter Rejsen fandt han Moderen døende, det rystede ham dybt. Han skrev til Broderen i Rom: »For mig er den eneste Kæreste død, jeg nogensinde har haft, og en Moders Kærlighed faar man aldrig mer, men en saadan Sorg ikke heller.« Saa kom 1848 med Marts-Ministeriet. De liberale Mænd havde udpeget ham til Marineminister; O. Lehmann opfordrede ham dertil; men han var intet mindre end Politiker. Zahrtmann blev Minister. Han gjorde Osvald til Navigationsdirektør med Udtrædelse af Marinen som Kaptajn. Da Krigen udbrød 1848, vilde han med og erklærede, at saafremt hans Ansættelse hindrede det, gav han Afkald paa den, han

ALLEGORI MALET AF W. MARSTRAND I ANLEDNING AF OSWALDS DØD,
DA »CHRISTIAN DEN OTTENDE« SPRANG I LUFTEN

blev da ansat som 3. Kommanderende paa Linieskibet Christian den Ottende, hvor han kommanderede 1. Batteri ved Eckernförde. Han laa endnu den 26. Marts paa Rheden, da hans Barndomshjem i Silkegade brændte, han ilede straks iland, vi saa ham for sidste Gang. Den 5. April sprang Skibet i Luften. Det var en forfærdelig Sorg, som greb alle ved den Efterretning, og vi Brødre forstod saa godt, at han ikke forlod sin Post, saalænge nogen af Mandskabet var i Fare.

Saaledes endte denne højtbegavede Mand, anderledes end han begyndte sin Karriere i Marinen med en Begejstring, som yderligere blev nærret, da Chefen hilste ham velkommen som Kadet i denne vort Fædrelands stolteste Stand. Man kunde vanskelig træffe nogen saa skøn Yngling, som han var i sin første Ungdom som Officer. Men tungsindig som han var bleven, saa faldt han i rette Tid paa sin Post for Fædrelandet og holdt Idealet højt til det Sidste. Paa Møen traf jeg for mange Aar siden en Bonde, hvis Søn havde været hans Oppasser ombord. Før denne havde han i Forvaring hans Stadsklæder og 30 Rd. Kort før Skibet sprang i Luften, gav han ham alt tilbage, og tillod ham selv at redde sig iland. Denne Tanke for sin Tjener havde rørt Bonden stærkt.

BRYLLUPSHILSEN FRA W. MARSTRAND TIL THEODOR OG MATHILDE 1847

IV. THEODOR CHRISTIAN MARSTRAND. Det var som omtalt fattige Forhold, vi skulde udvikles under efter Faders Død. Theodor gik endnu nogle Aar i Skole, rejste til Lolland for at konfirmeres af Onkel Daniel og blev derefter ved Broder Oswalds Hjælp polyteknisk Kandidat. Alle de Kandidater, som hidtil var udgaet af denne ny Institution, modtog Stats- eller Kommuneembeder, men det har ikke ligget for vor Familie at finde sig i Embedsstillinger. Han vilde udvikle sig til praktisk Forretningsmand, kom paa Sabelværkstedet i Frederiksværk, rejste derfra til Solingen, hvor han arbejdede i Værktøj- og Knivfabrikken nogle Aar. Da han kom hjem, gik han i Kompagni med den udmærkede kirurgiske Instrumentmager Camillus Nyrop. Det var ved denne Tid, at han giftede sig med Mathilde Jansen. Deres Ægteskab begyndte saa alvorligt med

·Moders Død som forhen er fortalt. Samarbejdet med Nyrop varede kun kort. Forretningen var ikke stor nok til at ernære to Familier, og han lejede Lokale i Store Kongensgade, hvor han begyndte Tilvirkning af dansk Landbrugsværktøj. Uden anden Driftskapital end de 1600 Rd., som jeg i sin Tid havde haft til at begynde min Forretning med, og som han nu fik, arbejdede han i ca. fem Aar der, til han 1856 købte et Hus paa Amerikavej, hvortil Kammerherre Krag laante ham 2000 Rd. Her byggede han en Fabrik og indlagde Dampmaskine, det kostede ham store Anstrengelser at faa sine Redskaber anerkendte, men det lykkedes. Hans lette Staalredskaber og

MATHILDE MARSTRAND F. JANSEN 1862

THEODOR MARSTRAND MED SØNNEN TROELS 1862

Spiren til en rædsom Sygdom, som ellers plejer at udvikle sig meget langsomt, men som her tog til paa utrolig kort Tid. Det er uforstaaeligt, hvorledes selv Lægen kunde tro, at det var Gigt og mente han havde forkølet sig og ringeagtede i det hele Sygdommen som en Bagatel og gjorde intet ved den, til Trods for at jeg krævede, at der maatte tages anderledes fat. Tilsidst tabte jeg Taalmodigheden og kørte ham en Dag til Frederiks Hospital, hvor Professor Dahlerup undersøgte ham og beholdt ham. Dette var kort før Nytaar. Nytaarsregnskab kunde ikke opgøres og Fabrikken gik som den bedst kunde uden Leder. Hans Tilstand blev ikke bedre, alle mine indtrængende Anmodninger til Lægen besvaredes kun med, at hans Sygdom vilde blive meget langvarig. Som Følge deraf blev vi alle meget forbausede over, at den blev saa kortvarig; thi Lægen tog grundig fejl. Theodor døde nemlig den 24. Januar 1863, næppe syv Aar efter at han havde begyndt den store Forretning og efterlod Enke og 7 Børn, hvoraf den yngste Søn kun var et halvt Aar gammel.

JACOB er omtalt tidligere; han ægtede 1875 Marie Elisabeth Neergaard de har allerede 6 Børn, Olav, Ewen, Anna, Julie, Viggo og Inger Marie. — MARIE er gift med Præst V. Brücker, TROELS i Firmaet Glud & Marstrand, JOHANNE gift med Pastor Mygind, HANS død som Sømand, SOFUS er Arkitekt, TOBIAS arbejder som Bager. Alle disse Børn skikker dem godt.

Om min Moders Søskende vil jeg nu skrive, hvad jeg ved og har hørt fortælle.

I. EDEL ANNA DORTHEA SMITH. Hun var kun 18 Aar gammel, da hun under Moderens Svaghed overtog Husets Bestyrelse. Hun var høj og slank efter Moderen, blid og opofrende. Hun afslog ethvert Ægteskabstilbud. Selv efter at Moderen 1805 var død, afslog hun en formaaende Frier. Han havde ventet paa dette Tidspunkt, men hun vilde ikke forlade Faderen, og selv da Faderen giftede sig igen, blev hun hjemme. En Læge, som var forelsket i hende, truede med at ville drukne sig, og forat hindre ham heri fulgte hun efter ham tilfods lige til Frederiksborg, hvorfra hun først Dagen efter kunde melde den bekymrede Familie Grunden til hendes Forsvinden. Hendes Lidenskab var Flid, først oppe om Morgenen, sidst i Seng om Aftenen, altid om den syge Moder. Hun vævede, strikkede, syede alt om sine Søskende, trævlede hver Pjalt op og kartede og spandt det sammen igen, altid lige munter og saa fordringsløs som vel muligt.

PROVST TROELS SMITH I HOLBÆK
EFTER MALERI AF EN UBEKENDT

PROVSTEN TROR DER ER TYVE. MEN FINDER THEA I ARBEJDE

Hendes gode Hjerter fik hende til at antage sig et spædt Barn, hvis Moder blev arresteret i Holbæk. Efter Faderens Død boede hun i Petersens Kloster og levede i et smukt Samliv med Stedmoderen. Der har jeg set hende strikke et stort Gulvtæppe. For at besøge sin Ungdoms Ven, som nu var gift, rejste hun til Holmestrand. To Gange brækkede hun sit ene Ben, inden hun døde 1859.

II. INGEBOG ELISABETH. Hun kom efter at være konfirmeret til Justitsraad Svitzer i Holbæk og plejede ham til hans Død. I den Tid blev hun forlovet med en theologisk Kandidat Nielsen, som holdt hende fangen i 8 Aar. Han blev Præst paa Fæmø, men til Lykke for Standen døde han snart. Derefter friede en theologisk Kandidat Flor til hende. Han havde holdt Skole i Slagelse, var Enkemand med to Børn, forresten en begavet Mand, men der var noget, som hindrede ham i at blive Præst. Saa blev han Degn paa Frederiksberg og Lærer ved det Wærnske Institut. Han prædikede godt og kunde have gjort Lykke, naar han ikke havde været en altfor lystig Fætter, han aad og drak og var altid glad med sin tykke Mave. Som Børn besøgte vi ham i den gamle forfaldne Degnebolig, som staar endnu i Pilealleen. — Tante Ingeborg var en stille Kone, som altid sukkede, min Broder Wilhelm har tegnet hende som Gedske Klokkers i Barselstuen. Efter Mandens Død tog hun en Plejedatter til sig for at have noget at leve for. Denne Plejedatter var sygelig, og de smaa Indtægter gik med til Sygepleje, men da hun alligevel blev gift med Kantor Gleerup ved Frue Kirke, saa levede Tante sin sidste Tid der og døde i Juni 1852.

Med Flor havde hun ingen Børn, men hans Datter Elise var en dygtig Person, forlovet med en tysk Klædefabrikant. De gik længe som Forlovede, indtil Moder ved sin humoristiske og sunde Maade at tage Livet paa forcerede dem til at gifte sig. »Hvad vil I vente paa? Du Lise er jo dygtig til at lave Mad, jeg vil abonnere paa en halv Portion, begynd paa det.« Det gjorde hun, og de arbejdede hver for sig trolig; han blev Fabrikant og efterlod sin Søn en smuk Bedrift paa Nørrebro.

III. CASPAR VILHELM. Udmærket begavet blev han tidlig Højesteretsadvokat. Ved Moderens Død 1805 blev han næsten vanvittig af Sorg. 1809 giftede han sig med den 17-aarige Jacobine Tauber, men døde to Aar efter og efterlod en endnu ej født Søn, Caspar Vilhelm. Denne Søn blev Professor i de slaviske Sprog, og var en elskelig Person, en Tilbeder af Holberg, som han kendte ud og ind.

IV. PETRA OTHILIA var min Moder og er udførlig omtalt tidligere.

V. HELENE ELISABETH. Hun kom tidlig til en Tante, Præsten Vedels Kone, hvor hun levede et trist Liv. Da en Gartner paa Sparresholm forelskede sig i hende, skrev Præsten et Løgnebrev til Faderen, om at hun stod paa Afgrundens Rand, og 24 Timer efter blev hun hentet hjem. Man hørte senere kun godt om Gartneren, og denne lille Kærlighedsforstaaelse var dog et Lyspunkt i hendes ellers saa triste Ungdomsliv.

En Søster af hende var gift med Prytz; hun døde tidlig, saa kom Helene i Huset hos Svogeren, der senere ægtede hende. Hun havde fire Børn: Peter, Præst i Jylland; Carl, Præst paa Færøerne, senere ved Grenaa; Dine, gift med Kaptajn Lengnick, Forfatter til mange Stamtavler; og Dorthea, gift med Jørgensen, Præst, først paa Kristiansø, senere i Vestjylland. Helene var en udmærket Kvinde, som med utrættelig Flid næsten ene ernærede Familien. Hun døde hos Sønnen Peter.

VI. KAREN KIRSTINE var tidligt sendt til Mehrn, hvor hun havde det strengt hos den sindssvage Bedstefader. Efter hans Død kom hun hjem. 1799 kom et ungt Menneske i Huset hos hendes Fader for at lære Landvæsen. Det var en rig Mands Søn, som efter Faderens Død havde sat meget af sin Formue overstyr og nu kun havde 11,000 Rd. tilbage. Appelsberggaard ved Skelskør blev købt til ham 1801, og han blev Løjtnant ved Landeværnet. Dygtig forfængelig og stolt af sin Uniform red han om i Holbæks Gader. Han var forlovet med Karen, som trods hans brutale Væsen ikke brød med ham, blev gift 1801. Hun døde 1803 og efterlod en Datter, Anna, gift med Landskabsmaler Harder, Lærer ved Sorø Akademi.

VII. MILLE JOHANNE. Da Moderen var meget svag, blev hun dygtig forkælet af en Jomfru Hofmann. Hun var en yndig Pige, aldeles blond og slank som Moderen. Hun kom ofte i mine Forældres Hus, hvor Fader lærte hende Musik og gav hende en Harpe at spille paa, hvilket klædte hende yndigt. Ved Onkel Daniels Bryllup kom en ung Student, Christian Heilmann, til at se hende og forelskede sig dødeligt i hende. Hun var kun 17 Aar, og han holdt sig tilbage, fordi han ikke var færdig med Kandidatsamen. 1807 var der i Holbæk en hannoveransk Løjtnant Heise i Indkvartering, som forelskede sig i hende og nær havde taget et Stykke af hendes Hjærte med sig. Han var et elskværdigt Menneske; inden han forlod Landet, besøgte han Onkel Daniel, som da var Adjunkt i Roskilde, og her fældede han bittre Taarer ved Afrejsen. Han havde ikke talt Kærligheds Ord til hende men vilde bevare hendes Minde til sin Død. Aaret efter faldt han i Krigen. 1808 blev hun forlovet med Stub, Søn af Kommandør Stub, og Moderen Kratzenstein efterlod Sønnen en Fideikommisskapital. Stub blev en betydelig Maler, giftede sig 1811. 1812 fik de en Søn, Frederik, der døde som juridisk Kandidat. Stub døde allerede 24. Juli 1816 efter at have ført et lykkeligt Husliv, hvor alle Muser samledes.

Heilmann var imidlertid for længst bleven juridisk Kandidat og underviste nu Sønnen; den gamle Flamme blussede op igen. Da Stub var rig og hans Fader bestyrede Formuen, var alt godt. Stubs Søster var gift med en talentfuld adelig Herre, Schnel, som ejede Kalundborg Lade-

gaard, hvor Formuen var anbragt. Han levede paa en stor Fod, ødte alt, og Aaret efter Stubs Død 1817 skød han sig en Kugle for Panden. Kommandøren gjorde alt for at redde Formuen, men Tiderne var saa slette i hele Landet, at han maatte slippe Gaarden; imidlertid holdt han det skjult, indtil Mille var bleven forlovet med Heilmann, og efter Bryllupsdagen 19. Februar 1820 indbød han Milles Fader og Heilmann til et Samfrændeskifte, som viste, at Formuen og Fideikommiskapitalen var tabt, og at Sønnen endog skyldte 1000 Rd. fra en Udenlandsrejse, som Bedstefader maatte betale, saa Heilmann fik Konen og Sønnen ganske fattige. I et lille Toldembede i Jylland levede de alligevel lykkeligt, senere i Ringsted, hvor jeg har besøgt dem. Digteren H. F. Ewald var som Dreng i Huset hos dem, og den Historie, han fortæller i »Valdemar Krones Ungdomsliv«, minder om Familielivet der. En efterlevende Datter er gift med Skovrider Rousthøi paa Oremandsgaard.

VIII. FREDERIKKE AGNETE var den yngste af Børnene, voksede ogsaa op til en smuk Pige, men under Moderens Svaghed regerede hun sig selv, blev egenraadig og satirisk. Hun var kun 16 Aar, da hun fik Stedmoder, og denne blide Kone lod baade hende og Mille have fuldkommen Frihed. Paa et Bal i København hos mine Forældre saa Foss hende, og med ham blev hun gift 1. Maj 1816.

IX. DANIEL PETER SMITH. Som den yngste af Sønnerne var han idelig om Moderen og var uudtømmelig i sin Ros over hende. Hun fortalte ham Eventyr, læste Holbergs Peder Paars med ham i Pragt-udgaven med Billeder. Hun lagde en Avis over Billederne, som han ikke fik Lov til at se, førend han havde stavet Siden ned, saa forklarede hun dem, og inden han kom til femte Sang, kunde han ret hjerteligt lé. Fra den Tid kunde han sin Holberg udenad; og hver Gang han saa den Udgaave, var det, som om han mødte sin Barndomsven; ja, som gammel og syg maatte han sande, hvad Holberg skrev paa Titelbladet: »Skrevet til Trøst og Opmuntring for alle dem, som lide Kors og Genvordighed i denne Verden«. Hun var saa from og saa klog, hun hængte Bogstaver paa Væggen for at vænne Øjnene til at se langt bort. Der var i Huset en Jomfru Hofmann, som fattede sær Kærlighed til ham, saa han kaldte hende sin Kone. Engang var han syg, og hun næsten altid ved hans Seng; saa kom Lægen, og da de troede, han sov, generede de dem ikke; men pludselig aabnede han Øjnene og saa hende sidde paa Doktors Skød, og denne Utroskab saarede ham dybt. Da han var 7 Aar, kom han med paa en Rejse til Frederiksborg, hvor det herlige Slot og de historiske Minder gjorde stærkt Indtryk paa ham. For

ældrene rejste til Helsingør, han kunde ikke være med, men blev paa Slotsmøllen hos en Madam Lottrup. Der var en smuk Datter, som hed Abalone, hun tog sig ret af ham og lod ham sove i sin Seng. Den Gang anede han ikke, at denne unge Pige 20 Aar efter skulde blive hans Stedmoder. Da Moderen havde født den yngste Datter, kunde hun ikke længer overkomme at læse med Børnene. Saa kom der en Huslærer Schiöt, som tog sig kærligt af Pigebørnene, men lod Drengene skytte sig selv. Det var den Lærer, som kyssede min Moder, og derfor blev afskediget. Saa kom en ung Student Ploug, han var aldeles pjaltet og maatte først klædes paa. Han pryglede og skældte og lærte dem intet; Jomfru Hofmann var forbitret paa ham, brændte hans Tamp, og en Dag fortalte hun Præsten, at Plougs Svirebrødre havde kørt ham drukken hjem om Morgenen Kl. 7. Samme Dag blev han jaham. Dersom Moderen havde vidst, hvad han blev udsat for, saa vilde hun have korset sig. Første Nat blev han purret ud af Sengen for at hente Brændevin til Mesterlektianerne. Af de 25 i den Klasse førte kun tre Studierne til Ende. Daniel blev Student Aar 1800 og tog straks til København for at fortsætte. Her tog den ældre Broder Casper sig af ham, og han kom snart godt i Gang. Men saa kom Krigen med England, og Studenterne blev grebne af Krigslyst og dannede et Korps, som holdt Øvelser med Liv og Lyst og megen Kommers. Casper og Daniel var begge med, og det gik ud over Studierne og de sparsomme Pengemidler, som de raadede over. Slaget paa Rheden gjorde ikke noget stærkt Indtryk paa den unge Student, Skuffelse og Nedstemthed blev hans Udbytte af Soldatertjenesten. Men af indgribende Betydning for ham blev det derimod, at han samme Aar kun 19 Aar gammel forelskede og forlovede sig med en ung Pige fra Holbæk, Nicoline Sophie Friis Colding.

PROVST DANIEL SMITH I STEGE

get bort. Aaret efter saa man ham staa Skildvagt; han havde ladet sig hverve. Nu skulde Faderen læse med Børnene, men det gik slet ikke. Saa sørgede hun for at faa Daniel i Roskilde Skole. Han blev sat under Opsigt af en ældre Discipel, som lovede at tage sig af

Denne Forlovelse og hans forsinkede Studier førte til et Brud med Faderen, der foranledigede Sønnen til at nægte at modtage nogen Pengehjælp fra Hjemmet. Med sammenbidt Energi og under store Savn gennemførte han sine Studier og fik theologisk Eksamen med Karakteren Egregie.

Faderen viede de Unge i 1806 og de levede lykkeligt sammen i 58 Aar. 1846 gjorde han med Hustru en Rejse til Norge for at besøge en Plejesøn. Paa denne Rejse paadrog han sig en Gigtsvaghed, der i hans senere Aar tvang ham til at gaa med Krykker. Denne Svaghed var Aarsag til at han allerede i 1845 søgte sig fritaget for Provstearbejdet. 1858 søgte han Afsked som Præst. Han døde næsten 89 Aar gammel i 1871.

Min Moders Ord, at syv Gange ti er Støvets Aar, har fremskyndet dette Arbejde, som jeg har gjort efter mine Børns Anmodning. Inden jeg ret tænkte over det, var jeg 70 Aar; saa tog jeg fat, men for sent til at gøre det saa godt, som det burde være, navnlig i stilistisk Henseende. I disse Familiehistorier maa man lægge Mærke til, hvad Indflydelse Moderen har paa Børnenes Vel. Ogsaa maa man lægge Mærke til, at mange saakaldte Ulykker er en nødvendig Følge af en stundesløs lidenskabelig Arbejdslyst; thi dertil regner jeg mange af mine. Fire Gange brændte mine Ejendomme totalt ned, og er det sandt, som Franklin siger, at tre Gange Flytning er som en Gang Ildebrand, saa er der næppe nogen, der saa ofte som jeg har været nødt til at flytte. Men, Gud være lovet! jeg kom til Ro, lever med den bedste Følelse som en lykkelig Fader og siger: naar Enden er god, er Alting godt. Resten af mit Liv vil jeg bruge til at beskikke mit Hus; thi vel død er jo hele Sagen. Det er sjældent, man ser, at Børn sætte Mindestene for deres Forældre. Paa vort Familiegravsted staar:

FEM EFTERLEVENDE SØNNER SATTE DENNE STEN
I ERKENDELSE AF AT HAVE MODTAGET DEN BEDSTE ARV
I MINDET OM FADERENS LYSE AAND
OG MODERENS OPOFRENDE KÆRLIGHED

CAROLINE EMILIE MARSTRAND
 JOHANNE LUND
 TROELS, JENS OG ANNA LUND
 ERNST TRIER KAREN, JENS OG TROELS M.
 GUDRUN TRIER
 SIGRUN SAMS ESTER TRIER
 TROELS SAMS
 TANTE SOPHIE ZACHO KETTY
 ONKEL TROELS
 OTTO OG DORTHEA
 MED ELLEN
 SVEND LUND OG ANNA M.
 JULIE TRIER
 PETRA OG POUL SAMS
 HANS LUND
 KRISTINE OG POUL LA COUR
 MED HULDA
 TYGE, JACOB SEJR OG TROELS TRIER

FAMILIEBILLEDE I LUNDS DAGLIGSTUE PAA FORHAABNINGSHOLM 1885

DIGT AF MORTEN PONTOPPIDAN
VED FESTEN FOR
ONKEL TROELS PAA HANS 70AARS FØDSELSDAG
13. MAJ 1885

Mel.: Jeg tjente paa Kjølstad ifjor.

LAD os stige i Mindernes Karm,
lad dem bære os tilbage,
lad os flyve fra Uro og Larm,
fra de tunge Nutidsdage,
lad os sprede vor Vinge og fly,
som en Fugl gennem Skyernes Lag,
lad os dale som Svaler og ty
under *Fredsholms* det skærmende Tag.

Se her ligger det! Aldrig forgaar
gamle *Fredsholm* i vort Minde!
med vinrankede Mure det staar
og fortryller os herinde.
Ja, vi vejrer den livsfriske Luft,
vi fornemmer den Latter og Sang,
aander atter den Sødme og Duft
af de Blomster, vi plukked engang.

Man jo siger: Hvor Roser ej gro,
kan man ingen Roser plukke,
men paa *Fredsholm* de gro'de, min Tro,
og de Roser de blev smukke!
Jeg, som selv blandt den Rosenbestand
gik omkring og udvalgte mig én,
jeg vil takke den Urtegaardsmand,
at han altid holdt Haven saa pen.

Lad en anden lovsynge den Mand
for hans Bryggen og hans Bagen,
for alt hvad han har faaet i Stand,
for hans Roden og hans Ragen, —
jeg synger om, hvad jeg saa:
om den Have, han elskede frem,
om den Tilflugt for store og smaa
i det landlige fredsholmske Hjem.

Dér jeg saa ham — en graanende Mand,
lidt efter den gamle Mode,
med Blomst udi Knaphullets Rand,
med en bredskygget Hat paa Ho'de, —
opmærksom og munter og mild
og saa fri i al sin Færd,
med noget i hele sin Stil
af en ægte »noble père«.

Der jeg saa ham — et skyggende Træ
i en frodig Ungskovs Klynge,
et skærmende, lunende Læ,
hvor Slægten sig kunde forynge.
Og nu, hvor i Landet man kom,
der myldrer de Marstrander frem;
men alle saa nappes de om
Onkel Troels og det fredsholmske Hjem.

P. M.

ONKEL TROELS blev født under den store Urostifter Napoleons sidste Jættekamp. Uroen var ham i Kødets baaret, og han faldt aldrig til Ro. I sin kraftige Alder fulgte han ofte med Vovemod sine Indskydelser og lod Hjertet raade; men da han blev ældre og Kritiken vaagnede, kunde det nedarvede Hang til Tungsind vinde Magten og formørke hans Sind. Da Ulykkerne i hans Alderdom atter brød ind over ham og hans nærmeste, da Lund forlod Wodroff Mølle, som han i tyve Aar havde drevet og udvidet, da sænkede Mismodets tunge Skyer sig atter over Onkel Troels, og kærlige og taknemlige Slægtninge formaaede ikke mere at sprede dem.

Onkel Troels døde stille i sit Hjem den 28. August 1889 og blev begravet i Forældrenes Gravsted. Paa Gravstenen skrev Børnene

DIN KÆRLIGHED VOR ARV

BREVE OG DIGTE
VEDRØRENDE
SLÆGTEN MARSTRAND

Stræben efter Idealer

TEGNING AF W. MARSTRAND

Brev fra Magdalene Elisabet Marstrand til hendes Søn Nicolaj Jacob Marstrand 1795.

Til Hr. Nicolaj Jacob Marstrand. Conditionerer hos S. T. Capitein Staaflet i Gierringe ved Roskilde. Betalt til Christiania.

Bæste kiæreste Søn.

DERES kiærkomne Brev af 30. Sep. d. A. har jeg med sand Fornøjelse modtaget allerhelst det indeholt en lykkelig Fremkomst af de velundte Ting, som længe har været bestæmte til kiære Søns *fornødent Brug og Bæste; benøt det, kiærest Søn fra en usvigelig Moder*, der ikke formaar at gjøre det bædre, og brug det til Hæld, Lyke og Fornøjelse, samt videre Forfremmelse til Gavn for dig selv og Glæde for mig, der oprigtig ønsker dit Velgaaende.

Den til Fester, min Søn, og forførriske Sælskaber, og desuden til Drik forfaldne P. Schnitler er, vel Dig bekient, paany sat fra præstelige Forretninger her i Byen; det er skammelig, at han saaledes, Tiid til anden, selv er Skyld i sin egen Fordærvelse. Hans Kone døde forrige Vinter, og maaske Sorg over Mandens Udsvævelser, der forhindrede hans befordring, bidrog dertil; deres 3de Børn ere hos hendes Paarørende.

Visselig, kiære Søn, sendte jeg tillige med Kuferten og Nøglen et stort Brev med 2de Seigel for; thi det første Brev, jeg skrev med forrige Skiper, var meget langt og udførlig Underretning, hvilket han tillige med Kuferten bragte mig tilbage igien; jeg afsænte samme Brev, indlagt udi et kortere dito med Skp. Søren Ribert, som har tilbragt Dig Kuferten i god Stand. Jeg formoder derfor, at han nu har kommet efter Brevet, som maa have været forlagt, da han rigtig fik det fra Tronhiem, og skal være mig kiært, hvis Du siden har faaet det.

Gode Søn forlanger i sidste Brev til mig min og dine Syskendes Fødselsdag; vil da her efterkomme det, saavit jeg ærindrer. 1730, den 11. Marti

er din Moder fød til Verden her i Tronhiem, hvor jeg er opdragen og confirmeret. Min salig Fader, Hr. Obristel. L. P. Schnitler døde her Anno 1751, min salig Moder døde nogle Aar før, og føde 16 Børn til Verden. Mit Bryllup med din salig Fader holtes her i Tronhiem Anno 1756, den 12. Februari, og 1757, den 24. Februari er min første Søn Peder Marstrand fød; min første Datter Sophia C. M. er fød 1758, den 5. Augusti; min anden Søn Niels Marstrand og anden Datter Magdalena Dorthea M., som begge døde $\frac{1}{4}$ -Del Aar gamle, huuser jeg ikke, hvad Aar og Dato, min 3die Datter Anna Dorthea M. er født 1766, den 3de December og min 3die og sidste Søn Nicolai Jacob M. er fød 1770, den 3die August, som Du vel før ved, og at din salig Fader døde 1785.

Det skal være mig kiært, om bæste Søn kan finde sig i dette saa kortelig og slæte Skrift. En overordentlig Dyrtiid er her i Byen. Brændeved koster, 1 Favn Birk 9 Ort og Gran 7 Ort, Smør 9 S. pr. Mk., Malt 5 Rd., Rug 6 Rd. pr. Tønde m. v. Saa Gud ved, hvorledes jeg kommer ud, som ingen Indkomme har. Min ælste Søn lovede vel, strags han kom op fra Kiøbenhavn, at ville giøre sig Umage for mig i Postcasen i Kiøbenhavn; men har ikun bestaaet i tomme Ord. Jeg har og selv søgt om at faae en liden Andeel i Angels Legader, men hidtil intet opnaaet. De her beliggende ostindiske og hollanske Orlogsskibe, 5 ialt, hvis Antal af Mandskab her skal overvintre, foraarsager meget denne dyre Tiid. Invaanerne i Christiansund har forlanget militair Assistance af Generalen imod, at de selv vilde bekoste dem did og forskaffe dem Forplegning, hvorpaa 50 Soldattere og 2 Leutnantere af de der nærmeste Compagnier ere beordrede derhen; thi de frygter for, at de der i Havn beliggende franske og engelske Mattroser skulde udøve Volsomheder. Byefogden P. M. har i lang Tid ikke skrevet os til, saa jeg ikke ved enten han er levende eller død. Rummet minder at slutte og ønske dig og dit gunstige Herskab en anstunden glædelig Julefæst med et lyksaligt og velsignet nye Aar og mange paafølgende. Kiære Søn, skriv mig snart til igjen; din Søster og jeg hilser kiærlig, ønsker Dig at leve vel, fra deres oprigtige Moder

M. E. S., salig MARSTRAND.

Tronhiem, den 12. December 1795, i kiændelig Hast.

Brev fra Nicolai Jacob Marstrand til hans Forlovede, Jomfru Petra Othilia Smith, Datter af Provst Troels Smith.

København, den 1. Oktbr. 1803.

DERSOM jeg nu vidste, dyrebareste Petra, at Du i dette Øjeblik var paa Vejen imellem Roskilde og København — o, hvor vilde jeg da ikke forlade alting og flyve ud af Vesterport for at ile i Dine Arme, som jeg ved jeg vilde finde aabne for at modtage mig og villige til at trykke mig til et af de bedste Hjerter, der nogensinde har slaaet i en kvindelig Barm. — Hvor længes jeg nu ikke efter den kære Onsdag, der skal bringe mig det kæreste, det dyrebareste jeg ejer i denne Verden, og jo mere Tiden nærmer sig, jo mere vokser min Utaalmodighed. Stod det kun i min Magt at fremskynde Tiden, da havde vi alt min Onsdag, og Du, hulde Pige, laa i dette Øjeblik ved mit Bryst, og havde jeg Dig først dèr — ja, da vilde jeg igen vældig forlænge den, naar jeg kunde. — En saare besynderlig Ting er ellers Tiden, der for os Mennesker er baade saa lang og saa kort — med Sneglegang slæber den sig afsted for den, der *længes* efter et Gode; og paa hurtigere Vinger iler den derimod for den, der *nyder* det. Denne Sandhed, min Petra, gør et Skaar i min Glæde; thi jeg kan ikke tænke paa Dit kære Besøg uden tillige at tænke paa dets korte Varighed, der endnu vil forekomme mig kortere just for dets Behageligheds Skyld.

Hvorfor skal ogsaa vore Glæder — vore sande Glæder — være saa korte? — Ja, hvorfor? — Det ved alene han, der indrettede alt saa viseligen og der formodentlig indsaa, at det saaledes var os gavnligt. Det er godt — min evigkære Veninde — at Tiden forekommer os kort i hinandens Selskab — og naar den gør det vort hele Liv igennem — o, min Petra! Da skulle vi aldrig vorde ulykkelige, hvad der end for Resten vil møde os.

Nu da, — jeg vil da være taalmodig til den kære Dag, den mig dobbelt kære Onsdag — hvorfor dobbelt kær? — O jo, min Petra! Dobbelt — ja, evig kær; erindrer Du, gode Pige, at den 16. Juni 1802 var ogsaa en Onsdag — paa denne Dag læste jeg saa umiskendelig din Ømhed for mig af Dit blide Øje, at det var mig umuligt længere at dølgge min, og da var det, bedste Pige, at vi overvældede af gensidig Følelse — sank i hinandens Arme, tavse, fordi saadan Følelse kun udtrykker sig ved — Tavshed. Skulde da denne Dag ej være mig kær, paa hvilken jeg blev saa lykkelig?

Ej alene Aarsdagen skal jeg højtideligholde, men endog med taknemmelig Glæde erindre den Dag om Ugen, da den gode Petra første Gang trykkede mig til sit Hjerte — og paa denne Dag, nu paa Onsdag, naar jeg skulde favne min elskte Pige her — vilde man have — betænk dog, at jeg skulde være horte — men dette er Dig nok en Gaade, jeg maa

derfor fortælle lidt omstændelig: For længe siden ked af at vente længere efter Nordborgs belejlige Tid, har jeg flere Gange forlangt af Collegiet, at det vilde forskaffe mig uhindret Adgang til Maskiner og Indretninger ved de her værende Manufacturer, for deraf selv at skaffe mig den Kundskab, som Nordborg formodentlig aldrig vilde give mig uagtet hans Løfter, og nu er det da endelig lykkedes mig at faa denne Adgang, saadan som jeg ønskede den. Ved det Kongelige Uldspinderi paa Udserød, hvor det er Inspektørerne strængeligt forbudt at vise Maskinerne til enhver Uvedkommende, faar jeg igennem Kollegiet Tilladelse at se, opmaale, aftegne Maskinerne, og kort sagt gøre mig saa lystig med dem, som jeg vil. Man har i det mindste lovet mig, at intet skal blive mig forbeholdt, og for desto festligere at introducere mig, vil Justitsraad Pram selv følge mig derud; — men nu til Opløsningen paa min Gaade. — Pram havde just bestemt vor Rejse derud til førstkommende Onsdag — men, min Højstærede Hr. Justitsraad — det bliver der nu intet af; det har jeg da ogsaa sagt ham tilligemed min Aarsag, og deri faar han smukt finde sig, der er nu intet andet for. Naar Petra igen — desværre alt for snart — unddrager mig sin blide Omgang, saa er jeg tilfreds, hvor jeg er, naar jeg ej kan være hos hende, og saa er jeg hans underdanige og følgagtige Tjener, naar og hvor han behager.

Dersom jeg nu havde Cabrioletten, saa stak jeg mit Brev i Lommen og rullede til Holbæk for selv at aflevere det, jeg tog da lille Petra tilbage igen hertil, alene for at benytte det gode Vejr og Maaneskinnet om Aftenen — af ingen anden Aarsag, det forstaar sig, og saa indlogerede jeg hende for evig ved det Hjerte, der slaar kun for hende; og saa skulde vi da ved hinandens Side, Haand i Haand, rulle videre igennem Verden og stræbe at jævne Vejen saaledes for hinanden, at vi aldrig skulde faa store Stød, og smaa Stød skulle vi næppe føle. — Lev vel, du Gode, og vær velkommen til det Hjerte, Du har skænket saa mangen og saa salig Glæde — Velkommen til Din — ved Dig saa lykkelige — Jacob Marstrand.

Forbindtlig Hilsen til alle.

Brev fra Samme til Samme.

København, den 15. Oktbr. 1803.

TAK, tusinde Tak, Du Gode for Dit Brev; nu ved jeg, at Du er sund og karsk kommen tilbage til mit kære Holbæk, og det er mig dog en stor Trøst at vide Dig vel, imedens jeg maa savne og undvære Dig; og det er naturligt, at jeg ser Dig helst i Dine kære Forældres og Sødskendes Kreds.

naar jeg ej kan have Dig hos mig. Stakkels gode Petra, som havde den Ubehagelighed med sit Tøj for Karlens Uagtsomheds Skyld; kunde jeg dog have haft den Glæde at følge Dig, for dog i det mindste at dele Ubehagelighederne med Dig, om jeg ej kunde hindre dem — især da Du saa lidet var oplagt til at bære dem. Du er ikke glad, siger Du, endskønt Du er frisk, og hvorfor Du ej er det, skal jeg kunne besvare. O ja, evig dyrebare Veninde! Jeg kan besvare det — og det at Du ej er glad, naar Du er skilt fra mig, udgør min hele Lyksalighed. Jeg er det ikke heller, gode Petra, og skønt jeg altid har forladt Dig med tungt og beklemt Hjerte, saa synes mig dog, at vor sidste Afsked især gjorde et ualmindelig smerteligt Indtryk paa mig; men det lader sig let forklare. Jeg ser Dig aldrig uden stedse at faa nye Beviser paa Dit ædle Hjerte, Din saa ømme Hengivenhed og oprigtige Venskab for mig, Din hjertelige Deltagelse i alt, hvad der angaar mig, Din — ja, jeg kan ikke sige det alt — men, min Petra, dybt i mit inderste Hjerte føler jeg, at Du er en sjælden Pige og den, som baade skal stifte og grundfæste min hele Lyksalighed. Kæreste Petra! Du takker mig for den Fornøjelse, Du nød i København, og de Besværligheder, jeg havde for Din Skyld — denne Tak, gode Pige, gør mig ganske skamfuld; thi Fornøjelserne her nød Du saa sparsomt som mulig, og Besværlighederne Du taler om, jeg skulde have haft, forstaar jeg ikke. Sagtens ved jeg tilfulde, at Hensigten af Petras Rejse ikke var at nyde det, man her kalder Fornøjelser, i fuldeste Maal; men enten Du nu fornøjede Dig eller ej de faa Dage, Du glædede Din Ven med Din Nærværelse, saa er det dog mig, der har at takke, og ikke Du, og det skal jeg altid gøre. Jeg vil takke Forsynet og Dig for hver en velsignet Dag, jeg tilbringer hos Dig, min sande, min eneste Veninde! Endnu, min kæreste Petra, er jeg her og ved med Vished ikke, hvor snart jeg kommer til at rejse; dog vil det, efter al Sandsynlighed, vel ikke vare meget længe til. Det er til Dels ubehageligt nok, naar man skal være afhængig af andre, at være nødt til at indrette sin egen Bestemmelse efter andres; men ogsaa sliq Afhængighed er saa ofte nødvendig her i Verden, og man faar at finde sig i den. Jeg skal vist ikke forsømme at underrette Dig, kære Pige, om min Afrejse herfra; og om mit Ophold paa Udserød skal jeg tilskrive Dig derfra; thi jeg kan ikke bestemme mig, førend jeg er der, og jeg agter at se tilgavn, hvad der er at se, naar jeg først er kommet derhen. Jeg vil ikke alene se, hvad der er at se af Maskiner etc., men endog tage Tegninger af, hvad jeg finder fornødent, og dertil udfordres da nogen Tid, især ved Maskiner, der er saa sammensatte, og naar Tegningen skal være saadan, at den siden i fornødent Fald kan tjene til sikker Vejledning, naar der skulde arbejdes efter den. Kært skulde det være mig, om jeg ganske kunde undvære Nordborgs Anvisning.

Jeg har været saa heldig ved megen Søgen at træffe paa et Stykke blaalt kinesisk Atlask, der saa fuldkommen ligner Din Spencer, som om den var skaaren af dette Stykke. Det er dog unægtelig meget bedre, at jeg fandt kinesisk, som lignede, da Spenceren er af sligt Tøj og det desuden er bedre end baade fransk og engelsk; Skræderen har allerede faaet alt, hvad han skal bruge til Din Pels, bedste Pige, og hvis han holder sit Løfte, haaber jeg, Du snart skal have den. Hvor meget det glæder mig, at jeg førend jeg troede kan gøre min elskede Petra denne ringe Fornøjelse, kan jeg ikke sige dig, og jeg er vis paa, Du føler meget mindre Fornøjelse derover end jeg, endskønt Vinteren nærmer sig, som nok snart kan overtale min kære Pige til at krybe ind i en varm Pels. Hvorfor Du ellers faar den snarere end vi begge troede, skal jeg siden sige Dig. Overmaade stor Lyst havde jeg til at bringe Dig den selv — for Drikkepengenes Skyld — men det bliver der vel intet af, dog faar jeg Drikkepengene tilgode, ikke sandt, min Veninde! Hils inderlig og kærlig Fader og Moder og Søskende fra Din Ven.

Vær frisk, vel, glad og fornøjet, og vær stedse som hidtil min hele Lykke og Fryd.

N. J. MARSTRAND.

Brev fra N. J. Marstrand til Jomfru Anne Dorothea Smith, ældste Søster til hans Hustru Petra. — De var blevne gifte den 4. Septbr. 1804.

Frederiksværk, den 22. Jan. 1805.

Kære Søster!

HER sidder vi nu — min lille Kone og jeg — og deliberere over denne Overskrift, om den er rigtig eller ikke. Hun mener, jeg burde kalde Dem Svigerinde, og deri har hun saa vidt Ret; men jeg har bevist hende, saa klart som Dagen, at da Mand og Kvinde er et Kød, saa er ogsaa hendes Søster min Søster, og jeg har Ret til at kalde hende saa. — Desuden synes mig, »Svigerinde« klinger mere koldt og stivt, og den jeg agter, ærer og elsker, vilde jeg ogsaa gerne have et Navn til, der udtrykte det. — Selv Deres eget Navn giver mig ogsaa Ret til at bruge denne Benævnelse til Dem; thi jeg har en kødelig Søster, der hedder som De, Ane Dorothea. — Alt dette, synes mig, er Bevis nok for, at jeg tør kalde Dem Søster, og jeg gør tillige sikker Regning paa, at De tillader det. I Søndags ventede vi rigtignok Brev fra Holbæk, som skulde have givet os Efterretning om Deres lykkelige Hjemkomst fra København og om vor gode Moders Befindende, der saa meget interesserer os; men vi følte ogsaa — i det mindste jeg havde intel fortjent, da jeg ikke havde opfyldt det Løfte, jeg har givet

Dem. — Nu skal det ikke heller hvile længer uopfyldt, og med Fornøjelse tager jeg denne Time fra Sofaen, som De nu kan tro er i fuldt Arbejde, for at tale et Par Ord med Dem. Noget Nyt kan jeg ikke fortælle Dem, hverken fra os selv eller andre; det er jo ogsaa bedst, naar der ej er for meget af den Slags; thi de Nyheder, som i Almindelighed mest beskæftiger Folk, duer som oftest ikke meget. De kender — gode Søster — nu lidt til vor indskrænkede Cirkel og vort lille Hus. Der leve og er vi, min dyrebare Petra og jeg, tilfreds og bekymre os saare lidet om Andre og hvad der foregaar udenfor os: sjældent gaar vi ud, og jeg, om jeg ogsaa stundom før har haft Lyst at føjte, har nu tabt den, da jeg ingensteds befinder mig saa vel som hos min hulde og blide Kone. — Dette er saa omtrent i Korthed Beskrivelsen over vor nærværende Tilstand, og for Resten er vi, Gud være lovet, friske. Til Bevis herpaa tjener, at min Petra sidder i dette Øjeblik og syr paa et Par Bukser. — Man skal være taknemmelig for lidet, hedder det, saa skal man faa det større. Derfor takker jeg Dem for Deres lille bitte Besøg her paa Værket og venter derfor ganske sikkert at faa et større af Dem, som NB. ikke maa blive for langt udsat; thi De kan tro mig, De og enhver af min elskede Petras Paarørende er mig sikkert de kæreste, jeg ser indenfor mine Døre. — Hils vor Moder, denne sjældne gode, saa inderlig meget. — Det Haab, at se hende saa vel, at hun kan ogsaa engang skænke os hendes Nærværelse paa Frederiksværk, har vi stadig; og jeg vil lade Dem selv dømme, hvor meget det vil glæde os at kunne se dette Haab opfyldt — var vi kun hinanden nærmere! Ofte taler min Petra og jeg om, hvor herlig en Ting det var, hvis hendes Forældre boede saa nær som Frederikssund eller Frederiksborg, da kunde vi ofte samles. Nu ja, man kan ikke have alting efter Ønske. Den gamle Hassler har været her 8 Dage, har været syg, og er rejst syg herfra. Meget ondt skulde det gøre mig, om hans Ende er nær; thi han er en saare god Mand, om end aldrig hans Død kunde skade mig noget, som jeg heller ikke just tror den kan direkte, men maaske nok indirekte. Jeg længes efter at høre fra ham — og De vistnok efter at se Enden paa dette. — Ja, ja, gode Søster, tag til Takke med det og se ikke saa meget paa Formen og Indklædningen som paa Hensigten, den jeg hellig forsikrer Dem har været god!

Hils alle, lev vel og tænk stundom med søsterlig Godhed paa Deres hengivne og forbundne

MARSTRAND.

Brev fra Provst Troels Smith til Datteren Petra, efter Moderens, Ane Agnetes Død 29. Januar 1805.

Velædle *Madame Petra Marstrand*,
boende paa

franco Roskilde

Frederiksværk pr. Frederiksborg.

Elskværdige Datter!

DIT kærkomne Brev af 19. Februar fortjener al min Opmærksomhed, og det Gensvar min værende indskrænkede Tid tillader. Vistnok er mit og alle gode Børns Tab stort, da den dyrebare Aand, erkendt af Verden for sin Fromhed og Forstand, maatte udløses fra Legemets uforanderlige Skrøbeligheder til Frelse, Frihed og Hædersløn i vor Jesu forjættede Liv og Evighed. Vi har nu intet tilbage uden hendes salige Minde og den kære uudslettelige Erindring af hendes omvendte og nydte Sædelæres Forestillinger og Paamindelser, indtil vi efter kort Fraskillelles-Tid i Efterlignelse af hendes Dyd og Fuldkommenhed kan forvente at se hende igen i det herligere Samfund, end Jorden kender.

Jeg, som end mere i Ugernes Fremfart finder mit Savn forøget, har, desværre for Sindet, søvnløse Aftener og liden Madlyst og for Legemet Morgenernes Afmagt, dog, da begge maa anstrænges under varige Embeders mange Pligter og Skriverier, takker jeg Gud, som styrker mig til nogenlunde Held under Byrderne. — Trende Gange i April, Maj og Juni Maaneder er mig nu for i Aar paalagt at rejse Herredet rundt om, med Amtmand i Skolevæsenet paa 28 Stæder, med Synsmænd til 21 Kirker og med mig selv tilsidst ved Eksamens Visitatser i disse Kirker og Skoler, hvorefter til Landemødet og København sidst i Juni; skulde derfor min gode Petra og hendes Jacob jo imidlertid gøre en Lysttur til mig, saa maa samme forud tilkendegives, i hvis Følge jeg med Herredømme over mine Dage skal vide at være hjemme for at omfavne Eder. —

Vor Efterlængsel her bliver at erfare Din Mands paaklagede Helbred. Søg stedse at pleje og helbrede ham, at klæde og varme ham, at paaminde og befale ham, saa at han afsondret fra ondt Vejrlig og Natterejser kan inden Døre bevares frisk, munter og lydig.

I snarest Eftertid har man vel at vente store Forandringer under Kronprinsens Gouvernement paa Frederiksværk, især naar Hasslers Endeligt nu nærmer sig og i dets Følge saavel for Nansen og øvrige som for Marstrand selv vil det have sin Indflydelse i Tingenes Gang. Derfor dersom Marstrand vilde agte at forblive der boende i sin mekaniske Profession og altsaa overgaa i hans Kongl. Højheds Tjeneste der paa Værket, saa skulde han spekulere paa Bopæl med Jorddyrkning, at faa haandfæstet i

Tillæg af værende og i tilstundende Tids forventende større Gage, hvor forinden at kunne nogenlunde virke Fortjenester hos andre.

Den din Bøn om Moders nye Rok er vistnok bekræftet med Ja; jeg glimter hende endnu fra dette mit Skrivebord, hvorlunde hun oprejst i Stolen for at undgaa Hjulets Viften imod sit svage Bryst, holdt Rokkehovedet i venstre Haand og afspandt sit Livs sidste Traad. Vær saa god enten at afhente Rokken selv eller give Anvisningsordre paa dens Afsendelse pr. København.

Nu er mine 5 Stue-Piger omkring mig flittige nok, Thea, Lise og Hofman snurrer paa Rokken, Mille og Frederikke afveksler med Spøg Klaveret, Læsning og Syning og jeg, ja, jeg er fængslet i Krogen uden Lyst til Bygang, førend Foraaret aabner sig: om jeg i denne Maaned efter dette Tøvejrs Aspecter kan trække ud med min Plovdrift til Bælkovens Sæd.

Efter sidste Uges Samtale her i Stuen med Moder, fik jeg en Aabenbaring; thi den taalmodigste Sjæl forblev her iblandt os til Kl. 8 Lørdag Aften sidste Gang og gik bort med blidt Godnat og Nejning og Kys, hvorefter samme Nats Opvaagning begyndte Dødens Fortræd, indtil Opløsningen skete 48 Timer derefter, dog i Samtale og blid Stilhed, da man saa det skønneste Billede paa en Døende med et sidste Minuts Ja og bløde Trykning paa min Haand, medens jeg lyttede og fik ej høre sidste Aandedræt. Nu Aabenbaringen var: at Fru Marstrand troede at vorde Moder og det i Høstmaaned; Gud styrke Dig da, og i sin Tid glæde det Mandens og mit Hjerte og lade en Anna atter fremkomme i den afgaaedes Sted, hvorved mit Besøg, om det anden Gang paa Frederiksværk skal tilskyndes, maatte med fornyet Glæde velsignes. —

Du handlede ret vel ved at tilbageblive fra vor første Kummer, endskønt jeg savnede Dig meget i Fuldtallet af Søskene, som mig alle kære, og for hvem, Gud ved og vil, hvorlænge jeg skal leve og virke til deres Bedste, som tillidsfuld paa Guds Bestemmelser vandrer jeg da paa Haabet og fortror mig til, at ingen af mine Børn skal lide ilde nu efter saa god en Moders, og dernæst efter mine Dage, og formedelst stor Arvedelsmangel, men i Kraft af god Opdragelse i Kundskab og Sædelighed. — Maaske Guds Forsyn levner mig endnu Tid, i hvilken, som Fader min, at se dem alle forsørgede i de faa Aar, som kan være tilbage. —

Jeg, min Husholderske og øvrige Kammerpiger, med hvilke Brødet og lidet Sul deles, hilser Dig herfra kærligst med Manden og vor Ingeborg og forhaabe Deres samtlige Tilfredshed og Helbred, da jeg stedse vil findes at henleve min kære Gud hengivne Datters ømt elskende Ven og Fader

Holbæk, d. 2. Marts 1805.

TROELS SMITH.

Digt af Daniel Smith ved hans og Petras Moders Død, tilegnet Anna Dorothea, kaldet Thea.

VED VOR MODERS GRAV

HELLIGET MIN GODE, FROMME SØSTER, HENDES MODERS TRO DATTER
ANNA DOROTHEA SMITH

VIFT Din Køling, Aftenvind,
Rejs Din Krone, gamle Lind!
Spredter Vellugt, Roser røde,
Mellem Markens Blomst I gløde.
Eders Taarer dryppe ned,
Paa den Frommes Hvilested!

Disse Blomster falme, dø,
Visne Blade Graven strø —
Marmoret skal koldt betyde,
Hvad hun hed og naar hun døde.
Stormen suse vaad og hæs
Gennem Gravens høje Græs.

Bæv i Harpen, Aftenvind,
Vift en Taare af min Kind.
Sorgens Toner lyde stille,
Som naar Aft'nens Vover trille.
Her i denne Blomstergrav
Slumrer hun, mig Livet gav. —

Men den sjældne Moders Aand,
Løst fra Jordens tunge Baand,
Stedse i vort Bryst skal leve,
Stedse med vort Suk skal svæve. —
Signende skal hendes Fred,
naa til tredie, fjerde Led. —

Dufter kælne Blomster smaa
I skal Vand og Pleje faa;
Ingen Storm skal brække Eder!
Theas Haand om Graven freder —
Smiler mildt mod Vandreren,
Der til Moders Grav gaar hen. —

DANIEL SMITH.

ET DIGT TIL MOSTER MILLE

DENGANG 16 AAR

KÆRE Venner, hører her
paa min Hjernes Foster!
jeg en Sang vil kvæde jer
om vor kære Moster,
hvordan hun var karsk og rank
medens hun var lille,
men fik siden en Skavank
stakkels Moster Mille!

Som en væver Pigelil
sprang hun om og spøjte,
Stundom var maaske lidt vild
Løjer ofte søgte;
Skolen kom hun ogsaa i
blandt de andre Tøse,
ak! men Skolen var ej fri
for de vilde Knøse.

Slige Knægte ved man nok
gør saa mange Løjer;
hvergang denne gale Flok
ud af Skolen støjer;
somme rask af Trappen red
ned af dens Gelænder,
selv de Tøse ogsaa gled
paa de bare E.: —

Moster længe saa den Spas
smilte ad den Gliden,
tænkte, mon ei mit Kompass
duer til slig Riden,
rask hun sætter sig til Hest
frydes ret ved Riddet,
men just som hun rider bedst
ligger hun i Skiddet.

Der hun laa, skreg ak og ve
peb og græd og jamred',
Trappen hendes ene Knæ
voldsomt havde hamret,
før hun hopped' som en Raa
flink i alle Poster,
nu hun maa med Bukser gaa —
ak! den arme Moster!

Omtrent i Aaret 1805.

N. J. MARSTRAND

En Tante havde sendt et Par stive hjemmegjorte Bukser, som kunde staa alene, hvilke Digteren saa og forundret fik Hensigten med dette, i den Tid aldeles sjældne Møbel for Damer, at vide og sadlede straks Pegasen.

Daniel Smith skildrer sit eget Bryllup i Holbæk 1806.

DETTE sidste Blad er Bryllupsfesten i Holbæk den 31. Oktober 1806 helliget. Dermed ender jeg mit Studenterliv, det frie glade Ungdomsliv, og fra den Dag spændes jeg i Arbejdsselen, hvis Tryk jeg dog ikke synderlig fornåm, fordi Lines bløde Kærligheds Haand idelig stoppede under den. Min Broder, Marstrand og de to Studentervenner, Heilmann og Reutze arrivere ganske rigtig efter Faders Indbydelse. »Da Marstrand og Petra havde Bryllup, gik de og fjokkede omkring, tavse og mørke, som om der var timet dem en Ulykke«, sagde min Fader til mig, og fortsatte, »nu vil jeg spørge Dig, om ikke et Bryllup skal være muntert, og om Du vil lade mig gøre det saa lystigt, jeg vil?« Jeg gav mit Samtykke og forberedte Line paa Spektaklet. Dagen før Bryllupsdagen kunde dog den kære livlige Fader ikke bare sig, men tog mig ind i Studerekamret og læste mig Vielsen for, »Nu hvad synes Du om den?« spurgte han, og jeg kunde uagtet hans forunderlige Stil ikke andet end rose den. Men da han trængte mere ind paa mig, dristede jeg mig til at bemærke, at jeg syntes, at der var vel meget om Abraham og Isak. Det stødte ham dog lidt. Vielsesdagen kom og vi gik til Kirken, hvor Bagger førte Bruden, og Fader mig for Alteret. Da han nu saa bevæget paa os, begyndte han at tale, alt som Aanden indgav ham, mildt rørende om vor Ungdoms Kærlighed, om sin egen Ungdom og vor salige Moder og om min Fremtids Virksomhed i Skole og Kirke, at vi og alle de andre blev meget bevægede, og jeg følte hans varme skælvende Haand paa mit Hoved, som otte Aar derefter ved min Ordination i Roskilde Domkirke. Da vi kom hjem, og Gratulationerne var forbi, tog han mig tilside og spurgte: »var der saa for meget om Abraham og Isak?« — »Nej kære Fader!« svarede jeg og kyssede ham paa Haanden, »der var ikke et Ord om dem, men Ord, jeg aldrig kan glemme«. Det var klart, at han aldeles havde forladt hele sit Koncept. Saaledes var han ogsaa fortræffelig i sine Skriftetaler og ved andre Lejligheder.

Ved Maaltidet indtraf en Begivenhed, som frembragte den Munterhed, der siden steg mere og mere. Min lille Brud havde til Sidekammerat reserveret Kapellan Lyngbye, der vilde ret sætte sig i Lave, da Skinken og Langkaalen kom, men da knækkede Stolen under hans Vægt, og han gik baglæns til Gulvet med Benene i Vejret, men ak! greb for at redde sig Kaalfadet og (fik) dernæst med samme Fingre fat i min stakkels Bruds Kjole, som beholdt Sporene af Kaalen. Man lo ad ham, men jeg maatte dog beklage Kjolen. Efter Bordet klædte hun sig om, og nu kom Fader, efter (at) Kaffen var drukket, ind i Stuen og raabte: spil op Jacob Spillemand (det var Marstrand, og til hans Fiol kom Christian Heilmanns Klarinet). Derpaa tog Fader mig ved Haanden og hele det øvrige Selskab

af Mænd, medens Søster Helene førte Kvindetoget, og løb os, som fordem var Bryllupsskik hos Bønderne, af Lauget, ved hvilken Lejlighed Fader brugte de Ukvemsord: »Lad os løbe ham lige af Drengelauguet i Mændenes«! Herre Gud! jeg var dog 24 Aar gammel, men ak! uden Skæg. Nu gik det gennem alle Stuerne og Udhusene i en rivende Fart. Vejen gik ogsaa over Møddingen. Der blev Hr. Lyngbye siddende. Paa samme Viis og Sted blev min Faders to gamle Søstre stikkende. Vi lo og for videre og ved vor Tilbagekomst fandt vi Lyngbye siddende anstændig med sin Kridtpibe mellem de gamle Damer. Nu lod Fader give mig en hvid Nathue paa og Line en Natkappe, idet de bandt for vore Øjne og snurrede rundt med os, for at vi skulde søge hverandre op, og se — til alles Fornøjelse greb jeg min gamle Kone, Jomfru Hoffman. Til Slutning maatte jeg føre en Dans op med Line iførte vore Nathuer. Fader var i et Perlehumør, og da vi endelig skulde sige Godnat, og Line og jeg var komne i vort Kammer, gjorde de Unge et saadant Spektakel, at jeg halv afklædt maatte med et Stykke Brænde i Haanden jage dem ud af Stuen. Men da jeg steg i Seng, fik jeg et alvorligt Stød zum guten letzt af et Par Sølvsaltkar, der af Caspar var praktiserede under Lagenet. Tredie Dagen efter gav Bagger et Gilde for os og Dans om Natten, og to Dage efter drog vi tilbage til Roskilde, ledsagede af et Par Vogne, nemlig Fader, Søskende, Svogre og mine to Venner. Og hermed ender mit Ungkarleliv med et Skrald.

(D. 21. August 1852).

Brev fra Marstrand til Petra fra England.

Til Madame Petra Marstrand i Holbæk.

Afleveres hos Hr. Caspar W. Smith, Prokurator ved Hof- og Stadsretten og boende paa store Købmagergade i Hr. Sekretær Busches Hus i København til videre Befordring.

Harwich, den 24. Juli 1807.

DENNE Overskrift vil vise Dig — min evig dyrebare Kone — at din Jacob nu har sat Fod paa engelsk Grund. Ja, Gud ske Tak! jeg er lykkelig og vel kommen hertil og har ingen Ubehageligheder haft, uden de smaa Ubekvemmeligheder, som en Sørejse fører med sig, og som man let glemmer igen, saasomt man har sat sine Fødder paa Guds grønne og skønne Jord. En kort Fortælling om min Rejse hertil vil formodentlig interessere Dig; jeg vil derfor begynde mit Brev med den. Til Kiel ved Du min Rejse af det Brev jeg skrev Dig til derfra, hvilket jeg haaber, Du har faaet med Posten, samt en lille Seddel og en Pakke sendt med Lejlighed til Roskilde. Den 15. Juli rejste jeg fra Kiel til Rendsborg med Extrapost; i Rendsborg

opholdt jeg mig kun saa længe, til jeg fik anden Befordring og lidt Middagsmad. Jeg saa lidt af Byen, som jeg fandt fæl og skiden og i høj Maade utrivelig. Her traf jeg en gammel Bekendt af Holbek og af mig, Captajn Molwitz. Fra Rendsborg rejste jeg videre $6\frac{3}{4}$ Mil igennem dels øde og udyrkede Egne til Frederikstadt, en gammel, men trivelig og pyntelig lille By ved Ejderen. Der fik jeg et godt og pynteligt Logi med Aftensmad for billig Betaling hos et Par aldrende Folk, flyttede dertil fra Hamborg; Manden var Guldsmed. Næste Morgen, 16. Juli, fra Frederikstadt til Tønningen (2 Mil), hvor jeg ankom Kl. 9 om Morgenen. Jeg gik paa Øjeblikket til den derværende engelske Agent, hos hvem man skal melde sig og indskrives for at komme med Paketbaaden. Ham betalte jeg $3\frac{1}{2}$ Guineer og 2 engelske Skillinger (efter danske Penge for nærværende omtrent 23 Rigsdaler) for min Passage, og fik et Bevis til Captajn, at jeg maatte modtages ombord. Paketbaaden var færdig til at afgaa næste Dag, men formedelst Modvind maatte vi ligge i Tønning til den 18. om Aftenen Kl. 5. For at komme til Paketbaaden, som igen laa næsten 2 Mile fra Tønningen, maatte atter tages Vogne. Tønningen er et afskyeligt Hul, en ubetydelig By, som alene har den Fordel, at den ligger ved Udløbet af Ejderen, hvilken Fordel dog er vigtig for den for nærværende, da det er den eneste Havn, som er aaben i disse urolige Tider; og hele Hamborgs Handel etc. gaar derigennem nu. Af den Aarsag er der i denne lille By nu en meget stor Konflux af Mennesker fra alle Kanter, hvoraf Indvaanerne benytte sig; thi der er saa uforskammet dyrt i Tønningen, at Englænderne selv klage derover, og yderst maadeligt er det, man faar der. Det er yderst kedsomt at være nødt til at opholde sig længere, end man ønsker paa sligt et Sted, som hverken er Genstanden man sigter til, eller for Resten har nogen Interesse; man gaar vel omkring og gaber paa et og andet, men det er ogsaa kun Gaben — især naar man driver omkring, uden at have et Menneske at tale med, der har nogen Interesse for en. Søndag Morgen den 19. gik vi til Sejls, og arbejdede os imod Modvind ud igennem Udløbet af Ejderen, og gik til Ankers om Aftenen. Mandag den 20. laverede vi ligeledes med Modvind, og kastede Anker om Aftenen ved Helgoland. Tirsdag den 21. laveret imod Modvind. Onsdag den 22. — min Ottos Fødselsdag — som jeg i Stilhed højtideligholdte med en inderlig Bøn til den Algode om Held for mit Barn, — denne Dag gav os god Vind, som mod Aftenen og Natten voksede til en dygtig rask Kuling, der bragte os næste Dags Morgen, den 23., Kl. 4, lykkelig og vel til Harwich. Jeg har egentlig ikke været søsyg — dog var jeg langt fra at være frisk, og det er slemt nok at føle det Slags Onde, uden at kunne vomere, som var mit Tilfælde. Man maa ellers tilstaa, at de engelske Paketbaade ere skønne Fartøjer, byggede alene til samme Brug, ogsaa til Lastdragere ere de meget hurtigsejlende, og har gode Bekvemmeligheder for Passagererne

Midt i Skibet er en stor og smuk Kahyt, som paa hver Side har 2 Rader Senge over hinanden, 3 i hver Rad, altsaa 12 Senge for Passagerer. Disse Senge eller Køjer ere af Mahognitræ med fine Sirtses Gardiner. I hver Seng er en Madras, 2 smaa Hovedpuder, 2 uldne Tæpper og et hvidt Bomuldstæppe. Man har desuden alle Bekvemmeligheder, en Over- og Under-Opvarter til Passagerernes Disposition, og meget god Mad, naar man kan nyde noget af den. For Maden betales, foruden Passagen, 1¹/₂ Guinee til Kaptajnen og ligesaa meget til Folkene i Drikkepenge; desuden maa man forsyne sig selv med Vin og Drikkevarer. Naar andre Smaaudgifter, for at komme til og fra Skibet, komme til, saa koster den blotte Overfart fra Tønning til Harwich omtrent 50 Rd. Kaptajnen hed Thompson, en vakker og artig Mand. Naar man nu engang er kommen i Land i England, har man endda meget at iagttage, inden man faar Lov at komme videre. Man maa straks paa det saakaldte Alien Office for at vise sit Pas; naar det befindes rigtigt, bliver man tilspurgt om sin Rejses Hensigt, sin Alder etc., og beskreven, hvordan man ser ud af Haar, Øjne etc. etc.; denne Beskrivelse over ens Person sendes derpaa til Alien Office i London, hvorfra man da maa have Pas, førend man kan komme der; men det faar man endnu ikke, med mindre man har en Ven eller Bekendt bosat i London, som vil indestaa for ens Opførsel. Denne Mand maa da tillige skrive til the Alien Office i London, bevidne, at han kender den Rejsende, og at han er et skikkeligt Menneske; først da bliver fra London sendt Pas, som den Fremmede imidlertid maa oppebie paa det Sted, han har landet. Jeg har nu skrevet til den danske Konsul om at besørge Pas, og imedens jeg venter derefter, skriver jeg dette til min elskede Petra. Dog kan jeg ikke sende Brevet bort straks; thi formedelst, at her indskibes en Del Tropper i disse Dage, er en almindelig Embargo bleven lagt paa alle Skibe, saa at ej engang Paketbaadene maa afsejle, før den er ophævet. Dette vil foraarsage, at Du, min bedste Petra, maa vente længere efter Brev, end naar det ikke havde været, hvilket gør mig usigeligt ondt, — men jeg kan ikke ændre det. Jeg tager altsaa mit Brev med til London, hvorhen jeg rejser, saa snart jeg faar mit Pas, at jeg ogsaa med et Par Ord kan melde Dig min Ankomst dertil.

Den 26. Endnu har jeg intet Pas faaet. Harwich er kun en lille By, men dens Omegn er smuk, som overalt den hele engelske Kyst her, hvor jeg har landet. Jeg har travet en Del omkring, og vel set et og andet, jeg ej har set før, men endnu intet, som har frapperet mig. Her bygges et meget stort Taarn til Admiral Nelsons Minde.

London, den 29. Her er jeg da. Søndag den 26. om Morgenen fik jeg mit Pas og rejste straks samme Morgen med the mail coach (en stor Karet med 4 Heste) til London, hvorhen jeg ankom Kl. 11 om Aftenen, og brugte ikke 12 Timer til den hele Vej, som er omtrent 15 danske Mil. Man rejser mangelig

og hurtig paa denne Maade, og uagtet jeg maatte betale en Del for min svære Kuffert, kostede denne Rejse dog ikke mere, end hvad det hos os koster at rejse med Ekstrapost. De 2 foregaaende Dage — 27. og 28. — har jeg tilbragt med at være hos Ministeren og Konsulen, og med at faa fra the Alien Office den fornødne Licence: eller Tilladelse til at opholde sig her, hvilket ogsaa fordrer adskillige Iagttagelser. London er for mig omtrent, hvad jeg har forestillet mig; og endnu har just intet saa synderlig frapperet mig, uden dens umaadelige Størrelse. Jeg tog en Hyrevogn for at køre til Ministeren, som jeg hørte boede langt borte, og uagtet Kusken kørte rask, varede det dog en hel Time, inden vi kom der. Med Eftertanke og sund Menneskeforstand er det ikke saa vanskeligt at finde Vej i London, som man har bildt mig ind; jeg har købt et Kort, og med det i Haanden vandrer jeg alt paa egen Haand, hvor jeg vil. Blot ved dets Hjælp har jeg søgt og fundet Steder, jeg vilde hen til. Men Kort er ogsaa højst nødvendigt; uden det vilde det være aldeles umuligt for en Fremmed at hitte Rede imellem denne uhyre Stenhob. Jeg gaar aldrig ud uden Kort, og med det skal jeg kunne orientere mig, hvor jeg endog er; frygt derfor ikke, bedste Petra, jeg skal forvilde mig. Men om London en anden Gang. Warberg er i Birmingham; jeg skriver ham til. Du maa aldrig lægge Konvolut om dine Breve hertil, thi for et Brev med Kuvert betales her dobbelt, og Portoer er her meget høj. Hils alle hjemme, elskede Kone, og glem ej at give mine Smaa deres Kys. — Du skal, haaber jeg, snart igen høre fra Din egen

JACOB MARSTRAND.

Maatte kun den slemme Embargo snart ophæves, saa dette kan komme bort.

Digt fra Marstrand til Jomfru Thea Smith, 1. Januar 1812.

JEG kender en Pige i Frederiks Land,
— den Pige er værd at kende, --
hun gavner og glæder, alt hvor hun kan,
og ofrer sin Id for Kvinde og Mand.
Vor Herre selv lønne hende.

Beständig hun sysler og sysler omkring;
det er hendes højeste Gammen.
For Næstens Skyld hun render i Ring,
og for hans Velsmag de herligste Ting
hun blander og makker sammen.

Hun sætter paa Bordet den herligste Kost,
naar der er Gæster tilstede;
hun laver for Venner den herligste Ost.
I Regn eller Solskin, i Tø eller Frost,
hun er bestandig tilrede.

Naar der skal redes en Brudeseng,
hun breder de hvideste Lagen.
Hvis der skal fødes et Steds en Dreng,
Da røres paa Stand hendes Følsomheds Streng,
og flux hun ta'er sig af Sagen.

Mangt Højtidsgilde paa første Vink
hun laved' — men aldrig sit eget.
Og allentund var hun lige flink;
ja selv, hvor man stander ved Livets Brink,
hun ingen Tid haver sveget.

Og ser hendes Øje en Glut saa arm,
forladt — uden Husly og Frænder;
da slaar hendes Hjerte saa højt i Barm,
og mod den Forladte, saa inderlig varm,
hun udstrækker frelsende Hænder.

Hun skaffer dem Føde, hun skaffer Ly;
hun skaffer dem Tøj til Klæder;
hun spinder og strikker dem Strømper ny,
og monne saa flittigen om dem sy;
thi hun er selv deres Skræder.

Hun ler med den Glade — og selv saa fro
hun føler og deler hans Glæde.
Har derimod Kummer forstyrret hans Ro,
hun ser den ej før i Øjets Bo,
end hun har Taarer tilrede.

Paa saadan Vis har vandret omkring
den Pige fra tidligste Alder.
For andre hun tung finder ingen Ting,
og sikkert hun bliver i samme Sving,
til Dækket for Vandringen falder.

Min Thea! Du kender den Pige bold,
hvorom jeg her haver meldet.
Gud skænke Dig for din Opofrelse Sold,
og himmelske Gengæld tusinde Fold,
saa bli'er og hin Pige gengældet.

Din hengivne MARSTRAND.

Digt fra Marstrand til Madam Frederikke Foss, født Smith. 1817.

JEG kendte en Pige i Fordumstid,
hel lystelig var hun at skue.
Vel stundom lidt gnaven, dog oftere blid,
hun lod sig omgøre til Frue.

Thi det var Hr. Lollik, en Svend saa prud,
han gæstede Møen paa Landet.
Hør, sagde han, vil Du være min Brud?
Ja, saamænd vil jeg saa — hvad andet.

Saa droge de sammen ad Nakskov til,
og bygged' en køn lille Rede,
hvori de Yngelen lægge vil;
de agted' sig vidt at udbrede.

Og sikkerlig blive de Forsættet tro,
thi alt er en Aflægger færdig.
Med skælmske Smilhul og Tittere to,
en Tingest, Forfatteren værdig.

Nu gad jeg nok ogsaa kende den Glut,
som jeg haver kendt Mamaen;
det bliver vist lige saadan en Snut
som den, der forrykked' Papaen.

Ja, gid hun maa ligne den kære Mo'er,
saa bli'er det et rart lille Stykke,
saa skal det lille uskyldige Nor
for Eder og fler' skabe Lykke.

12. April 1817.

Din M.

Afsendt som Brev til Rikke.

Digt fra Marstrand til Petra. 1814.

At vandre Livets Vej tilfreds,
skønt Roser den ej altid pryder.
At virke trolig i sin Kreds
ved pralfri Daad og stille Dyder;
det er den gode Kvindes Lyst
i Medgangs Tid — i Modgang Trøst.

Den paa sin Vej er lykkelig,
som fandt en slig Ledsagerinde;
hun huld og trofast viser sig
som Hustru, Moder og Veninde.
Hun efter mange svundne Aar,
som første Dag paa Vejen gaar.

Saaledes, Petra, vandred' Du
nu alt i ti Aar ved min Side,
og bar med Kraft, i stadig Hu,
de mørke Dage, som de blide.
Derfor mit Hjertes Tak modtag,
min Petra, paa din Fødselsdag.

Gid end i mange, mange Aar.
Du vandre fort til dines Glæde.
Ved huslig Fryd og givne Kaar,
Du Vejen hver Dag glad betræde.
Og silde komme Aftenen,
som kalder Dig til Hvile hen.

Din M.

Brev fra Provst Smith til Datteren Jomfru Thea.

Elskværdige ældste Datter Edel Anna Dorothea!

PAA Dagen i Aaret 1774, da din Fødsel første Gang frydede mit Hjerte, og hvilken Fryd stedse har haft sin Tilvækst ifølge din Aands Karakter, udmærket ved egen Opofrelse til Slægtens Gavn og manges Glæde og Agtelse. Paa denne din Fødsels Minde-Dag, da Du endnu, Gud være lovet, fremtræder for mit Aasyn med en munter og Gud hengiven Sjæl, tilstilles fra mig, formedelst dit vennehulde Hjertes Skrivnings Correspondences Lyst, et Mindestykke af en Brev-Pult, og udi samme en indlagt Slags Tilegnelse til fuldkommen Raadighed i Leve-Tiden, som noget, Dig selv længst tilhørende, med hjerteligste Ønske for dit kære Livs Varighed og Sundhed længst efter mine Dage i Slægtens glade Samfund.

Udi saadan Forbøn lever og dør

Holbæk, den 24. Januar 1819.

Din inderligt elskende Fader

TROELS SMITH.

Brev fra Petra Marstrand til Sønnen Wilhelm.

København, den 1. August 1824.

MIN kæreste Wilhelm, jeg under Dig gerne den Fornøjelse Du nyder i Naturen, paa en sædelig Maade. Tak De gode Venner, Du er hos, fra mig; hermed følger en Trøje, som kunde være god nok til Markarbejde, nu kommer Du da Onsdag, saa beder Du Birgitte være saa god at døde de to Par Kyllinger, hun har lovet mig, vil Du og sige til Fru Ellefsen og Tante Spleth, at Han sæl lovede mig, De alle vilde møde mig Torsdag i Charlottenlund, Faders Fødselsdag. Klokken 12 er vi der ved Huset i Charlottenlund, hvor Ellefsens nærmest kommer fra. Du ved der, hvor vi drak The fra Dyrehaven i Haven med Jomfru Johnson. Hils Fruen, der skal kogt Kaffe smage os herligt, især naar Du kommer og tager lidt god Fløde med, hermed følger og et Sigtebrød og nogle smaa Sild. Det er ret, Wilhelm, Du fornøjer vist din Fader bedst ved dit Latin, lad det nu endelig blive rigtigt, thi det vil blive bedømt og lov ham ærligen at stræbe fremad hver Dag til Gavn og Glæde for dig selv og alle. Guds Godhed har givet Dig Evne, men og fri Villie. Dydens og Lastens Vej ligger for dig paa Skolen. Hjemme vær lærvillig, opmærksom, lydig og flittig, saa lærer Du at elske det gode og sky det Onde, min Tid er forbi, jeg har alle Hejlmans til Middag. Hils saa venlig alle vore Venner og lev vel min gode Dreng.

Din elskende Moder

PETRA MARSTRAND

Digte af Oswald Marstrand som Kadet.

1827 15 AAR GAMMEL.

DA VI FISKEDE PAA FISKEBANKEN

FANGER, fanger Fiske
de syge med de friske,
nu efter Kabliau og Torsk man nok kan være gridske.
Nyder Havets Grøde,
frisk er denne Føde.
Hver spiser sit,
jeg spiser mit,
tit Fad er tomt og øde.

DA VI ANKREDE VED VEDBÆK

Rappe, rappe være,
de lette med de svære!
Vi ankre vil som Orlogsmænd, vort Fædreland til Ære.
Flinke til at hale,
spring, som I var gale!
Naar hver gør sit,
naar jeg gør mit,
saa er vi flinke Karle.

DA VI SALUTEREDE

Fyrer, fyrer alle,
de brede med de smalle!
Den Tid kommer vistnok, da vi fyre skal og falde.
For Fødeland at skyde,
for Fjendens Trods at bryde.
Hver tager sin,
jeg tager min,
til vi ej mer kan flyde.

DA VI GIK I LAND

Værer, værer glade,
de tykke med de flade!
Vil vi ej nyde Guds Natur, det bli'r vor egen Skade,
Ej mere vi Søen pløjer,
vi os ved Land fortøjer.
Glæd du kun dig!
Jeg glæder mig;
Naturen Sindet højer.

AFSLAG PAA EN OPFORDRING OM AT SKRIVE VISER

1828 16 AAR GAMMEL

EN Sømand bør være i Mod og i Hu
Saa modig som Fortidens Juler.
Mest banker hans Hjerte og rødmer hans Kind,
Naar Boreas stormende kuler;
Da hejser i Tanke han Dannebrog,
Da Dødsbud han sender til hver en Krog,
Imens Kanonaderne spille.

Jeg ogsaa vil være Sømand en Gang,
Og aldrig forlader jeg Standen.
Men Vejen jeg finder saa ofte trang,
Og føler mig fjernt fra Sømanden.
Da rinder den Tanke mig atter ihu:
Du er jo kun Barn, kun Lærling endnu,
Engang du vel Sømand kan blive.

Dog neppe jeg bliver til noget, naar
Jeg Drengaaarene spille.
Den Tid, som er spildt, jeg aldrig genfaar,
Som Voksen jeg stræber forsilde.
Jeg beder mig derfor fra Versskrivning fri
Indtil at Eksamen og Tur er forbi,
Saa skal jeg atter dem tjene.

Digt af Petra Marstrand til Sønnen Wilhelm.

Til Nicolaj Wilhelm Marstrand i København.

Hermed en Frokost!

Den 24. December 1835.

God Morgen kære Wilhelm!

ALT 25 Aar siden!
Vi spiste Frokost sammen
Du var meget liden
Dog glad var Ammen.

Nu stunder din Middag til,
Du er myndig, fri og frank,
Moder Hjærtet skal tie stil.
Med alskens Piller og Bank.

Men min Aften er nu forhaanden,
og Spinderokken erstatter ej Aanden
Savnet af Mand og Børn.
Dersom Haabet ej aabner Døren.
for omvankende kærlige Sønner!

Gud høre mine Bønner.

PETRA MARSTRAND.

Brev fra Petra Marstrand til Sønnen Troels 1836 paa hans Fødselsdag.

S. T.

Hr. Troels Marstrand i Hamborg.

Hermed en Pakke mærket M.

København, 13. Maj 1836.

KÆRESTE Troels! Efter denne Dato at regne kan du da tro, at mine Tanker har været hos Dig, fra i Morges af, men har jeg ikke efter mit Ønske kunnet komme til at skrive før nu i Aften Klokken 10, her sidder jeg da nu, alt omkring mig er roligt og skal ret celebrere din Geburtsdag, i Grunden er det min bedste Tid i Døgnet fra 10 til 12 om Midnat, og har altid været. Gid du nu i Dag elskede Søn maa have været saa frisk og tilfreds som jeg ønsker, og som dine Breve giver mig Haab om, Gud forunde Dig sin bedste Velsignelse vedvarende Sjæls og Legemes Sundhed, saa overfares smaa Ubehageligheder, og faste Grundsætninger bliver immer stærkere, for dig er Gudskelov Haabet om en lykkelig selvstændig Fremtid temmelig vis, naar du selv vil berede dig derefter, i Dag om 4 Aar, saa ejer du denne Gaard, ja dette Haab har jeg nu sat mig saa fast i Sinde, at det skal være min største Glæde og Haab om Sønnelykke og Levebrød. 1840 vil jeg da gjerne opleve, kan du da forstaa, saa skal her være stort Gilde i Silkegade, hvortil jeg allerede har begyndt at indbyde omrejsende Brødre o. s. v. det bliver riglignok en lang Dag, men naar jeg tænker alt 7 Aar siden min Mands Død — da alt laa saa mørkt og øde for mig, tvivler jeg ej paa, at Guds Godhed vil skænke mig en glad Aften. — Hr. Gurlitt havde jeg ventet skulde rejst før. Hermed følger da kære! 6 Skjorter fra min egen Synaal, i det mindste, 6 Skjorter fra min egen Spiderok har Du til gode, som er den Tribut enhver af mine bortrejste Sønnier først faar, Otto og Oswald har annammet Deres — nu skal Wilhelm jo ogsaa rejse i August. Han vil da selv fortælle Dig den Glæde, at han har faaet Rejsepenge i 2 Aar, som er en stor Udmærkelse, da han er saa ung, jeg haaber naar den Tid kommer, at hans Vej gaar ad Hamborg til, at Du kan se ham. Oswald er da bleven saa tysk, at han næppe kan skrive paa dansk, fra Danzig havde jeg Brev forleden, han er velfornøjet med sin Chef og med alt i Prøjssen, saa han skriver han er ret i sit S, vi venter ham en liden Tur sidst i denne Maaned, ja Gudskelov det gaar jo alt godt. Nu haaber jeg og, at Besætningen af Lejere her i Gaarden er god, man maa jo ej rose for tidlig, Reparationerne efter de gamle er svære, første Sal er bleven malet og i det hele ordnet — en meget proper Familie skal Hegedals være. Stuen, Bageriet, alt koster betydeligt, Bageriet bliver gibset, da de siger, at Brødet hæver sig bedre, og da det er en meget fornuftig Mand, saa vil vi ogsaa hjælpe ham saa meget vi kan, fra

sin Formands Skæbne. Af Murmester modtager og Gaarden fuldkommen Istandsættelse i Aar, Tagene har i denne stormfulde Vinter lidt meget. Du hilses venligst fra din gode Tetenz, han er vor oprigtige Ven og Raadgiver, til Juni Kvartal skal Christensen blive betalt, umuligt har det hidtil været, Lytzen gjorde denne Vinter højst ubehagelig, nu med Foraaret vender Haabet tilbage, ogsaa for mig til at komme lidt paa Landet, som jeg virkelig længes efter, og stræber at faa Lov til, det værste er med Penge, for at tage fra mine Husfolk, derved kan intet spares. Min Broder fra Møen har nylig været her ledsaget af hans 3 studerende Sønner, jeg maatte love ham, efter min Navnes inderlige Ønske, til Mikkelsdag at bivaane hendes Konfirmation. Hun er hans yngste Datter og alt 15 Aar, efter alles sigende skal hun være en rar Pige, og den smukkeste af dem, til behageligst Efterretning. Fra dine andre Cousins er jeg ej meget, som interesserer, at Anna er for en Skiks Skyld konfirmeret, og at Theodor skulde til den Fest købe hende en Brystnaal, o. s. v. er alt hvad jeg ved. Foss fik da ej Embedet i Næstved, det gør mig ondt, at Holger gaar og driver hjemme endnu, der kan den stolte Herre se, hvad det betyder, at komme i Virksomhed, stakkels Hejlmænd har været her for at søge Kassererembedet efter Brodersen i Holbæk, men uden Haab om at kunne skaffe 10,000 Rd. Kaution. Hvad videre du nu kunde ønske at vide, vil vist de mange andre Korrespondenter fortælle, mine Øjne kræver sin Ret, jeg ønsker God Nat. Farvel elskede Søn! Skriv saasnart Lejlighed gives, nu venter jeg snart at høre fra Otto, har Du spurgt, at Løvmand er forlovet med Mis Møller, som skal ligne hans Søster Lise. Saa han bosætter sig vel snart, lad mig snart se et tysk Brev fra Dig, mine andre Sønner har Sprogtalent, saa der gælder ingen Undskyldning, jeg anbefaler mig i din kærligste Erindring.

P. O. MARSTRAND.

Brev fra Petra Marstrand til Sønnen Oswald; medens han var ansat i Danzig 1836.

S. T.

Hr. Oswald Marstrand i Danzig.

København, den 24. Juni 1836.

KÆRE, kære Oswald! Jeg kan ej længer tie for Dig. Saa langt kom jeg i Gaar, Wilhelm kom med Aanden i Halsen og skulde paa Landet for at male et Portræt, man trækker i ham fra alle Kanter, da hans Afrejse er saa nær forhaanden, jeg tog da alt mit Mod til Hjælp for at kujonere ham til at gøre strax, hvad jeg vil, Du kender os jo nok sagt. Hermed vil jeg sige Dig, at om Skibet, som jeg har faaet at vide, er sejlklart i Dag.

bliver længer, bombarderer vi stærkere, thi Skyts har vi nok af, men da Tiden er saa knap i Dag, er der ej heller Tid til fjendtlige Angreb for mig, altsaa herfrem Moderhjærte, Du kan tro, det blødte, da jeg fik at vide, Du var 2 Gange ved min Dør, og jeg saa Dig ej, nær var jeg utaalmodig ved mørke Drømme — men Gud ske Lov jeg fik Brev fra Dig af 26. April, som til-siger os, at Du er frisk og fornøjet. Saa er alt mit eget daglige Vrøvleri glemmt, naar jeg kun ser de kære Breve. Som oftest græder jo jeg med det ene Øje for den lange Frastand, at Samtalen har, men immer aftørres Taaren ved Kærlighed, er mine Sønner tilfredse og lykkelige uden mig, hvorfor skulde jeg da ikke være det, alle andre Betænkninger er barnagtige, men sommetider er vi gamle ogsaa Børn, ikke vel opdragne Børn, der sætter alt deres Haab til Gud, thi han alene kan og vil sørge for eder. Du gode Oswald, kom ej efter Løfte i Mai, det vilde vi gjerne vide hvorfor — der blev intet af Maleriarbejde ved Universitetet, da Etatsraad H. satte sig derimod, det gik ham lige saa nær som dig, at Du ej kom til Vestindien. Saaledes gaar det dog næsten os Mennesker med vore egne Planer, kun som Du selv siger, vor Grundvillie er god og bestemt, saa er Styrmanden paa sin Post. Wilhelm skal nu rejse først i August og kan umulig bliver færdig før. Her kommer han med Portræt af Professor Eggersberg, der er lovet til Hejlmann, men det er magesløs ligt. Jo, Mine Morgenstjerne, som er her i denne Tid, blev ganske henrykt over Kunstneren, dog beder hun sig erindret af Leutnanten. Troels i Hamborg er paa samme Sted og befinder sig godt, Gurlitt er rejst, Holger Foss er paa et Købmandskontor i Hamborg, Du finder vel oftere Lejlighed at tyske op med Dem end med os, gid Du kun vilde. Stakkels Troels skal dog alene have sin Aand opretholdt ved os. — Theodor er jo god og flittig, men naturligvis er jeg ængstlig for hans Fremgang til Examen, tror Du det ej nødvendigt at man i Matematik eller andre Dele tog Hjælp til sidst og af hvem? Jeg maatte i Gaar tage en stor Portion af min lille Gage til Adgangskort og Bøger 30 Rd., de slemme Penge, man ej kan faa og ej kan undvære, fra Lavværger, Tanter, Cousins, Fættre, Onkler, Venner o. s. v., alle smukke unge Piger beder sig erindret, lad os dog endelig snart høre fra Dig, der gives dog en Postvej for slig en fornem Herre, jeg skal takke Dig fra Oberst Lytzov for Brev. Den smukkeste af hans Døtre er død af Skarlagensfeber. Han er saavel som Krag med Kongen i Jylland; Kaptain Krag i Altona har Bryllup i Morgen. Nu som sagt mere, mere, snart, snart. Lev saa vel elskede Søn som jeg ønsker. Din egen Moder.

P O MARSTRAND.

Brev fra Petra Marstrand til Sønnen Troels 1837.

København, den 22. August 1837.

MIN kære Troels! Dit Brev af 15. ds. var inderlig kærkommen, derom tvivles ej, for det første vidste jeg ej, hvorledes Du fandt Dig i Kvakleriet med Bageriet, og dernæst har Avisrygtet om Kolera i Berlin ængstet mig meget, da jeg frygter, at denne Sygdom er farligere i din Stilling end i dine Brødres, som lever mere uafhængig og altsaa mere diætisk, den slemme Pest er jo næsten overalt, ja hvor vil vi vel skjule os for den almægtige. I Dag fik jeg en personlig Hilsen fra Wilhelm! Han er i Rom, vilde i denne Sommer have været i Neapel, men der regerer Pesten saa rasende, at alt Samkvem er afskaaret. Han gaar da i Stedet nordpaa, der kan og Kolera gæste. Mit Haab og Tillid staar til Gud, thi han haver Omsorg for eder alle, vær blot saa forsigtig som mulig med din svage Mave, spis ej for mange Rosiner eller Frugter, ingen Brændevin uden det skulde være bitter dansk, men Kaffe skal være god for Kolera, gid jeg kunde sende Dig nogen, som Otto har foræret mig, saa har han og betænkt Dig med 2 Flasker gammel Rom, som han selv har tillavet med Guavabær, der er fortræffelig, disse vidste jeg ingen bedre Anvendelse for end i dit Navn at give til Larsen i Køge. Han spørger saa flittig efter Dig, jeg har for 14 Dage siden været paa Glasværket for efter Johns Indbydelse at bære hans anden Datter over Daaben, dette skulde ske paa min Mands Geburtsdag, den 5. August og Barnet, blev kaldt Jacobine Petra, den første, nu 2 Aar gammel, hedder Othilia; John og hans Kone glæder mig virkelig meget ved deres virkelige lykkelige Ægteskab og hjærtelige Taknemmelighed imod mig og mine. Saa jeg tog Mod til mig, da vi 3 Fruentimmer sad ene paa Kvisten, Theoder var rejst til Fyen. Vi satte os paa en Glasvogn fra Holmegaard og listede os frem, havde smukt Vejr, var Faddere alle 3 og fornøjede os godt i 8 Dage, vist er det, at han har gjort Lykke fra den Stund han laa heroppe paa Loftet; han er i Alder med Wilhelm, er godt gift har smukt Hus, Have, Ko, So, fri Brændsel, kan tjene over 40 Rd. maanedlig. Inspektøren sagde, han var meget duelig og ordentlig, Du kan ellers tro, jeg fik Respekt for hans græsselig hede Gerning ved at se dem berede Smelteovnen, saa jeg takkede dog Gud, at min Bager havde det ej saa hedt; paa min Hjemrejse bedede vi hos Larsen i Køge; Madammens Moder er død den 23. Igen i Aften Klokken 9 da mine Dagsysler er forbi med Haandværksfolk o. s. v.; for det første pyntes mine Smaastuer lidt til den mørke Vinter, dernæst har vi Flytning i hele Gaarden, Captain Mezas skal uventet rejse til Paris og har ej sagt op i rette Tid. Justitsraad Hegedals, som boer paa første Sal, flytter op paa anden Sal, og første Sal indtager en Professor og Stadsphysikus Hoppe, men ved disse Forandringer, som ske aarlig er

altid betydelige Restaurationer og Ønsker; Kælderen er og ledig, endnu ej bortlejet. Bagerens er de roligste, alt gaar saa stille for dem, Konen har nylig faaet en Datter, man hører aldrig det Spræl som i Oldensteds Tid, jeg haaber og de kan leve, de har da intet haft at begynde med, derfor er det des sikrere. En bekendt, som i Morgen rejser til Hamborg, skal bringe vor gode Holger disse smaa Breve til Dig, som han nok vilde sende Dig. Naar Du vil benytte hans Venlighed paa samme Maade, naar jeg skal have Brev, at han lægger dem i Konvolut til København, skal jeg dog sige Eder, hvad Postmesteren her siger, man maa ej skrive paa Konvolutten, som Du har gjort, saa gælder det i Postpenge for et dobbelt Brev, hvad der er spart er fortjent, man spaar da nu igen vor kære Foss — kommer til Roskilde, jeg ved ej andet end at al Slægten befindes i Velgaaende, forleden Aften, Tante Rikkes Fødselsdag, den 20. August, samledes her om hende 16 Personer, der efter Ferieliden var hjemkommet til Staden. Søster Thea kommer fra Norge den 7. September og har været borte i 3 Maaneder, det er en ordentlig Landtur. I Morgen den 24. er det Ottos Fødselsdag, saa vil da Oswald være hos ham, de kære saa langt borte, har længtes meget efter at ses, til Sommer igen vil Otto se Amerika for at studere mer Orgelbygning, ja taalmodig vil jeg forholde mig til 1840, men saa ikke en Time længer, hvis de saa ej kommer fra alle Kanter. Saa Troels! bliver vi to vrede, til den Tid er min Bager med Kone og Kager, alting, beredt til Gilde, ikke sandt, de Tænder du taler om, gør mig ret ondt, da jeg frygter en daarlig Mave, den er jeg ej tilfreds med. Du siger, kære Troels, Du er tilfreds med Dig selv, dertil maa jeg jo ret glæde mig, da jeg kender Din gode Villie. Men Du siger tillige, Du er maaske lidt for nøjsom, og det slog mig, thi det var virkelig din Fader og jeg med. Spænder vi ikke ret vore Sjæleevner for, saa spænder andre dem gærne fra, og vi bliver miskendt, sløve og ringeagtede. Skriv endelig oftere hjem, har du ingen Venner i det fremmede Land, har Du des flere her, Gud ved hvorlænge — Tante og Lotte hilser. Tetenz og Kone er rejst til Als, Fru Krabbe er død, og mange saadanne Begivenheder kunde jeg fortælle, men Papiret siger stop for denne Gang, de forflugtige Postpenge. Skriv kun dygtig tysk til Theodor og hils Holger fra Din elskende Moder.

PETRA MARSTRAND.

Brev fra Theodor Marstrand til Troels.

Berlin, den 1. Januar 1842.

Kæreste Troels!

ET glædeligt Nytaar og alle billige Ønskers Opfyldelse i det kommende Aar ønsker jeg dig saa oprigtig som nogen; tillige maa jeg hermed straks udbede mig din og øvrige Families Tilgivelse for en Dumhed, jeg i Enden af det gamle Aar har gjort; i det nye skal det vist nok ikke passere. I mit Brev til Moder, der er sendt bort igaar og som sandsynlig er gennemlæst, naar dette arriverer, har jeg været, erindrer jeg nu, saa bæstialsk at glemme, at bekendtgøre Eder min Adresse: Alte Leipzigerstrasse, No. 15, 3 Trappen hoch. Med stor Ærgrelse har jeg tænkt paa denne min Skødesløshed; men hvad er der andet ved at gøre end straks igen at skrive, bede om godt Vejr og love Forbedring. Mit Hoved er saa fuldt af saa mange Ting, der har at skaffe med Fortid, Nutid og Fremtid, maaske kunde man heri finde en Undskyldning — dog nej! — det er og bliver bæstialske Dumheder, jeg hører Eder sige det, jeg indser det og føler det ganske tydeligt. — Dog lad det nu være glemt igen, det kunde maaske passere den bedste, den klogeste, hvorfor skulde det da ikke ogsaa kunne være Tilfældet med mig, der ikke er den bedste eller klogeste, uden at falde alt for meget i Respekten; irren ist ja menschlich. I mit Brev til Moder har jeg, som du vil have erfaret, skrevet, hvorfor jeg nu opholder mig i Berlin, hvad jeg her vil foretage mig, og hvorledes mine nærværende Pengeomstændigheder er. Med 2 dobbelte Louisdorer kommer man ikke ret langt; saa langt som det vel er muligt for nogen i mit Fag at komme dermed, skal jeg ogsaa vide at klare for mig. Tillige vil du have erfaret, at jeg ønsker mine første 100 Rbd. sendt ligesom de 100 forrige Aar, førend de kunde hæves den 11. Juni. — Du, min kære Broder, vil vist nok ogsaa hjælpe til, saa jeg kan faa de Penge laant og sendt saa snart, som det vel kan være eder muligt. — Skulde jeg, om ogsaa kun en kort Tid, blive renonce paa Penge, var jeg dog i en hjælpeløs Forlegenhed. — En anden Ting, jeg beder dig give mig Besked om, er, hvor Christian Foss opholder sig, hvorledes han lever; har han erkyndiget sig noget om mig? Tak ham. —

I Dag er det først begyndt at blive rigtig koldt, en klingende Frost viser mine Vinduesruder; bis Dato har vi ikke faaet den ringeste Sne, et bestandig raakoldt og fugtigt Vejr har det været. Allerede for 2 Maaneder siden har jeg paa mine Vandringer i de steiermarkske Bjerge gaaet i Sne og frosset bisweilen dygtigt, en Vandringsmand bliver imidlertid snart varm. I disse vilde romantiske Bjergegne har jeg ofte tilbagelagt flere Mile uden at se andre levende Væsener end en forfrossen halvt gaaende, halvt krybende Haandværkssvend. Ofte tænkte jeg paa hines frygtelige Eksistens, surt slide

de dem gennem Livet og Sneen, med Betlen og vistnok ofte Gavtyvestreger tilfredsstillende de Livets Nødvendigheder kun halvt, saa at sige, paa bare Ben løber de paa Landevejen, kommer hverken Sommer eller Vinter i en Seng, men altid paa det usleste Straaleje, som Værten med Grovheder bereder dem. — Vistnok er det, de der løber meget paa Landevejen, er ogsaa de udueligste. — Jeg har ogsaa mange Gange maattet tage til Takke med Straaleje, jeg har været i Egne, hvor Menneskene mere lignede Dyr end Mennesker, de kendte ikke engang en Seng af Navn. Slige Ture ere ofte højst triste, men yderst interessante nu for mig at tænke paa. Mange Historier vilde jeg kunne fortælle, med Tiden skal de alle, siddende hjemme i fortrolig Samtale, blive opfriskede. Hils Caspar Smith, sig han kunde gerne ogsaa skrive mig et Par Ord med næste Lejlighed, ligesaa maa du sige til Anton Nansen. — Hvorledes gaar det med Politiken? Lehmann er nok ikke langt fra at sejle af til Christiansø? Pengevæsenet bliver jo forandret, om dergleichen Sachen faar jeg dog engang imellem noget at vide i Bladene, jeg ønskede gerne noget mere og det direkte. Skal Kong Christian ikke over til England og holde Kronprinsen af Wales frem? Hvorledes gaar det med Bageriet, og hvorledes gik det med Julekagerne? Jeg var paa Vandring i Juledagene, jeg kan ikke nok sige dig, hvor mine Tænder løb i Vand efter Kager, som du bager. Julen var ikke videre morsom, dygtig trættende var den, idet mine Fødder saavel Juleaften som begge Juledagene hver Dag tilbagelagde over 5 Mil. Hils Wilhelm, Oswald og Otto, naar I skriver, dito Tanterne, Thea, Marstrand, Ingeborg, Lise etc. etc.; Lotte, din Jomfru, og alle andre Venner og Veninder, de fjernere og de nære. — Den 3. December drak jeg Tante Marstrands Skaal i et Glas Wienerøl og hørte Strauss dirigere sin Dansemusik. Lanner har jeg ogsaa hørt. — En anden Gang mere, forglem min Bestialitet og erindrer nu vel Alte Leipzigerstrasse No 15, 3 Treppen hoch, hvor jeg sidder og venter med Længsel efter gode Efterretninger.

Lev vel, vær sund og velfornøjet.

Din THEODOR.

Brev fra Petra Marstrand til Troels Marstrands Hustru.

Til Madam C. Marstrand i København.

Hermed en tom liden Kuffert.

Suhms Minde 1846.

TAK min gode Line! for dit venlige Brev og kærlige fremsendte Sager. Appelsinerne var vores fælles Dessert, igaar Søndag, da her ingen andre var, saa vilde de endelig have mig ind til dem. Fra Fru Ros skal jeg takke saa meget for den herlige Aalesuppe, (som jeg kender), stakkels Kone, hun har endnu ej faaet flere logerende end mig, og hun vilde saa gjerne have sig en Ko, da hun har Græs, for at benytte Aarstiden har jeg da tænkt, at jeg ligesaa godt nu, - som om en 14 Dage kan lade hende faa de tilstaaede 20 Rd. til Terminen. Hos min Søn Troels, som du kender lidt til, har jeg efter Overregning i vor fælles Regnskabsbog, endnu til Gode af det første 100 Rd., 18 Rd., disse 18 Rd. vil jeg bede dig at levere hende paa Tirsdag, naar hun kommer til Byen, og lade hende kvittere paa medfølgende Seddel for Modtagelsen. Jeg er temmelig rask og skal ærlig benytte dette dejlige Land, som jeg da ej før har haft saa smukt for mig. Venlige Mennesker, Fuglekvidren, Blomster, Udsigt til gode Frugter, Haab om dygtige Arme og Ben, ikke at tale om Penge nok — og saa meget andet godt der er os i Vente. — Gid jeg kun kunde faa dig herud et Par Nætter! Men nu saa længe Manden er borte, tør jeg ej friste. Men Jordbær og Kirsebær skal du vist faa snarest mulig. Hils din Moder, jeg er lige saa glad ved, at Du faar din Moder hos dig, som over at Otto har sin Kones Moder, thi saa kan Datteren efter Omstændighederne intet savne af Pleje; jeg tænker nok Madam Carlsen og jeg, vi skal neje dybt for hverandre i Barselstuen. Nu vilde jeg gerne vide, om Thea er kommet hjem, vil hun nu bare ej gøre sig saa lystig, hænge Gardiner op paa første Sal i Vimmelskiftet o. s. v. for nu er der dog meget bedre i Usserød, jeg skal nok besøge hende, Lise beder jeg og hilse, hende venter jeg Besøg af, inden hun tager til Roskilde, naar skal Brylluppet der være? Det var jo rart, du sendte mig den lille Kuffert, jeg er herude meget forlegen for Luk af. Vil Du lade mig faa den anden stjernede Dug og et Haandklæde, som var i sidste Vadsk paa Landet, da det Linned, jeg har her, nu kan blive vadsket og bleget her i Byen paa den bedste Aarstid. Saa har jeg og hos Anne et Par smaa Knive og en stor Gaffel, lad mig se du gemmer godt mine Kostbarheder, som staar paa Chatollet, især mit Pige-glas med Navn og saa giver mine Smaabørn Slaabrok paa, hvordan lever min enfoldige Kanarie-fugl, har Katten ikke lært den at synge siden. Men mit kære Forældrestykke savner jeg endnu, jeg tænker nok, det kan være i Kufferten. Hils nu alle kære Folk, jeg haaber dog min kæreste for 30 Aar siden

kommer ud engang. Har Line ej barslet endnu? Ingeborg skal vel og snart dertil. Nu ved jeg, du har vist ej Tid at høre mere paa mine Historier, skønt Pennen er ej saa hæs som jeg; tak for det dejlige friske Brød. Bageren her og jeg er ret gode Venner, hans varme Undertvebak til mit Thevand kan jeg ej undvære. Luften begynder at virke god Appetit, og den smukke Have gaar jeg allerede rundt om i, Pebermynterne skylder jeg og Tak-sigelse for, vil du sende mig for 2 Skilling store Oblater. Saa skal jeg ej plage dig mere denne Gang. Farvel alle gode Venner! Kære Line, din hengivne Moder.

P. O. MARSTRAND.

P. S. Du synes jo selv jeg behøver Sølv-Flødekande, en Spølkom og, om kan rummes, en Glaskande, som staar i Skabet.

Brev fra Petra Marstrand til Sønnen Otto paa Sct. Thomas 1846.

S. T.

Hr. Otto Marstrand paa Sct. Thomas.

Betalt.

7. December 1846.

ELLSKEDE Venner! Brev fra Sct. Thomas 4. December, da vi kom fra Kirken, med vor lille nydelige Anna Dorothea, som var døbt 6 Uger gammelt; det kan du tro, kære Otto, var ret en glædelig Fest for mig og os alle, jeg har i flere Aar ej været saa tapper til at staa og gaa, som den Dag jeg og Theodor var i Kirken 8¹/₂ til *Konfirmation*; derefter kom Troels og hans Kone med Barnet, som jeg holdt over Daaben med inderlig Følelse, og Tak til Gud, for de 67 Aars Velgærninger, at jeg nu mod mit Livs Aften klarer mig saa godt, fra alle Sider, at jeg ej tvivler mere, om Bistand her oven fra! 36 Aar har jeg jo rigtignok ventet efter denne *lille Anna*! Gud lad hende nu leve og glæde sine Forældre, saa er jeg fyldestgjort. Du har dog vist, vil jeg haabe, modtaget mit Brev, som jeg skrev paa Landet dateret 5. August og senere ærgrede mig over ej var kommet bort, men saa lang en Afstand, som der er imellem os, maa man hæve sig over Hverdags Begivenhederne. I Aanden taler jeg med Eder, hver Dag ja og Nat, paa Landet hvor jeg var, kom Troels med 2 Vogne fulde af Venner, hvoriblandt Theodor med Kæreste, hvis Forlovelse skulde fejres hos mig, og der til Dessert fik hans vakre Pige, Mathilde Jansen, det lille Gulduhr, som du erindrer Tante Marstrand tilsidst ejede. Hvad der nu fuldbyrdede denne Hjertensfest for os, var Kundgørelsen om din Søns Fødsel, nu forlanger man jo altid *mere, mere*. Saa vi længes saa meget efter Navnet — de

tvende kære Navne! Oswald selv begynder at straale af Familieglæde. Mig er lovet Brev fra dig sidst i Ugen, naar Leutnanten faar lodset; men denne Kaptain Poulsen skal afsted Klokken 2 i Dag, saa jeg tør ej opholde Troels, der selv har noget at sige dig. Gud velsigne dig med Kone og Søn. Min venligste Hilsen til Eders hosværende Venner fra din elskende Moder

P. O. MARSTRAND.

Digt af Petra Marstrand skrevet kort før Døden, da hun ventede sin Søn Theodor og hans Brud Mathilde 1847.

13. November 1847.

PETRA OTHILIA SMITH,
Ja, Navnet gør kun lidt,
Men Aanden, som Gud gav,
Gaar over Død og Grav.
Du kærlige og tro Veninde,
At Mathilde, Theodors unge Kvinde,
Maa snarlig lade Dig finde
Paa Købmagergade No. 8 herinde.

Disse Linier, de sidste Bedstemoder Marstrand skrev lige før sin Død, fandt jeg paa en lille Tavle, som hun nedskrev sine Tanker paa.

MATHILDE MARSTRAND.

Brev fra Oswald Marstrand til Wilhelm efter Moderens Død. 15. 11. 1847.

Kæreste Wilhelm!

Kbhvn., den 20. Novbr. 1847.

S AASNART jeg føler mig vel nok til at sætte Pen paa Papiret, iler jeg med at meddele Dig vor store Sorg, — ak! Du har vel alt af Seglet anet det, — vor elskede, vor højhjertede Moder er ikke mere. Ikke kan dette komme mere pludseligt paa dig, end det kom paa os. Længe har hun samlet paa Vattersot og Leversyge, saa hun blev meget svær og havde vanskeligt ved at gaa og ofte med at trække Vejret; men ellers led hun ikke og var i Aanden frisk til det sidste. Onsdag den 10. var hun forkølet, men da alle Forberedelser var gjorte paa Møen til Theodors Bryllup, maatte vi tre Brødre rejse om Torsdagen, ikke ventende, hvor snart det vilde ske. Om Søndagen var Moder oppe, talte med Glæde om de forventede Brudefolk, inviterede Folk til at gratulere dem; men fandt dog noget vist hengivent og travlt hos hende, som om det var hende om at gøre at faa besørget, hvad der endnu laa hende paa Hjerte. Endnu om Aftenen skal hun

have været munter og vel, men da hun vaagnede Kl. 12, blev hun ængstelig, fordi der efter hendes Formening endnu var længe til vi kom. Imidlertid fandt vi os ligesom af en Skæbne drevet særlig hurtigt hjemad, saa vi ankom til Silkegade Mandag Morgen Kl. 4, gik ind og til vor Bestyrtelse fandt Moder meget syg. Halsen var stoppet af Slim, svært trak hun Vejret, og endnu sværere var det hende at tale. Hun var som fra Samling, kendte os dog snart igen, opklaredes, nævnte vore Navne, men med stor Besværlighed og gav os et elskeligt Smil; det var imidlertid kun som Glimt, der drog over hendes Ansigt. — Vor Sorg var stor, — aldrig har jeg saaledes været rystet. — Mathilde, hvis Sind var bragt i Bevægelse af det nyligt fejrede Bryllup, blev som opløst i Fortvivlelse; Theodors Ægteskab fik en alvorlig Begyndelse.

Doktoren kom, troede, Moder langt fra at dø, ordinerede Medikamenter og gik bort. — Moder talte ikke mere; paa en Gang hørte Aandedragets Rallen i Slimet op, det var, som om hun sov ind; vi troede det, men om trent 10 Minutter efter fandt vi hende død. — Trøst Dig, kære Wilhelm, hun døde blidt og roligt uden Lidelser — længe var hun forberedt.

Jeg har skrevet et langt Brev til Otto, — undskyld mig derfor, kære Wilhelm, at jeg ikke kan mere, — Du er stærk i Aanden, og ved selv, hvad der kan være at tilføje. — Igaar, Fredag, har vi fulgt hende til Faders Grav. Vore Forældre har efterladt os et uplettet Navn og et i denne syndige Verden sjældent Eksempel. Deres Minde vil i Fremtiden være en Skytsaand over vort broderlige Venskab.

Tallet 5 kom altid for Moder. Endnu den sidste Bestemmelse af Doktoren var 5 Draaber, og selv forlangte hun de 5 Draaber, kort før hun døde.

Rigtignok burde jeg have skrevet før, men jeg har været syg. Dit sidste Brev til Moder glædede hende mere end almindeligt, hvorfor hun ogsaa straks svarede Dig.

Lev vel, kære Wilhelm, og skriv os snart til! — Raffenberg's hilser, de og mange andre sendte Kranse. — Faa Dage før Moders Død havde Frederikke besøgt hende. For mig er den eneste Kæreste død, som jeg nogen sinde har haft, og en Moders Kærlighed faar man aldrig mere, — men en saadan Sorg ikke heller.

Din hengivne Broder

OSWALD.

Endnu et til Trøst: Theodor har faaet en herlig Pige, de elsker hinanden usigeligt, saa han kender saa vist ikke Skygge af Frygt for sin Fremtid. —

Breve med Deltagelse fra Slægt og Venner, som de har bedt os om at bringe Dig.

Brev fra Provst Daniel Smith til Brødrene Marstrand ved deres Moders, hans Søsters Død.

Stege, d. 17. Novbr. 1847.

Kæreste Venner!

SKÆ Guds Vilje! Eders elskede Moder trænger nu ikke mere til jordisk Pleje, som vor kære Mathilde saa gjerne havde ydet hende, og hun, som med en troende Kristens Standhaftighed har stridt den gode Strid og som dog virkelig de jordiske Lænker trykkede, vil vi, uden at tage Hensyn til os selv og vore Ønsker unde den herlige Glæde at samles igen med Eders kærlige Fader og den eneste Datter, hvis Død engang truede med at formørke Moderens lyse Aand. Gud undte hende dog hernede at se Frugterne af hendes kække Enkearbejde, se alle hendes Sønner i hæderlig Vej, levende i indbyrdes Kærlighed og forsøde hendes Alderdoms Dage. Hun havde lært at kende og elske Theodors Brud, og til mig sagde hun i Sommer: »Jeg tror ikke alene paa Din Anbefaling, men jeg kender hende nu selv og glæder mig over Theodors Valg.« Derfor trøst Dig, kære Mathilde! med den Vished, at Theodors døende Moder har velsignet Din Indtrædelse i Familien. Dog, naar I, Brødre, vil bittert savne den gamle Moder, saa være det Eders Trøst, at Gud har bevaret hende for et langt og smerteligt Sygeleje, som ellers sædvanlig følger med Vattersot. Jeg deler og vi alle deler Eders Smerte, men jeg priser dog Gud, at jeg ved at sende Eders Vogn over tidligere, fremmede Eders Rejse, den vigtige Time, inden Eders Moder hensov. Det var virkelig Forsynets Styrelse, at I dog skulde modtage hendes sidste Aandedræt.

De kære, gamle Søstre, der nu er tilbage og som Eders salige Moder var ligesom Foreningspunktet for, da hendes Kærlighed uafsladelig var rede til Opofrelser for hendes Søskende, ville næst Eder savne hende mest; men de skulle jo snart følge hende, og nogle Aar maaske endnu — saa lever de og jeg kun i Eders kærlige Erindring. Imidlertid har jeg af ganske Hjerte paaskønnet den Lykke at have saa mange af mine Søskende i Live og kunne samles med dem imellem, og jeg har ofte tænkt med Glæde paa den gamle Slægt, der stammede fra mine gamle Forfædre, men det stærkeste, jordiske Liv maa jo omsider segne — og den yngre Slægt begynder, hvor den ældre slipper. — Skal den ældre, naar den har givet den yngre et godt Kærligheds Eksempel, og Gud ske Lov, det har været Tilfældet mellem os Søskende; thi vi stammer ned fra en from og kærlig Moder, hvis Aand endnu omsvæver os tilbageblevne 6 af 9, hun har under sit Hjerte. — Og naar vi kommer til hende, da ville vi og glæde hende ved, at vore Børn lever i hendes Kærlighed. —

Det træffer saa besynderligt, at Dit Brev, kæreste Theodor, som Marie selv bragte mig, fandt mig opfyldt af Tanker paa mine Forældre, mine

Søskende og min Barndom; da jeg har bestemt 1 à 2 Timer hver Aften, inden jeg lægger mig, til at optegne min Livsvandring, hvilken Fortælling jeg vil fortsætte saa længe jeg lever og gøre mine Børn en Glæde med den, naar jeg er død. Mig synes enhver Fader, der har levet et langt og lykkeligt Familieliv, burde ære Gud og gavne sine Børn ved at paavise Guds Førelser. Desuden, hvem ønsker ikke at genleve sine tidligere Dage og tegne Billeder af sine dyrebareste Venner — og gøre dette til sine elskede Børns Arvepart! Naar man ikke skriver for et koldt, ligegyldigt Publikum, men for elskende Hjerter, saa er al Tanke om jordisk Forfængelighed og Forfatterære borte. Naar jeg er borte, har jeg intet imod, at ogsaa Du, Theodor og Din Mathilde, som jeg regner med blandt mine Børn, og Dine Brødre, som jeg altid har anset som mine nærmeste, læser med i Bogen, der ellers, medens jeg lever og skriver, skal hvile i min Pult.

Lidt undselig, kære Theodor, har jeg modtaget Din Gave, der er saa kostbar — men jeg skal stræbe efter ved Lejlighed at gengælde Dig. Gud trøste nu Dig og Din unge Kone, og Eder, kære, Oswald, Troels og Din Hustru, der ogsaa datterligt har elsket Eders Moder. Hils hjerteligt gamle Tante Thea og de andre Søstre — og naar I sørgende jorde Eders Moders Støv eller besøge hendes Grav, saa tænk paa hendes yngste Broder, Eders til Døden elskende Onkel

DANIEL SMITH.

P. S.

Moder her befinder sig dog bedre. Hun og Søstrene hilser Eder alle kærligst. Hos Hages er der megen Sorg over Bolette Puggaards Død. Mine og jeg kører imorgen til Lindersvold for at afhente Troels. Hils Ludvig og Sine kærligst fra os.

Digt af Daniel Smith ved Oswald Marstrands Død.

OSWALD JULIUS MARSTRAND

DØD SKÆRTORS DAG 1849

ET Suk gik gennem Danmarks Land,
Det Bølgen bar fra Strand til Strand.

Paa høje Dæk, med korslagt Arm,
Med Øjet mørkt af Kval og Harm,
Fostbrødre, *Krieger*, *Marstrand* stod
Og Døden saa med Heltetrop.
Et Tordenbrag — og Skyen klar
Til Himlen deres Sjæle bar.
Men Bølgegraven dyb og ren,
Sig lukked' over deres Ben.

Vel føler Danmark Smertens Braad,
Men byder, stolt af Sønners Daad:
»Vaj, Dannebrog, paa frie Hav!
Vaj over mine Sønners Grav!
Skriv, Saga, deres Navne op
Blandt dine Sømænds Heltetrop!«

For Dig, vor *Oswald!* Taaren flød —
Dog prise vi Din Heltedød;
Thi alt, hvad her Dit Hjerte led,
I Havets Dyb er sænket ned;
Og hvad Din Aand paa Jord ej fandt,
I Himmellys for Dig oprandt.

Du bejled' ej til Guld og Gunst,
Men øste danske Sømænds Kunst
af Videnskabens klare Væld,
Din Stand til Hæder og til Held.

Vi se ej mer Dit Øjes Ild,
Ej høre mer Din Røst saa mild;
Din Kærlighed dog ej forgaar,
Den fast i vore Hjerter staar.
Ja — *Oswald!* Moderkærlighed
Har favnet Dig i Himlens Fred,
Og salig ved Din Moders Haand,
Du førtes til Din Faders Aand.

Saa vær Du, Danmarks frie Hav,
Vor kære *Oswald's* Heltegrav!
Men — Egeløv i Laurens Krans
Vil klæde smukt til Sværdets Glans.

DANIEL SMITH.

Troels Marstrand til Mathilde M. ved en Datters Fødsel 1854.

Den 12. Januar 1854.

Kære Mathilde!

ATTER en Datter
Er kommen hjem,
Det er Nr. 5. —
Dog er vi glade,
Skønt jo lidt flade,
Hvorfor ej en Søn?
Hvad er da bedst,
Resignation —
Og dernæst
Ambition. —
Datteren, Blommen,
Er hjertelig velkommen.

Rørende, naar jeg er gammel, mine fem er unge,
Ungdom og Kvinder jeg elskede Dag og Nat.
Gid jeg kan lære dem for mig at sjunge,
Kærlighed er dog den bedste Skat.

Af Fødselsvéer og Portvin beruset fandt jeg det kortest at skrive paa
Vers, for lidt Kommers. — Derefter kommer Juletræ med fine Presenter
for mine fem. —

Dette for Dig og Dine,
Fra mig og mine.

TROELS MARSTRAND.

Provst Daniel Smith til hans ældste Søster Jomfru Thea. 1858.

Mademoiselle Thea Smith

Petersens Kloster,
lige for H. Geistes Kirke, Kjøbenhavn.

1774 — 84 Aar.

Stege, d. 24. Januar 1858.

JA, kære gamle Søster Thea, jeg er kun en Dreng imod Dig og synes dog at være bleven meget gammel, siden Du for 60 Aar siden smurte Syltemælk paa Brød til mig 10 Aars Pog, der stjal Puddersukker til Syltemælken og delte med Dine og Lene. Men der er dog godt Hold i os Søkende, eftersom dog endnu 5 lever af de 7. Gud alene ved, naar vore Børn skulle fortælle hverandre: »Nu ere de alle døde.» Jeg for min Part er snart mæt af mine Aar, endskønt jeg maatte være meget uskønsom mod Gud, dersom jeg ikke erkendte den store Naade, hvormed han har velsignet min Alderdom. Saaledes netop i dette nye Aar, da min kære gamle Nicoline har lykkelig gennemgaaet en haard Sygdom, der truede hendes Liv. Hun kan nu være oppe flere Timer daglig og kan om 8 Dage hilse den 75. Fødselsdag. Jeg har ogsaa selv været noget mindre vel, lidt af Hoste, Tandpine og Søvnløshed og mærker nu nogen Svækkelse i Aandskraften — Mangel paa Bevægelse, fordi jeg kun med Besvær kan humpe paa Krykken, er mest Aarsagen, og jeg haaber det bliver bedre til Foraaret, naar min kære Have aabner sig igen for mig. — Jeg har nu forresten i gamle Faders Fodspor besluttet at søge min Entledigelse med Pension. — Jeg længes efter Ro og haaber at kunne leve af, hvad man vil bestemme mig, om jeg ogsaa skal indskrænke mine Udgifter. — Til 1. Oktober d. A. vil jeg aftræde og venter ikke mange Aar at nyde Pension. — Idag er Moder det bedste, hun endnu har været og hilser Dig kærlig saavel som Antoinette, som sidder hos hende i Dag. Conrad og Adele var her i 4 Uger i Julen og tjente meget til at oplive den Syge. De er meget lykkelige med hinanden og glædede sig med os andre meget ved Pollys Forlovelse, som Faderen havde meldt mig. Det er da ogsaa en stor Glæde for Dig at have Foss's Familie i København, og naar Du ser dem, saa hils kærlig fra os og fortæl, at Moder nu kommer sig godt. — Den kære, lykkelige Polly, som nok kommer at lykønske hendes gamle Tante Thea, maa Du ret hilse fra os.

Caspar har nu tiltraadt sit nye Embede, Strandbye og Farsø (Præstegaarden hedder Vadgaard pr. Løgstør) men er misfornøjet med sin slette Præstegaard, som han er nødt til at ombygge, desværre! Dertil er han som alle i Pengetrang. Des bedre er han fornøjet med sin Provst, vor gamle Spleth, der har faaet en net anden Kone.

Ludvig's og Troels's Familier leve vel, ogsaa har jeg hørt det samme fra Callisen. De glæder sig til at besøge os til Sommer; thi selv gør jeg nok

ikke flere Rejser. Men om jeg end resignerer Embedet, saa forbliver jeg boende i *min* Gaard, ligesom vor Fader, at jeg kan modtage Børnene, om jeg end maa indskrænke mine Udgifter ellers.

Gud ske Lov, at Grethe Marstrand har lykkelig overstaaet sin Barselseng. Jeg haaber, at Moder og Søn befinder sig vel. Marstrand har jeg skrevet til, men hils Grethe kærlig fra os, naar Du ser hende. — Gud styrke Din høje Alder, kære Søster, styrke Dig med Taalmodighed efter Skriftens Trøst i de Levedage, Gud endnu vil forunde Dig. Saa beder jeg for Dig, og saa beder Du ogsaa for Din gamle elskende Broder

DANIEL SMITH.

Brev fra Troels Marstrand til Jacob, Theodor og Mathildes Søn, da han efter Faderens Død 1863 havde taget Præliminær-Eksamen 1865.

Kære Jacob!

Den 6. August 1865.

I Anledning af din Fødselsdag gratulerer jeg Dig med indlagte til Hjælp til din Rejse. Hils Venner og Bekendte, og mor Dig godt. I Morgen tager jeg til Møen for at hente Anna, Petra, Alexander, og Otto er der ogsaa. Naar Du kommer tilbage, antager jeg, at jeg er rejst til Udlandet; men har gjort Anstalter, for at Du kan hjælpe til paa Kontoret, til jeg kommer hjem, for at vi kan for Alvor samtale og lægge vore Planer for Fremtiden. Naar jeg havde tænkt at gøre Dig til Bager, saa var det fordi jeg mente, at dette hurtigt førte Dig til en selvstændig Stilling, hvor Du havde den ideelle Opgave, at blive en Støtte for din Familie, saa hurtigt som muligt. Ingen aner hvorlænge jeg lever, og det tilkommer Familiens ældste Sønner at arve Fædrenes Pladser. Ogsaa Otto vil jeg saa hurtig som muligt lade lære, hvad han behøver for at afløse mig, som snart er træt af et langt Livs overordentlige Anstrengelser. I har under alle Omstændigheder et godt Navn at arve, og eders Bestræbelser maa gaa ud paa at vedligeholde dette lige saa uplettet, og dertil behøves fremfor alt Dyder, da Laster er de eneste virkelige Ulykker, som altid fører til Fortabelse. Det er ikke saa vigtigt at sørge over, hvad man skal blive, men det er nødvendigt for de Unge, bestandig at stræbe efter at være flittige, retskafne, dygtige og ordentlige til hver den Gerning, man bliver sat til, saa finder de sig altid Plads og Arbejde — og fremfor alt ikke ved Dumhed eller Forfængelighed at genere sig for en Gerning, som ikke er fin; thi ethvert Arbejde, som er nødvendigt, kan være hæderligt, naar det udføres med Redelighed og Dygtighed. Naturligvis kan man have nogle bestemte Tilbøjeligheder, som maa vise sig. Saaledes havde din Fader stor Kærlighed til sin industrielle Gerning.

HAVETRAPPEN PAA THEODOR MARSTRANDS EJENDOM 1862

og jeg har ligeledes meget Tilbøjelighed til Industrien. Der kan man faa Lejlighed til at bruge sin Forstand, og Fristelsen til Bedragerier er mindre, end for de handlende. Men i Reglen kan de handlende gøre, hvad man kalder bedre Forretninger; thi en Handlende kan ved en Omsætning tjene et Overskud, som der ved Industrien anderledes skal arbejdes for. Naa, nu nok om det, men tænk selv over de Forhold, som Du ser i Livet, og Du vil finde, at er der noget ret godt at se til, saa opstaar Aarsagen dertil gerne fra Grunden af, saa skal Du se, at Grunden er lagt med Møje og ved langsomt Arbejde. Udholdenhed og Flid rejser Bygningen paa en ganske almindelig Maade. — Udholdenhed, Flid og Hurtighed fører dertil. Stadighed og Udholdenhed foruden Flid fører ikke ret langt, men Fliden uden de andre Egenskaber er ejheller meget værd. Jeg haaber og tror, at Du af Naturen og fra dine Forældre har ovenstaaende gode Egenskaber, at der kan blive noget ud af Dig, og dertil ville vi altid med Kærlighed hjælpe Dig frem i Livet, saa at Du med Fortrøstning kan gaa Verden imøde.

Det er Søndag og min Ferie, derfor skriver jeg disse moralske Sententser. Som jeg hører, rejser Du til Roden. — Bring mine venligste Hilsner til Frøken Eggertsen og tak hende for hendes behagelige Selskab ved Kåffegildet i Fortunen.

Din Onkel TROELS.

Brev fra Wilhelm Marstrand til Troels M., da denne efter Branden og Ombygningen af Møllen blev syg og aandelig nedbrudt.

Den 31. Maj 1866.

KÆRE Troels! Du er virkelig for modfalden, og det er Tegn til, at Du endnu er alvorlig syg og ikke istand til at bekæmpe dine mørke Tanker og dine overdrevne Selvplagerier. Hvor kan dit gamle kække Mod saa længe være knust, naar det ikke er af en voldsom legemlig Lidelse, eller lad det være en sjælelig, saa maa jeg kalde den en fix Ide, som umuligt kan vedvare, og jeg har ogsaa det Haab, at efterhaanden, som Du faar Maven i Orden, og en fortsat god og rolig Fremgang med Møllen viser sig, saa ser Du alting lysere, og Du vil igen have Lyst til at virke videre paa Livets Mølle for Dig og Dine. Jeg maa virkelig trække paa Smilebaandet, naar det ikke tillige gjorde mig ondt, at Du kan tro, at din borgerlige Ære er forspildt, fordi Du har spillet Tærning med Lykken og for Tiden tabt. Du har holdt af at spille, og har ogsaa altid vist, at Du ikke var bange for Tabet, — og Du har i Reglen vundet og kan lige saa godt stole paa, at Du igen kan vinde. Men for det første maa Du have Taalmodighed, maa gøre Vold paa Dig selv for at mane alle de sorte Djæвле bort fra dit Sind, som pine Dig, og gøre Plads i dit Bryst for det gamle Mod, og stole paa, at der maa være Mening i en saadan Mands Liv, som dit, og at Du ogsaa vil komme til at erkende, at Du staar under Guds kærlige Varetægt, som alle vi andre Stakler, og det er hans Mening igennem Vildfarelser i vor Stræben, at lære os den rette Vej at kende. Den Erfaring maa enhver selv gøre, det nytter ikke, at andre mange Gange have gjort den og præket den for andre: man tror ikke paa den, før man selv føler dens Sandhed, og det er aldrig for silde. Om jeg end ikke har megen Erfaring som Forretningsmand, saa kan jeg dog indse, at Meyer er en Fusentast og en Vindmager; thi han sagde mig, at Du vilde sælge Huset for 16000 Rd., men det er jo dumt at sælge det til den Pris, naar det er mere værd, og det dernæst for Øjeblikket ikke engang kan undværes til Forretningens Fremgang. *Lund vidste ikke det mindste af det hele, og alt, hvad jeg kan mærke af den Mands Væsen og Handlemaade, da behager han mig rigtignok ganske anderledes end Hr. Meyer*, og Du burde kun lade ham raade. Han vil selv besøge Dig og meddele Dig Gangen i alt bedre end jeg, — men jeg vil blot paa det mest indtrængende bede Dig at fortsætte din Kur og være taalmodig. Det glæder mig at erfare af dit sidste Brev, at Du synes, Maven bliver bedre, og at den Træthed, som vist er Sygdommens Krise, nøder Dig til at sove; thi det er Maaden, hvorpaa Naturkraften retableres, og jeg er saa vis paa, at naar den kommer til Orde og Du faar Syn paa det meget smukke og gode, som ligger om Dig og os, mange Gange lige for Næsen, saa kommer Livslysten tilbage, og der kan

være Dig beredt megen Glæde endnu i din modnere Alder. — Ja, Du kan godt endnu finde en Kvinde, som kan gøre Dig lykkelig, og dertil er Du ogsaa berettiget, naar jeg blot tænker paa din kraftige og velskabte Krop, som jeg egentlig først i den senere Tid har gjort Bekendtskab med; og naar jeg tænker paa dit kærlighedsfulde Hjerte, som jeg altid har kendt. Den Kraft, som Du har stolet paa, var tilstede hos Dig selv alene, har Du visselig regnet for højt, og derfor tror Du ogsaa nu, at fordi Du selv føler Dig nedbrudt, at saa er alle andre, som Du har villet støtte, ogsaa *herunter*; men det er ikke Tilfældet, der gives andre hjælpsomme Mennesker, og hverken Tante Mathilde eller nogen af Børnene er modløse. De kommer saamænd ogsaa nok igennem dette Vrøvleri. Verden har for mange Eksempler at opvise paa, hvor uberegneligt det gaar — snart op og snart ned, men til syvende og sidst gaar det dog — ligesom med Danmark, der sikkert faar Ende paa sin sidste Kalamitet, og alt tyder allerede paa, at et nyt og friskere Liv er ved at vaagne. I denne Morgen spadserede jeg med Grethe og Børnene i Kongens Have, som staar i sit skønneste Flor; det var en Vellyst at indaande den dejlige Luft og se al den Pragt og Velvære i Naturen; det er, som om dette Foraar bebuder Lykke og Fremgang i alle Retninger for vort lille Land ovenpaa al den Ængstelighed og Modløshed, der havde grebet Landet ovenpaa den Svindelperiode, vi syngende og hoverende af egen Kraft havde levet i under Frederik, »der ikke snakkede, men slog«. — Derfor, skyd nu Hjertet op i Livet og se med mandig Frejdighed Fremtiden i Øjet, og Du kan gøre gyldigt Krav paa, at Du med dine velrustede Kræfter skal besejre alle de Vanskeligheder, som Du befrygter, men som forekommer mig smaa imod dem, Du selv beretter, Du har overvundet. Jeg hørte igaar, at Ingeniøren Carlén havde faaet Kapitaler i Udlandet til Helsingør Havnen — og at det i det hele taget begynder at se livligere ud paa Forretningshorisonten. Folk kan ikke holde ud i Længden at hænge med Næbet, det er Livet for kort til, — der spores ikke her noget Sted nogen Forandring i Tilbøjeligheder. — Vi har haft udmærket Indtægt paa Udstillingen. Tombolaen, over 16000 Lodder, og det ved Gud, overordentlig lidt Udsigt til Gevinst. Det er smaa Tegn, men de er betegnende. Tivoli og alle disse Etablissementer er fulde af pyntede, om just ikke fornøjelige Væsener; thi keder dem gør de vist, men det er da ikke Tegn til knappe Tider. Fra Roed og Doktor Lehmann og andre deltagende Venner skal jeg hilse. Med Børnene her gaar det godt; i Dag staar Wilhelm op, og paa Søndag skal Kristy ud. Dine Piger komme af og til herind. Anna er flink. Min Paraply er vel ikke arriveret? Og kan Doktor Grabau skaffe mig 500 af de Cigarer, vi røg derovre og sende dem hid, saa bed ham derom. Det er mig meget smigrende, at Frøken Ski vil have mit Portræt. Jeg skal se at faa et, thi jeg har ikke flere. Hils nu Nancy paa det aller venligste og sig hende, at

hun snart faar et Brev fra mig, og den lille Kate haaber jeg nyder den gode Luft og den gode Mælk. Jeg drikker Mælk hver Frokost og mange Gange om Aftenen, før jeg gaar i Seng, og det befinder jeg mig godt ved; jeg er i det hele ualmindelig rask i den senere Tid. — Jeg tror selv den Sjølegymnastik, jeg har været underkastet i Anledning af Dig, har været god for mig. Jeg ser ikke saa meget Smaaavrøvl mere. Min Hilsen til Doktoren og hans Frue, og lad mig snart faa Brev.

Din WILHELM.

Brev fra Wilhelm M. til Troels M. 1866.

Nytaarsaften 1866.

KÆRE Broder! Det var et strengt Aar, som nu slttes; lad os haabe, at det nye atter vil bringe Vægtskaalen i Vejret, og at der engang igen kan komme Ligevægt i Sjælen som i Tingene, at man med Tak vil modtage, hvad man kan faa, og ikke forlange det, man ikke kan faa. Jeg trænger saa godt som nogen til at paamindes om denne Sandhed; thi denne urolige Higen efter mere gør, at man ikke engang ændser det Gode man har, og det er en ond Dæmon, der besætter os — som maa tvinges. Jeg har i Julen haft et Anfald af sort Melankoli, nu er det gaaet over, og jeg tror virkelig, at de svenske Bank, jeg faar, bevirker en hel Del. Vi er nogle stakkels afhængige Stympere, naar Ulykken kommer, men den har sin Gavn. Vi ville nu ogsaa haabe, at med dit bedre Helbred kommer der ogsaa mere Lys i din Sjæl, og saa vil din ualmindelige Dygtighed og Virkelyst nok bringe dine Sager paa Fode igen. Det var os en Fornøjelse at se, da Du var her sidst, en betydelig Fremgang, saa at vi fik den Overbevisning, at en Del af dit Onde har været rent fysisk, en Slappelse i Hjernen, som ikke er ualmindelig efter saadanne Slag, og netop, naar man er 50 Aar. Nu kan der netop komme Ro og Orden i Konstitutionen, naar Du vil passe paa dit Legeme. Det glæder mig, at Du har besluttet at komme hertil og nærmere ved os, saa ville vi begge hjælpe hinanden at se Tingene i det rette Lys. Tak for din Julegave og tak ogsaa Petra for sin, og ønsk dem fra os alle, Nance iberegnet, vore bedste Ønsker. Stakkels Anna har ogsaa en haard Prøvelse, men vor Herre lægger ikke mere paa os, end vi kunne og skulle bære. Fra Otto have vi Breve; hans Kone er bedre end nogensinde, skriver han, men han beklager sig ogsaa over Tiderne. Jeg havde troet, at han kunde yde noget mere til Mathilde, men det kan han ikke, siger han. Hvad hende angaar, da haaber jeg, at det nu er arrangeret som Du sagde, at hun sikres Obligationen, og saa skal jeg give, hvad jeg formaar til Hjælp til Børnenes Skolegang. Det kan blive godt med de Drengene med Tiden, thi der er gode Kræfter og Mod i dem, saa vi ville ikke mistvivle om Fremtiden, naar vi blot maa leve

og se det. I Gaar har Friis bragt de 50 Rd.; det er vel de sidste, saa faar jeg vel at vide, hvorledes Regnskabet staar, og derefter maa jeg lægge en Plan om Maaden, at holde det gaaende paa — føre et Regnskab, som jeg hidtil har været fri for, men som nu bliver nødvendigt for at kunne overse Stillingen. Dertil kunde jeg nok ønske din Hjælp, men den kan Du jo yde, naar Du til Foraaret kommer; thi Bogføring er ikke saa let en Sag.

Med Arbejdet er det i denne mørke Tid kun daarligt, men nu kommer nok Lyset, og saa ser jeg med Tilfredshed paa, at Sommeren er fri, saa kan der udrettes meget.

Vi har levet temmelig stille i Julen, og kun været et Par Gange ude, og det er heldigt. Fra Hahn kan jeg hilse, vi ses daglig hos Nicander. Til Stege har jeg skrevet i Dag; den gamle Onkel har det jo ret godt, men længe kan han vel ikke endnu gøre det. Du kunde hilse gamle Foss fra mig og Kammerraad Friis og Præsten Tollstrup, og ønske dem et glædeligt Nytaar. Ved Du intet om, naar Kisterne skulle flyttes ind; det bliver nu vel opsat til Foraaret, hvilket ogsaa kan være mig det samme, naar det ikke kunde ske endnu i dette Aar. Det er vist dygtigt koldt i Roskilde, men saa er der desmere Opfordring til Dig, om at gaa dygtig, og det kan maaske endog have noget nyt og interessant for Dig, at se Skoven i Vinterdragt; kan Du ikke komme paa Jagt der, som gammel Borgerrepræsentant. Har Du ikke gjort Bekendtskab med nogen af Godserne i Nærheden; gør en Tur til Lethrabort og hils Forvalter Rosen fra mig — jeg tror nok, han kender mig; det skal være en udmærket Landmand. Kan Du ikke komme til at ride, saa var det jo dejligt at strejfe om i Egnen. Og nu, Gud give Dig et glædeligt nyt Aar, saa at vi til næste Skifte maa kunne sige: Alt er til det bedste.

Din Broder WILHELM.

Brev fra Wilhelm M. til Troels M. under hans Hustrus Sygdom, Januar 1867.

Kære Troels!

DIT Brev har jeg faaet, og jeg glæder mig over, at Sorg og Ulykke for Dig som for mig styrker min Overbevisning om, at alt sker til det bedste, og at vi derved glemmer os selv og vore Smaasorger, at vi kommer til at føle, at kun igennem Kærligheden har vi Midlet til Ro og Tilfredshed, og at Gud giver os den Paamindelse, dels ved egne Lidelser, som andre lindrer, og dels ved andres Lidelser, som vi lindrer. Det er Naaden og Barmhjertigheden, at han ikke forlanger andet Offer af os end at elske, og hvor mærkeligt, at dette Offer intet Offer bliver, men en Rigdom for os selv. Ja, det er godt

at gøre en Rejse ind i Dødens Rige eller til Porten, og det er Trøsten, at vi vende tilbage til Livet med Tid til at lutres og glædes, inden den sidste Time slaar. Jeg har læst en hel Del af den Bog — Helvede — og det er godt, en sidste vækkende og mærkelig Bog. Hvad Grethe angaar, er det endnu som det skal være; Sygdommen er i sin normale Gang. Hovedet er klarere; vi haaber det bedste, nu er snart den kritiske Tid overstaaet. Stakkels Anna maa Du hilse paa det hjerteligste. — Dine Døtre og Børnene have det godt — men hele Huset er taget i Beslag; men vi er jo ogsaa mageløst stillede i saa Henseende. Naar jeg igen skal komme til Ro med Arbejde, ved jeg endnu ikke, men jeg er meget rask forresten. Man siger, at 10,000 Mennesker er syge i København i denne Tid; det er vel overdrevent.

Petra er os meget nødvendig og er rar og flink, og det er som Du siger — den bedste Plads for en Kvinde. Alt tjener os til det Gode.

Gud være med Eder og alle.

Din WILHELM.

Fru Lehmann sidder nu og plejer Grethe; Fru Hornemann kommer ogsaa; alle er de kærlige og holde meget af hende.

Lind, den lille stille Syjomfru, er mageløs, baade Dag og Nat. De Kvinder lærer man at agte og elske i Nøden. Jomfru Jensen maa Du hilse saa venligst; hun gør ogsaa god Fyldest i sit Livs Gerning. Hils lille Kate fra Christy, som gaar og tuller om alene; de andre er i Skole.

Margrethe Kristine Marstrand, født Weidemann, døde den 26. Januar 1867.

VED

MARGRETHE MARSTRAND

FØDT WEIDEMANN'S BEGRAVELSE 1867

MILD og rolig, bly og stille;
vandred' hun sin jævne Gang;
men i hendes Bryst en Kilde
frem af klare Toner sprang.
Mod til Vejen tung at træde,
Styrke, Trøst og himmelsk Glæde
øste hun af deres Klang.

Det var Svalerne, som bragte
Elskovs Vaar til hendes Tag;
det var Lærkerne, som vakte
Livets rige Sommerdag;
det var Svanerne, hvis Stemme
grant hun tyktes at fornemme
i sit sidste Aandedrag.

Gennem alle Sjælens Traade
Toners gyldne Islet gled;
Lys i Mørke, Fred og Naade
sank med dem i Hjertet ned.
Og nu er hun selv en Tone,
klingende for Herrens Trone,
bedende om Salighed.

CARL PLOUG.

Da Margrethe Marstrand laa paa Dødslejet, var hun opfyldt af Sangtoner og uden Bevidsthed sang hun den ene Sang efter den anden; det er hertil der sigtes ved Svanerne.

Brev fra Oswald Marstrand, Søn af Otto M., til Fru Mathilde Marstrand efter Jordskælvet paa St. Thomas 1867.

St. Thomas, d. 29. Novbr. 1867.

Kære Tante Mathilde!

DIT kære og velkomne Brev af 24. Oktober glædede os alle, da vi i lang Tid ikke havde hørt noget fra Familien hjemme, og det er især i de trange Tider, at man føler slige Savn mest. —

Siden mit sidste Brev, som jeg haaber Du har modtaget igennem Bruhn, har Herren besøgt vor lille Ø med forfærdelige Ulykker. Vi var næppe komne over Rædslerne fra Orkanen den 29. Oktober, da vi Mandagen den 18. ds. forskrækkedes ved det frygteligste Jordskælv. At skildre Følelserne ved denne Lejlighed er umuligt, man maa selv have følt det, og naar man fortæller om den bævende Jordbund og Bygningerne, som aabnede sig med brede Revner og gik sammen igen, vil man jo ogsaa vanskelig blive troet af dem, som ikke saa det. Jeg ved kun, at jeg løb frem og tilbage forvirret, og vidste ikke, hvor jeg skulde stille mig. Kun enkelte Bygninger er faldne ned, men mange Stenhuse er revnede og de fleste Forretningslokaler beskadigede. Efter dette første Stød løb jeg hjem og fandt mine Kære ubeskadigede. Vi omfavnede hinanden, grædende af Glæde over den overstandne Fare, men ventede dog, at det vilde komme igen. Som vi stod der, saa vi et Syn, som aldrig kan glemmes og som under andre Omstændigheder maatte kaldes dejligt. I det herligste Solskin saas en Kæmpebølge eller hvid Skummasse komme langsomt fremskridende syd for Havnen. Den observeredes at være 23 Fod høj. Heldigvis blev den brudt af de fremspringende Havnepynter, thi ellers havde den oversvømmet hele den lavere Del af Byen; nu indskrænkede den sig til Gaderne langs med Havnen, hvor den foraarsagede store Ødelæggelser. De Kapitaler, der er gaaet tabt og Folk, der er ruinerede, kunne endnu ikke fastsættes, men saameget det end er, var det intet imod den aandelige Nød. Stødene vedblev den Dag og Nat med meget korte Mellemrum og er da tilsyneladende ikke ophørt endnu; i Gaar mærkede vi et Par Stykker og i Nat efter Sigende tre, hvilke jeg imidlertid ikke følte. Rystelserne lader dog Gud ske Lov til at tage af i Styrke, og det er at haabe, at Vulkanen har faaet sit Udbrud paa et andet Sted, skønt Efterretninger endnu mangle. Vi tilbragte den første skrækkelige Nat i vort Hus, hvoraf den ene Halvdel er af Træ, der skal være sikrere. Stenbygningen, hvori vore Sovekamre er, har to betydelige Revner. Vi sad den Nat trykkede op til hinanden og næsten belavede paa alt. Ved hvert Stød hørte man Folk paa Gaden falde ned og anraabe Herren om Naade. Emily glemmer jeg aldrig den Nat. Hun var fuldkommen færdig til at træde frem for sin Dommer og trøstede mig hele Tiden med dejlige Ord. O, hvor

man i et saadant Øjeblik kommer til Erkendelsen af sin Elendighed og Guds Storhed, som kan lade os omkomme hvert Øjeblik han vil, og hvor lidt fortjener vi hans Naade, at han alligevel opholder os. Er det ikke forbavsende, hvor trygge og selvtilidsfulde vi gaa vor egen Vej i Verden, naar ingen Fare truer, naar alt er roligt omkring os? Vi havde næsten glemt, hvor kort det var siden hans vældige Haand tugtede os ved Orkanen, vi levede og syndede i den gamle Slendrian; det er, ligesom han havde fattet den Beslutning, at vi skulde røres, og som han vilde gøre alt for at omvende os. Det er sørgeligt at sige, at Tyveri midt i Ulykken, lettet ved den almindelige Confusion, er gaaet stærkt i Svang, og i Grunden, er vi andre bedre? Hvor hurtigt ville ikke de fleste glemme alt. Hvor snart vil ikke Bagtalelsens Tunge have frit Spil igen og alle Folks saakaldte Skrøbeligheder. — Da Stødene fortsattes Dagen efter, gik vi op paa Bakkerne til vore Venner, hvor vi troede os sikrere, og her var en fuldkommen Lejr af alle mulige Mennesker, lejrede omkring i Telte. Heldigvis var enkelte, og især Soldaterne, til at formaa til Arbejde, saa at der med Nød og næppe blev bagt det nødvendige Brød o. s. v. Dette stod paa over en Uge; nu er de fleste igen komne ned til deres Huse, og vi er ogsaa komne hjem igen, men de fleste saa nervøse, at de springer op ved den mindste Lyd. I Søndags havde vi en lille Gudstjeneste i det frie, da man endnu er bange for at gaa ind i Kirkerne, skønt ingen af disse have lidt. Alle de omliggende Øer har omtrent haft det samme som vi. — Moder har baaret det efter Omstændighederne godt. Jeg frygtede, at det vilde have angrebet hendes Nerver mere, men tiltrods for de søvnløse Nætter og øvrige Anstrængelser er hun endnu ret flink, saavel som de øvrige. Stakkels Fader har ikke kunnet lægge Hænderne i Skødet. Brændingen skyllede meget af hans Træ bort, og saavel Orkanen som Jordskælvvet har beskadiget hans Ejendomme betydeligt. Han gaar og lægger Planer for at sende sin Familie hjem, hvis den vil gaa uden ham, da han selv maa søge i det mindste at realisere sine Ejendele eller at tjene lidt af sit Tab igen, men det er haardt for ham at skulle blive tilbage alene. Hvad mig angaar, bliver der vist ikke Tale om Danmark, det gælder nu om en Fremtid at skabe sig, og hvis man er saa lykkelig engang at kunne gense Fædrelandet og henleve sin Manddom og Alderdom der i dets yndige Natur, saa gid man ogsaa maa gense det under lykkeligere Vilkaar. Det synes nu, som om det er nødsaget til at sælge alle sine aflagte Klædningsstykker, og midt i Ulykken har vi nu faaet at vide, at man har gjort os til Amerikanere. Hertil skal jeg komme tilbage en anden Gang saavel som til enkelte Punkter i dit kære Brev, og vil slutte nu med at ønske Dig og Eder alle fra os allesammen af Hjertet en ret glædelig Jul. Vi ville med Guds Hjælp fejre den med glade Hjerter og takke Herren for hans Naade og Barmhjertighed imod os, og lad os saa

begynde det nye Aar med et tillidsfuldt Hjerte og med en brændende Kærlighed til hverandre indbyrdes. Saa vil Gud vist ogsaa give os lykkelige og fredelige Dage her paa Jorden. Ak, hvor lidt skønne vi dog paa dem, naar vi have dem. — Med Hilsen til hele Familien og efterspørgende Venner,

Din OSW. MARSTRAND.

Brev fra Troels Marstrand til Jacob M. 18. 11. 1868.

Kære Jacob!

Fredsholm pr. Helsingør, d. 18. 11. 1868.

Nu er Din Moder blevet placeret saa godt som Lejligheden for Tiden til- lader, og jeg tror, at det er godt for os alle. Jeg holder meget af Dine Søskende, og jeg har god Tid til at tage mig af dem. Naar Du nu faar Lejlighed, saa er Du til enhver Tid velkommen, og det vil fornøje os alle, naar Du, som har en streng Tjeneste, kan gøre denne Tur, og det vil ogsaa fornøje Dig at se, hvor godt vi har indrettet vort Hus og hvorledes vi alle bestræbe os for at holde sammen i Kærlighed. Med mig og mit Humør er det nu betydelig bedre, efter at jeg lidt efter lidt kan finde den Ro, som er nødvendig, naar man bliver ældre og faar overvundet den Kamp, som det nødvendigvis maatte blive for min virksomme Natur, at give Afkald paa en Gerning, som oversteg mine Kræfter, og hvortil jeg hidtil havde hengivet mig med alt for stor Rastløshed.

Resignere, det er et nødvendigt Onde for enhver. — For Dig, som er ung, stunder Livet og Virksomheden til. Jeg glæder mig over Din solide, redelige Grundkarakter og er forvisset om, at Du har en Fremtid for Dig, som inden kort Tid kan gøre Dig til Støtte for Din Moder og Dine Søskende. Det er en stor og stolt Opgave, og den algode Gud giver sin Velsignelse dertil, saafremt Du med Ærlighed og god Vilje arbejder og beder. Jeg kan ikke noksom paaskønne den Lykke, at jeg atter er kommen til Besindelse; thi mine Lidelser i de tre sidste Aar kan ikke beskrives, og jeg ønsker ingen Mennesker lignende. — Kom nu ved Lejlighed en lille Tur ned og se til os, og lad os om muligt det vide i Forvejen. Igaar Morges kom Onkel Otto, og med næste Tog kom uventet Onkel Wilhelm, og vi havde alle en god Dag. — Her er dejligt, og Maries Blegsot skal snart blive kureret, naar jeg maa raade. Johanne læser med Drengene. Sophus er en flittig Dreng, som jeg synes har Anlæg for Tegning. Han kan mulig blive Arkitekt. Tobias er en kæk, lille Fyr, som er min gode Ven. Jeg har nu saa god Tid, at jeg kan tage mig af dem, og det morer mig at have disse min kære Broders Børn hos mig. Mine Marker og Haven interesserer mig nu

saa meget, at jeg daglig staar op Kl. 5 og driver paa som sædvanlig, og her er altid nok for mig at gøre.

Nu Farvel, kære Jacob, og lad os snart høre fra Dig eller selv præ-senter Dig.

Din Onkel

T. M.

Brev fra Wilhelm Marstrand til Troels M.

Torsdag Aften d. 7. 1. 69.

Kære Broder.

TUSIND Tak for Dit herlige Brev, kun vilde jeg ønske, at jeg kunde give Dig Svar, som Du raaber, — men nok sagt — Dit hele Ræsonnement og den levende Kærlighedsfølelse, som Du har, glæder og styrker mig saa usigeligt. — Jeg er langt fra saa kærlig som Du siger og har langt fra den Styrke at leve efter det Maal, som jeg maaske nok kan se burde stræbes efter, — men derfor gør det godt at mindes derom, og det, som Du har gaaet igennem og den Kamp, som Du sejrrig er gaaet ud af, skal tjene mig til Belæring og til sand Næring for den Trang til det gode, som bor i mig som i mange Mennesker, som Du siger, naar man ser ret til. Og saa er der en Fejl, som jeg lider af og som er vanskelig at bekæmpe — det er Utaalmodigheden og ikke at ville bie og stole paa vor Herres Tid — det er fordi man ikke er nok indlevet i Evigheden, thi havde vi den ret levende, saa havde vi Tid nok. —

Vi har Gud ske Lov været uden Sygdom, hvad der er en Sjældenhed i denne Vinter. Fru Weidemann har hele Julen ligget, men er bedre. Otto's har det nogenlunde. — De var her i Gaar sammen med Moldenhawers. Her har været en Del Festligheder, saa jeg er temmelig medtaget, — men nu bliver det vel bedre. Vil Du takke Petra og Marie for deres Breve og Gaver, og saa skal det glæde mig, at Du kommer og vil blive her i 14 Dage. — Julie har skrevet mig et ypperligt Brev — det er en Perle — og de er alle fortræffelige Pigebørn. Otto har ogsaa skrevet mig et Julebrev. Tak for Regnskabet; jeg ser, at jeg er en rig Mand, og jeg takker Gud for den Lykke at kunne virke godt med dem. — Det har lidt ængstet mig, at jeg ufortjent har haft saa megen Lykke i mine Forhold og frygtet, at det skulde vende sig, men det synes, som jeg er af de begunstigede, som han tager paa med det gode. Og nu god Nat, jeg er træt af Middagsgilde og har Hovedpine. Nu tales vi jo snart ved, indtil da lev vel og hils alle.

Din WILHELM.

Brev fra Troels Marstrand til Jacob M.

Charlottenborg, d. 30. Jan. 1870.

Kære Jacob!

DERSOM Du ikke ved det, saa vil Du nok faa det at vide, at der er meget Vrøvl i Verden, og at man til enhver Tid maa være paa Vagt for at faa Ende paa Forretninger. — Dit Brev af 28. ds. fik jeg i Dag, hvorefter Du forbereder Dig paa at komme til Klein. — Igaar har Du hørt anden Ordre. — Idag kan jeg melde Dig, at det er gjort om igen, og at jeg har gjort endelig Overenskomst, saaledes at alle Parter blev vel tjente. — En sluttelig Overenskomst med Klein er gjort og underskrevet, hvorefter han afleverer det ca. 1. April. Som Følge af vor Overenskomst vil hele Overdragelsen gaa i den bedste Orden og med Velvillie fra Klein's Side. — Jeg vil endnu imorgen have alle Kontraktforhold med Albrecht skriftlig i Orden, og først da kan jeg frit trække Vejret. Jeg kommer rimeligvis først hjem paa Torsdag med Julie, og vi kunne da tale rigtig sammen. Paa Mandag kan Du komme herind, og Du skal da bo hos Klein for af ham at tillæres og daglig conferere med Albrecht. — Ogsaa Dit Forhold hos Albrecht er aftalt saaledes, at han fra 1. April lønner Dig med 5 Kr. ugentlig, og indtil den Tid giver han Dig mindre, men Du skal ikke mangle, hvad Du behøver, for med Anstand at fylde Din Plads. — Altsaa, bliv i Ro; nærmere Bud skal der komme, naar vi kommer, men jeg antager at være færdig saaledes, at vi kunne komme til Helsingør Torsdag Kl. 2. — Fru Weidemann er syg. —

Hilsen og Venskab

Din ONKEL.

Brev fra Wilhelm Marstrand til Troels Schmidt.

København, d. 25. Marts 1870.

Kære Troels!

JEG kunde dog en Gang have Lyst til at skrive Dig til, da vi nu bor i samme Land og i den Anledning ønske Dig til Lykke med Din Gerning. Jeg ved ikke, om det gaar Dig som mig, at om end ikke Haabet om at vor jordiske Gerning skulde komme Idealet nærmere, saa maa man dog alt for ofte erkende, at Sandsynligheden ikke er stor; thi med Alderen kommer Svaghed og Sandsernes Aftagen. Nu bliver jeg de 60 til Jul, og saa tridser man af lidt efter lidt. Der er jo dem, der har en ubændig Livslyst og er stolte og tilfredse med deres Virksomhed, saasom A. Hansen og Gert Winther, men jeg hører ikke til disse. Jeg kan ikke sige, at jeg

ikke har Lyst nok til mit Arbejde, men Resultatet tilfredsstillende mig ikke. Man burde dog i min Alder kunne gøre det med en vis Bevidsthed og Overlegenhed — men pyt! Evnen mangler dog. Imidlertid er jeg stærkt beskæftiget. Jeg har begyndt at male i Universitetet — et stort Billede, forestillende Universitetets Indstiftelse under Christian den 1. i den gamle Frue Kirke — helt catholsk. — Bispem, der fremstiller de første Lærere for Kongen efter holdt Messe og Tale. Dernæst har jeg en anden stor Opgave for, nemlig at male til den nye Bankbygning i Trapperummet — 8 Alen bredt — lige store Figurer, og jeg har valgt Parabelen om de anbettede Pund, hvor den rige Mand er kommen hjem og holder Regnskab med dem, han bettede Pundene, og hvor den dovne Svend kommer med sit ene Pund og faar Skænd. Dette Sujet vakte stor Sensation hos Bankherrerne, og det varede længe, inden de gik ind paa det. Mig interesserer det meget at faa den Slags Billeder anbragte i saadanne verdslige Bygninger, hvor der kommer mange Mennesker, som maaske deraf enten kunne tage Forargelse eller bringes til at tænke paa noget ved dette Mammon. I Kirken har nu engang Præsten Ordet, der ser man ikke paa Billeder, men her kan Billedet præke, om nogen gider høre derpaa.

Forøvrigt maler jeg ogsaa Thomas, der kaster sig ned for Herren, da han viser ham Vunderne. Dette vil jeg skænke til den nye Kirke, som skal lægges i Nyboder, men som forøvrigt endnu ikke er begyndt paa. Og saa har vi lidt et stort Tab i Høyens Bortgang. Han var for os Kunstnere et godt Rygstød — og glade maa man være at have kendt ham; han har virket overordentlig for vor Kunst, og vi ville bestandig savne ham. Fibiger holdt en smuk Tale over ham, og Julius Lange har skildret ham godt i »Illustreret Tidende« — Ussing vil vist ogsaa skrive om ham; han ordner hans Papirer. Ploug skrev ogsaa et smukt Digt i »Fædrelandet«. Hvorledes det nu skal gaa med vort politiske Uvæsen, det ved vor Herre; endnu har vi intet Ministerium, og jeg venter, at vi dog faar I. A. Hansen og Consorter, — thi alle de gamle Capaciteter afslaar Æren. — Mine Børn vokser mig over Hovedet, det vil da sige Povl; han har nu været et Par Aar i mekanisk Værksted, nu læser han Sprog og Mathematik her og skal saa ud i den vide Verden og smede, mens Jernet er varmt. De andre vokser godt og er raske. Savnet af Grethe er stort for mig, dog har jeg haft stort Held med at have først Anna og nu Petra til at styre Codillen. Julie skal confirmeres næste Paaske og er stor og ligner Grethe meget. Min Broder Troels er Gud ske Lov flink og en uskatterlig Støtte for sine og Mathildes Børn, — han er modnet i Ulykken til en herlig Mand, der ved, hvad han vil. Han har megen Glæde af sine Børn, og Annas Giftermaal med den Mand, som stod ham saa godt bi i hans Modgangstid, har givet ham et frisk og glad Sind. Jeg har megen Glæde af ham. — Nu kommer Otto med sin

tropiske Familie snart tilbage efter en Rejse, de gøre i Schweitz og Paris, og ville fejre Sølvbryllup i Efteraaret, hvorpaa han rejser tilbage til sin Konsulbestilling og tager formodentlig sin ældste Datter med, som skal giftes paa St. Thomas. Vi agter at besøge Din Fader til Sommer, — det er jo en højst mærkelig Alder, han opnaar, men Mine skriver, at han dog er sløv. — Grundtvig holder sig endnu og præker. Din Broder Ludvigs Kone er her i denne Tid, men jeg har endnu ikke set hende, men skal nok faa fat paa hende. — Hans Døtre, som har været her hos os, er rare Piger, og det maa være en dygtig Moder. Nu er Papiret slut, og jeg har kun at bede Dig hilse Din Kone og minde Dig om, at jeg nok kunde ønske et Par Linier til Gengæld for dette Smøreri, som Du maaske knap kan læse.

Din Fætter

WILHELM M.

Brev fra Mathilde Marstrand til Jacob M.

Fredsholm, den 22. Decbr. 1871.

Kæreste Jacob!

ATTER er et Aar svundet paa Tidens ustandselige Strøm; hurtigt er det gaaet, men det har dog baaret meget i sig og af sig, og flere vigtige Begivenheder er skete, som jo kunne have afgørende Indflydelse paa Fremtiden, meget er set, tænkt og erfaret; gid man kun altid forstod at bringe det bedste ud deraf og bringe sig det til Gode for Liv og Evighed, men hvor saa meget hæmmer og trykker, der kommer man ofte i en skæv Stilling og staar som paa en Skillevej, uden at vide, hvilken der er den rette. Der er Tilfælde i Livet, hvor en Kvinde, som staar uden Raadgiver eller Ven, kan vride sine Hænder og anraabe Forsynet om dog at sende en eneste Straale eller det mindste Vink for at oplyse om, hvad hun bør gøre. Jeg var nylig i et af disse Tilfælde. Det syntes mig, som om alle var af den Mening, Du selv indbefattet, at Bageriet ikke var noget for mig, og slet ikke ønskeligt, om jeg kom derind. Her vidste jeg, at Onkel havde Grunde, hvorfor han ønskede mig bort, og jeg var næsten fortvivlet. Hvad sker, Fugls fra Argentina kommer netop ud de Dage, han taler med mig om mine mange Dreng, Vanskeligheden ved at komme frem her, Letheden ved at fortjene, hvad man behøver derovre, Billigheden af Levemaaden, Trangen for kvindelig Gerning o. s. v. — Det falder mig da straks ind, »mon det er Guds Villie, at jeg søger derovre at skaffe mig Uafhængighed og mine Dreng en Løbebane, jo, jeg kunde have stor Lyst til det, og hvis alt skulde glippe, saa er det jo godt at have denne Udvej. Imidlertid, saa længe som jeg staar som Ejerinde af Bageriet, vilde jeg vel ikke kunne

gøre det, det vilde se ud, som man vilde løbe fra det hele, og det er jo store Forpligtelser, jeg har underskrevet. Forleden var jeg inde hos Notarius Publicus for at underskrive det Laan, som er optaget i Sparekassen. Han saa paa mig med store Øjne, som om de vilde sige, »sikken en, laaner Du ogsaa 21,000.« Ja, jeg havde mindst troet, at jeg, som var saa bekymret, naar Far laante Penge, selv skulde komme til at underskrive mig for saa mange. Naa, vi ville haabe, at det vil kunne bedre sig, det kommende Aar vil vel bedre kunne vise Resultaterne, i Aar kan vel Udgifterne knap dækkes. Men hvor det er ubarmhjertigt af mig at sidde og tale om disse forfærdelige Penge og ikke engang skaane Dig i et Julebrev; jeg havde i det hele taget slet ikke tænkt paa at fordybe mig i andre Materier end at sende Dig mine moderlige Velsignelser og Ønsker, men det gaar med Pennen ligesom med Munden; den løber over af, hvad det Indre er fuldt af. Derfor skulde min Pen ogsaa løbe over af al den Kærlighed, der bor i mit Hjerte til Dig og fortælle Dig, hvorledes jeg tidlig og sildig tænker paa Dig og ønsker at kunne gøre mit til at gøre Dig Livet hyggeligere, behageligere og lidt mindre prosaisk. Vor Herre give Dig Sundhed og Taalmodighed til Din Gerning, Du har faaet Øjet saa godt op for meget, at jeg ikke tror, Dit trivielle Liv kan overvinde det, men at det maa holde Dig oppe, saa at Du ikke synker aldeles ned i Materialismens tørre Sandørken. Gid vi dog kunde have faaet Dig lidt ud med de andre i Julen, jeg længes snart efter at se Dine Ansigtstræk igen. Nu er Du vel atter bleget; sidst da vi saas, var Du saa brun og rask af Soldaterlivet. Ja, vor Herre holde sin Haand over Dig og skænke Dig i Tiden Løn for Din Udholdenhed og hvad Du har maattet opgive af Ungdommens Krav for at blive Familiens Overhoved. Gud lade Dine Bestræbelser lykkes og lønne Din Udholdenhed og Flid, Du har Din Families Kærlighed og alle brave Menneskers Agtelse. Det viser noksom den Interesse, hvormed alle som kender Dig, taler om Dig. Gud give Dig den Tilfredshed, som er uadskillelig fra ethvert Menneske, som strengt opfylder sin Pligt og kun vil Ret og Sandhed. Denne Juleglæde vil jeg ønske Dig, ellers ved jeg nok, det vilde være at gøre Nar ad Dig, at ønske Dig glædelig Jul! Send mig et Maal af Dit Hovede, saa skal jeg lave Dig en lille Mütze til at gaa i Bageriet med, jeg har ofte lavet en saadan til Fader, og saa for denne Gang Farvel, kære Søn.

Hils Albrechts.

Din MODER.

Brev fra Wilhelm Marstrand til Troels M.

Karlsbad, d. 30. Maj 1871.

Kære Troels!

SKØNT jeg har mine Sekretærer til at skrive, saa vil jeg dog selv skrive et Par Ord til Dig, saa meget mere som især Din Julie meget beklager ikke at høre fra Dig, som ellers jo har saa stor Lethed ved at skrive og saa gerne udøver denne Gerning. Nu har vi da vor halve Tid her overstaet. I Begyndelsen syntes den jo noget drøj at faa Bugt med, efter at Nyhedens Interesser angaaende Egnens Undersøgelse var blevne tilfredsstillende og efter at vi alle har døjet en afskyelig Kulde. Nu har vi ligesom hjemme paa engang faaet Varme, i Gaar 24 Grader — og befinder os desaarsag langt bedre; i Dag er det forresten atter blevet noget koldt, og det truer med Regn — dog synes Solen dog at sejre. Tiden gaar nu hurtigt, og jeg haaber, at Kuren skal gøre mig godt. Udrensningen er i god Gang — kun er Gigten i Foden ikke bedre. Lægen vil have, at jeg skal gøre en Efterkur i Teplitzbadet paa 14 Dage, men dertil har jeg endnu ingen Lyst og haaber, at naar disse to sidste Uger er forbi, skal Sprudelbadet, som jeg bruger her hver anden Dag, maaske gøre det unødvendigt. Her er adskillige danske Familier, og en ung Pige, som er her med Fru Fabritius, har Julierne gjort Bekendtskab med. Daglig kommer flere og flere, i det hele er her i Aar saa overmaade besat med Fremmede, at de vanskeligt faar Logis, og dette sidste er meget dyrt, og saa er her en Luksus i Damernes Paaklædning, saa vore smaa Julier tager dem kun tarveligt ud. Naa, det er det samme, vi nyder Luft og Vand og Føde saa godt som de Rige. Har jeg blot den tilsigtede Nytte af Opholdet, skal denne uvirksomme Tids-spilde ikke fortryde mig, ligesom jeg ogsaa tror, at Pigebørnene har deres Udbytte. Alt er nu i den yppigste Blomstring og den krasseste Modsætning til al den Elendighed, som foregaar i Paris. Ja, det er en uhyre Katastrophe, som dog maa bære noget i sit Skød, skønt Midlet synes voldsomt, til en bedre Tilstand i Almindelighed for Samfundet. Saavidt jeg kan se, er det nu ude med Demokratiets Fortræffelighed i Statsstyrelsen. Ordnen og Underordnelsen er en Nødvendighed, om der ogsaa imellem kan være Uretfærdighed hos de Styrende. Det er dog for intet at regne mod Anarkiet eller den Enkeltes Selvbestemmelsesret. En Lykke i Ulykken er det dog, at Louvre-Galleriet synes at være reddet; thi det øvrige kan dog atter bygges op, men dette var uerstatteligt. Imidlertid synes det dog som Paris, ja, Frankrig maa være lammet for en lang Tid. Naar blot ikke Turen kommer til Tyskland, at det gaar samme Skæbne imøde ved endnu større Magt-udvikling og militær Hovmod. Her spaaes, at om nogle Aar skal Østrig ødelægges ligesom Frankrig. Her er en Mængde Prøjsere ved Badet, men

man hører forøvrigt ikke et Ord om Politik, og selv i Berlin, hvor vi var en halv Dag, saa vi ikke mindste Tegn paa det sejrskranste Folk. Alt var som tidligere, men det meste Militær er nok endnu i Frankrig. Levy er en godmodig og meget omgængelig Mand, og Pigebørnene og han kommer godt ud af det sammen. Han vil herfra nok til Schweitz, vi vender derimod helst hjem og gaar formodentlig tilbage over Dresden og kigger lidt ind i Sachsisk Schweitz. Den længere Tur over Harzen og Cassel tror jeg vi opgiver. Jeg vilde gerne vise dem Galleriet i Dresden, og saa tænker jeg til Sommer at gøre en 14 Dages Ophold paa Fredsholm for at drikke Mælk og spise Vandgrød som Efterkur. Jeg vil haabe, at I alle har det godt; jeg længes nu efter Efterretning fra Poul, der maa vel snart kunne være Brev fra ham, og saa vil jeg bede Dig sende os et Brev, thi det hører med til Kurens heldige Virkning at faa stadig Efterretning fra Hjemmet. Julierne gaar stadig paa Posten efter Brev og gaa som oftest slukørede derfra. Dette maa imidlertid ikke anses, som om de længes efter Hjemmet, thi jeg tror i Grunden, at de morer dem godt, og de har ogsaa en god Appetit, men Sprudelvandet vil de ikke vide af. Bliver der noget af Maries Sørejse? Hvordan gaar det med Jacobs Bedrift. Hils alle. Anna og Lund — de er vel paa Landet.

Din Broder

WILHELM.

Brev fra Wilhelm Marstrand til Troels Smith.

København, d. 3. Decbr. 1872.

Kære Fætter Troels!

Du skal ret have Tak for Dit Brev — det var det gamle Humør, det gjorde mig rigtig godt; Holst har rigtignok vrøvlet, det Billede han maler op, var da kun en Tegning, som han tilfældig fik at se hos en Træskærer. Imidlertid har jeg dog, hvad han ikke ved, adskilligt andet paa Staffeliets, som jeg med den ene Haand piller ved og som efterhaanden vel bliver bedre; thi jeg er bedre og har Haab om at kunne naa de Sechs und Sechzig noget rüstigere end til Dato. Tiden løber rask og Livet er, som han og Du siger, skønt nok, saa længe man har Øjne og Øren. Med Alderen kommer der mere Ro over en, og man overlader de Yngre at tage fat og glæder sig, naar der blot sker noget godt, — og det gør der virkelig. Meget af Vrøvlet kan man rolig lade ligge, det jevner sig af sig selv, Storme og Vandflod lægger sig, og derfor tror jeg ogsaa, at baade Socialismen og Kvindeemancipationen vrøvler sig fast ligesom I. A. Hansen, og hvad der er Mening i, kommer nok til sin Ret. I min og Din Familie gaar det jo alt-

sammen godt. — Mine Børn har jeg megen Glæde af, de er gode og ret-tænkende. Poul i Amerika udvikler sig fordelagtigt, og til næste Aar haaber jeg at se ham som en hel Karl. Troels's og Theodor's Børn gaar det ligeledes godt, og vi er alle taknemlige, fordi vor Herre giver os langt over Fortjeneste af sin Naade. Naar denne Vinter er overstaaet og jeg til Sommer faar flere Kræfter, skal jeg komme og besøge Dig og maaske ogsaa gøre et Svip til Møen. Med længere Rejser maa det vel nu være forbi; thi uden Hjælp kan jeg ikke hverken klæde mig paa eller af, — men det kan jo blive bedre. Har Du læst Ussings Høyens Levned. Det er smukt skrevet og har moret mig meget. Det var en Personlighed, som det gør godt at kende, og hvor han bevarede sin Livsglæde og Friskhed til det sidste. Saa ren og skøn i sin Stræben og saa modig og saa human. Han har virket meget, og denne Skildring af ham vil vist heller ikke unnlade at virke videre, naar blot Folk vil give dem Tid til at følge ham. Men med al denne Jernbanefart, som suser En om Ørerne, sker der dog tillige meget godt, og vor gamle Stad København vokser og pynter sig ikke saa daarligt, og Kunsten har da ogsaa noget bedre Vilkaar end i den absolutte Kongetid, ligesom Velstanden vokser, kommer det andet med. Er det ikke mærkeligt at se, hvor mange Penge Folk har haft tilovers til de vandlidte, og at de har givet af et godt Hjerte. Naar blot vi maa leve i Fred for de graadige Prøjsere, saa har Danmark ikke daarlige Udsigter. Vrøvlet med Bjørnson og Bjørnbakker er ikke farligt. — Naa, jeg vil slutte, jeg kan ikke skrive morsomt, dette skal kun være en Hilsen og Tak for Dit Brev og Glæde over, at Du kan lade det gamle gode Lune spille, thi det er et Tegn til, at Du har det godt og er glad ved Din Virksomhed og skønner paa Livet. Hils Din Kone og Dine Børn og send mig en venlig Tanke og helst et ditto Brev. Glædelig Jul og Fødselsdag. Antoinette var her i Dag, hun rejste nu hjem. — Petra, Julie og Børnene hilser.

Din hengivne Fætter
WILHELM.

Brev fra Julie Marstrand til Marie Neergaard. Efter W. Marstrands Død.

Kære Marie!

Fredsholm, 11. Maj 1873.

TAK og atter Tak for Dine Breve, det ene efter det andet; nu skulde jeg da se til Gengæld at fortælle Dig lidt om os og vort. Det er en stor Sorg, der gik over os, siden vi taltes ved, og dog ser vi, der har Erfaring nok dertil, Naaden deri, at han saadan toges bort uden Smærter og Døds-kamp, uden at skulle fristes og pines ved Følelsen af Affældighed, som han efter vort Skøn vilde have følt haardere end de fleste andre, at hans stærke, mægtige Aand har sprængt alle Lænker og nu kan faa Klarhed over alle de mange Gaader hernede, han vel aldrig kunde komme til rette med; det er alt saa lempeligt og mildt, at vi saa godt føler, Guds Haand er en Faderhaand; den slaar ikke i Blinde. — Han var af Sandhed og søgte Sandheden, saa for ham har Vorherre nok mange gode Svar igen, det kan ikke fejle. Du ved da ogsaa, at vi ikke føler *Sorg* over, at han gik bort, men *Savn*, fordi han ikke mere er i vor Kreds, og Bedrøvelse, fordi de fem unge Børn hverken har Fader eller Moder et helt langt Liv igennem. —

Det er svært at tænke paa; der er ingen, der kan erstatte det tilfulde, det ved jeg, som længes mere og mere efter Moder, jo ældre jeg bliver, længes efter at bæres paa Armen, som kun en Moder kan gøre det, længes efter at ty til hende med Sorger og Glæder, baade de store og dem, som man beholder hos sig selv, fordi de er for smaa for andres Ører og Hjerter end netop Moderens. Se, det maa de savne og saa tilmed den naturlige Støtte, som Faderen er dem. Du kender vist Fader godt nok til at vide, at han vil gøre alt, hvad han kan, og han kan grumme meget, for at værne og støtte dem, ja, at hans Kræfter dertil vokser med Ansvar; for de smaa vil det maaske heller ikke være saa svært, men for de store kan han dog ikke være det, som Faderen var.

Min kære, kære Fader, hvor vi trænger til ham alle vi unge, som slet ikke har anden Tilflugt paa Jord, ikke nogen ældre vi kan ty til, og hvor-mange unge vi end er, ja, hvormange jeg end kender, saa kan de med den største Vilje og Ævne ikke være det, som de ældre herved kan være, der har Hjærtelag for os og et alvorligt Liv bag sig, som gør, at de kan forstaa de unges Tarv og Trang og vil stille den. — Hvor kunde Tante Mathilde være meget for os, naar hun blot var helt anderledes, end hun er. Tænk, andet forlanger jeg ikke, og dog, havde hun kun rigtig Hjærtelag for os, saa gik det dog maaske.) — Det er *Savn*, men det skal, det maa ikke blive til Sorg; for jeg ved, at Gud Fader i det Høje, han lever, ham kan vi ty til, og vi ty'r til ham og kommer ham maaske derfor mere nær.

end naar vi havde al den jordiske Støtte, vi strækker Haanden ud efter. Hvordan det for Fremtiden ordnes, det ved jeg ikke ret endnu, om de beholder deres eget Hjem, eller vi slaar os sammen.

Vi venter Poul en af Dagene, han rejste Ugen efter at have faaet Brevet herfra. Stakkel, det er meget svært at komme tilbage paa den Vis. Christine er nu i Askov og er flink og glad derovre; vi har ikke hørt meget om de nærmere Forhold. Kit er kommen hjem paa et 14 Dages Besøg, saa vi glæder os ved at være samlede. Dorthea Lund skal nok ned til Onkel Troels til Vinter for at konfirmeres. Ville blev konfirmeret den 27. April, saa var hele Familien samlet paa Charlottenborg, rimeligvis for sidste Gang, da Roeds allerede i September skal flytte ind i Lejligheden der. De er alle glade ved at komme herved i Sommer i Ro og Friskhed. Vi kom hertil i Onsdags og er nu nogenlunde i Orden. Fader kommer først i Aften sammen med Dutte, der har været inde til sin Bedstemoders Fødselsdag i Dag. Vi venter dem i dette Øjeblik, saa Stop for i Aften, God Nat, sov sødelig, sov. —

Ja, nu kun en Slutning i den lyse Dag, det er Faders Fødselsdag i Morgen, og jeg skal forny vore Flag, der ved Slid og Vadsk har mistet deres begejstrende Farver. Du kommer vel snart, jeg glæder mig meget til at snakke med Dig. Dette skulde kun være en lille bitte Hilsen med Tak for det gamle Aar. Levvel, Du kære.

JUL.

Brev fra Jacob Marstrand til Troels M. 11. 8. 1873.

København, den 11. Aug. 1873.

Kære Onkel!

TAK for Dit venlige Brev og det morsomme Telegram; det glædede mig at se, hvor mange der tænkte paa mig, og jeg fik adskillige Breve, deriblandt ogsaa fra Otto og fra Julie, som jeg beder Dig hilse, hun skal snart høre fra mig. Maa jeg ogsaa takke Dig mange Gange for Dit smukke Tilbud; jeg tror, jeg vil vælge et Skrivebord; hvorledes jeg helst kunde ønske mig det, kan jeg fortælle Dig, naar vi ses; jeg haaber at komme ned til Fredsholm en Dag, naar Johanne er dernede; hun har været temmelig daarlig, men er nu atter rask igen. Aftenen i Gaar tilbragte jeg hjemme i Selskab med Moder, Johanne og Jens Sønderup. Det var en stille, men hyggelig Aften. Det var de første 25 Aar Udviklingsperioden, de næste skulle være Daadsperioden og er vel i Reglen de mest indholdsrige i et Menneskes Liv. For mig vil allerede det første bringe betydelige Forandringer i mine

Livsforhold; hvor ofte kunde man ikke fristes til et Øjeblik at ønske, at man kunde kigge lidt ind bag det Slør, der hviler over Fremtiden og se de Resultater, man vil naa ved sine Anstrængelser hernede; men hvor snart føler man ikke tillige ved nærmere Overvejelse, hvor fordærveligt og ulyksaligt det vilde være, naar man kendte sin Fremtid.

Jeg er ved godt Mod og har det bedste Haab, naar kun ikke Høsten i Aar vil falde alt for slet ud, saa at vi skulde faa alt for daarligt Mel at arbejde med, saa gaar det nok.

Nu Farvel for denne Gang og hils de fjorten fine Frøkner fra

Din hengivne Brodersøn

JACOB MARSTRAND.

Telegrammet lød saaledes:

»Fjorten fine Frøkner fra Fredsholm fejrer Fødselsdagsbarnets femogtyvende Festdag.

Brev fra Jacob Marstrand til Troels M.

København, den 3. April 1874.

Kære Onkel!

TAK for Dit Brev, som jeg modtog før. Vi har det godt, og jeg er meget godt tilfreds med Begyndelsen. Handelen gik strygende i Gaar, og vi solgte for 180 Kr. I Dag er det langt fra saa godt, og vi ville faa meget tilovers; det er jo ogsaa et skrækkeligt Vejr, det regner uafsladelig, saa Stederne paa Frederiksberg bruger intet. — Jeg betalte Albrecht 845 Kr. for Varer og for Hesten; paa Regninger har jeg betalt 1603 Kr., tilsammen 2448 Kr. Jeg har hævet 2500 Kr., saa at der var 52 Kr. i Skuffen, da vi begyndte. Jeg haaber derfor snart at kunne tilbagebetale de 160 Kr., saa at Dit Tilgodehavende maa blive lige 3000 Kr.

Jeg haaber at se Dig imorgen, saa jeg vil blot sende Dig disse Linier for at orientere Dig lidt og underrette Dig om, at alt er vel. Hilsen fra

Din hengivne Brodersøn

JACOB MARSTRAND.

Jacob Marstrand havde overtaget Bageriet paa Købmagergade den 1. April 1874.

Brev fra Helene Smith til Mathilde M. Efter Troels M.'s Død. 20. 8. 1889.

Stege, d. 29. August 1889.

Kære Mathilde!

TAK for Dit Brev, som jeg længtes efter, da jeg kort forinden af Avisen havde set Dødsanmeldelsen, jeg faar nemlig først Berlingske Tidende nogle Dage efter at den er udkommet. — Der blev ingen Tid for mig til at binde en Krans. I Aanden var jeg med til hans Begravelse, og hans Død har gjort mig meget bedrøvet. Jeg har jo hele Livet haft i denne kære Fætter en trofast Ven og delt mange Glæder og Sorger med ham. Den største Sorg har været at se ham saa nedbøjet de sidste Aar; paa Frenderup saa jeg ham jo ogsaa meget forandret; men dog ikke nær saa meget som denne Gang. Fader levede jo de Aar, han med sin Familie var paa Frenderup, og naar han kom til Præstegaarden, kunde han ofte være saa nedtrykt, men lidt efter lidt klarede det op, og han kunde lives op og tale om andre Ting end det, der trykkede hans Sind; men desværre, den Lykke havde jeg ikke de sidste Aar, jeg var sammen med ham. Skyen, der var over ham, kunde aldrig lade Solen skinne frem. — Han var en sjælden ædel, storslaaet Natur, og hans Minde skal leve velsignet af alle, der har staaet ham nær. Ifjor til min Fødselsdag fik jeg det sidste Brev fra ham, da skrev han, at hans Humør og Helbred var saa nedbrudt, at han kun kunde skrive nogle faa Linier. Hans sidste Hilsen i Brevet var: »Gud velsigne Dig.« Dette Brev skal være mig et dyrebart Minde om hans altid uforanderlige Venskab. Jeg fylder paa Mandag 71 Aar, saa vi mødes maaske om en kortere Tid, og det tror jeg, at den der som han har levet sit Liv i Kærlighed og Opofrelse, for ham er Guds Kærligheds Himmel aaben. Gud give, at mange af dem, som kalder sig Kristne, var halvt saa værdige til at være det som han var det, skønt han aldrig her paa Jorden kom rigtig til Fred og Forstaaelsen af Kristendommen. Med mig har han ofte talt af Hjertet om denne Sag, men jeg trøstede ham med, at den Tid nok kom, hvor han fik Oplysning om det, han ikke her forstod; nu er Tiden der, og han er nu kommet til Klarhed og Fred, det maa være vor Trøst, som lever efter ham. — Vil Du bringe Sophie min kærlige, deltagende Hilsen. I Vinter ser jeg hende ikke, da jeg bliver her. Rigtig rask har jeg ikke været i Sommer, og det venter jeg heller ikke at blive; jeg maa nu være tilfreds med at gaa med halv Kraft. — Antoinette beder mig at hilse Dig og Sophie, hun rejser herfra paa Onsdag, og haaber saa Du vil besøge hende og blive en Aften hos hende; hun længes efter at se Dig og tale om alt det, vi nu tænker saa meget paa. Stakkels Marie, hun har ogsaa en trist Vinter i Vente. Det var dog godt, hun kunde have Dig saa længe hos sig. —

Farvel, kære Mathilde, bring Troels Marstrands Børn min kærlige Hilsen, de har rigtignok ejet en sjælden kærlig Fader, og deres Savn maa være stort. — Gud give Dig selv en god Vinter, maaske Du saa til næste Sommer kan besøge mig.

Din hengivne HELENE.

ZACHO I SIT ATELIER, PAA VÆGGEN BILLEDE AF KETTI

Brev fra Otto Marstrand til Jacob M. fra Seattle. 20. November 1891.

Kære Jacob!

MIT sidste Brev fik Du fra Chikago, og Du hørte der, at vi var komne godt dertil. Vi traf Sara og Carl Smith, de havde det godt. Hans Benjamin Franklin er nu færdig, og ser udmærket ud. Vi havde det godt der, men allerede der fik jeg saadan en Ængstelse over mig, at jeg næsten ikke kunde mande mig op til at faa lidt Ro i Sindet. Rejsen fra Chikago gik godt; den varede i 4 Dage, og var meget interessant gennem det store, øde Land. Først her i Oregon og Washington var der godt Land at se, men saa bevokset med Skove, at der næsten ikke kan bo Folk. Træstammer i Tusindvis ligger over hinanden for at raadne, der er ikke Arbejdskraft til at tage dem bort.

Det er ganske vist et rigt Land, der med Tiden vil blive et udmærket Land, men det har lang Tid; det vil vare længere end 20 Aar, inden her kommer nogen Civilisation hertil.

Her er udmærket smukt, og vi har det heller ikke saa særligt koldt, men det er ikke behageligt Vejr, da Regntiden er begyndt.

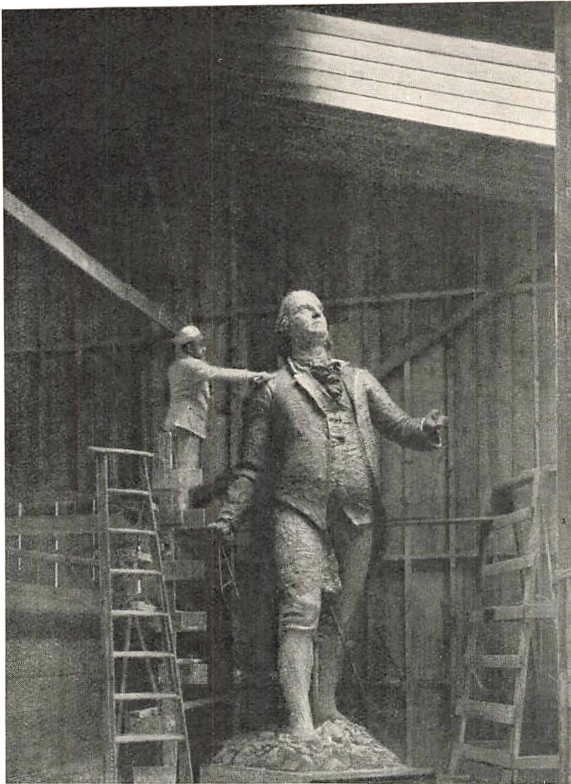
Hele Byen ligger i Terrasser op ad Bjergene, saa at mange af Gaderne har en Vinkel paa 45°, og det er ængstelig at se dem køre derop ad med Heste. Al Sporvognskørsel er med elektriske eller med Kabelvogne, og det er interessant at se dem kravle op ad disse høje Skrænter og suse ned igen.

Vi bor i 3 Værelser, og koger os selv lidt Mad, som vi bedst kan, da vi finder den Mad, som vi kan faa her, fuldstændig uspiselig og frygtelig dyr. Vor Spiseseddel er Franskbrød om Morgen, Stuvet Kalvekød om Middag og Sigtebrød om Aftenen. Lidt Øl, Kaffe, The, hvad vi kan lave. Mine Møbler staar endnu i New York, og jeg tænker stærkt paa, at lade dem blive der, eller maaske at sende dem tilbage til København. Jeg har nu undersøgt

Bryggerforholdene her, og jeg har destoværre erfaret, at de for Øjeblikket og i de første Tider er meget daarligere. Her er 3 store Bryggerier og et lille. — De 2 store have tjent Penge i tidligere Tid, og har nu noget at staa imod med, hvor der kun er meget lille Afsætning. Det tredie Bryggeri er et nyt Aktieselskab, der endnu ikke har tjent noget, og som kommer til at vente paa det, indtil der kommer Fremgang igen i Byen, som vel nok varer 2 à 3 Aar. — Jeg har forsøgt at komme ind i de 2 Bryggerier paa forskellige Betingelser, men det lykkes neppe, da der hører en Kapital af mindst 200,000 Dollars til at starte et saadant her. Det er nemlig paa denne Plads ikke gjort med at bygge et Bryggeri, men

TROELS ANNA KAREN JENS ELLEN
OTTO OG DORTHEA MED BØRN VED AFREJSEN TIL AMERIKA

CARL ROHL SMITH ARBEJDER PAA STATUEN AF FRANKLIN
TIL CHICAGO-UDSTILLINGEN

for at komme i Gang her, hvor der er god Fortjeneste, naar det gaar, maa der ødsles med Penge for at faa Kunderne fra de andre, og det efter amerikansk Maalestok; saa det kan slet ikke blive til noget, at jeg tænker paa at begynde med det Par Skilling, som jeg kan disponere over. At lave et Bryggeri i en By, som den kaldes, paa nogle faa Tusinder, kan heller ikke hjælpe. Man maa have Ismaskinen her, for at kunne brygge Øl, der staar nogenlunde sammen med, hvad de andre Bryggere leverer, og det kan kun gaa an, hvor man har en vis Afsætning. Jeg mangler de Betingelser, som alle, der skal trives paa denne Kyst, har, den, at have været i Amerika i mange Aar. Alle, der ere tagne her ud, er Folk, der have været i Amerikas østlige Stater i 10—15 Aar, og som der have gjort Erfaringer og lært at leve paa amerikansk. Jeg havde ikke tænkt mig, at der var saa meget Forskel paa Livet her og hjemme; men jeg indser nu, hvad ogsaa alle Europæere af en bedre Stand, selv om de har været her i mange Aar, hævder, at de aldrig kan komme til at synes om Livet her, fordi det kun bestaar af Vindesyge og Hykleri. Jeg havde troet, at det var en Fordel, at faa Børnene opdraget her, for at de kunde høre til en stor Nation; men jeg ser ikke meget andet her end Umoralskhed og Vindelyst. Der er forholdsvis faa Ægteskaber. Folk lever paa polsk, og selve Ægteskabet bringer ikke stor Hindring deri. Jeg tager nu forskellige Steder hen for at se at finde noget, der kunde lade sig gøre; men jeg er bleven saa ængstelig for, at anvende den Smule Penge her, for maaske at maatte opgive Forsøget om faa Aar.

Over alle disse Forhold har jeg rent tabt Modet, og tør ikke begynde paa noget som helst, og jeg ved derfor slet ikke, hvad jeg skal gøre; fordi det er galt altsammen. Denne Tvivl plager mig saa meget, saa at jeg ikke

har nogen Ro paa mig. Paa den ene Side er jeg bange for i Løbet af kort Tid at sætte alle mine Penge til, og paa den anden Side tænker jeg mig at tage hjem igen efter at have været her i nogle Maaneder. Jeg vilde da have cirka 25,000 Kroner tilbage hjemme; men det er ikke meget, naar jeg skal begynde noget der; men det forekommer mig dog, at være noget der, her er det slet intet. Dersom Du kan tænke Dig, at kunne og ville hjælpe mig med Penge ind i et eller andet hjemme, saa tror jeg nok, at dersom jeg ikke noget Sted her skulde se bedre Forhold, vil jeg, hvor svært det end er, gaa tilbage. Vil Du svare mig aabent og ærligt paa det Spørgsmaal, og vil Du sige mig din Mening om, hvorledes Du ser paa det hele. Jeg synes, at har man gjort en Fejl, maa man se saa hurtigt som muligt at rette den, og naar jeg nu ikke kan det, saa dog gøre, hvad jeg kan, for at det ikke skal gaa rent galt. Jeg staar her med et frygteligt Ansvar, og det er det, der gør mig saa modløs. Lad mig nu snart høre fra Dig, Dortehea, og jeg længes meget efter at høre noget fra Dig og Marie. Stakkels Tobias, der mistede sin Kone; det er et haardt Slag for ham, vil Du hilse ham fra os alle; vi tænker meget paa ham i hans Ensomhed. Jeg vilde gerne, om Du vilde tale lidt med min Ven Peter Madsen om min Situation. Det kunde være, at han maaske kendte et Brænderi eller saadan noget, der var at faa tilleje; han er en forstandig Mand og har stor Interesse for os. Jeg skriver til ham en af Dagene. Hilsen til alle.

Din hengivne Fætter

OTTO MARSTRAND.

Brev fra Dortehea Marstrand til Jacob og Marie M.

Kære Jacob og Marie!

Seattle, 23. December 1891.

TAK for begge eders Breve, som vi har modtaget og glædet os særlig over, da vi saa længe havde ventet dem; særlig for Jacobs, som vi først fik i Gaar. Men vi har gennem Aviserne fulgt, at der har været saa meget, der har optaget Dig, at vi godt forstaar Tiden er gaaet. Her glider den ikke saa hurtigt; dog værner vi os bedre til Forholdene og befinder os meget godt nu i vores mærkelige Menage. Det er en hel Lettelse at mærke, hvormeget man kan undvære af alt det, som synes nødvendigt, men som meget ofte kun er en Plage. Børnene er raske og flinke, som jeg er meget taknemmelig for, da Sygdom naturligvis vilde gøre det meget vanskeligere for Tiden. Af Ottos Breve har I fulgt Stemningen her, og til at begynde med syntes han jo slet ikke at kunne tænke sig at blive herovre, men nu tror jeg dog nok,

at hvis der viser sig noget som er godt, at han saa bliver. Det er ogsaa en lang Vej at tage med uforrettet Sag. En anden Ting var det, om der hjemme var noget sikkert for os, men der skal vi jo ogsaa begynde paa det uvisse.

Der er naturligvis meget i Livet her som støder, men der er ogsaa meget som tiltaler; den frie, ugenerte Maade, man kan leve paa, vilde være en Umulighed hjemme; her falder det af sig selv. Enhver gør, hvad han har Lyst til. Det havde jo været rart, om vi var 10 Aar yngre, saa havde Otto lettere fundet sig tilrette; det er ogsaa hans stadige Omkvæd, at han er for gammel. Jeg haaber nu stadig paa, at det maa lykkes for ham, da jeg tvivler paa, at han vil befinde sig bedre, naar vi tager hjem, end han gjorde. Han er nu kommet i Lag med flere Bryggere, og jeg er meget glad over, at han er saa forsigtig, da det vist er en Borgermesterdyd i dette Land. Ja, nu nærmer vi os det ny Aar, saa jeg trænger til at sige Eder Tak for det gamle Aar og for de Aar, der er gaaet, hvor I har staaet som vore gode Venner. Jeg har saa tidt ønsket at sige det mundtligt, men jeg har nu engang saa svært ved at sige, hvad jeg føler. Du har tidt, Jacob, klaret mine Tanker for mig, og altid troet saa godt om mig, som dog er det, der gør os Mennesker saa godt, naar de vi holder af ser med milde Øjne paa os. Selv om jeg for Tiden ønsker at blive herovre, saa haaber jeg dog paa at komme tilbage og da finde Eder paa den Plads, jeg forlod Eder. I kan ikke tro, hvor det er underligt for mig slet ingen Juletravlhed at have. Drengene kom forleden slæbende med et lille Juletræ, som staaar paa vores Kommode med Jacobs Billede under; det eneste hjemlige i vor Stue. Det skal vi have tændt imorgen, for at Børnene ikke skal føle det altfor tomt. Tak, fordi vi faar Børstidende; her har vi haft Politiken fra Ålberg, og paa den Maade fulgt med hjemme. Bergs Død vidste vi 24 Timer efter, saa større Begivenheder har vi hurtig nok. Tak Marie for Knappen, der gemmes til mig. Ja, saa for denne Gang kun dette, med kærlig Hilsen til alle Eders Børn, men særlig til Eder fra hele Familien ved Eders

hengivne

DORTHEA.

Brev fra Dorthea Marstrand til Marie M.

Kære Marie'

Vancouver, den 19. Januar 1892.

DA Otto skriver, maa jeg have en lille Hilsen med. Først mange Tak for Bogen og Billederne; vi havde ventet saa længe paa det, saa der var stor Glæde, da det endelig kom. Sig Jacob mange Tak for det og for hans lille Digt, som viser mig, at han har tænkt kærligt paa mig. Ja, nu har vi altsaa slaaet os til Ro for en Tid, ja vel for Aar her i Vancouver.

Forhaabentlig, som alt tegner til, bliver det en god Forretning, saa det kan lykkes for Otto. Han er nu i sit Element igen; Lediggang ligger ikke for ham. Vi bor, som Du maaske ved, i den modsatte Ende af Byen, hvor Bryggeriet ligger, saa vi søger, for at finde os et andet Hus, saa nær Bryggeriet som mulig, men det lader til at være vanskeligt, da her ikke er meget tilleje. Folk bor gerne i deres eget Hus. Til at begynde med kneb det for os, at hjælpe os selv med alt i Huset; men underligt er det, saa hurtig man kommer efter det, saa faar vi et mindre Hus, som jeg helst vil have, tænker jeg, vi foreløbig undværer Hjælp og lader vaske ude, som forresten gøres meget daarligt. Jeg tænker ikke Jacob vilde sige, at jeg gav Grevinden nu, hvis han saa mig, om han nogensinde har ment det, hvad jeg ikke kan forstaa. Husholdning er lettere her, da man kun spiser 3 Gange om Dagen, som jo giver mere Tid. Karen er rigtig flink til at hjælpe mig, og hun tager forresten sin Del, saa det gaar rigtig godt. Man kan faa alt bragt i Huset, saa paa den Maade er Folk ligesaa forvænte som hjemme. For Børnene er dette mageløst sundt, som naturligvis maa hjælpe dem senere i Livet, hvad Stilling de saa end kommer i. Man bor her ellers ligesom paa Landet, for aabne Døre, fredeligt og roligt. Tyveri kendes ikke, langt mindre Tiggeri, som er en Følge af, at Folk kan faa, hvad de behøver, uden at tage til sligt. Fattiggaard er her slet ikke. Fru Buntzen har været meget elskværdig at tilbyde at læse engelsk med mig og Karen, saa jeg tænker næsten ikke, jeg sender hende i Skole; hendes store Legeme har godt af at røre sig ved husligt Arbejde. Vi venter nu med Glæde vores Kasser, og dejligt vil det være at faa et blivende Sted; Børnene trænger ogsaa til Ro, som ikke kan skaffes, før vi faar vort eget Hjem og alt kan indrettes regelmæssigt igen. Det var kedeligt, at Otto var saa rask til at skrive sin første Stemning til Eder, da det kun har forvoldt Eder alle Uro for os, og hvis det nu lykkes for ham, saa har vi dog været mageløs heldige, saa I kunde være sparet for det. Vi havde en Hilsen fra Falkenstjerne og Kone; sig dem foreløbig Tak fra os; det var kærligt af dem at tænke paa os. Ja, I har alle været gode imod os, og alle de gode Ønsker, vi har faaet, maa ganske sikkert ogsaa gøre deres til, at det gaar os godt. Det er dejligt at tænke paa, at vi om en Maaned begynder paa Foraaret og saa har Sommer i seks Maaneder. I Dag har vi haft blaa Himmel, Solskin, saa er her mageløst smukt, som vil gøre meget til, at man finder sig bedre tilrette her. Ja, hils nu alle dine Børn fra os; Olaf kommer nok over og besøger os en Gang. Her er megen Sport i Byen, som allerede optager Drengene. Og saa kun dette for i Aften, med en kærlig Hilsen til Dig selv, kjære Marie, fra din hengivne

DORTHEA.

Brev fra Otto Marstrand til Jacob M.

Kære Jacob!

Vancouver, den 20. Februar 1892.

JEG har da afsluttet den Forretning, der ikke var raadelig at lade vente længere, da det, om det skulde være, maatte gøres straks; jeg vil nu haabe, at det er Eder muligt af skaffe mig de Penge, ellers kommer jeg i en slem Forlegenhed. Den Forretning, som jeg er gaaet ind i, er en lille Forretning, et Bryggeri, der ligger paa den anden Side af en Indskæring af Havet, lige overfor den egentlige By og forbundet med 3 Broer. Det Sted skraaner jevnt ned imod Vandet og hedder Mount Pleasant. Udmærket Udsigt over Byen og Bjergene. Ved et lille Aaløb, der baner sig Vej ned ad Bakkerne i mange Krumninger, ligger Bryggeriet, og fra denne Aa faar det sit Vand, ligesom det ved et Vandhjul drives. Bryggeriet har sidste Aar brygget 67 Brygninger. saa at I ser, at det kun er en lille Forretning; hver Brygning er paa 30 Barrels Øl. Paa denne lille Afsætning, der endda er saaledes fordelt, at der brygges 6 à 7 Bryg om Sommermaanederne, medens der kun i Vintertiden brygges 3 Bryg om Maaneden, er der fortjent ca. 9000 Dollars i de Aar, det har gaaet, om Aaret. Halvparten i dette Bryggeri har jeg købt for 8500, og skal yderligere sætte 3000 ind til, for med disse 11,500 at bygge det om til det første Lagerølsbryggeri i B. C. Det synes jo nok underligt, at jeg er sluppet saa billigt ind i en Forretning, som straks kan give os Føden; men det kommer af, at der var to Bryggere, der begge gerne ville have mig, og som jeg forstod at holde saadan i Skak, at de blev lige begærlige efter det, og jeg gik saa ind i det bedste af dem.

Den Mand, Charles Doering, som jeg er sammen med, er en ganske tarvelig Mand, der har været Maskinarbejder, og som ikke kender noget videre til Bryggerifaget, og derfor var bange for, at han ikke kunde magte at begynde paa Lagerøl. Vi have nu bestilt Ismaskine, og har begyndt at tegne Bryggeriet, saa jeg har paa engang faaet travlt med det alt sammen. Vi faar naturligvis ikke Raad til at gøre ret meget i Aar, men kun det aller nødvendigste, og haaber, at vi kunne faa det saa hurtigt gjort, at vi kan komme ud med vort nye Øl i Midten af Maj Maaned. Kan dette lykkes og ellers alt gaar godt, saa er der Udsigt til en meget god Forretning for Sommeren, og Udsigt til at kunne tjene alle de Penge, som vi have stukket ind i det første Aar. De Priser man kan faa er saa uforholdsmæssig store, at det slet ikke kan forstaas under vore Forhold hjemme; man maa leve her under den flotte Maade, som alt gaar paa, for at kunne forstaa, at noget Menneske vil betale 2 Dollars, cirka 7 Kr. 50 Øre for 12/1 Fl. Øl og 12 Dollars for 130 Potter i Tønder; dersom man under saadanne Forhold blot kan komme op til en ordentlig Omsætning, bliver der en uhyre stor Fortjeneste. Vi bor nu i den anden Ende af Byen, og jeg har derfor en meget lang Vej

til Bryggeriet hver Dag, og vi ere derfor hver Dag paa Jagt efter et Hus der i Nærheden; men det synes ikke, som om vi kan faa noget førend om en Maaned. Vejret er nu mildt, mærkværdig for en saadan Aarstid, og om 6 Uger har vi, efter Sigende, Sommer; her er meget smukt, og jeg tror, at vi vil befinde os godt her, naar vi først kommer lidt ind i Forholdene. Jeg for mit Vedkommende synes nu udmærket om det. Firmaet hedder Doering & Marstrands Brewing Co., og Aviserne har haft Notitser om Startningen, som er meget rosende. Her foreligger meget Arbejde for mig, men det er jo godt, da jeg er mig bevidst at kunne gøre det. Doering er godt kendt her i Byen, saa han skal besørge Salget, og vort Haab er at sælge 5000 Barrels det første Aar; kan det naas, saa have vi alle Udsigter til at kunne tjene alt, hvad vi har sat ind i det, og faa betalt den Gæld, som vi have gjort for at stille det op. Det er disse Forhold, som jeg har set hjemme fra, og som er meget fristende at benytte, naar en Regering lægger en Skat paa af Kr. 7 paa Td. Jeg hører hjemme fra, at Provinsbryggerne kun sælger det halve af, hvad de tidligere har solgt, og det kan kun bringe hele den Forretningsgren til Ruin. Jeg havde et udmærket Brev fra Troels, som Du maa takke ham for; han skal snart faa Svar paa det. Vil Du vise Herr Kunstdrejer Andersen dette Brev; jeg ved, at det vil glæde ham at høre godt fra os. Vi have nu sendt Bud efter Tøjet og venter, at vi i en 6 Uger kan være i Orden i et Hus der i Nærheden; det er kun et lille Hus, vi har Udsigt til at faa, men vi faar vel Plads til os alle i det. De Huse, som man almindeligvis kan leje, er meget daarligt byggede, og saasnart som vi faar Raad dertil, skal vi have vort eget Hus ligeved Bryggeriet. Vi ere alle raske og glæder os over de Dage, vi hører noget hjemme fra, og Tiden gaar nu betydelig hurtigere for os end i Begyndelsen. Og nu mange kærlige Hilsner til Dig, Marie og alle Eders Børn, samt til alle, der bryder sig om en Hilsen fra os.

Jeg haaber, at I opfylder min Anmodning, at telegrafere til mig, naar I har faaet det her liggende Brev.

Din hengivne Fætter

OTTO MARSTRAND.

Brev fra Otto Marstrand til Jacob og Marie M.

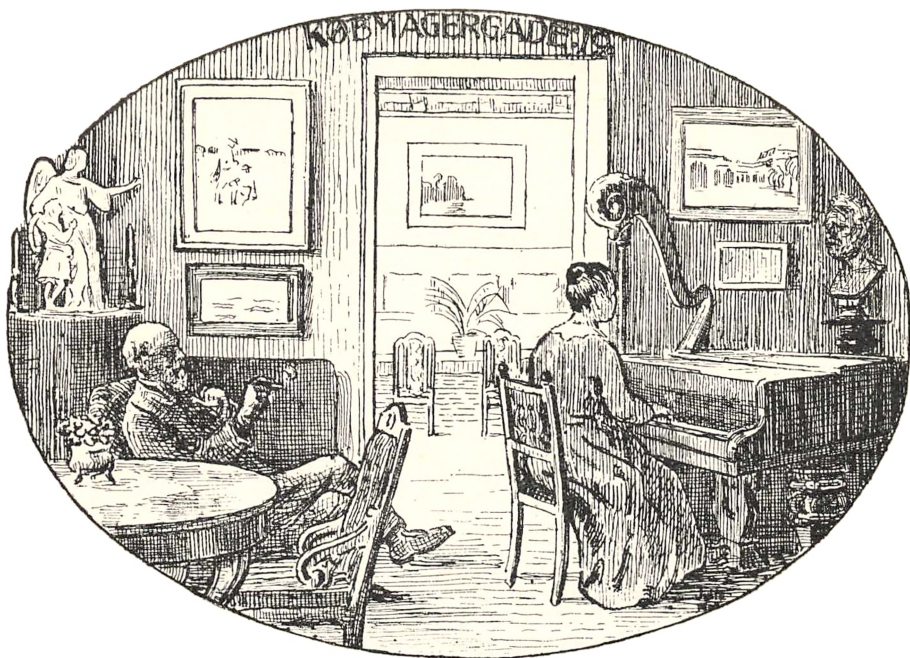
Kære Jacob og Marie!

Vancouver, den. 5. December 1897.

Nu er det Juul igen, og vi er bleven et Aar ældre; ja, Tiden gaar hurtig, naar den, som hos os, inddeles i 52 Uger. En Uge forslaar saa lidt, og inden man ved af det, er der gaaet en lang Tid. I skal have mange Tak, fordi I har taget Eder af Karen, og alt, hvad I har gjort for hende; hun er jo ung og livlig og ser anderledes paa Verden end vi andre, saa at der vel tidt er Uoverensstemmelse imellem Eder; men det er en stor Lykke for Ungdommen, at den tager Livet, som den gør, og tror, at det hele er en Fornøjelse; de kommer i Reglen altfor tidlig til den modsatte Erkendelse, saa lad dem blot flagre. Da jeg var ung, havde jeg altid en frygtelig Hast med at faa gjort det og det, og troede, at jeg burde skynde mig med at komme videre. Jeg har senere fundet, at det er meget taabeligt. Jeg har haft og kunnet tage meget mere Tid til virkelig at glæde mig, end jeg har gjort, der har slet ikke været noget at jage for. De Mennesker, der er saa lykkelige at kunne give dem Tid til alting, og først og fremmest til at leve, de kommer akkurat lige saavidt som os; men de slider sig ikke ud, saa at de, naar de er 50 Aar, skulde skydes, som Fader sagde, fordi de ikke duer til noget mere; de har tabt Fortrøstningen til Livet og ser angst og mørkt paa alting. Jeg er imidlertid blevet noget klogere, og tager mig Tingene ikke slet saa nær som tidligere, og jeg haaber, at Du, Jacob, ogsaa snart vil komme til den Erkendelse, at det hjælper ikke, at Du tager Dig dine Borger- og Statspligter saa nær, at det ødelægger det glade og tilfredse Liv, Du kan føre med din store Familie, som Du for længe siden har kunnet sikre deres pekuniære Forhold; saa maa Du nu ogsaa føle Dig tilfreds og lykkelig, uden at tage Dig for store Byrder paa for dine Medmennesker. Det er forresten Aar og Dag siden, Du har ladet høre fra Dig, saa jeg kan se, at Du har mange Ting i Hovedet, at dine Tanker ikke kommer denne Vej over. Vi have ellers en interessant Tid forestaaende her, hvor vi venter 100,000 Mennesker, der skal gaa til Clondyke for at søge Guld. Jeg haaber, at vi vil profiteere noget af deres Gennemrejse her. Foreløbig sættes der mange flere Millioner paa at komme der, end der er Udsigt til at faa ud igen; omendskønt det er utroligt rigt. Vi har det godt her, er fornøjede og haabefulde, at vi snart kan tillade os at komme hjem et Trip, at se til Eder alle, hvorledes Tiden har taget paa Eder. Ja, mange gode Ønsker for den kommende Jul og for et godt, velsignet Nytaar, med mange Hilsner fra os alle her til Eder og alle Børnene. Min kærligste Julehilsen til Eder begge.

Eders hengivne

OTTO MARSTRAND.

JACOB OG MARIE MARSTRAND

Brev fra Otto Marstrand til Jacob M.

Kære Jacob!

Vancouver, den 22. Juli 1898.

I Dag maa jeg skrive, for at naa som Gratulant til din 50-aarige Fødselsdag; vi er nu komne op i den Alder, hvori vi kan erindre, hvorledes vore Fædre vare, da vi var store nok til at kunne dømme noget om dem. Jeg føler, og Du vistnok ogsaa, at vore Børn ser med andre Øjne paa os, end vi gjorde paa vore Fædre, og jeg tror, at det ikke er ifølge Tidens Fremskridt alene, at de gør det; men mere fordi de er opdraget sundt for at møde de Tilskikkelser, som skal møde dem i Livet, og om det undertiden ogsaa er svært at se den Forandring, saa maa vi dog, naar vi tænker os om, være glade derfor. Jeg vil rigtig ønske Dig for de kommende Aar Tilfredshed hjemme og ude, og at Du rigtig maa lære at tage Verden med Ro; det har altid været vor Fejl, at vi havde saa travlt. Jeg har mere og mere lært, at den, der har Tid, ejer Verden. Livets Goder har Du jo opnaaet nu; giv Dig Tid til at nyde dem. Livet er saa kort, og der er i Reglen kun lidt Velsignelse i, hvad der efterlades Børnene. Hver Generation vil selv forsøge; de vil ikke lære paa anden Maade. Det er meget længe siden, vi har hørt noget fra Dig; men jeg kan tænke mig, at dine Tanker er optagne af saa mange andre Ting.

Her gaar Bryggeriet godt i Aar. Klondyketrafiken har hjulpet os til noget mere Afsætning, og det er det, vi har manglet. Jeg kan nu i Sommermaanederne sælge for 1000 Kroner om Dagen, og det er en betydelig Forøgelse. Nu er Dorthæa snart færdig til at rejse; hun rejser herfra den 30. Juli og fra New York den 6. August med Island, saa jeg antager, at hun vil være i København den 21.—22. August. Hun skal bo hos Anna, og ellers se sig lidt om i Familien, og jeg haaber, at hun vil more sig rigtig godt, hun har haft meget strengt Arbejde her i de syv Aar, og jeg antager, at det er det, der har gjort, at hun er saa rask og ser saa godt ud, det er sundt, men forbandet ubehageligt. Nu lev vel, hils Marie og alle Børnene, og hold Dig for alting munter.

Paa Gensyn!

Din hengivne

OTTO MARSTRAND.

Otto Marstrand fejrede sin Halvtreds Aars Fødselsdag i Danmark den 12. December 1898.

Brev fra Otto Marstrand til Jacob M.

Om Bord paa Postdamperen »Pretoria«, den 14. Februar 1899.

Kære Jacob!

JEG telegraferer til Dig i Morgen, naar vi kommer i Land, saa vi haaber, at vi er komne godt fra den Historie. Det har ellers været nogle skrækkelige Dage for os alle. Da vi havde sejlet i 4 Dage, brækkede Roret, og vi var prisgivet Elementerne, som med en saadan Fart for ind paa os, at det var alt, at Skibet kunde klare sig. Nu er det 15 Dage, vi saaledes driver rundt i det store Hav med Livet i Hænderne. Vi har haft Storm den hele Tid, og navnlig gennemgaaet 2 forfærdelige Orkaner, en paa 24 og en paa 16 Timer. Noget saa uhyggeligt har jeg aldrig været med til, og vi troede aldrig mere at have set Land. Vi var nødt til at drive med Stormen, indtil vi kunde faa repareret noget paa Roret; men selv da det var gjort, kunde vi kun bruge det, naar Vejret for nogle Timer var lidt roligt. Nu har vi den samme Tur igen; og haaber at faa en Hurtigdamper, for vort Mod paa Søen er ikke stort; vi har faaet nok af den for en Tid. Jeg skriver saa hurtig som mulig, da I muligvis er ængstelige for, hvordan vi har det, og Du er nok saa god at lade Troels og Pauls vide, at vi endnu ikke har tabt Modet helt. Vi havde saadan et udmærket Ophold hjemme, at det er meget kedeligt, at vor Glæde blev afbrudt af den meget ubehagelige Historie. Mange Hilsner til alle hjemme.

Din hengivne

OTTO MARSTRAND.

Hvis Du ser Madsen, saa sig ham lidt Besked. *Please.*

Brev fra Otto Marstrand til Jacob M.

Kære Jacob!

Vancouver, den 27. December 1903.

Vi fik dit Brev, hvori Du meddeler om Udnævnelsen til Borgmester, og D. og jeg sender Dig vore bedste Lykønskninger til den Ære, der er vist Dig. Det er dog Tegn paa, at Du i den lange Aarrække har skaffet Dig Venner, og har handlet saaledes, at Folk har Agtelse for Dig, og betror Dig saadanne en Stilling. I Aviserne er der jo ikke et Ord imod Dig, og det er til alt det, som vi lykønsker Dig. Jeg ser anderledes paa Livet og vil ikke have noget offentligt Embede. Det vilde være forholdsvis let for mig her at blive Borgmester, hvis jeg vilde; men jeg vil ikke have noget offentligt Embede. Naar jeg om et Par Aar kan trække mig tilbage, saa skal det være ovenpaa et rastløst Stykke Arbejde, at kunne tilbringe mine sidste Dage mellem Venner og have det lidt godt, og ikke ved at paatage mig mere. Naa, hvis Du bliver ked af det, kan Du jo altid opgive det, og i nogle Aar kan Du vel nok holde det ud; det maa jo være ganske interessant. Det bliver værre med din Afstaaelse af din Forretning til Olaf. Jeg ved jo ikke rigtig, hvorledes han er; men jeg hører, at han har alt muligt andet i Hovedet end Forretning, og det tager vel nogen Tid, indtil han settler down.

Vi haaber jo paa at komme snart hjem, og det skål være rart at se Dig i din ny Virksomhed, tilfreds og glad. Hils Marie; det er da en stor Tilfredshed for hende, at hun har faaet Dig saa vidt, saa nu er hun Borgmesterfrue.

Jeg havde et umaadelig langt Brev fra Gautier, hvori han er baade henrykt og forundret over al den Tillid, som Du har blandt Folk. Han sendte os et Billede af sin store, smukke Familie, som vi glæder os meget ved. Sig Olaf, at jeg sender ham et Billede af min Kone, Børnene og mig selv, ikke Svigerbørnene, da jeg ikke har hørt fra ham, om han vil have dem med. Mange kærlige Hilsner til Marie og Dig selv, Hr. Borgmester.

Din OTTO.

Brev fra Otto Marstrand til Jacob M.

Kære Jacob!

Vancouver, den 27. Juni 1906.

FRA et Brev, som Karen har faaet fra Marie, hørte vi noget om, at Du muligvis paatænkte en Rejse med Dampskibet til New York og tilbage med det samme Skib. Da vi i sin Tid tog til Amerika, var Du og Marie saa venlige at følge os ud af Europa; vil I nu ikke være saa venlige at komme til New York og afhente os, nu vi gaar tilbage at leve i Danmark. Vi har

i Sinde at forlade Vancouver omtrent den 18. August, for at tage med »United States« den 30. August fra New York. Vi ville kunne være i New York omtrent den 24. August, og dersom I tog hjemme fra den 9. August, vilde vi omtrent mødes. I skulle da tage Værelser i Gilsey House, Corner of 29. Gade og Broadway, og vi vil komme til samme Hotel den 24., blive der de 6 Dage, og tage med Jer hjem (How is that). Kniber det med Pengene, kan jeg hjælpe. Der er Tid nok for os til at faa Brev fra Dig, om Du synes om den Plan, da vi ikke forlader her, i hvert Tilfælde ikke før om en Maaned. Du faar dette Brev den 10. Juli, og kan saa lade os vide din Mening. Jeg ordner nu mine Ting her, da jeg ikke vil arbejde mere i Forretningen, og vil have Ro Resten af mine Dage. Jeg har nok at leve af, saa der er ingen Grund til at have alt det Arbejde hængende over Hovedet. Vi venter Even her den 15. Juli; han skrev til os i Gaar fra Chikago; han synes rask og flink. Vi har i Aar en meget daarlig Sommer med Regn og Blæst, saa her er ikke behageligt. Skulde Du have noget andet at foreslaa, saa lad os høre det, saasnt som muligt. Jeg ved ikke, hvor Even skal hen herfra; men det kan jo være, at han kan følges med os. Mange Hilsner fra os alle her, og paa Gensyn.

Din hengivne

OTTO MARSTRAND.

DORTHEA

ELLEN

OTTO

HJEM TIL DANMARK

Den 26. Oktober 1911 blev Provst Troels Smith's Dattersøns Sønnedatter, ELLEN MARSTRAND, viet til hans Sønnesøns Søn, Kaptejn TROELS TROELS-SMITH.

FRU DORTHEA MARSTRAND

ONKEL OTTO

DER laa han, dækket af Dannebrog,
Mens Kisten talte sit tavse Sprog,
Og vi, som ved Døden og Dødskulden gyste,
Spejded' efter Lys, som i Mørket lyste.

Og Lys der var; fra Mindernes Skær
Der kastes Lys over hver, vi fik kær,
Og Hjertet takker, mens Blikket glider,
Tilbage over de svundne Tider.

Naar jeg tænker tilbage paa Barndomsaar,
»Møllen« endnu i Lysglans staar.
Der var højt til Loftet, til Væggene vidt,
Der var Plads til at lege og tumle sig frit.

Hvor to staar sammen trofast og trygt,
Der bliver et Hegn om Hjemmet bygt.
Og ude paa »Møllen« bag Hjemmets Gærde,
Vilde Unge og Gamle saa gerne være. —

Hvor kunde der være Glæde og Fest,
Naar hele Slægten I bød til Gæst,
Naar Nytaarsaften vi kunde os samle,
Om »Glædeligt Nytaar og Tak for det gamle«!

Men saa blev det Hjem jo lukket brat,
Mod fjerne Lande blev Kursen sat,
Jeg husker saa klart de sidste Dage,
Før over Atlanten I skulde drage.

Jeg husker saa godt den sidste Gang,
Da »Nødig vi siger Farvel« vi sang,
Saa drog I af Sted; mellem os og Eder,
Amerika og Oceanet sig breder.

Vi tænkte: Hvor slemt, at Amerika
skal ligge saa grumme langt herfra.
Jeg fik den Lykke, hvad nu mig glæder,
At se Jer igen paa de nye Steder.

Hvor var hele Naturen forskellig fra her,
Med de dejlige Bjerge og Urskovens Træer.
Og hvor var der Forskel i Menneskers Færden,
Man mærked' et Pust af den store Verden.

Der var Forskel i Sprog og Forskel i Skik,
Der var Forskel i Omgangen, som I fik.
Billedet var i en anden Ramme,
Men Forgrundsfigurerne var de samme.

Hvor to staar sammen trofast og trygt,
Der bliver et Hegn om Hjemmet bygt,
Og hvor i Verden de to saa bygge,
Man finder igen den samme Hygge.

Men skønt paa Jer »Mølle« der atter var Vand,
I længtes dog tit mod det gamle Land.
Og glad Onkel Otto følte den Lykke,
At hejse det Flag, der hans Kiste mon smykke.

Saa kom han tilbage og bygged' paa ny,
Et Hjem i Jer Barndoms og Ungdoms By;
Men Kraften var brudt og hæmmet hans Gang,
Skønt ved Livet og Mennesker endnu han hang.

Der kom Sygdom og Sorger nok paa hans Vej,
Men som Byrder paa andre han lagde dem ej.
Han var den samme i Vesten og Østen,
Ved Øresund som ved Stillehavskysten.

Hvad udretted' han, og hvad fik han gjort?
Lidt mer' eller mindre, det siger ej stort.
Med al vor Stræben vi lidt kun mægte.
Nu spørges kun, om Hjertet var ægte.

Og det var hans. Lad det staa ved hans Grav:
Han gav saa naturligt, hvad han gav,
Ikke med store og stærke Fagter,
Ikke som den, der sig selv betragter.

Derfor holdt vi af ham. Nu sørger vi.
Men er da det hele forbi, forbi?
Og atter vi spørger, trods alle Minder,
Hvor er det Lys, som i Mørket skinner?

Jeg kommer i Hu en Julesang,
Der skildrer, hvor Tiden før Jul er trang.
Men »netop som Jord ej mer kan raade,
Kommer et Frelsens Væld af Naade.« —

Mellem Liv og Død er et Svælg bredt ud,
Mellem her og der gaar der intet Bud.
Men i Glansen fra Naadens Morgenrøde,
Kan vi Levende mødes med de Døde. —

CHRISTINE OG POUL LA COUR 1910
I BAGGRUNDEN HANS MØLLE I ASKOV

STAMTAVLE
SLÆGTEN MARSTRAND
1770—1915

DENNE lille stamtavle har maattet gøres færdig til bestemt tid, og det i forbindelse med at breve til udlandet nu under krigen antagelig er gaaet tabt har desværre bevirket, at den ikke er blevet saa fuldstændig som jeg havde haabet. Fejlfri er den heller ikke; det kan man aldrig vente at naa, dels ved folk ofte saa underlig lidt besked selv om deres egne forældre, dels er det de ved oftest mere eller mindre galt, og endelig er selve de samtidige kilder ikke sjældent behæftet med fejl, og meget ofte i høj grad ufuldstændige. Men jeg har gjort hvad der har været mig muligt for at indskrænke fejlene til det mindst mulige, alle anførte oplysninger er søgt bekræftet gennem samtidige kilder, og det er lykkedes for de flestes vedkommende.

De regler hvorefter stamtavlen er trykt behøver næppe synderlig forklaring. At aastallet foran — er fødselsaaret, efter dødsaaet, er sikkert umiddelbart indlysende, ligeledes at eksponenten betegner fødsels- henholdsvis vielses- og dødsstedet. Kendes fødsels- eller dødsdagen ikke, men daabs- eller begravelsesdagen, da anføres sidstnævnte, og det kendes paa at datoangivelsen istedetfor at være foran aastallet staar efter. Disse meget simple regler er anvendt overalt for at gøre stamtavlen saa overskuelig som mulig, og det samme er yderligere søgt opnaaet ved at sødskende altid findes opført samlet. Det ønsker enhver bruger af stamtavlen at have dem, og saa bør de ogsaa hvor sjældent det end sker opføres saadan. Der er heller ikke tvivl om, at de mindstefordringer man egenlig først nu hvor selvfølgelig de end lyder stiller til en stamtavle, at den foruden navn og stilling anfører fødsel vielse og død for hver opført person, baade dag aar og sted, mere og mere af overskueligheds hensyn vil medføre, at man gaar over fra den nu almindeligst brugte maade at trykke stamtavler paa til noget i lighed med den her anvendte.

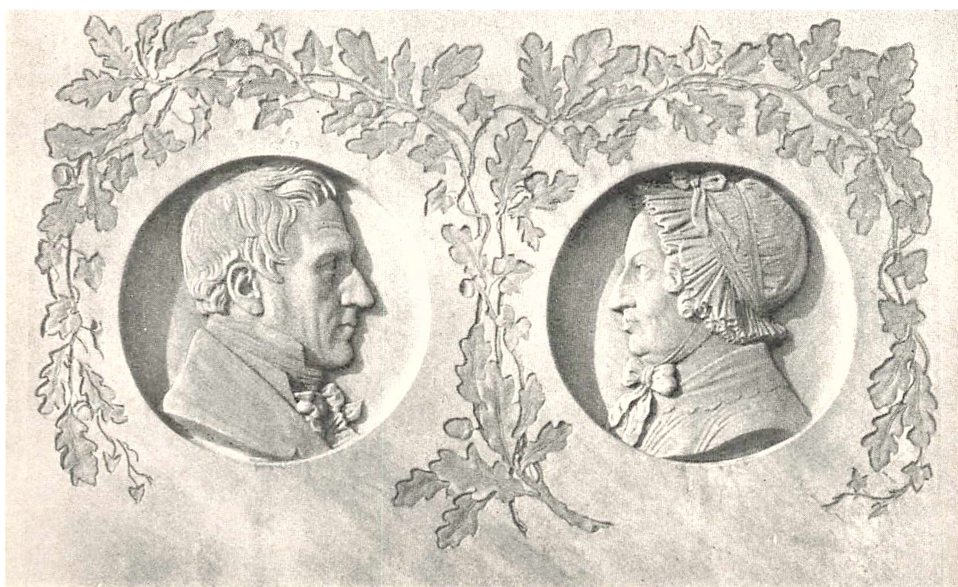
Den form en stamtavle fremtræder i, naar den er uden udførlig tekst uden noter og forklaringer, er fornem men ikke morsom, den kan kun svagt

antyde den rigdom af oplysninger jeg ligger inde med vedrørende de indgiftedes afstamning, oplysninger jeg alle gærne stiller til raadighed, og den kan intet give af al den glæde jeg har haft ved at følge et spor den ofte brydsomme vej til maalet. Men for alle dem der har lyst til at kende ikke blot deres nærmeste nulevende slægt, men ogsaa til at vide besked med hvem de stammer ned fra, hvad deres nærmeste forfædre hed, under hvad kaar de leved og virked, vil de her meddelte oplysninger forhaabenlig være til saa god hjælp, at det arbejde der er ofret paa denne stamtavle ikke har været gjort forgæves.

For den velvillie der under alle forhold ved alle lejligheder er vist mig paa samtlige vore arkiver takker jeg, ligeledes for al den jeg har mødt i familien.

Lyngby, 3. maj 1915.

WILHELM MARSTRAND.

NIKOLAJ JAKOB MARSTRAND $\frac{5}{8}$ 1770 Inset — $\frac{12}{7}$ 1829 København Trinitatis
 søn af bergskriver og inkassator ved Inset kobberværk Even Nikolaj
 Marstrand $\frac{7}{12}$ 1723 Inset — $\frac{24}{2}$ 1785 Inset gift $\frac{12}{2}$ 1756 Trondhjem Magdalene
 Elisabeth Schnitler $\frac{11}{3}$ 1730 Trondhjem — $\frac{17}{9}$ 1802 Tiller Strinden sogn,
 i Trondhjem latinskole 1786—1789, huslærer hos major og vejmaster
 C. v. Stockfleth i Gievninge ved Roskilde 1792, vejassistent $\frac{16}{5}$ 1800, offentlig
 understøttelse til uddannelse som mekaniker $\frac{12}{11}$ 1802, aflagde ed som
 kgl. mekaniker $\frac{29}{1}$ 1804, dannebrogsmænd $\frac{28}{6}$ 1809, bevilling til anlæg af et
 bageri $\frac{15}{2}$ 1810, virkelig kommerceraad $\frac{24}{6}$ 1811. Opfinder, musiker, teknisk
 forfatter. Gift $\frac{26}{9}$ 1804 Holbæk PETRA OTILIA SMITH $\frac{23}{2}$ 1778 Mern —
 $\frac{15}{11}$ 1847 København Trinitatis, datter af sognepræst i Mern senere i Holbæk
 amtsprovst Troels Smith $\frac{27}{1}$ 1744 Holbæk — $\frac{6}{12}$ 1823 Holbæk gift 1)
 $\frac{5}{7}$ 1771 Baarse Anna Agnete Plum $\frac{11}{1}$ 1752 Baarse — $\frac{29}{1}$ 1805 Holbæk,
 fortsatte efter mandens død bagerivirksomheden. 8 børn, 27 børnebørn
 99 børnebørnsbørn og inden 1915 90 børnebørns børnebørn.

OTTO VILHELM MARSTRAND $\frac{22}{7}$ 1805 Frederiksværk — $\frac{10}{1}$ 1809 Kbh. Frelser.

ANNA AGNETE MARSTRAND $\frac{5}{9}$ 1806 Holbæk — $\frac{17}{10}$ 1810 Kbh. Helliggeist.

JAKOB NIKOLAJ MARSTRAND $\frac{16}{8}$ 1808 Kbh. Fødselsst — $\frac{2}{9}$ 1808 Kbh. Trinitatis.

OTTO JAKOB MARSTRAND $\frac{24}{8}$ 1809 Kbh. Frelser — se VESTINDISKE LINIE s. 200.

NIKOLAJ VILHELM MARSTRAND $\frac{24}{12}$ 1810 Kbh. Helliggeist — se 1. KØBEN-
 HAVNSKE LINIE s. 202.

OSVALD JULIUS MARSTRAND ¹⁴/₇ 1812 Kbh. Helligg. — ⁵/₄ 1849 Ekernförde kadet 1829, sekondløjtnant ²⁴/₁₂ 1830, lærer i navigation og matematik ved søkadetakademiet 1837, premierløjtnant ⁷/₂ 1840, karakteriseret kaptejn-løjtnant navigationsdirektør og 1ste lærer ved søkadetakademiet ¹/₃ 1849, 3^{die} kommanderende paa lineskibet »Christian VIII«, ved hvis eksplosion i Ekernfördefjord han omkom. Nautisk forfatter. Ugift.

TROELS CASPER DANIEL MARSTRAND ¹³/₅ 1815 Kbh. Helliggeist — se 2. KØBENHAVNSKE LINIE S. 205.

THEODOR KRISTIAN MARSTRAND ⁶/₂ 1817 Kbh. Helliggeist — se 3. KØBENHAVNSKE LINIE S. 208.

VESTINDISKE LINIE

FRA S. 199

OTTO JAKOB MARSTRAND ²⁴/₈ 1809 Kbh. Frelser — ¹⁵/₅ 1891 St. Thomas snedkersvend, instrumentbygger, nedsatte sig paa St. Thomas som tømmerhandler, tillige premierløjtnant i den vestindiske hærstyrke, vicebrandmajor 1867, brandmajor og chef for brandvæsenet paa St. Thomas 1873—1883, ridder af dannebrog ²⁸/₇ 1869, dannebrogsmænd ²/₃ 1883, svensk-norsk konsul 1869—1891 (Norske St. Olav 3) (Svenske Vasa 3). Gift ⁴/₁₀ 1845 St. Thomas ANNI DOROTHEA NISSEN ²⁵/₁₁ 1818 St. Thomas — ²¹/₁₂ 1886 St. Thomas datter af kongelig agent vinhandler Johan Peter Nissen ²⁹/₉ 1767 Preetz kloster i Holsten — ²⁸/₁ 1841 St. Thomas gift ¹/₈ 1799 St. Thomas Anni Dorothea Gartner 1783 ²⁵/₁₀ St. Thomas — ⁴/₁₁ 1848 St. Thomas. 5 børn 20 børnebørn og inden 1915 16 børnebørns børn.

NIKOLAJ OSVALD MARSTRAND ¹⁵/₈ 1846 St. Thomas — se II a s. 201.

EMILY OTILIA MARSTRAND ⁶/₁ 1848 St. Thomas — [KØBENHAVN] gift ²²/₆ 1871 St. Thomas GUSTAV OSKAR GYLLICH ¹⁰/₈ 1844 St. Croix — [KØBENHAVN] søn af major mægler og plantageejer paa St. Croix Jakob Heitmann Gyllich ²⁸/₃ 1795 St. Croix — ¹⁵/₈ 1868 St. Croix gift ⁶/₂ 1828 St. Croix Adriana von Meley ³/₉ 1800 St. Croix — ²⁵/₂ 1889 St. Thomas, ansat i den engelske kolonialbank 1865, kasserer for filialen i St. Thomas c 1867, direktør c 1880, ridder af dannebrog ⁷/₁₀ 1881, forflyttet til Panama 1881, dér tillige svensk-norsk konsul (Svenske Vasa 3) og græsk konsul (Græske Frelser 5), igen direktør St. Thomas 1883, inspektør for filialerne i Vestindien 1887, direktør Martinique 1893. Flyttede 1895 til København. 5 børn og inden 1915 2 børnebørn.

ANNIE LÆTITIA MARSTRAND ³¹/₃ 1850 St. Thomas — [KØBENHAVN] gift ²⁶/₄ 1875 St. Thomas JENS SVENDSEN ¹¹/₁ 1843 Kristiansø — [KØBENHAVN], søn af soldat paa fæstningen Kristiansø Peter Svendsen ²²/₇ 1813 Kristiansø — ⁸/₄ 1853 Kristiansø gift ²⁰/₅ 1836 Kristiansø Kristine Margrethe Nielsdatter ¹⁶/₈ 1807 Kristiansø — ¹⁵/₇ 1899 Rønne købmand grosserer paa St. Thomas.

tillige svensk-norsk vicekonsul 1875—1887, flyttede 1887 til København, grosserer der, senere bogholder i Jantzens bogtrykkeri. 6 børn og inden 1915 8 børnebørn.

VILHELM TROELS SOMMER MARSTRAND ¹⁶/₁ 1855 St. Thomas — ³⁰/₁ 1857 Kbh. Trin

OTTO JULIUS MARSTRAND ⁸/₅ 1859 St. Thomas — se II B s. 202.

II A FRA S. 200

NIKOLAJ OSVALD MARSTRAND ¹⁵/₈ 1846 St. Thomas — ²⁷/₁₁ 1881 Kbh. Trin.
præliminæreksamen fra efterslægtens skole 1863, i handelslære i Puerto Caballo, købmand i Ponce paa Puerto Rico 1873, paa St. Thomas c 1876, død paa en rejse i Danmark, gift / 1873 Ponce THERESE DALMAU ¹³/₆ 1852? Arecibo? paa Puerto Rico — [VILLA MERCEDES ARGENTINA] datter af.....

..... gift 2) ²/₅
1891 St. Thomas købmand Bernhard Henrik August Michaelsen ²/₅ 1861
Vemmetofte — ²⁶/₁ 1903 St. Thomas søn af klostergartner Johan Daniel Ludvig
Fedor Petrowitch Michaelsen ³/₁₂ 1813 Kbh. dansk garnison — ³¹/₇ 1892 Hillerød
gift 2) ¹²/₄ 1847 Nysted Sophie MarGrethe Essington ²²/₁₀ 1824 Nysted —
¹/₂ 1865 Vemmetofte. 5 børn og inden 1915 6 børnebørn.

OTTO VILHELM MARSTRAND ¹⁸/₆ 1874 Ponce — / 1903 St. Thomas købmand paa St. Thomas. Ugift.

ALICE MARSTRAND 1875 Ponce — 1876 Ponce.

OSVALD ALFRED MARSTRAND ⁶/₄ 1877 Ponce — [VILLA MERCEDES] telegrafbestyrer i »Central and South American telegraph Comp.« først i Colon Panama senere i Villa Mercedes Argentina. Gift 1) / 190. St. Thomas ADÉLE FONT / 18. St. Thomas — c 1903 St. Thomas datter af bager St. Thomas John Font c 1842 St. Thomas (katolsk) — [ST. THOMAS?] gift c 1880 St. Thomas Henrietta c 1844 St. Thomas (katolsk) — [ST. THOMAS?].
Og 2) ved stedfortræder / 190. Lima i Chile

.....
..... Af 1ste ægteskab 1 barn
af 2^{det} inden 1915 3 børn.

EVELYN TERESE MARSTRAND c 1903 St. Thomas — [VILLA MERCEDES].

.....(tvillingdatter) — [VILLA MERCEDES].

.....(tvillingdatter) — [VILLA MERCEDES].

.....(datter) — [VILLA MERCEDES].

OTTO TROELS MARSTRAND ¹⁴/₈ 1879 St. Thomas — [COLON] ansat ved anlæget af Panama under »Labour and Engineering Department«. Gift

/ 190. TINNY / 18. — [COLON]
datter af.

.....
..... Inden 1915 2 børn.

ROBERT(?) MARSTRAND / 19.. Colon — [COLON].

..(datter).. MARSTRAND / 19.. Colon — [COLON].

THEODOR FREDERIK MARSTRAND ¹³/₂ 1881 St. Thomas — [PETROGRAD]
telegrafist under »Store nordiske telegrafsekskab«. Gift ¹¹/₁₁ 1906 Petrograd
INGEBORG THORSTED ¹⁸/₁₁ 1883 Aalborg Budolfi — [PETROGRAD] datter af urmager
i Aalborg Niels Jakob Thorsted ¹⁷/₂ 1853 Nørre Sundby — [AALBORG] gift
³/₂ 1880 Aalborg Budolfi Emilie Marie Mathilde Ahrens ²⁶/₉ 1853 Hamburg
— [AALBORG]. Inden 1915 ingen børn.

II B FRA S. 201

OTTO JULIUS MARSTRAND ⁸/₅ 1859 St. Thomas — [SOUTH NORWOOD LONDON
S. E.] ingeniør fra »Rensselaer Polytechnic Institute« i Troy i New York
¹⁴/₆ 1882 repræsentant i London for aktieselskabet »Atlas« i København c 1902
gift ²⁰/₆ 1888 Louisville i Kentucky EMMY MARTIN WHITE ²⁴/₃ 1863 Louisville —
[LONDON] datter af farmer i Milton i Kentucky Martin White / 1830 Milton —
/ 1863 Milton gift /₄ 1862 Louisville Emma Dorothea Kaye ³/₁ 1842 Louisville —
[LOUISVILLE?]. 4 børn.

OTTO JENS MARSTRAND ⁷/₃ 1890 Brooklyn N. Y. — [LONDON].

EDITH ANNI DOROTHEA MARSTRAND ¹⁸/₆ 1892 Garden City N. Y. — [LONDON].

ELNA ASTRID MARSTRAND ⁵/₈ 1896 New York City N. Y. — [LONDON].

KENDRICK WHITE MARSTRAND ²⁵/₅ 1902 South Norw. London — [LONDON].

1. KØBENHAVNSKE LINIE

FRA S. 99

NIKOLAJ VILHELM MARSTRAND ²⁴/₁₂ 1810 Kbh. Helligg. — ²⁵/₃ 1873 Kbh. Frue,
elev hos Eckersberg 1826, paa akademiet 1828, akademiets lille og store
sølvmedaille 1833, rejsestipendium ¹⁰/₅ 1836, 1ste Italiensrejse 1836—1841,
medlem af akademiet ¹⁹/₆ 1843, 2^{den} Italiensrejse 1845—1848, professor i
modelskolen ⁶/₁₁ 1848, medlem af det svenske »Kgl. akademi för de fria
konsterna« ³¹/₈ 1850, ridder af dannebrog ⁶/₁₀ 1851, direktør for akademiet
1853—1857 og 1863—1873, æresvicepræsident for »Société l'universelle des
arts et de l'industrie« ¹⁵/₆ 1855, ridder af æreslegionen ¹¹/₁₀ 1856, udsmykkede
Kristian IV's kapel i Roskilde domkirke 1859—1866, dannebrogsmænd ⁶/₁₀
1862, etatsraad ²⁶/₅ 1867, medlem af bestyrelsen for Thorvaldsens museum
¹⁰/₄ 1868, og af komitéen til indkøb af billeder til kunstmusæet ³⁰/₆ 1870,
afleverede det til universitetets festsal bestemte billede »Universitetets ind-

vielse i Frue kirke $\frac{1}{6}$ 1479« i 1871. Holberg, Don Quixote, Italien, Dalarnne, portrætter, historiske og religiøse monumentalmalerier, haandtegninger. Gift $\frac{8}{6}$ 1850 Kbh. Frederiksberg MARGRETHE KRISTINE WEIDEMANN $\frac{17}{5}$ 1824 Kbh. Trin. — $\frac{26}{1}$ 1867 Kbh. Frue, datter af overretsprokurator justitsraad Poul Frederik Weidemann $\frac{30}{6}$ 1793 Kbh. Nikolaj — $\frac{29}{5}$ 1851 Kbh. Frue gift $\frac{7}{9}$ 1822 Kbh. Slotskirken Julie Moldenhawer $\frac{11}{5}$ 1799 Kbh. Petri — $\frac{19}{6}$ 1875 Kbh. Frue. 6 børn, 24 børnebørn og inden 1915 17 børnebørns børn.

POUL FREDERIK MARSTRAND $\frac{13}{5}$ 1851 Kbh. Helliggeist — se II c s. 204.

MARGRETHE KRISTINE MARSTRAND $\frac{6}{12}$ 1852 København — $\frac{10}{12}$ 1852 Kbh. Frue.

JULIE MARSTRAND $\frac{5}{1}$ 1855 Kbh. Helligg. — [STENLØSE] gift $\frac{5}{11}$ 1875 Kbh. Vartov.

MORTEN OXENBØLL PONTOPPIDAN $\frac{3}{1}$ 1851 Ribe Dom. — [STENLØSE], søn af sognepræst i Ribe, Fredericia og Randers Dines Pontoppidan $\frac{11}{3}$ 1814 Bogø — $\frac{31}{5}$ 1879 Randers S. Morten gift $\frac{16}{5}$ 1844 Vordingborg Birgitte Kristine Marie Oxenbøll. $\frac{30}{12}$ 1824 Randers S. Morten — $\frac{14}{1}$ 1888 Randers S. Morten, student fra Randers 1868, kand. theol $\frac{19}{6}$ 1873, personel kapellan Helsingør Olai $\frac{19}{6}$ 1876, ordineret i Viborg $\frac{12}{7}$ 1876, afsked $\frac{15}{3}$ 1878, højskoleforstander Frerslev 1876 Hjørlande 1880 København 1891, sognepræst Hagested-Gislinge $\frac{9}{4}$ 1894 Greve-Kildebrønde $\frac{31}{3}$ 1898 Stenløse-Viksø $\frac{20}{7}$ 1902. Medudgiver af »Tidens Strøm«, udgiver af »Frit Vidnesbyrd«, religiøs og historisk forfatter. 8 børn og inden 1915 14 børnebørn.

VILHELM NIKOLAJ IMMANUEL MARSTRAND. $\frac{13}{1}$ 1858 Kbhvn. Garnison — [KØBENHAVN] præliminæreksamen fra Haderslev læreres skole 1874, polyteknisk examinand 1876, kand. polyt (fabriksingeniør) $\frac{28}{1}$ 1882, elev ved »De danske sukkerfabrikker« $\frac{1}{11}$ 1882, sukkermester paa Højbygaard sukkerfabrik ved Maribo $\frac{1}{5}$ 1884, paa raffinaderiet i Helsingørsgade $\frac{1}{1}$ 1894, underbestyrer paa raffinaderiet Phønix $\frac{1}{5}$ 1913. Ugift.

PETRA OTILIA MARSTRAND $\frac{16}{12}$ 1859 Kbhvn. Garnison — [GENTOFTE] gift $\frac{12}{5}$ 1884 Kbh. Vartov CARL VILHELM NIELS BORUP $\frac{2}{12}$ 1850 Sorø — [GENTOFTE] søn af sognepræst i Skamstrup Julius Theodor Borup $\frac{1}{1}$ 1814 Kbh. Helligg. — $\frac{11}{3}$ 1904 Kbh. begr. Skamstrup gift $\frac{1}{7}$ 1848 Kbh. Frederiksberg Marie Rosa Caroline Trier $\frac{13}{6}$ 1827 Kbh. Mosaisk — $\frac{17}{8}$ 1897 Skamstrup, præliminæreksamen fra Sorø akademi 1868, forpagter Holmgaard i Skals sogn 1880, ejer af Holmgaard 1890—1910, flyttede til København 1910, forpagter paa Bernstorf avlsgaard 1912. 4 børn og inden 1915 ingen børnebørn.

CHRISTYANNA GEORGIA MARSTRAND $\frac{19}{5}$ 1862 Kbh. Garnison — [KØBENHAVN] gift $\frac{31}{8}$ 1883 Kbh. Matthæus HANS HENRIK SCHOU $\frac{19}{8}$ 1858 Kbh. Garnison — [KØBENHAVN], søn af oberstløjtnant ejer af gl. Antvorskov ved Slagelse Theodor Valentin Schou $\frac{25}{3}$ 1834 Slagelse S. Mikkel — $\frac{6}{1}$ 1912 Kbh. Garnison gift $\frac{4}{10}$ 1857 Aistrup ved Aalborg Emilie Signe Johanne Maribo $\frac{10}{8}$ 1833 Grindløse — $\frac{15}{9}$ 1912 Kbh. Garnison, student fra metropolitanskolen 1876, kand. polyt (maskingeniør) $\frac{28}{1}$ 1882, ansat hos »Smith og Marstrand« 1882 (fra 1886 »Marstrand

og Rubow«), hos »Tuxen og Hammerich« 1890, driftsbestyrer i aktieselskabet »Tuxen og Hammerich« $\frac{1}{1}$ 1884, direktør og formand for driftbestyrelsen i aktieselskabet »Atlas« $\frac{1}{1}$ 1899, tillige medlem af bestyrelsen for akademisk skyttekorps $\frac{22}{3}$ 1882, formand $\frac{23}{1}$ 1895, udtraadte $\frac{27}{3}$ 1903, ridder af dannebrog $\frac{22}{5}$ 1901. Numismatiker. 6 børn og inden 1915 3 børnebørn.

II C FRA S. 203

POUL FREDERIK MARSTRAND $\frac{13}{5}$ 1851 Kbh. Helligg. — $\frac{13}{10}$ 1902 Kbh. Vallby(Vartov) i smedelære Frederiksværk 1867, paa maskinfabriker i Amerika 1871—1873, tegner paa orlogsværftet 1873, oprettede et jernstøberi og maskinfabrik paa Vesterfælledvej »Smith og Marstrand« 1875, »Marstrand og Rubow« 1886, »Marstrand Helweg og Ko.« 1889, virksomheden forenet med aktieselskabet »Køfoed og Hauberg« til aktieselskabet »Titan« og flyttet til Tagensvej, direktør for »Titan«, salgsdirektør $\frac{1}{1}$ 1897. Gift $\frac{11}{1}$ 1883 Kbh. Garnison **THYRA VALGERDA BURMEISTER** $\frac{1}{3}$ 1864 Kbh. Garnison — [KØBENHAVN] datter af kaptejn økonomisk forfatter P aril Jakob Burmeister $\frac{4}{3}$ 1838 Kbh. Petri — $\frac{18}{5}$ 1874 Kbh. Garnison (Petri) gift $\frac{4}{3}$ 1862 Kbh. Garnison **Agnes Johanne Constance Løwener** $\frac{22}{1}$ 1840 Kbh. Frelser — $\frac{9}{12}$ 1876 Kbh. Garnison (Petri), medlem af bestyrelsen for dansk kvindesamfund $\frac{21}{4}$ 1893 — $\frac{12}{5}$ 1898, medstifter af foreningen til hjælp for ulykkeligt stillede mødre $\frac{1}{3}$ 1905 og dens næstformand 1906—1912, studerer sprog. 6 børn og inden 1915 ingen børnebørn.

VILHELM NIKOLAJ MARSTRAND $\frac{15}{11}$ 1883 Kbh. — $\frac{16}{11}$ 1883 Kbh. Frederiksberg.

VILHELM NIKOLAJ MARSTRAND $\frac{4}{10}$ 1884 Kbh. Vartov — [KØBENHAVN OG LYNGBY] student fra borgerdydsskolen i Helgolandsgade 1901, kand. phil. 1902, kand. polyt (bygningingeniør) $\frac{28}{1}$ 1907, hovedbeskæftigelse anlæg af jernbaner. Personalhistoriker. Gift $\frac{11}{9}$ 1914 Lyngby **KARLA IRENE RAVN** kaldet **METTE FAUERHOLDT** $\frac{10}{9}$ 1886 Odense S. Knud — [LYNGBY], datter af kaptejn driftsbestyrer for Nordfyenske jernbane Carl Fauverholdt $\frac{18}{9}$ 1837 Kbh. Helliggeist — $\frac{16}{7}$ 1914 Odense S. Knud (Graabrødre). Gift $\frac{1}{9}$ 1874 Fredericia Trinitatis **Irene Salome Vilhelmine Ravn** $\frac{16}{3}$ 1853 Herning — [ODENSE], præliminær-eksamen i Odense 1905, tandlægeeksamen 1909, tilladelse til at praktisere $\frac{28}{8}$ 1911, praktiserende tandlæge i Lyngby $\frac{1}{11}$ 1912.

KNUD MARSTRAND $\frac{20}{10}$ 1886 Kbh. Vartov — [MOSKVA] student fra borgerdydsskolen i Helgolandsgade 1904, kand. phil. 1906, afgang fra teknisk skole til akademiet $\frac{6}{5}$ 1908, sekondløjtnant i artilleriets forstærkning $\frac{13}{9}$ 1909, arkitekt i København c 1910, i Moskva 1913. Gift $\frac{20}{12}$ 1914 Pedersborg ved Sorø **BODIL MARIE HAGEDORN** $\frac{3}{10}$ 1889 Kbh. Vartov — [MOSKVA], datter af skibskaptejn skibsinspektør medlem af havneraadet **Jeppe Thomsen Hagedorn** $\frac{26}{4}$ 1851 Fjelstrup ved Haderslev — [KØBENHAVN] gift $\frac{17}{10}$ 1884 Kbh. Vartov **Marie Barfred** $\frac{10}{11}$ 1857 Atlanterhavet døbt Bristol i England — [KØBENHAVN].

AGNETE MARSTRAND $\frac{7}{5}$ 1888 Kbh. Vartov — $\frac{6}{12}$ 1888 Kbh. Frederiksberg.

GUNNAR EMIL MARSTRAND ²⁵/₇ 1891 Kbh. Vartov — [KØBENHAVN], student fra borgerdydsskolen i Helgolandsgade 1909, kand polyt (bygningssingeniør) ²⁸/₁ 1915, ansat hos »V. Løwener« /₄ 1915.

POUL MARSTRAND ²⁶/₄ 1895 Kbh. Vartov — [MOSKVA].

2. KØBENHAVNSKE LINIE

FRA S. 200

TROELS CASPER DANIEL MARSTRAND ¹³/₅ 1815 Kbh. Helligg. — ²³/₈ 1889 Kbh. Trinitatis skriverdreng i Skelskør, lærte bageri i Køge, udenlands som bagersvend 1835—1837, kontorist i Helsingør 1837, overtog moderens bageri ¹/₁₀ 1839, borgerskab som bagermester efter forevist mesterstykke ⁷/₂ 1845 drev virksomheden stærkt i vejret, anlagde 1850 en dampmølle, købte ²⁸/₂ 1857 Vodrofsgaards mølle, drev der foruden dampmølleri, tillige fra 1865 ølbryggeri, tildels sammen med Jens Lund og F. W. Kiørboe. Oldermand i bagerlauget ²⁷/₁₁ 1848 — 1851, borgerrepræsentant 1857—1863, ejer af lyststedet Fredsholm ved Helsingør. Gift 1) ⁷/₁₁ 1845 Kbh. Helligg. CAROLINE EMILIE CARLSEN ⁷/₅ 1812 Kbh. Frederiks tyske — ²¹/₁₀ 1859 Kbh. Trinitatis datter af snedker Peter Carlsen 1787 ¹/₇ Ringsted — c 1817 København? gift ²⁵/₇ 1811 Kbh. Frederiks tyske Kristine Marie Müller ²⁵/₇ 1785 Kbh. Frederiks tyske — ²³/₃ 1871 Roskilde Dom. og 2) ²⁴/₉ 1880 Horsens SOFIE EMILIE JANSEN TIADEN ⁵/₅ 1829 Stege — ²¹/₂ 1902 Kbh. Trinitatis søster til nedennævnte broder Theodors hustru og gift 1) ¹¹/₁₁ 1857 Ørum forpagter paa Ussinggaard Wilhelm Frederik Balthazar Eggertsen ¹¹/₁₁ 1830 Ørum — ¹¹/₄ 1860 Stouby søn af gaardmand Jakob Lund Eggertsen ²¹/₉ 1793 Aarhus Dom. — ¹⁸/₇ 1755 Stouby gift ²⁹/₁₁ 1828 Stouby Mette Katrine Bay ²⁴/₁₂ 1798 Stouby — ¹³/₄ 1868 Stouby. Af 1ste ægteskab 8 børn, 30 børnebørn og inden 1915 40 børnebørnsbørn af 2^{det} ingen.

ANNA DOROTHEA MARSTRAND ¹⁴/₁₀ 1846 Kbh. Helligg. — [ROSKILDE] gift ³⁰/₁₂ 1869 Helsingør Olai JENS NIELSEN LUND ¹⁶/₁ 1827 Vejlbjby — ²³/₃ 1894 Kbh. Immanuel søn af gaardmand i Vejlbjby ved Fredericia, senere husmand paa Fredsted mark i Starup sogn ved Kolding Niels Bertelsen Lund / 1786 Vejlbjby — ³⁰/₁₀ 1850 Starup gift c 1815 Maren Hansdatter c 1794 — ¹¹/₁₀ 1833 Starup, kornhandler, borgerskab som grosserer ¹⁶/₁₀ 1860, medejer af Vodrofsgaards mølle og ølbryggeri, ejer af Smidstrupgaard i Hørsholm sogn, og gift 1) ¹⁶/₁₁ 1853 Kbh. Trinitatis Karen Marie Jensdatter Leisten ¹⁵/₁₁ 1825 Sødring — ⁹/₈ 1868 Kbh. Trinitatis datter af tømrer og husmand i Sødring ved Randers Jens Nielsen Leisten ⁹/₁₀ 1791 Læsten? — ²⁵/₅ 1880 Kbh. Trinitatis gift ²/₇ 1824 Sødring Maren Jensdatter Lindskov ⁷/₇ 1800 Sødring — ⁴/₈ 1844 Sødring. 4 børn og inden 1915 3 børnebørn.

PETRA OTTILIA MARSTRAND ¹⁹/₁₀ 1847 Kbh. Helliggeist — [VALLEKILDE] gift

$\frac{2}{4}$ 1880 København Frederiksberg POVL PETERSEN 1885 tillagt navnet SAMS
 $\frac{4}{3}$ 1843 Besser — $\frac{1}{6}$ 1911 Vallekilde søn af gaardmand i Torup Besser sogn paa
 Samsø sognefoged Peter Jørgen Jensen $\frac{27}{6}$ 1813 Besser — $\frac{30}{3}$ 1864 Besser
 gift $\frac{16}{4}$ 1837 Besser Egidie Kristine Poulsdatter $\frac{23}{3}$ 1815 Besser — $\frac{29}{1}$
 1891 Besser, lærer paa Vallekilde højskole c 1873, gaardejer Svendsbjerg ved
 Vallekilde c 1880, formand for Holbæk andelsslagteri 1888, for aktieselskabet
 »Holbækposten« 1890, næstformand for Holbæk amts landboforening, med-
 lem af bestyrelsen for de samvirkende sjællandske landboforeninger 1900,
 og for den sjællandske bondestands sparekasse 1901, repræsentant for østif-
 ternes kreditforening 1906. 6 børn og inden 1915 7 børnebørn.

OTTO MARSTRAND $\frac{12}{12}$ 1848 Kbh. Helliggeist — se II D s. 207.

JULIE VILHELMINE MARSTRAND $\frac{5}{5}$ 1850 Kbh. Helliggeist — $\frac{6}{12}$ 1881 Vallekilde
 gift $\frac{5}{4}$ 1876 Kbh. Vartov ERNST SALOMON (ERNST JOHANNES) TRIER $\frac{23}{1}$ 1837
 Kbh. Mosaisk — $\frac{29}{12}$ 1893 Vallekilde, søn af tømmerhandler Jakob Salomon
 (Jakob Steffen) Trier $\frac{23}{11}$ 1799 Kbh. Mosaisk — $\frac{4}{11}$ 1886 Kbh. Frederiksberg
 gift $\frac{26}{12}$ 1824 Kbh. Mosaisk Bella Johanne Marie Nathanson $\frac{2}{12}$ 1801 Kbh.
 Mosaisk — $\frac{16}{5}$ 1878 Kbh. Frederiksberg, student fra Metropolianskolen 1855, kand.
 theol. $\frac{23}{1}$ 1863, aabnede folkehøjskolen i Vallekilde $\frac{1}{11}$ 1865, gift 1) $\frac{24}{4}$ 1867
 Dalum Natalie Marie Abel $\frac{2}{2}$ 1845 Elltang — $\frac{23}{6}$ 1873 Vallekilde, datter af
 kapellan i Ringkøbing, sognepræst i Holmsland, Elltang, Dalum Leonard
 Abel $\frac{12}{12}$ 1793 Understed — $\frac{4}{12}$ 1868 Dalum gift $\frac{12}{4}$ 1821 Kbh. Slotskirken Ida
 Elisabeth Dorothea Ostenfeldt $\frac{24}{2}$ 1801 Slangerup — $\frac{22}{8}$ 1875 Odense S. Knud
 begr. Dalum 5 børn og inden 1915 18 børnebørn.

CHRISTINE MARIE MARSTRAND $\frac{30}{6}$ 1851 Kbh. Helliggeist — [Askov] lærer-
 inde paa Askov 1872—1879, gift $\frac{2}{6}$ 1882 Kbh. Vartov POUL LA COUR $\frac{13}{4}$
 1846 Draaby — $\frac{24}{4}$ 1908 Askov søn af proprietær til Skjærsø Laurits Ulrik
 la Cour $\frac{6}{4}$ 1802 Odder — $\frac{27}{2}$ 1875 Draaby gift $\frac{5}{10}$ 1833 Rolsø Ellen Kristine
 Poulsen $\frac{26}{12}$ 1809 Nørland Ravnkilde sogn — $\frac{5}{3}$ 1875 Draaby, student fra Randers
 1864, magisterkonferens i fysik 1869, underbestyrer ved meteorologisk insti-
 tut 1872, videnskabernes selskabs guldmedaille 1875, lærer i fysik ved Askov
 folkehøjskole 1878, drev statsunderstøttede forsøg. Historisk og fysisk for-
 fatter. Gift 1) $\frac{4}{4}$ 1873 Kbh. Vartov Hulda Kristine Nielsen Birkedal Barfod
 $\frac{28}{6}$ 1850 Kbh. (Nørrebro) — $\frac{5}{12}$ 1878 Askov $\frac{27}{7}$ 1851 adopteret af historisk for-
 fatter politiker Poul Frederik Barfod $\frac{7}{4}$ 1811 Lyngby ved Grenaa — $\frac{15}{6}$
 1896 Kbh. Frederiksberg gift $\frac{11}{9}$ 1841 Fuglebjerg Emilie Birkedal $\frac{18}{10}$ 1813 Borre
 paa Møen — $\frac{3}{10}$ 1897 Lyngby ved Kbh., begr. Frederiksberg. 5 børn og inden 1915
 4 børnebørn.

MARGRETHE CECILIE MARSTRAND $\frac{12}{1}$ 1854 Kbh. Hellig. — $\frac{8}{10}$ 1854 Kbh. Trin.

PETER TETENS MARSTRAND $\frac{8}{4}$ 1855 Kbh. Hellig. — $\frac{21}{1}$ 1856 Kbh. Trin.

KATRINE MATHILDE kaldet KETTY MARSTRAND $\frac{11}{4}$ 1858 Kbh. Frederiksberg —
 [KØBENHAVN] gift $\frac{15}{5}$ 1884 Kbh. Frederiksberg PETER MØRCH CHRISTIAN ZACHO

³¹/₃ 1843 Nødager — ¹⁹/₃ 1913 Kbh. Hellerup begr. Gentofte, søn af gaardejer i Pederstrup Nødager sogn ved Grenaa Rasmus Zacho ⁶/₁₀ 1794 Ut — ¹⁰/₁ 1885 Nødager gift ¹⁹/₁₀ 1825 Lyngby ved Grenaa Anne Marie Mørch Mønsted ²⁷/₅ 1801 Ingvorstrup Vejlbys sogn ved Grenaa — ⁶/₉ 1891 Nødager malersvend Aarhus c 1861, gennemgik akademiet 1862—1867, yderligere uddannet hos la Cour og Skovgaard, udstillingsmedaillen 1884, medlem af akademiet og af akademiraadet ²/₃ 1887, malede hos Bonnat i Paris 1891, talrige udenlandsrejser, titulær professor 1897. 5 børn og inden 1915 2 børnebørn.

II D FRA S. 206

OTTO MARSTRAND ¹²/₁₂ 1848 Kbh. Helligg. — ²⁶/₁₂ 1911 Kbh. Frederiksberg brygmester 1874, direktør for bryggeriet paa Vodrofsvej ⁸/₂ 1884, medstifter af selskabet til travsportens fremme ¹⁹/₆ 1885, rejste 1891 til Vancouver i Britisk Columbia og grundlagde der et bryggeri »Doering og Marstrand«, dansk vicekonsul i Vancouver 1905—1909, flyttede til Danmark 1906. Gift ¹⁷/₈ 1876 Kbh. Frue DOROTHEA MARIE LUND ¹⁶/₉ 1859 Kbh. Helligg. — [KØBENHAVN] datter af ovennævnte grosserer Jens Lund og dennes 1ste hustru Karen Marie Jensdatter Leisten (se side 205). 5 børn og inden 1915 6 børnebørn.

KAREN MARIE MARSTRAND ¹⁴/₆ 1877 Kbh. Vartov — [BIRKERØD] gift ¹⁵/₃ 1904 Vancouver GOTFRED EMIL JØRGENSEN ³/₄ 1866 Lyngby ved Aalborg — [BIRKERØD] søn af proprietær senere postkontrahent Jørgen Michael Jørgensen ¹⁹/₁ 1824 Torslev — ⁹/₄ 1899 Visborg gift ²³/₃ 1854 Torslev Andrea Louise Oehl ¹⁹/₇ 1832 Haseldorf i Holsten — ⁸/₃ 1905 Visborg, løjtnant i artilleriet 1884—1886, rejste til Canada 1888, uddannedes som ingeniør, ingeniør og autoriseret landmaaler i Britisk Columbia, medlem af »Canadian Society of Civil Engineers«, bosat i Danmark siden 1908. Inden 1915 3 børn.

ANNA MARSTRAND ¹³/₇ 1878 Kbh. Vartov — ²³/₁₂ 1910 Middelfart

TROELS CASPER DANIEL MARSTRAND ⁶/₁₀ 1879 Kbh. Vartov — [JOHANNESBURG] landmand i Transvaal.

JENS LUND MARSTRAND ¹⁶/₁₂ 1880 Kbh. Vartov — [VANCOUVER] købmand, gift ⁷/₄ 1914 Portland DOROTHY DOUGLAS ¹³/₁₂ 1877(?) — [VANCOUVER] datter af

..... Inden 1915 ingen børn.

ELLEN MARSTRAND ²⁸/₆ 1883 Kbh. Vartov — [KØBENHAVN] gift ²⁶/₁₀ 1911 Kbh. Frederiksberg hendes faders halvfætter TROELS FREDERIK PLUM SMITH 1906 tillagt navnet TROELS-SMITH ²⁰/₅ 1871 Lunde — [KØBENHAVN] søn af sognepræst i Skadst, Strandby, Lunde, Korup, provst Caspar Nikolaj Smith ⁹/₁₀ 1815 Saxkøbing — ¹³/₁₂ 1891 Kbh. Frederiksberg gift 2) ⁸/₁₂ 1859 Aalborg Budolfi

Cecilie Margrethe Kjerulf ²/₁ 1835 Hornskovgaard Farstrup sogn — ¹⁶/₈ 1893 Kbh. Frederiksberg, sekondløjtnant i infanteriet ²⁴/₃ 1893, premierløjtnant ¹/₁₀ 1893, i østrigsk tjeneste ¹/₁₁ 1900 — ¹/₁₁ 1901, udsendt til de fleste syd og mellem-amerikanske stater for at søge det danske rekylgevær indført der ¹/₇ 1907 — ¹⁵/₈ 1909, kaptejn ¹⁹/₁₁ 1908. Inden 1915 3 børn.

3. KØBENHAVNSKE LINIE

FRA S. 200

THEODOR KRISTIAN MARSTRAND ⁶/₂ 1817 Kbh. Helligg. — ²⁴/₁ 1863 Kbh. Frederiksberg polyteknisk examinand 1837, kand. polyt (fabriksingeniør) ¹/₄ 1839, videre uddannet i maskinfabriker i Frederiksværk, Solingen, Berlin, Wien og Paris, kompagnon og værkfører i kirurgisk instrumentmager Nyrops forretning i København med bevilling af ¹²/₁₁ 1845, værktøjsfabrikant navnlig af redskaber til mark og havebrug med bevilling af ¹⁹/₁₂ 1851, borger-skab som fabrikant i henhold til ovennævnte kongelige bevillinger ³/₈ 1854. Gift ¹³/₁₁ 1847 Stege ANNA HENRIETTE MATHILDE JANSEN TIADEN ¹⁸/₅ 1822 Stege — ¹⁵/₂ 1900 Kbh. Frederiksberg datter af maler i Stege Tobias Jansen Tiaden ⁹/₂ (?) 1787 (?) Emden i Øst Friesland — ²³/₂ 1850 Stege gift ¹⁰/₈ 1818 Stege Anna Johanne Brun ⁶/₁₀ 1798 Fejø — ⁵/₁₂ 1879 Horsens begr. Stouby 8 børn, 25 børnebørn og inden 1915 17 børnebørns børn.

JACOB NIKOLAJ MARSTRAND ¹⁰/₈ 1848 Kbh. Trinitatis — se II E s. 209.

INGER MARIE MARSTRAND ²⁴/₇ 1850 Kbh. Trinitatis — [KØBENHAVN] gift ¹⁶/₉ 1880 Kbh. Vartov GEORG VALDEMAR BRÜCKER ¹⁰/₁₂ 1852 Kbh. Helliggeist — [AAGAARD], søn af kontorchef i kultusministeriet senere borgmester i Nakskov Christian Daniel Gottlieb Brücker ¹⁰/₄ 1817 St. Croix — ¹⁰/₄ 1898 Kbh. Immanuel gift ⁷/₇ 1846 Kbh. Frue Emilie Catharine Georgine Brück er ¹⁵/₁₁ 1824 St. Croix — ⁴/₂ 1895 Kbh. Immanuel student fra Haderslev læreres skole 1871, kand. phil. og polyteknisk examinand 1872, ¹ste del af polyteknisk examen ¹/₁ 1876, kand. theol. ²⁸/₁ 1880, personel kapellan i Starup ²⁸/₅ 1880, ordineret ¹⁸/₆ 1880, afsked ⁴/₆ 1885, underskrev Askovadressen, frimenighedspræst i Aagaard Starup sogn ved Kolding ⁴/₁₂ 1887, valgmenighedspræst sammesteds ²/₉ 1896, tillige højskoleforstander 1899, medlem af bestyrelsen for »Den fri skole«, medarbejder ved »Tidens Strøm«, og »Højskolebladet« religiøs forfatter. 5 børn og inden 1915 2 børnebørn.

JOHANNE DOROTHEA MARSTRAND ²⁷/₉ 1852 Kbh. Trinitatis — [REKKENDE] gift ¹⁵/₁₁ 1880 Kbh. Vartov GEORG FREDERIK MYGIND ¹³/₂ 1845 Næstved S. Morten — [REKKENDE] søn af kommandersergeant senere toldbetjent i Ringkøbing Næstved Odense toldkontrollør i Mullerup Niels Mygind [Wilstrup] ³/₄ 1803 Jørsby paa Mors — ²/₇ 1887 Marie Malene gift ³⁰/₄ 1830 Aalb. Frue Johanne Petersdatter ¹⁷/₇ 1802 Løkken — ²⁷/₁₁ 1860 Mullerup skolelærereksamen fra Jonstrup seminarium 1866, udvidet eksamen København 1869, student privat 1872, kand.

theol. $19/1$ 1877, kateket i København Frelsers $7/6$ 1877 ordineret $27/6$, personel kapellan i Kallehave $3/11$ 1880, sognepræst i Hodde og Tistrup $25/3$ 1882, (underskrev Askovadressen) og i Allerslev med bopæl i Rekkende $20/3$ 1895. 5 børn og inden 1915 5 børnebørn.

TROELS MARSTRAND $9/6$ 1854 Kbh. Trinitatis — se II F s. 211.

HANSJØRGEN MARSTRAND $26/1$ 1856 Kbh. Trinitatis — 1877 Spanske sø, sømand.

OSVALD THEODOR MARSTRAND $24/1$ 1858 Kbh. Frederiksberg — $8/7$ 1862 Kbh. Frdbg.

SOPHUS VILHELM MARSTRAND $12/5$ 1860 Kbh. Frederiksberg — [KØBENHAVN] præliminæreksamen fra Efterslægtens skole 1876, tømrersvend 1879, afgang fra teknisk skole til akademiet $1/10$ 1879, afgang fra akademiet som arkitekt $29/1$ 1887, vurderingsmand i Valby 1909, bygningsinspektør i København. for Valby Vigerslev og Kongens Enghave 1909, medlem af repræsentantskabet for Københavns brandforsikring 1912. Gift $27/10$ 1908 Kbh. Helligkors
HELGA MARIE FREDERIKKE PINGEL $8/9$ 1865 Kbh. Citadel — [KØBENHAVN] datter af oberstløjtnant Johan Christian Pingel $9/12$ 1826 Rønne — $29/10$ 1908 Kbh. Helligkors gift $5/7$ 1861 Kbh. Trin. Marie Elisabeth Dreyer $16/10$ 1835 Kbh. — [KØBENHAVN], og gift 1) $12/5$ 1888 Kbh. Stefans intendant i hærens forplejningskorps Carl Vincent Berg $18/9$ 1847 Hem — c $21/1$ 1895 antagelig omkommet ved et ulykkestilfælde i Store Bælt søn af kapellan i V. Aaby Fyen, sognepræst i Hem ved Mariager Andreas Højer Berg $5/2$ 1805 Højbjerg ved Viborg — $3/6$ 1855 Hem gift $4/8$ 1845 V. Aaby Charlotte Louise Birgitte Oppermann $20/3$ 1814 V. Aaby — $9/12$ 1860 Faaborg. Ingen børn.

TOBIAS HOLGER MARSTRAND $10/5$ 1862 Kbh. Frederiksberg se II G s. 211.

II E FRA S. 208.

JACOB NIKOLAJ MARSTRAND $10/8$ 1848 Kbh. Trin. — [KØBENHAVN] præliminæreksamen fra Schneekloths skole 1865, bagersvend 1866 bagermester 1871, drev bageriet paa Købmagergade 1874—1904, der derefter var forpagtet ud til sønnen Olav 1904—1908 og overgik til et aktieselskab 1908. Medstifter af Københavns liberale vælgerforening $15/11$ 1883 og i mange aar dens næstformand, medlem af borgerrepræsentationen 1893 raadmand 1900 borgmester for magistratens 4de afdeling 1904, medlem af overskyldraadet 1903, af sundhedskommissionen og formand for bygningskommissionen i København 1904, medlem af havnebestyrelsen. Medarbejder ved »Tidens Strøm«, biografisk forfatter. Gift $8/6$ 1875 Taarbæk kapel MARIE ELISABETH NEERGAARD $20/3$ 1846 Kbh. Holmen — $3/11$ 1914 Kbh. Vartov datter af snedker Peter Neergaard $12/11$ 1810 Kbh. Frue — $15/10$ 1859 Kbh. Frelser gift $25/10$ 1837 Kbh. Holmen Katrine Marie Fleron $27/6$ 1814 Hellebæk (katolsk) — $5/8$ 1888 Kbh. Frelser 6 børn og inden 1915 10 børnebørn.

OLAV THEODOR MARSTRAND $26/4$ 1876 Kbh. Vartov — [ZÜRICH] præliminæreksamen fra Linnegades skole 1892, polyteknisk examinand 1894, fortsatte

studierne i Zürich 1896—1900, installatøreksamen i København 1904, forpagter af faderens bageri 1904—1908, montør i Sverrig 1908, ansat i »Maschinenfabrik Oerlikon« ved Zürich i Schweiz 1910, mester sammesteds i »Apparat Versuchslokal« 1912. Tillige medlem af bestyrelsen for nordisk roforening i Zürich 1898—1899 og for polyteknisk roklub 1901—1908.

EVEN NIKOLAJ MARSTRAND ²²/₂ 1879 Kbh. Vartov — [LUMBSAAS] student fra Østersøgades skole 1897 kand. theol. ¹/₁ 1903, kand. polit. ¹/₁ 1906, rejse i England og Nordamerika 1906, lærer paa Testrup højskole 1906, paa Askov 1906, kaldskapellan i Højby Odsherred med bopæl i Lumbsaas ²⁰/₁₂ 1912, ordineret ²⁹/₁ 1913. Nationaløkonomisk og biografisk forfatter, foredragsholder. Gift ⁵/₂ 1913 Kbh. Solbjerg DAGMAR HANSEN ²⁹/₈ 1877 Thorsager — [LUMBSAAS] datter af sognepræst i Thorsager provst Carl Christian Hansen ¹/₆ 1847 Kbh. Trinitatis — ³⁰/₁₁ 1909 Kbh. Holmen gift ⁴/₉ 1874 Kbh. S. Johannes Catharine Susanne Nissen ¹⁴/₂ 1853 Kbh. Helliggeist — [KØBENHAVN]. Inden 1915 ingen børn.

ANNA KATRINE MARSTRAND ²¹/₇ 1880 Kbh. Vartov — [NÆRUM] gift ²¹/₃ 1900 Kbh. Marmor LORENTZ VILHELM PETERSEN ¹³/₆ 1866 Kbh. Frederiksberg — [NÆRUM] søn af etatsraad hovedrevisor ved statsbanerne Carl Peter Petersen ²²/₄ 1826 Aarhus Dom — ⁴/₁₂ 1911 Lyngby gift ³/₈ 1858 Kbh. Garnison Anna Oktavia Andrea Gamborg ²⁵/₁ 1834 Tikøb — ²⁴/₃ 1894 Lyngby student fra Metropolitanskolen 1886, kand. polyt. (bygningsingeniør) 1893, beskæftiget ved baneanlæg 1893, ved Marstrands bageri 1899, igen ved baneanlæg 1902, driftsbestyrer for Lyngby-Vedbækbanen ¹/₁₁ 1911. Inden 1915 3 børn.

JULIE MARSTRAND ²⁶/₆ 1882 Kbh. Vartov — [KØBENHAVN] elev paa akademiet gift ⁴/₃ 1905 Kbh. Fredens NIELS REINHOLD BLEGVAD ²⁰/₂ 1880 Besser — [KØBENHAVN] søn af skolebestyrer Jacob Magnus Christian Michael Blegvad ⁵/₃ 1849 Feldballe — [BESSER] gift ¹⁶/₈ 1878 Tranebjerg Gertrud Sofie Lund ¹³/₃ 1853 Tranebjerg — [BESSER] student fra Odense 1897, kand. med. ¹/₁ 1904, assistent paa kommunehospitalets øre- og halsklinik 1904—1906 og igen fra 1908, kandidat paa Frederiks hospital 1906, studierejse i udlandet 1907—1908, praktiserende ørelæge i København 1908.

VIGGO NEERGAARD MARSTRAND ¹⁹/₁ 1884 Kbh. Vartov — ¹⁴/₄ 1908 Ordrup begr. Kbh. student fra Ordrup 1902, 1ste del af polyteknisk eksamen 1905.

INGER MARIE kaldet MYG MARSTRAND ⁴/₈ 1885 Kbh. Vartov — [SKOVLYST] præliminæreksamen fra N. Zahles skole 1902, gift ¹⁵/₉ 1904 Kbh. Fredens PETER FREDERIK MOMSEN ¹⁹/₆ 1874 Folding — [SKOVLYST] søn af ejer af Skovlyst Johan Frederik kaldet Fritz Momsen ²/₁ 1813 Kolding døbt Ribe Dom. —, ¹/₄ 1901 Folding gift ⁶/₁₁ 1872 Sønderskov i Folding enke efter sognepræst Dorscheus i Malt Vilhelmine Marie kaldet Ville Aarestrup ²⁵/₈ 1839 Nakskov — [ASKOV] præliminæreksamen fra Ribe 1891, sekondløjtnant i garden 1896, bestyrer af Skovlyst 1901 ejer ¹/₂ 1903. Inden 1915 4 børn.

II F FRA S. 209.

TROELS MARSTRAND $\frac{9}{5}$ 1854 Kbh. Trinitatis — [KØBENHAVN] i lære hos T. M. Werner 1868, hos Smith og Marstrand 1875, stiftede 1879 en blikvarefabrik »Glud og Marstrand«, der 1895 overgik til aktieselskab, administrerende direktør for dette til 1914, derefter medlem af kontrolkomitéen. Medlem af bestyrelsen for kgl. dansk yachtklub. Gift $\frac{4}{4}$ 1882 Starup
JOSEFINE AMALIE THORP $\frac{5}{2}$ 1860 Kristiania Ø. Aker — [KØBENHAVN] datter af Niels Tormodsen Thorp $\frac{27}{7}$ 1829 Berg i Smaalenene — $\frac{21}{2}$ 1890 Kristiania gift c 1859 Karen Anne Amundsen $\frac{20}{2}$ 1830 Moss jernværk — [KRISTIANIA] 4 børn.

KAREN MATHILDE MARSTRAND $\frac{7}{8}$ 1894 Kbh. Frederiksberg — [KØBENHAVN].

MARGRETHE MARSTRAND $\frac{13}{8}$ 1895 Skovshoved døbt Frdbg. — [KØBENHAVN].

TROELS MARSTRAND $\frac{1}{7}$ 1897 Kbh. $\frac{1}{8}$ 1897 Kbh. Frederiksberg.

OTTO MARSTRAND $\frac{4}{11}$ 1898 Kbh. Bellehem — [KØBENHAVN].

II G FRA S. 209.

TOBIAS HOLGER MARSTRAND $\frac{10}{5}$ 1862 Kbh. Frederiksberg — [KØBENHAVN] bagermester c 1888, rejste til New-York c 1900, tilbage til København c 1902. Gift 1) $\frac{18}{5}$ 1889 Kbh. Johannes **ANNA SOFIE VILHELMINE HAGEMASTER** $\frac{20}{3}$ 1866 Kbh. — $\frac{23}{10}$ 1891 Kbh. Jakobs datter af tømrer Carl Julius Hagemaster $\frac{30}{9}$ 1825 Kbh. Frue — $\frac{13}{1}$ 1875 Kbh. Frue gift / 185. Georgine Antonine Charlotte Fischer $\frac{20}{2}$ 1833 Frederiksværk — $\frac{5}{3}$ 1914 Kbh. Holmen, død barselseng. Og 2) $\frac{1}{7}$ 1893 Kbh. Holmen **MARIANNA KRISTIANE THORSON** $\frac{16}{5}$ 1872 Asminderød — [AARHUS] datter af premierløjtnant Thorvald Thorson $\frac{21}{6}$ 1830 Viborg Sønder sogn — $\frac{23}{5}$ 1890 Kbh. Garnison gift $\frac{9}{2}$ 1868 St. Croix Thora Magdalene Elisabeth Wright $\frac{9}{2}$ 1841 Helsingør Marie — $\frac{11}{11}$ 1893 Kbh. Garnison sygeplejerske i De forenede Stater c 1898, skuespillerinde sammesteds c 1902, journalist og foredragsholder i Danmark 1911. Af 1ste ægteskab ingen, af 2det 5 børn.

THOR HOLGER MARSTRAND $\frac{16}{4}$ 1894 Kbh. — [NEW-YORK].

TOBIAS MARSTRAND / 1896 Kbh. — / 1896 Kbh.

ELSE MARSTRAND / 1896 Kbh. — / 1896 Kbh.

HANS OSVALD MARSTRAND $\frac{7}{11}$ 1897 Kbh. — [RØNNE].

SVEND EINAR HAMLET MARSTRAND $\frac{14}{8}$ 1901 Brooklyn N.-Y. — [VOR-DINGBORG].

NAVNELISTE

- Aalberg, bogholder, Vancouver, 182.
- Aarestrup, Vilhelmine Marie, gift
1) Dorscheus, 2) Momsen, 210.
- Abel, Leonard, præst 206. — Natalie
Marie, gift Trier 206.
- Adler, David Baruch, 69.
- Agerup, Ingeborg Sofie, gift 1) Ager-
beck 2) Plum, 14.
- Ahrens, Emilie Marie Mathilde, gift
Thorsted, 202.
- Albrecht, Johan, bager, 66—67. 167.
170. 176.
- Ammitzbøll grosserer, 79.
- Andersen, Henrik, kunstdrejer, 8. 90.
91. 185.
- Aumont, Louis Auguste Francois,
maler, 33.
- Bagger, Peter Kristian, læge Holbæk,
126—127.
- Balle, Nikolaj Edinger, biskop, 13.
- Barfod, Claus, kaptejn, 11. — Edele
Dorothea, gift Smith, 11—13, por-
træt 12. — Hulda Kristine Nielsen
Birkedal, gift la Cour, 206. — Poul
Frederik, politiker, 206.
- Barfred, Marie, gift Hagedorn, 204.
- Bay, Mette Katrine, gift Eggertsen, 205.
- Berg, Andreas Højer, præst, 209. —
Carl Vincent, intendant, 209. —
Christen, politiker, 182.
- Bernhardt, Sarah, fransk skuespiller-
inde, 79. 83.
- Beyer, Sejr Malling, præst 27. 28.
- Bille, Michael Johannes Petronius,
admiral, 98. — Sten Andersen, ad-
miral, politiker, 69.
- Birkedal, Emilie, gift Barfod, 206.
- Bjørnbak, Lars, politiker, 173.
- Bjørnson, Bjørnstjerne, 71. 173.
- Blegvad, Jakob Magnus Kristian Mi-
chael, skolebestyrer, 210. — Niels
Reinhold, læge, 210.
- Blom, Julius Andreas, tømremester,
etatsraad, 42.
- Bogø, Frederikke, portræt 71.
- Borch, Christoffer, norsk billedhugger
77.
- Borup, Carl Vilhelm Niels, landmand,
95. 203. — Johan Jakob Nansen,
kursusbestyrer, 70. — Julius Theo-
dor, præst, 203.
- Braconi, i Rom, 77.
- Brandt, Carl Borgert, søofficer, 33.
- Bravo, Johan, dansk konsul i Rom, 77.
- Breiting, slagter, Helsingør, 71.
- Brix, Kristian Carl, politiker, 68.
- Brorson, Peter Stenfeldt, kasserer i
Holbæk, 139.
- Brun, Anna Johanne, gift Jansen-
Tiaden, 85—86. 208. — Johan Nor-
dahl, biskop, 13. — Thomas, for-
fatter, 13. —, 163.
- Brücker, Christian Daniel Gottlieb,
borgmester i Nakskov, 208. —
Emilie Katrine Georgine, gift Brü-
cker, 208. — GeorgValdemar, præst,
101. 208.
- Brüel, Søren August, prokurator 27.
- Brünnicke,, dyrlæge, 65.
- Bull, Emilie Juliane, gift Krohn, 83.
- Buntzen, Johannes Charles Martin,
direktør i Vancouver, 183.
- Burmeister, Carl Christian, maskin-
fabrikant, etatsraad, 37. 68. — Paril
Jacob, officer, 204. — Thyra Val-
gerda, gift Marstrand, 95. 204.
- Busch sekretær, 127.

- Callisen, Henrik, læge, 154.
- Carlsen, Carl, ingeniør, (ikke Carlén), 158. — Caroline Emilie, gift Marstrand, 45. 47—51. 58—59. 108. 144—146. 150. 205, portræt 59. 108. — Peter, snedker, 48. 205. — Rasmus, ejer af Gl. Køgegaard, 47.
- Christensen,, 139. — Severin, fuldmægtig 29—30. —, købmand i Tours, med familie, 80-81.
- Clausen,, præst i Holsten, 34.
- Clemmensen, madam, 49.
- Colding, Ludvig August, fysiker, 69. — Nikoline Sofie Friis, gift Smith, 106—107. 126—127. 154.
- Crone, Vilhelm Kristoffer, politidirektør, 43—44.
- Dahlerup, Eduard August, læge 101.
- Dalmau (udt. ma-u), Therese, gift 1) Marstrand 2) Michaelsen, 93. 201.
- Dichson, Oscar, købmand i Göteborg, 69.
- Dorscheus, Theodor Julius, præst, 210.
- Douglas, Dorothy, gift Marstrand, 207.
- Dreyer, Marie Elisabeth, gift Pingel, 209.
- Doering, Charles, brygger i Vancouver, 184—185. 207. — , skuespiller i Berlin, 35.
- Eckersberg, Christoffer Vilhelm, maler, 19. 22. 94. 140.
- Eggenhusen, bager i Hamburg, 40.
- Eggertsen, Anna Dorothea, gift P. G. C. Jensen, 86. 156. — Jacob Lund, gaardejer, 205. — Vilhelm Frederik Balthazar, forpagter, 85. 205. — Vilhelm Frederik Balthazar d. yngre, forpagter, 86.
- Eide, Frederik Carl, overførster, 23. 25—26.
- Ellefsen, Birgitte, gift Oehl, 134.
- Essington, Sofie Margrethe, gift Michaelsen, 201.
- Ewald, Carl, general, 25. 94 — H. F., forfatter, 105, frk. 25.
- Faber,, bager i Hvidøre, 40.
- Fabritius, fru, 171.
- Falck, kadet, 96.
- Falkenstjerne, Frederik Ferdinand, folketingsmand, præst, 183.
- Fauerholdt, Carl, jærnbanedriftsbestyrer, 204. — Mette, tandlæge, gift Marstrand, 204.
- Fenger, Carl Emil, politiker, læge, 83.
- Fibiger, Christian Adolf Ferdinand, officer, 98. — Ilia Marie, forfatterinde, 98. — Johannes Henrik Tauber, præst, 168.
- Fischer, Georgine Antonine Charlotte, gift Hagemester, 211.
- Fleischer, Didrik Frederik Sechmann, etatsraad, 48.
- Fleron, Katrine Marie, gift Neergaard, 209.
- Flor, Elise, gift, 103, samt? 144—145. — Herman Urban, kirkesanger, 103. —, frk. 103.
- Font, Adèle, gift Marstrand, 201. — John, bager St. Thomas, 201.
- Foss, Adèle, gift Smith, 26. 154. — Apollonia, gift Cold, 26. 154. — Holger Troels, generalkonsul, 40. 41. 139. 140. 142. — Laurits, borgmester i Roskilde, 26—28. 132. 139. 154. 160. — Vilhelm Daniel Kristian, 143.
- Freund, Georg Kristian, 79.
- Friis, Sten, stiftsskriver, 160.
- Fritsche, Harald, grosserer, 79.
- Fugl,, landmand i Argentina, 89—90. 169.

- Funck, Frederik Kristian, musiker, 25. — Peter Ferdinand, musiker, 25.
Fønss, Niels Basse, til Hindsgavl, 64.
- Gaarder, Sofie Juul, gift Krabbe, 142.
Gamborg, Anna Oktavia Andrea, gift Petersen, 210.
Gartner, Anni Dorothea, gift Nissen, 145. 159. 200.
Gautier, Didier Johan Kristian?, dyrlæge, 189.
Glerup, Kristian Laurits, kantor, 103.
Grabau, læge, 158.
Groos, Johan Georg, murmester, 47. 51.
Grundtvig, Nikolaj Frederik Severin, præst, digter, 169.
Gurlitt, Cornelius, musiker, Altona, 40. 71. 72. — Louis, maler, 138. 140.
Gyllich, Gustav Oskar, bankdirektør, 93. 200. — Jacob Heitmann, 200.
- Haar, Hans Jørgen Theodor, præst, 86.
Hage, Bolette Katrine Frederikke, malerinde, gift Puggaard, 15 — Gustav Kristoffer, købmand i Stege, 52. 150.
Hagedorn, Bodil Marie, gift Marstrand, 204. — Jeppe Thomsen, skibskaptejn, 204.
Hagemeister, Anna Sofie Vilhelmine, gift Marstrand, 181. 211. — Carl Julius, bager, 211.
Hagerup, Frederikke Sofie, gift Raffenberg, 148.
Hahn, bager, 160.
Halberstadt, D. M., 57—58.
Hamann, bager, 45. 49.
Hambro, Carl Joachim, 34. 47.
Hammer, jordemoder, 49.
Hansdatter, Maren, gift Lund, 205.
Hansen, Carl Christian, præst, 210. — Dagmar, gift Marstrand, 210. — Heinrich, arkitekturmaler, 79. — Jens Andersen, politiker, 167. 168. 172. — Theophilus Edvard, arkitekt 87.
- Harder, Hans Georg Smith, maler, 104.
Hartmann, Anders, foged i Norge, 12.
Hassler, Albert Sebastian, krigskommissær, 121—122.
v. Haven, Frederik Kristian, præst, (men ikke reformert), 16.
Hedemann, Hans Theodor, sø-officer, 83.
Hegedahl, Christian Hansen, 138. 141.
Hegner, Johannes, bager, 61.
Heilmann, Gerhard Wilhelm Ernst, tegner, 9. — Karen Agnete Apollone, gift Rousthøj, 105. — Kristian, toldforvalter, 104—105. 126—127. 134. 139—140.
Heise, Georg Arnold?, hannoveransk officer, 104.
Helsted, Axel Theophilus, maler, 84.
Henningsen, Erik?, maler, 79.
Henriksen, C. V., bankdirektør, 70.
Heramb, Sara Birgitte Kristiane, gift Smith (Rohl-Smith), 178.
Herforth, Hans Henrik, direktør for fattigvæsenet, 54. 56. 57.
Hersleb, Peder, biskop, 13.
Hertzberg, Georg Philip, apoteker i Holmestrand, 102.
Hofman,, jfr. i Holbæk, 105. 123. 127. —, i Rom, 77.
Hoppe, Børge Anton, læge, 20. 141.
Hornemann, Claus Jakob Emil, læge, 161.
Hornung, Conrad Kristian, klaverfabrikant, 27.
Horrebow, Otto, forfatter, 13.
Hostrup, Jens Kristian, digter, 30.

- Høyen, Niels Laurits, kunsthistoriker, 168. 173.
- Ingemann, Bernhard Severin, digter, 4. — Søren, præst, 4.
- Ingwersen, F. P.?, brygmester, 64.
- Jacob,, grosserer, 70.
- Jansen-Tiaden, Anna Henriette Mathilde, gift Marstrand, 67. 72. 85. 100. 146—150. 153. 158—159. 163. 166. 168—170. 174—177. 208, portræt 100, brev 169—170. — Marie Kristiane, gift Haar, 86. — Sofie Emilie, gift 1) Eggertsen 2) Marstrand, 85—86. 177. 205, portræt 108. — Tobias, maler i Stege, 208.
- Jastrau, Viggo, tegner, sekretær, 9.
- Jensen, fra Odense i Napoli, 74—75. 77. — Nanse, 49—51. 58. 62. 72. 158—159. 161. — Peter Gregers Christian, højsterets-sagfører, 86. — Peter Jørgen, sognefoged, 206. — Rasmus, fragtmand, 26.
- Jerndorff, August Andreas, maler, 83.
- Johnson,, jfr., 134.
- Judic,, fransk skuespillerinde, 79, 82. 83.
- Jäger,, legationsraad, 33.
- Jørgensen, Frederik Daniel, præst, 104. — Gotfred Emil, ingeniør, 207. — Jørgen Michael, gaardejer, postkontrahent, 207.
- Kaasbøll, Ellen, gift Smith, 11.
- Kabell, Frederik Kristian, ingeniør, 57.
- Kaye, (udt. køj), Emma Dorothea, gift White, 202.
- Kayser, Harald Hartvig, ingeniør, tømremester, 68.
- Keller,, købmand i Göteborg, 69.
- Kirckheiner, Løvenbalck, 28.
- Kiær, Fritz Frederiksen v., gesandt, 88.
- Kjertmann, J. P., bager, 46. 52.
- Kjerulf, Cecilie Margrethe, gift Smith, 208.
- Kjørboe, Frederik Vilhelm, grosserer, 62. 205.
- Klein, Ferdinand, bager, 66—67. 167.
- Klüwer, W. H., birkedommer, 28.
- Knuth, Eggert Kristoffer, greve, 13.
- Kollerød, Ole, forbryder, 28.
- Kondrup,, frk. i Rom, 77.
- Krabbe, Peder Griis, søofficer, 142.
- Krag, Carl v., overlandevejsinspektør for Slesvig, 33. 140 — Rasmus, general, 33. — Vilhelm Huth, kammerherre, 100. 140.
- Kratzenstein, Louise Elisabeth, gift Stub, 104.
- Kratzenstein-Stub, Frederik Gottlieb, jurist, 104. — Kristian Gottlieb, maler, 104.
- Krieger, Kristian, søofficer, 151.
- Krohn, Pietro Købke, direktør, 83.
- Kruse, Laurids, romanforfatter, 33.
- Krøyer, Peter Severin, maler, 79.
- la Cour, Hulda Kristine, portræt, 108. — Laurits Ulrik, til Skjærsø, 206. — Poul, fysiker, 84. 87—88. 206, portræt 108. 194.
- Lange,, møller i Holsten, 34. 51. 52. 86. —, møller i Kiel 86. — Julius, kunsthistoriker, 168.
- Lanner,, musiker Berlin, 144.
- Larsen, Johan, snedker i Skelskør, 27. —, broder til Johan, bager i Køge, 27—29. 141. — Lars Kristian, borgmester, 68. 70. — Niels Frederik, handskemager, 19. —, fyrmester i Skagen 70. —, fru og frk. i Rom, 77.

- Lehmann, Peter Martin Orla, politiker 98. 144. 161. — Georg Carl Heinrich, læge, 158.
- Leisten, Jens Nielsen, tømrer, 205. — Karen Marie, gift Lund, 205. 207.
- Lengnick, Johan Carl Louis, genealog, 104.
- Levin (Luin), Rose, gift Price, danserinde, 88.
- Levy, Moritz, bankdirektør, 172.
- Lind,, syjomfru, 161.
- Lindberg, Jakob Christen, præst, 25.
- Lindskov, Maren Jensdatter, gift Leisten, 205.
- Lottrup, Abelone, gift 1) Tønnesen 2) Smith, 16—17. 102. 106, portræt 17. — Birgitte Marie, gift 1) von Haven 2) Lützow, 16. — Johan Frederik, birkedommer, 16.
- Lund, Dorothea Marie, gift Marstrand, 7. 64. 73. 175. 179. 181—183. 188—193. 207, portræt 73. 108. 179. 190—191, breve 181—183. — Gertrud Sofie, gift Blegvad, 210. — Hans Vilhelm, portræt 108. — Jakob Rahbek, 72. 73. 77. 84, portræt 73. — Jens Nielsen, grosserer, 61—65. 70. 72. 86. 157. 168. 172. 205. 207, portræt 108. — Johan Ditlev Amadeus, organist i Helsingør, 44. — Johanne, portræt 108. — Niels Bertelsen, 205. — Svend, grosserer, portræt 108. — Troels, snedker, portræt 108.
- Lunde, A. F. L., maskinfabrikant, 57.
- Lyby, J. J., høker, 49.
- Lynghby, Bolette Birgitte Abelone, gift Lund, 44. — Elisabet Marie, gift Lottrup, 106. — Hans, præst, 126—127.
- Lytthans, J. H., murmester, 47.
- Lytzen,, 139. —, frk., 68.
- Lytzow, Adam Tobias, officer, 16. 140. — Anton Frederik, admiral, 16. — Birgitte Kristiane, ?, 140.
- Løwener, Agnes Johanne Constance, gift Burmeister, 204.
- Løvenskjold, Carl Ludvig v., 69.
- Løvman, Albert Frederik Lytzov?, 139. — Lise, 139.
- Mac-Mahon, fransk feltherre, 79.
- Madsen, Peter, 181. 182.
- Manthey,, 25.
- Maribo, Emilie Signe Johanne, gift Schou, 203.
- Marstrand, Anna Dorothea, (1766—1841), 22. 25. 116. 120. 142. 146. — Anna Agnete (1806—1810), 20. 21. 24. 199. — Anna Dorothea (1846—Roskilde), gift Lund, 24. 62. 65. 72—74. 146. 155. 158—159. 161. 168. 172. 187. 205, portræt 73. 108. — Anna (1878—1910) 207, portræt 108. 179. — Anna Katrine (1880—Nærum), gift Petersen, 210. — Annie Lætitia (1850—Kbh.), gift Svendsen, 93. 94. 200, portræt 94 — Edith Annie (1892—London), 202. — Ellen (1883—Kbh.), gift Troels-Smith 207, portræt 108. 179. 190. — Elna Astrid (1896—London) 202. — Else (1896—1898), 211. — Emily Ottilia (1848—Kbh.), gift Gyllich 93. 163. 169. 200, portræt 94. — Evelyn Terese (c 1903—Argentina), 201. — Even Nikolaj (1723—1785) bergskriver i Inset, 18. 116. 199. — Even Nikolaj (1879—Lumbsaas), præst, 190—193. 210, digt 191—193. — Theodor Frederik (1881—Petrograd) telegrafist, 202. — Gunnar Emil (1891—

Kbh.), ingeniør, 205. — Svend Einer Hamlet (1901—Vordingborg), 211. — Hans Jørgen (1856—1877), sømand, 101. 209. — Hans Osvald (1897—Rønne), 211. — Inger Marie (Myg) (1885—Skovlyst), gift Momsen, 210. — Nikolaj Jakob (1770—1829), kgl. mekaniker, 18—23. 25. 104. 115—123. 125—133. 199, portræt 11. 19. 23. 92. 199, breve 117—121. 127—130, digte 125. 130—133. — Jakob Nikolaj (1808—1808), 20. 199. — Jakob Nikolaj (1848—Kbh.), borgmester, 7—9. 65—67. 70. 101. 138. 155. 165—167. 172. 175—176. 178—182. 186—189, portræt 187, breve 175—176, tekst 1—194 (7-9. 111)—Jens Lund (1880—Vancouver), købmand 207, portræt 108. — Johanne Dorothea (1852—Rekkende), gift Mygind, 65. 101. 165. 175. 208, portræt 71. — Johan Thiel, (1811—1885), garveriejer i Kristianssund, 88. — Julie Vilhelmine (1850—1881), gift Trier, 64. 65. 71—78. 84. 86. 166—167, 171—172. 174—175. 206, portræt 71. 73. 108, brev 174—175. — Julie (1855—Stenløse), gift Pontoppidan, 95. 109. 168. 171—173. 175. 204, portræt 63. 71. — Julie (1882—Kbh.), gift Blegvad, 210. — Otto Julius (1859—London), ingeniør, 93. 201. — Karen Marie (1877—Birkerød), gift Jørgensen, 183. 187. 189. 207, portræt 108. — Karen Mathilde (1894—Kbh.), 211. — Kendrick White (1902—London), 202. — Katrine Mathilde, kaldet Ketty (1858—Kbh.), gift Zacho, 58. 62.

65. 71—73. 77—78. 82. 84. 86. 159. 161. 175. 178. 206, portræt 71. 73. 108. 178. — Knud (1886—Moskva), arkitekt, 204. — Kristine Marie (1851—Askov), gift la Cour, 65. 71—73. 75. 77—78. 82. 84. 175. 194. 206, portræt 71. 73. 108. 194. — Kristyanna Georgia (1862—Kbh.), gift Schou, 95. 158. 161. 203, portræt 65. 71. — Magdalene Dorothea (ikke Anna Magdalene) (1763—1764), 116. — Margrethe Kristine (1852—1852), 204. — Margrethe Cecilie (1854—1854), 153. 206. — Margrethe (1895—Kbh.), 211. — Inger Marie (1850—Kbh.), gift Brücker, 65. 72. 101. 165—166. 172, portræt 71. — Niels (1761—1761), 116. — Olav Theodor (1876—Zürich), mekaniker, 183. 189. 209—210. — Osvald Julius (1812—1849), søofficer, 22—24. 33. 49—50. 56. 86. 95—100. 135—139. 142. 147—148. 150—152. 200, portræt 23. 92, brev 147—148, digte 135—136. — Nikolaj Osvald (1846—1881), købmand i Vestindien, 93. 146—147. 163—165. 200—201, portræt 94, brev 163—165. — Osvald Theodor (1858—1862), 209. — Osvald Alfred (1877—Argentina), telegrafbestyrer, 201. — Petra Ottilia (1859—Gentofte), gift Borup, 95. 203, portræt 63. 71. — Otto Vilhelm (1805—1809), 20. 128. 199. — Otto Jakob (1809—1891), tømmerhandler St. Thomas, 22—23. 50. 61—62. 64. 70. 72. 92—94. 98. 138—139. 141—142. 146. 148. 159. 163—166. 168—171, portræt 23. 93. 94. — Otto (1848—1911), bryg-

ger 155. 166. 175. 178—193. 206—207, portræt 108. 179. 190, breve 178—181. 184—190. — Otto Troels (1879—Colon), 201. — Otto Jens (1890—London), 202. — Otto (1898—Kbh.), 211. — Peter Schnitler (1757—1809), sorenskriver, 18. 116. — Peter Tetens (1855—1856), 206. — Petra Ottilia (1847—Vallekilde), gift Sams, 65. 71—73. 77—78. 84—86. 155. 159. 161. 166. 168. 173, portræt 71. 73. 85. 108. — Poul Frederik (1851—1902), maskinfabrikant, 9. 63. 65. 79. 95. 168. 172—173. 175. 188. 203—204, portræt, 63. — Poul (1895—Moskva), 205. — Robert? (191.—Colon), 202. — Sofie Kristine (1758—1805), 116. — Sofus Vilhelm (1860—Kbh.), arkitekt, 101. 165. 209. — Theodor Kristian (1817—1863), værktøjsfabrikant, 22—25. 50. 60. 65. 68. 84—85. 92. 98. 100—101. 139—141. 143. 146—150. 155. 170. 173. 200. 208, portræt 23. 60. 92. 100. 101, breve 143. 147. — Thor Holger (1894—New-York), 211. — Tobias Holger (1862—Kbh.), bager, 101. 165. 209. 211. — Tobias (1896—1896), 211. — Troels Caspar Daniel (1815—1889), dampmøller, 7. 8. 22—92. 107—111. 138. 140—143. 145—147. 150. 153. 155—169. 171. 173—178. 200. 205, portræt 4. 23. 50. 53. 73. 92. 108, breve 155—167, digt 153. — Troels (1854—Kbh.), fabrikant 7. 101. 188. 209. 211, portræt 101. — Troels Caspar Daniel (1879—Transvaal), farmer, 207, portræt 108. 179. — Viggo Neer-

gaard (1884—1908), student, 210. — Nikolaj Vilhelm (1810—1873), maler, 9. 16. 22—23. 26. 33. 61—65. 72. 92—95. 98—100. 103. 134. 137—141. 147—148. 155. 157. 162. 165—169. 171—173. 199. 202—203, portræt 23. 64. 92. 93. 100, breve 157—162. 166—169. 171—173, malerier 53. 59. 63. 92. 94. 99, tegninger 100. 114 — Vilhelm Troels Sommer (1855—1857), 201. — Vilhelm Nikolaj Immanuel (1858—Kbh.), 7. 63. 95. 158. 175. 203, portræt 63. 65. — Otto Vilhelm (1874—1903), købmand i Vestindien, 201. — Vilhelm Nikolaj (1883—1883), 204. — Vilhelm Nikolaj (1884—Kbh.), ingeniør, 9. 197—198. 204, tekst 195—224.

Marstrand,, pianistinde fra Hamburg 72.
 Mau, Caroline Vilhelmine Augusta, gift Hornung, 27. — Gerhard Vilhelm, apoteker og postmester i Skelskør, 27.
 Meitzner, Sofie Kristiane, gift Schnitler, 116.
 Melby, Mads Mortensen, præst, 25. 64.
 Melchior, Moritz Gerson, 69.
 Meldahl, Ferdinand, arkitekt, 79.
 von Meley, Adriana, gift Gyllich, 200.
 Meyer, Jakob Kristian Julius, prokurator, 157. — Kristian Frederik murmester Skelskør, 27. — Rodolfo, hotelejer Firenze, 77. 83. — garver i Aabenraa, 38. 77.
 de Meza, Kristian Julius, general, 25. 141.
 Michaelsen, Bernhard Henrik August, købmand, St. Thomas, 201. — Johan

- Daniel Ludvig Fedor Petrowitsch, klostergartner, 201.
- Mohr, Maren Margrethe, gift Ellefsen, 134.
- Moldenhawer,, 166, Julie, gift Weidemann, 166. 167. 175. 203.
- Mollwitz, Just Ludvig, officer, 128.
- Momsen, Johan Frederik, proprietær, 210. — Peter Frederik, do., 210.
- Mourier, Pierre Poul Ferdinand, ost-indiefarer, 25.
- Munthe-Morgenstjerne, Bredo, justitsraad 13. — Vilhelmine, 140.
- Mygind, Georg Frederik, præst, 101. 208. — Niels, toldkontrollør, 208.
- Müller, Kristiane Marie, gift Carlsen, 48. 145. 205. — Rasmus, præst, 48—49.
- Münster,, guldsmed, 27.
- Mürer, Thomas Kristoffer, læge, 69.
- Møller, Julie, portræt 71, Mis . . . , 139.
- Mønsted, Anne Marie Mørch, gift Zacho, 207.
- »Nanse«, se Jensen.
- Nansen, Hans Leierdahl, 122, Anton, apoteker, 144.
- Nathanson (Nansen), Bella Johanne Marie, gift Trier, 206. — Mendel Levin, redaktør, etatsraad, 24—25.
- Neergaard, Karl, til Gunderslevholm, 25. — Marie, gift Marstrand 174—175. 177. 181—183. 185—189. 209, portræt 187. — Peter, snedker 209.
- Nicander,, 160.
- Nielsdatter, Kristine Margrethe, gift Svendsen, 200.
- Nielsen,, kapellan i Baarse, 15. — H. M. C. bager, makaronifabrikant, 56—58. — Hulda Kristine, adopteret Birkedal-Barfod, gift la Cour, 206. — Johan Georg, præst, 103.
- Nissen, Anni Dorothea, gift Marstrand 93—94. 164. 200, portræt 93. — John Peter, købmand St. Thomas, 200. — Katrine Susanne, gift Hansen 210. — Niels Lang, rektor, 25.
- Noach, Carl, musiker 35.
- Nordberg, Charles Axel, maskinfabrikant, 118—119.
- Nyrop, Camillus instrumentmager, 100. 208. — Kristoffer, præst, 29.
- Oldenstedt, D. H., bager, 55. 57. 142.
- Olrik, Jakob Baden, borgmester i Helsingør, 43—44. — Ludovika Emilie, gift Rosenørn, 43.
- Olsson,, svensker, 43.
- Oppermann, Charlotte Louise, gift Berg, 209.
- Osten, Jan David v., vicepolitidirektør, 30.
- Ostenfeldt, Ida Elisabeth Dorothea, gift Abel, 206.
- Oxenbøll, Birgitte Kristine, gift Pontoppidan, 203.
- Petersdatter, Johanne, gift Mygind, 208.
- Petersen,, brændevinsbrænder i Slagelse 90,, norsk maler, 77. —, søofficer, 95. — Carl Ludvig, bødker i Ringsted 47. — Carl Peter, hovedrevisor, etatsraad, 210. — John, glaspuster Holmegaard, 20. 141, hans døtre Vilhelmine Sofie Ottilia og Jakobine Petra Magdalene, 141 — Lorentz Vilhelm, driftsbestyrer, 210. — Poul, se Sams.
- Pihl,, mad., sangerske 34.
- Pingel, Helga Marie Frederikke, gift

- 1) Berg 2) Marstrand, 209. — Johan Kristian, officer 209.
- Ploug,, student, 106. — P. Carl, digter, 162. 168, digt 162.
- Plum, Anna Agnete, gift Smith 14—17. 102. 105—106. 121—124. 149. 199, portræt 17. — Claus, præst (fejl kaldet godsejer), 14 — Claus, degn, 15. — Daniel, præst, 14.
- Plöyen, Kristian, amtmand, 25.
- Pontoppidan, Dines, præst, 203. — Morten Oxenbøll, præst, 95. 109—110. 203, digt 109—110.
- Poulsdatter, Egidie Kristine, gift Jensen, 206.
- Poulsen,, skibskaptejn, 147. — Ellen Kristine, gift la Cour, 206.
- Pram, Kristen Henriksen, kommercekollegiedeputeret, digter, 20. 118.
- Price, Albert Thorvald Josef, maler, skuespiller, 76. — Hanne Amalie Nikoline, gift Hagen, skuespillerinde, 88 — Julius, solodanser i Wien, 88.
- Prytz, Anna Agnete, gift Harder, 104. — Carl Vilhelm, præst, 104 — Dorothea Vilhelmine, gift Jørgensen, 104. — Kristian, proprietær, 104. — Kristine Elisabeth, gift Lengnick, 104. — Peter Kristian, præst, 104.
- Puggaard, Arnette Marie Bolette, gift Lehmann, 161. — Hans, købmand, 54.
- Pøhls, Hartvig Ludvig, bager, 37. — Hartvig, Hartvig Ludvigs søn, bager 37. — Johanne Katrine, Hartvig Ludvigs broderdatter og plejedatter, ikke datter, gift Burmeister 37.
- Raffenberg, Michael Kiaer, etatsraad, 148.
- Ramus, Frederik Emil, generaldirektør, 69.
- Rasmussen,, ltnt., 76.
- Rauch,, tysk billedhugger, 39.
- Ravn, Irene Salome Vilhelmine, gift Fauerholdt, 204.
- Rech, Anders Borch, officer, 79.
- Reutze, Thomas, møntsamlers, kammerraad, død i Wien, 126—127.
- Ribert, Søren, skipper, 115.
- Roed, Jørgen, maler, 158. 175.
- Rosen, T. R., forvalter Ledreborg, 160.
- Rosenstand, Vilhelm Jakob, maler, 77.
- Rosenørn, Helene Kristine, gift Olrik, 43. — Matthias Hans, stiftamtmand, 43.
- Ross,, fru, 145.
- Rothe, Karl Adolf, søofficer, 98.
- Routhøj, Kristian Jakob, skovrider, 105.
- Rubow, Theodor, C., dampmøller, 62. — W. R.(?) grosserer, med søn, 88.
- Rübner, Cornelius, musiker, 71—72.
- Saint-Aubain, Andreas Nikolaj, forfatter (Carl Bernhard), 25.
- Sams, Arne Petersen, portræt 85. — Helge Petersen, bager, portræt 85. — Julie Vilhelmine Petersen, portræt 85. — Povl Petersen, gaardejer m. m., 84. 206, portræt 85. 108. — Peter Sams Petersen, tømremester i Canada, portræt 85. 108. — Sigrun Petersen, gift Diemer, portræt 85. 108.
- Saxild, Georg Kristian, jurist, 30.
- Schaldemose, Frederik Julius, litterat kaffevært, 43.
- Schall, Claus, koncertmester 25. — Peter, kapelmusiker, 25. (i teksten fejl slaaet sammen til en person).

- Schaumburg,, rodemester, 49.
 Schaus,, hofkonditor i Berlin, 41.
 Schibye, J. M. kopist(?), 29.
 Scherfig, Jakob, bager, 47. 57. 67—68.
 Schleuther, Anna Margrethe, gift
 Schall, danserinde, 25.
 Schmitz, Charlotte, 24. 142. 144.
 Schmock, Jakob Frederik, murmester,
 46—47.
 Schnell, Jakob, proprietær, 104—105.
 Schnitler, Dorothea, gift Krag, 33. —
 Magdalene Elisabeth, gift Mar-
 strand, 18. 33. 115—116. 199, brev
 115—116. — Peter, oberst, 116. —
 Peter, præst, 115.
 Schou, Hans Henrik, maskinfabri-
 kant, 95. 203. — Theodor Valentin,
 officer, 203.
 Schousboe, Hans, præst, 12.
 Schyt,, huslærer, 106.
 Schönheyder,, 25.
 Secher, Rasmus, konsul i Horsens
 med voksen søn og datter, 30—31,
 Villiam, redaktør, ?, 77.
 Ski,, frk., 158.
 Skibbye, se Schibye?
 Smith, Anna Dorothea (1713—
 1777), gift Munthe-Morgenstjerne,
 13. Anna Helene (1818—1890),
 brev 177—178. — Antoinette
 Augusta (1817—1892), gift Hage,
 154. 173. 177. — Carl Vilhelm
 Daniel Rohl (1848—1900), billed-
 hugger, 178, portræt 180. — Cas-
 par Nikolaj (1815—1891), præst,
 139. 144. 154. 207. — Caspar
 Vilhelm (1709—1738), generalfiskal,
 11. — Caspar Vilhelm (1774—
 1811), jurist 13. 103. 106. 126. 127.
 — Caspar Vilhelm (1811—1881),
 professor 103. 144. — Claus Barfod
 (1748—1810), søkrigskommissær,
 12. — Conrad Arends Colding,
 (1824—1897), landinspektør, 154. —
 Daniel Peter, (1782—1871), præst,
 15. 19. 21. 25. 60. 100. 104—107.
 124. 26—126. 139. 149—152. 154
 —155. 160, portræt 106, breve 149
 —150. 154—155. 160, digte 124.
 151—152, optegnelser 126—127. —
 Edele Anna Dorothea (1774—
 1861), 11. 16. 35. 50. 102. 120—121
 123—124. 130—134. 142. 144—145.
 150. 154—155, portræt 102, brev
 154—155. — Ejler Kristoffer Kaas-
 bøll (1754—1830), degn, 12. —
 Frederik (1717—1777), general-
 fiskal, 11. — Frederikke Agnete
 (1792—1858), gift Foss, 26. 27. 105.
 123. 132. 142. — Helene (1739
 —1799), gift Hartmann, 12. —
 Helene Elisabeth (1779—1858),
 gift Prytz, 103—164. 126. 154. —
 Ingeborg Elisabeth (1775—1852),
 gift Flor, 103. 123. — Karen (1740
 —1811), gift Schousboe, 12. — Ka-
 ren Kristine (1781—1803), gift
 Prytz, 104. — Kristine Katrine
 (1752—1830), gift Vedel, 12. 103.
 — Laurits Lauritsen (163. —1686),
 assessor, 11. — Laurits (1708—1729),
 student, 11. — Ludvig August
 (1810—1879), borgmester i Rødby,
 139. 150. 154. 169. — Mille Jo-
 hanne (1756—1839), gift 1) Munthe
 2) Spleth 12. 15. 17. 24. 104—105.
 134. — Mille Johanne (1789—1869),
 gift 1) Kratzenstein-Stub, 2) Heil-
 mann, 24. 104—105. 123. 125. 134.
 — Peter (1707—1795) præst 11
 —12. 154, portræt 12. — Petra
 Ottilia (1778—1847), gift Marstrand.

- 15--26. 38. 44—45. 50. 92. 103. 106. 117—124. 126—130. 133—134. 137—140. 143. 145—148. 199, portræt 11. 19. 23. 92. 199, breve 134. 138—139 145—147, digte 133 137. 147. — Petra Ottilia (1821—1902), gift Callisen, 139. — Troels (1671—1730), generalfiskal, 11. — Troels (1744—1823), præst, 12—17. 21—22. 24. 102. 104. 122—123. 126—127. 134. 167. 169. 190. 199, portræt 67. 92. 102, breve 122—123, 126—127. — Troels Frederik Plum (1813—1880), præst, 60. 139. 154. 169. 175. — Troels Frederik Plum, se Troels-Smith. — Vilhelmine Nikoline Agnete (1811—1874), 169.
- Smith,, i Rom, 77.
- Sneedorf, Hans Kristian, admiral, 95—96.
- Spang, Peter Johansen, præst, 50.
- Spleth, August Vincentz, præst, 12. 18. 154.
- Stampe, Frederik Kristian, søofficer, 33.
- Steman, Poul Kristian, statsminister, 43.
- Stenbach, Henrik, søofficer, 33.
- Stilling,, fru og frk., i Rom, 83.
- Stochfleth, Kristoffer v., vejofficer, 18. 115. 199.
- Strousberg,, gründerpekulant i Berlin, 70
- Stub, Charlotte, gift Schnell. — Otto Frederik, søofficer, 104—105. — Se endv. Kratzenstein-Stub.
- Suhr, Johannes Theodor, købmand, etatsraad 61.
- Svendsen, Jens, købmand, 93. 200. — Peter, soldat paa Kristiansø, 200.
- Sverdrup, Otto, norsk politiker, 88.
- Svitzer, Erik, justitsraad, 103.
- Sønderup, Jens,, 175.
- Sørensen, S. C., bager, 57.
- Tauber, Johanne Katrine, gift 1) Smith, 2) Fibiger, 103.
- Tetens, Peter, amtmand, 29. 44. 45. 139.
- Thompson,, skibskaptejn, 129.
- Thorp, Josefine Amalie, gift Marstrand, 211. — Niels Tormodsen, 211.
- Thorson, Marianna Kristiane, gift Marstrand, 211. — Thorvald, officer, 211.
- Thorsted, Ingeborg, gift Marstrand, 203. — Niels Jakob, urmager Aalborg, 202.
- Tolstrup, Johan Carl Vilhelm, præst 160.
- Torp, Jens, officer, 45.
- Trap,, skræddersvend, 34.
- Trepka, Kristian Frederik, officer, 98.
- Trier, Ernst Salomon (Ernst Johannes), højskoleforstander, 78. 86. 206, portræt 78. 108. — Ester, gift Fink, portræt 108. — Gudrun, gift Mørck, portræt 108. — Jakob Salomon (Jakob Steffen), købmand, 206. — Jakob Sejr, gaardejer, portræt 108. — Marie Rose Karoline, gift Borup, 203. — Troels, maler, portræt 108. — Tyge, gaardejer, portræt 108.
- Troels-Smith, Troels Frederik Plum, officer, 190. 207.
- Tscherning, Adam Tobias, officer, 16. — Anton Frederik, politiker. 16. — Eilert Peter, officer, 16. — Eleonore Kristine, adopt. Lützow gift Tscherning, 16. — Elisabeth Birgitte, gift de Meza, 25.

- Tuchmann, humlehandler, 87.
Tutein, , 70.
Tvede, Jens Hansen, præst, 15.
- Ursin, Georg Frederik Krüger, professor, astronom, 89.
Ussing, Johan Louis, arkæolog, 68. 168. 173.
- Waage-Petersen, Kristian, vinhandler, etatsraad, 33. 34. 36.
Wain, William, maskinfabrikant, 57.
Walcher , mad., sangerinde, 33.
Valentin, Johan Otto, købmand i Skelskør, 28. — , gæstgiver i Slagelse, 28.
- Warberg, Ole, professor, etatsraad, 130.
Vedel, Lago Mathias, præst, 12. 103.
Weidemann, Margrethe Kristine, gift Marstrand, 63. 65. 95. 155. 158. 160—162. 168. 203, portræt 63. 65. 162. — Poul Frederik, justitsraad, 203.
Weiss, , konditor i Berlin, 41—42.
Wellejus, Kristiane Conradine Frederikke, gift Müller 49.
- Wensell, Maren Elisabeth, gift 1) Tronvig 2) Schnitler, 115.
White, Emmy Martin, gift Marstrand, 203. — Martin, farmer, 202.
Wiedevelt, Johannes, billedhugger, 15.
Wilstrup, se Niels Mygind, 208.
Winter, , enkefru, 49. — Gert Henrik, politiker, 167.
Wolf, Jakob Andreas, professor, 48.
Wolfhagen, Frederik Herman, kammerherre, 79.
Wright, Thora Magdalene Elisabeth, gift Thorson, 211.
- Zacho, Peter Mørch Kristian, maler, 84. 178. 206—207., portræt 108. 178. — Rasmus, gaardejer, 207.
Zahle, Natalie, skolebestyrerinde, 64.
Zahrtmann, Kristian Kristoffer, søofficer, 98.
- Oehl, Andrea Louise, gift Jørgensen, 207. — Conrad Elias, officer, tolder i Holsten, 34. 40.
Oehlschläger, Adam Gottlob, 15.
Ørsted, Anders Sandøe, jurist, 13. 68.
-
- Frederik VI, 22. 86. 88. 94. 122.
Kristian VIII, 22. 23. 25., gift Caroline Amalie, 22.
Frederik VII, 68—69. 158, gift Vilhelmine, 86., grevinde Danner, 68—69.
Ferdinand, prins, 68—69.
- Kristian IX, 144, gift Louise, 88. — datter Thyra 88. — svigersøn Edvard VII af England, 144. — Frederik VIII, 79.
Oskar I af Sverige, 88.
Carl XV af Sverige, 68. 70.

Alle navne er saavidt muligt opført efter deres rigtige stavemaade. Kvinder er anført under deres pigenavn.

